

UNIVERSITAT^{DE}
BARCELONA

Problemàtica estatutària a les Illes Balears

Aspectes orgànics político-administratius

Bartomeu Colom Pastor

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – SenseObraDerivada 4.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – SinObraDerivada 4.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0. Spain License.**

PROBLEMATICA ESTATUTARIA A LES ILLES BALEARS
(aspectes orgànics político-administratius)

R. 735.142

Tesi presentada per BARTOMEU COLON
PASTOR i dirigida pel catedràtic de
Dret Administratiu Dr. D. RAFAEL
ENTRENA CUESTA,
Facultat de Dret, Universitat de
Barcelona,

Als meus pares: Francesc, Margarida

O. INTRODUCCIO

Aquest treball que he anomenat "Problemàtica estatutària a les illes Balears, aspectes orgànics político-administratius" pretén més que donar solucions definitives sobre aquest difícil tema, sintetitzar els models històrics per els que s'ha regit l'organització político-administrativa de les illes, lo mateix que explicar les bases de l'organització actual i fer una crítica d'ella, veure després uns quants models de dret comparat, i inclús un de dret espanyol, per finalment proposar unes bases mínimes del que noltros consideram el model més adequat.

Precisament per no donar solucions definitives he fugit de la redacció d'un articulat, perquè hi ha moltes qüestions que ténen dues o més solucions per a resoldre--se, i n'hi ha que pareixen clares, pero necessiten esser assumides per el poble. Més que conclusions definitives trobará el lector una exposició de models i una discussió final proposant el model que m'ha paregut més adequat. Per aixó l'he anomenat an aquest treball "problema tica".

La "problemàtica Estatutaria" ho es de una institució ben concreta: la regió autònoma, anomenada política per parte de la doctrina, es cap an aquesta regió que han anat encaminats els nostros esforços, si bé he contemplat models, com el de Canàries, que no els hi podem donar aquesta qualificació. - Això s'ha fet per les raons que s'expressaràn quan s'estudii el model canari. Lo mateix podriem dir de la Regió insular francesa corsa. I es que segons quins problemes se donen independentament de la superestructura jurídica, i aquesta pot solucionar-los o no, això ja depèn de la resposta política-jurídica que se doni al tema.

Hi ha altes parts de la tesi que aparentment poden parèixer supèrflues: l'estudi de l'organització actual, per exemple, - però aquest acompanyat d'una crítica profunda, ajuda a justificar la tesi mantenguda a cada una de les lletres que he escrit amb tanta d'il·lusió durant més de dos anys.

Com senyala el mateix títol, l'obra tant sols contempla els aspectes orgànics político-administratius, i per tant no toca els aspectes econòmic-fiscals que tota regió requereix. No ho he fet dixi, a pesar de que consider el treball imprescindible i faig desde aquí una crida perque qualcú l'empregui, per dos motius fonamentals: perque a mesura que se desenvolupa un tema, necessita que sia delimitat per a centrar-lo a un punt concret; però tombé hi ha un poc de deformació professional. En els administrativistes mos ve esquerra ma aquest tema, mas falta formació per abordar-lo, i sempre que podem l'esquivam. Jo no podia

esser l'excepció. Per desgràcia, lo mateix fan els estudiosos de fiscal i hisenda pública; és precisament per això que aquesta parcel·la del saber s'ha convertit en una autèntica "Cien-cienta".

Es ben vera que quan se comença un treball tant llarg, ben poc se sap quines seràn les conclusions sobre el mateix, contra-riament a lo que la gent se pensa. I és que l'autor sofreix una autèntica metamòrfosis. L'idea d'escriure un treball d'aquesta indole la vaig tenir per primera vegada quan, estudiant adminis-tratiu, contemplavem el model Canari de Cabildos, i veiem que a Balears s'aplicava el sistema provincial comú. Aquesta tesi iniciada per aplicar el sistema Canari a Balears, i començada a escriure en Castellà ha estat escrita finalment en Català, per demanar la normalització lingüística primer me havia de normalit-zar jo mateix. I el mateix treball m'ha duit a la regió au-tonòma.

Una part molt important de l'estudi han estat els viatges fets a Eivissa, Formentera i Menorca, per constatar desde allà la problemàtica interinsular. És desde aquesta perspectiva que he pogut entreveure quina ha de esser la representació dels te-rritoris de cada illa al Consell General insular, i si haurien de modificarse les divisions municipals de cadescuna d'elles, tot, en l'intent d'equilibrar horitzontalment el poder també a nivell d'illa. Les conclusions definitives sobre la reestructu-ració dels nivells de descentralització administrativa a les - illes serà objecte d'una publicació apart.

Una darrera advertència. El treball ha estat sempre inspirat per l'idea de l'autonomia a cadascuna de les illes que integren l'arxipèlag, idea reforçada pels models històrics d'abans del Decret de Nova Planta. Casi bé seguint el lema del preàmbul de l'avantprojecte d'Estatut Balear "que cascuna d'elles s'ordini al seu albir". A mesura que el meu treball ha anat avançant, la mateixa dinàmica m'ha duit a necessitar un òrgan interinsular i unes competències comunes. Devegades pens que la tècnica nos fa tornar reaccionaris, però crec que podem atribuir aquest procés, ademés, a un coneixement més profund de la realitat que ma fa dimitir de segons quines concepcions de vegades massa romàntiques. El procés que s'està dugent a cap a Canàries tant contrari a la total autonomia de cada illa, i en canvi tant procliu al sentit de la regió, crec que nos pot esser útil, a pesar de que nosaltros hem patit del procés contrari, i tal vegada estiguem en més bones condicions de iniciar un fenomen com el que se produí en aquell arxipèlag l'any 1.912, que acceptar les conclusions de l'"Estudio preliminar sobre el regimen administrativo especial de las Islas Canarias"

Per totes aquestes consideracions he estat molt moderat a l'hora de criticar el concepte de Balears. Sé que la situació actual no nos agrada, i amb aixó hi ha un acord casi bé comú. Però l'atomització de l'arxipèlag més enllà de la realitat és una responsabilitat històrica que jo no vull assumir. Donem a les illes tot lo que se mereixen; donem-lis personalitat constitucional i des-

centralització política, i que hi haja unes mínimes comuns competències.

Crec que és més normal que les illes- que tenen al menys problemes comuns, si bé no lligams- s'ajudin entre elles, en lloc de que arribin a formar part de regions continentals, oblidant-se del veïnadatge.

Finalment vull senyalar que el treball no s'ha cenyit al marc constitucional actual. Gràcies an aixó, pot donar l'alternativa adequada, i per aixó pot parèixer heterodoxa. En realitat, a segons quins capítols, més que dogmàtica s'ha fet investigació.

Sense la direcció del Dr. D. RAFAEL ENTRENA CUESTA no hagués estat possible la confecció d'aquesta obra. Tenc que agrair-li la confiança que desde el primer moment deposità en mí, i els bons consells, fruit de la seva experiència, que m'ha donat al llarg d'aquests dos anys. També li vull agrair el que haja respectat els meus criteris intel·lectuals tant a l'hora d'escollir el tema, com en el transcurs de l'obra.

Tenc que agrair també an el Ministeri d'Educació i Ciència la possibilitat que m'otorgà, quan me concedí la beca, de que pogués dedicar-me a les tasques investigadores.

Si la tesi és obra de una persona, aixó no vol dir que no n'hi haguen participat d'altres, sia amb els seus bons consells, sia amb la seva col·laboració. Tenc que agrair desde aquí els que vaig rebre de N'ANDREU RULLAN CASTAÑER a l'hora d'escollir el tema, els que he rebut durant tota l'obra del meu amic ANTONI AVELLA MESTRE, sobre tot els relatius a la part històrica i

llengua, an En FELIX PONS IRAZAZABAL, que m'ajudà a trobar la dimensió política adequada del tema, i an En GREGORI MIR per seves idees sobre organització interinsular. Vull finalment agrair la col.laboració d'En GUILLEM LOPEZ, que me posà en contacte amb polítics i intel.lectuals menorquins, i an En VICENS RIERA MARI, que va fer lo mateix per lo que correspòn a Eivissa i Formentera.

Can Frontera, Ciutat de Sóller, a catorce de Abril de mil nou cents setanta set.

PRIMERA PART: ELS MODELS HISTORICS

CAPITOL PRIMER: INTRODUCCIO

1. INTRODUCCIO

1. INTRODUCCIO

Més que una història de l'organització político-administrativa, lo que conté aquesta primera part de l'obra es una successió dels models que s'han donat en el transcurs de temps que va desde la conquesta, per part de Jaume I, de la illa de Mallorca - fins els nostros dies.

No he començat abans l'estudi (l'haguessem pogut començar en el temps prehistòrics i seguir per avall) per molts de motius. En primer lloc perque una obra necessita de concretarse a uns punts per estudiar-los amb una certa profunditat i treure-ne conclusions; no podiem fer una història que comencès a la primera pàgina parlant dels romans i a la segona abordés el tema dels àrabs. En segon lloc la falta de fonts del període d'abans de la conquesta catalana és un fet real i aixó produeix una inseguretad a l'hora de fer un treball d'aquesta índole, - que es terrible. En tercer i últim, els models que precedeixen a una altra cultura que no ha tengut incidència posterior, o l'ha tenguda poca, el cas dels àrabs es ben el.loqüent.

No es que no consideri importants l'estudi dels models d'organització anteriors al 1.230; algunes constants son iguals a uns i altres models (ja veurem com la tensió ciutat-camp a Ma-

llorca se donava ja en temps dels àrabs) i convidaria an als historiadors a que escriguessin aquestes pàgines tan necessàries per a cimentar las nostres institucions polítiques de futur.

Pens, com en GALLEGO ANABITARTE (1), que l'història no dona salts; i en efecte he constatat que els moviments uniformador i centralitzador no comencen a la Constitució de Càdiz, sino que abans, i axis per noltros com a mínim desde el decret de Nova Planta, i inclús abans quant els reines de la Corona d'Argó passaren a dependir dels reis de Castella (el pensament de Olivares es ben eloqüent per fonamentar la nostra tesi).

Consider que té raó el Professor NIETO quan diu que "no convé exagerar la nostalgia per (les) institucions perdudes" (2). De vegades me quedaria amb la filosofia d'una institució, però ben segur que no acceptaria en bloc tot lo que suposava en aquell temps, la forma com s'elegien certs càrrecs, les desigualtats entre uns homes i els altres, el localisma de que patí Mallorca sobretot, les banderies que hi havia a Ciutat, la tensió ciutat camp; crec que son coses més bé a corregir que a imitar.

Pero juntament ambaixó, trobam dins les institucions històriques, una organització que se adapta perfectament a l'illa i una sabiduria organitzativa que no hem vist mai més.

He dividit aquest gran període en tres parts: Institucions Catalanes; Decret de Nova Planta; i Epoca Constitucional. Degut a les poques fulles dedicades al tema, me pareix adecuada la di-

visió, i aquest mateix criteri l'he vist compartit a l'escrit del memorial de Greuges de 1.885.

Finalment vull indicar que, mentres contemplarem models que han tingut vigència, altres han estat projectes o simplement no s'han aplicat, i mentres uns models son fets per a les illes, o desde les illes, altres no han estat més que mera aplicació dels models que estavan de moda en el continent.

CAPITOL SEGON: INSTITUCIONS CATALANES

2. INSTITUCIONS CATALANES

2.1 INSTITUCIONS MALLORQUINES

2.1.1 Regne

2.1.2 Jurats

2.1.3 Gran i General Consell

2.1.3.1 Creació, elecció i composició

2.1.3.2 Naturalesa jurídica

2.1.3.3 Competències

2.1.3.4 Jurisdicció

2.1.4 Fora

2.1.4.1 Antecedents

2.1.4.2 Institucionalització de Fora

2.1 INSTITUCIONS EIVISSENQUES

2.3 INSTITUCIONS MENORQUINES

2.3.1 Primera etapa

2.3.2 Segona etapa

2.4 GOVERNACIO

2. INSTITUCIONS CATALANES

2.1 INSTITUCIONS MALLORQUINES

2.1.1 Regne

El títol de regne (3) se li concedeix ja a la carta (4) de població de 1.230 a l'illa de Mallorca..." Jacobus, Rex gratia rex Aragonum, et regni Majoricarum..." i en el mateix paràgraf insisteix..." regni et civitatis Majoricarum..." (5). En aquesta primera època apenes hi ha confusió les demés illes no han estat conquistades; Mallorca està unida a la Corona d'Aragó.

Separada l'illa de la Corona, degut al testament (6) de Jaume I, el Regne de Mallorca, anomenat per els estudiosos privatiu, queda compost per l'arxipèlag Balear, juntament amb el Rosselló, Cerdanya, senyoriu de Montpeller, Viscontat de Calardes i ciutat de Cotlliure (7). El regne privatiu va tenir una vida breu, uns tres anys d'autentica independència, al final dels quals En Pere III acordà amb el seu germà Jaume II un pacte per el que el regne de Mallorca passà a ser feudatari de la corona d'Aragó (8). A pesar de tot, la supervivència del regne privatiu fou d'uns cent anys.

Unit finalment a la Corona D'Aragó, el arxipèlag, cal qüestionar-se si el regne es tot el conjunt d'illes o si tant

sols el forma l'illa major. Hi ha abundants fonts que nos fan pensar que és la segona la solució encertada. Així, sense anar massa alluny se parla del regne de Mallorca i illes adjacents.

L'acta del General Consell de 20 de Març de 1.696 asevera la nostra tesi.

"... Las islas de Iviza i Menorca es equivocació afectada reputarles per part del regne de Mallorca porque es cert que dit regne únicament consisteix en la isla de Mallorca..." (9).

El número d'exemples és abundós. ISIDORO MACABICH a un article titulat "Sobre el antiguo Reino de Mallorca" (10) senyala dos casos curiosos: un d'ells consisteix en que un sacerdot eivissenc no pot obtenir un càrrec eclesiàstic, perquè és estranger en el regne de Mallorca; un altre dels casos que cita, és el de que els eivissencs havien de pagar un impost sobre tràfic comercial de estrangers (de forast ros) quan comerciaven a la illa gran.

A nivel d'institucions locals cada illa se considera i forma un cos apart.

Lo curios es que no hi ha diferències en quant a privilegis entre Mallorca i les illes veïnes; inclús passa que privilegis donats a l'illa major s'estenen a les demés. I es que per el poder central l'arxipèlag funciona com si fos una unitat no en canvi per els poders locals-un exemple que corrobora aquesta darrera idea és que l'apel·lació Jurisdiccional de les sentències dels Governadors de les illes menors les resol el Governador de

la major.

L'incorporació del regne a la Monarquia dels Austries no va suposar més dependènci (11), continuant relacionant-se el regne amb el monarca amb la anomenada unió personal (12) de la mateixa manera que quan formava part de la Corona d'Aragó.

2.1.2. Jurats

Las institucions polítiques del regne tenen el seu origen en el dret municipal català. Així en tot municipi hi havia Jurats, amb facultats rectores i executives, en nombre de 2, 4 ó 5, i un consell reduït, o consellers, en nombre més gros, 20 ó 30. Aquest consell ve a substituir l'antiga assemblea de veinats (13). Vejem emperó quines son les peculiaritats mallorquines.

Per privilegi otorgat per el rei En Jaume I a València el 7 de juliol de 1.249 se creà l'institució de la Juraria a Mallorca, per cert que aquest privilegi és molt paregut a l'otorgat creant la mateixa institució a València.

El privilegi otorga a la Universitat de Mallorca la facultat de tenir sis jurats, que tenen com a competències "...governar, administrar i regir tota l'illa..()...ajudar i aconsellar als nostre lloctinent i al baile i al veguer en totes les coses en que seràn requerits..." (14). La seva jurisdicció no quedava limitada a la Ciutat de Mallorques, sinó que comprenia tota l'illa.

Va haver-hi una primera forma d'elegir als jurats, la que precisament senyala el privilegi de creació, els magistrats antics nombraven als nous (15). Després s'implantà el sistema de sac i sort (16).

L'institució que comentam és la que dona, juntament amb el Gran i General Consell, un govern a nivell de illa, degut a la jurisdicció insular de les seves competències, en contrast amb les dels jurats de les Universitats foranes, reduïdes a l'àmbit del seu territori municipal. Però se distingeixen igualment d'aquestes darreres, perquè les seves competències traspassen l'esfera merament local (Governar, Regir, Administrar) convertint-se en autèntics òrgans de Govern polític.

2.1.3 Gran i General Consell

2.1.3.1 Creació, elecció i composició.

Precisament aquests jurats que acabam de descriure estaven facultats per "elegir, cada any el nombre de consellers que voldrà..." (17) verdadera acta de naixement del Consell. Aquesta forma d'elecció contrasta amb una altra que se instaurarà després, anomenada de sac i sort, que s'emprava per a la elecció dels principals càrrecs polítics del regne (1.447 per el Gran i General Consell). Haguent passat abans per un sistema x intermig o de torn per parròquies en terminologia d'En ROMAN (18) que introduïeix el Virrei Hugo de Anglesola (Fragmàtica de 2 de Juny de 1.398).

Integraven el Gran i General Consell distints estaments: nobles, cavallers, ciutadans, menestrals, mercaders. Tots els estaments tradicionals, excepte l'esglésiàstic, que tant sols se reunia amb el Gran i General Consell per motius de molta importància, com per exemple, capitulacions.

El nombre de consellers per estaments (19) canviava a mesura

del seu ascens o descens social. Igualment fluctuava la proporció de consellers camp ciutat (20). Tant sols en el segle XIV senyala SANTAMARIA cinc reformes (21). De lo que deduïm que és una institució dinàmica, que nos marca el termòmetre polític de la època, i en la que cristalitzen múltiples tensions.

Estava compost el Gran i General Consell per la unió del Consell de Ciutat (particular d'aquesta per els assumptes referents al seu territori) i el de la Part Forana, format per els representans de les Universitats Foranes. D'aquí li ve el caràcter de general i màxim organ representatiu.

2.1.3.2 Naturalesa jurídica.

Tota la problemàtica sobre la naturalesa jurídica d'aquesta institució juga en torn a si el Gran i General Consell se pot considerar com a Corts, o és una institució distinta. La doctrina és casi unànime en considerar que el regne de Mallorca no va tenir Corts aixís. VALDEAVELLANO (22) GARCIA GALLO (23) PIFERRER i QUADRADO (24). En canvi no pensa lo mateix ELIAS DE TEJADA, que manifesta que la falta de nom no afecta a l'institució (25). A un estudi recent, encara no publicat, sobre l'institució que analisam PIÑA HOMS (26) se declara partidari de la no consideració de Corts an aquesta institucio.

Perque no va haver-hi Corts a Mallorca? Varis autors han contestat ja an aquesta pregunta (27) i seyalen amb encert lo reduïts que eren, a l'illa, els distints estaments que durant l'època les constituïen; apens hi havia ciutats (n'hi havia una, la capital, Ciutat, però per a formar un estament en base

a ciutadans se'n necessitaven varies, i, de ser possible, grans i populoses). Pocs nobles i cavallers havien quedat en al regne després de la conquesta. El braç esglesiàstic era reduït. La possibilitat de Corts era, per tant, utòpica.

En definitiva, la reduïda dimensió de l'espai insular no va permetre el naixement d'una determinada institució (Corts) i va desenvolupar fins els límits de lo possible el consell municipal i jurats.

Lo que pareix clar és que les ciutats de Eivissa, Ciutadella i Ciutat de Mallorca participen en Corts Catalanes- una vegada reintegrat el regne a la Corona D'Aragó- a modo de ficció jurídica, com una ciutat més del Principat (28), a pesar de que, a partir de l'any 1.384, Mallorca deixa d'assistir a Corts Catalanes (29).

2.1.3.3. Competències

Quan se vol sobre exactament quines són les competències reals del Gran i General Consell no nos queda altre remei que seguir el mètode inductiu, i clasificar els seus acords en grups.

Seguin an En PIÑA HOMS (30) considerarem les següents:

A) Govern i administració del regne:

- a) Poder de representació del regne i defensa del seu ordre constitucional (aixís, nombra embaixadors, resol mantenir lleialtat al seu monarca, envia síndics a les Corts per protestar, aprova capitulacions);
- b) Defensa militar i armament (arma galeres per a la defensa de l'illa, custodia les armes, municions i artilleria del regne, dota i proveeix a la organització de les forces armades de l'illa de caràcter permanent);

- c) Foment i benestar comú (reparteix les càrregues fiscals, i administra els caudals públics, impulsa l'economia i el comerç, proposa l'apertura de relacions comercials amb altres ciutats mediterrànies);
- d) Aprovisiõnament (decideix si el blat és o no suficient i si se'n deuria importar més);
- e) Obres i serveis públics (traçat i arreglo de camins i ponts d'importància insular, correus amb el litoral llevantí, beneficència, estudis universitaris i cultura);

B) Potestat Legislativa.- Dret de proposar lleis. (elaboració i proposta de noves lleis al Monarca o al Governador, Recopilacions de dret del regne).

2.1.3.4 Jurisdicció

El tema de la jurisdicció o àmbit territorial d'aquesta institució té una tremenda importància, perquè nos ajuda a comprendre la seva autèntica significació i nos situa davant un problema a resoldre per nosaltres: El govern, fou per illes, o se considerà que l'arxipèlag formava una unitat?

Per a contestar hi ha que demanar-se: Si el Gran i General Consell va tenir jurisdicció tant sols a Ciutat?; finalment, si la seva jurisdicció s'estenia a les demás illes de l'arxipèlag?.

Els tres interrogants queden contestats a l'acta del General Consell de 26 de març de 1.696

..." Consell de la Universitat, ciutat i regne de Mallorca, no concurren en esta junta persona alguna per les illes de Menorca i Iviça, ni unint-se mai les tres per fer un cos; ni formar una Generalitat..."(31)

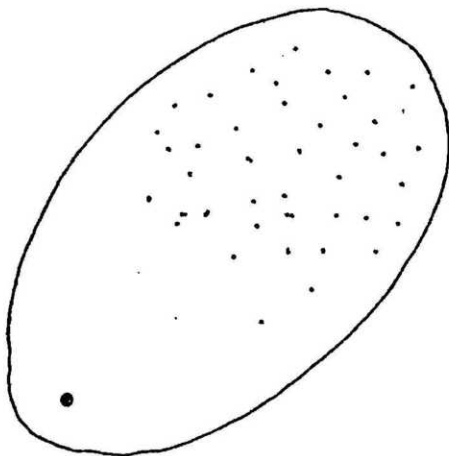
2.1.4 Fòra

2.1.4 Fòra

2.1.4.1 Antecedents

Mallorca musulmana ja fou testimoni del fenòmen que aquí descrivim, i d'aquesta manera, la conquesta de l'illa no se hagués pogut realitzar sense l'intervenció dels àrabs forans, que aprovisionaren les tropes del rei En Jaume I (32).

Quant se va conquerir l'illa hi havia una ciutat important, la Ciutat de Mallorca, i la resta de Mallorca estava formada per petits nuclis o alqueries. Els esquemes d'organització s'iniciaven, doncs, amb una preponderància de la ciutat sobre el camp. A mesura que se va repoblant aquest, apareixen les primeres Universitats foranes. Però l'esquema organitzatiu inicial no canvia (33) i això fa que se produeixin tensions que donen lloc a conflictes. Alguns se resolen en negociacions camp-ciutat, altres cristalitzen en privilegis otorgats pels monarques a la Part Forana, Finalment uns darrers donen lloc a les lluites entre Forans (34) i Ciutadans (1450-1451-1452), o són una de les causes de l'alçament de les Germanies (35).

L'esquema pretén contribuir a aclarir el sistema organitzatiu que s'implantà a principis de la conquesta. El punt que està a la base senyala la seu de l'Universitat General; la línia tancada, els límits de la seva jurisdicció, que coincideixen amb l'illa; els puntets difuminats les alqueries.

2.14.2 Institucionalització de Fòra

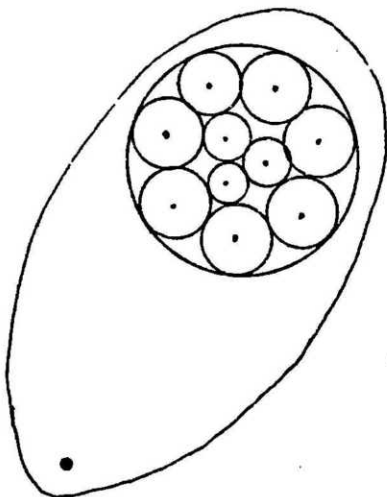
Per privilegi donat a Perpinyà el 6 de novembre de 1.319 se va crear un Veguer amb el títol de forà (36). Ja sabem que a Ciutat n'hi havia un desde el temps de la conquesta.

La sentència de 1.315 feta per el rei Sanxo estableix que els forans participaran amb un terç en la composició del Gran i General Consell, i que de igual forma contribuïran amb el terç dels impostos del regne (37).

L'any 1.358 els forans tenen facultat per a reunir-se en consell, i precisament d'aquest consell surt la representació forana per a nodrir el Gran i General Consell.

El privilegi de 18 desembre de 1.373 declara que la part forana forma Universitat, és a dir, un còs apart (38).

Entre la relació de privilegis que té la Part Forana abans de la seva extinció, destacam: La possibilitat de que se reunisquen en consell i formin Universitat les viles de Fòra. La de poder enviar s'indics a la Cort, repartir càrregues i formar part del Gran i General Consell (39).

Els canvis que hi ha hagut després de l'institucionalització de la Part Forana queden resumits en el següent diagrama, que difereix de l'anterior: Apareixen, Universitats a la Part Forana amb jurisdicció limitada al territori determinat pel seu terme; tots ells englobats en una instància superior o Sindicat de Fora.

2.2 INSTITUCIONS EIVISSENQUES

El Sagristà de Girona i arquebisbe electe de Tarragona, Guillem de Montgrí, demana cesió, al rei Jaume I, d'Eivissa per a conquerir-la. Se li va concedir a Lleida (desembre de 1.234) otorgant-li Eivissa i Formentera en feude, segons les costums de Barcelona.

La donació caducava als deu mesos, si no se duia a terme la conquesta (40).

Solicitaren associar-se a l'empresa l'Infant de Portugal i el Comte del Rosselló, que firmaren amb Montgrí en 1.235, una escriptura de concòrdia preveint la repartició de les illes. (41).

La conquesta se consumà el 8 d'agost del 1.235 amb la presa de l'Almudaina.

Una imatge gràfica de la illa nos ajudarà a comprendre millor l'aparell institucional que se desenvolupà després.

..." Fora dels murs del castell no té aquesta illa poblacions ni villes, sinó únicament possessions i alqueries de pagesos disperses i allunyades entre elles. ..." (42).

No tardà en institucionalitzar-se la Universitat, el Rey Jaume I per privilegi de 15 d'abril de 1.299 creà tres Jurats, per governar la ciutat i l'illa sencera, "... tractaràn e ordenaran aquelles coses que sien e pertanyeràn a honor e profit nostre e del altres senyors, e a bon estament e a comú profit dels hòmens de la dita illa..." (43), elegits per el Batle del

rei i els Batles del consenyors entre els prohómens de la ciutat. Poguent aquest jurats elegir 10 homens en calitat de consellers (44).

Els canvis més importants realitzats al model primitiu son: La creació de un Consell General de 50 membres (45), i d'un Consell Secret de caràcter reduït. La substitució l'any 1.454 del régim d'elecció antic per el de sac i sort i la creació d'un jou jurat. Els jurats eren representants dels distints estaments, així el "jurat en cap" era cavaller, el jurat de "ma major" era ciutadà, el jurat de "ma mitjana" era mercader o menestral, i finalment el jurat "ma de fora" era representant de fora vila o camp (46). Precisament és característic de la juraria Eivissenca el que dintre del grupo de magistrats, hi hagués representació del camp, cosa que no ocorria, com ja hem vist a Mallorca (47), i fou l'origen de nombrosos problemes, perquè els magistrats defensaven per davant de tot els interessos de Ciutat.

La Universitat tenia altres organs i oficis adams dels jurats i Consell General, així, l'escrivà de la sal, el Logador, el Mostasaf, alguns típics de l'illa i relacionats amb les salines, pero no els analizarem perquè no tenen importància baix del punt de vista de l'organització político-administrativa.

La carta de Població eivissenca es molt parescuda a la mallorquina, exceptuades algunes peculiaritats pròpies del lloc a on se tenia que aplicar. Datada a Cochlliure el 5 de gener de 1.235 i firmada per els consenyors, sofreix varies modifica-

cions, entre elles senyalam, la de 1.299 deguda al rei En Jaume II de Mallorca, i la de 1.300 deguda als consenyors esglesiadtics.

La història no registra enfrontaments entre el camp i la ciutat a l'illa. Tal vegada sia degut a la complementació del binomini vila-fora vila, a la poca extensió del camp o a la difuminació dels seus nuclis. De totes formes contrasta amb la trayectòria seguida per les illes veïnes, sobre tot la de Mallorca.

L'illa de Formentera seguirà les mateixes vicissituds que la major Pitiusa, inclús és objecte d'un sistema de repartiment paregut (48), a pesar de que va estar despoblada durant molt de temps.

2.3. INSTITUCIONS MENORQUINES

2.3.1 Primera etapa

A partir del 17 de juny de 1.231 Menorca musulmana se converteix en tributària del rei Jaume I i dels seus successors. La conquesta definitiva se realitza el 2 de febrer de 1.287.

La carta de població menorquina data de l'any 1.301; es molt més extensa que la mallorquina, i conté, a diferència de la mallorquina i la eivissenca, la estructuració de la Universitat General de l'illa.

En efecte, mana que sien nomenats, per el governador, per el propi Monarca o el seus successors, quatre jurats, un dels -

quals sia militar, amb jurisdicció a Ciutadella i a tota l'illa. Aquests jurats poden elegir fins a deu consellers per a la resolució dels negocis públics referents a Ciutadella. Per els assumptes que se refereixen a tota l'illa, i per la seva resolució, tenen que cridar prohòmens de Maó, del terme del Castell de Santa Agueda i de altres llocs de l'illa (49).

Ja tenim, idó, les bases organitzatives de la Universitat General (així anomenade perque existeix juntament amb altres universitats de la mateixa illa, però amb jurisdicció reduïda al seu terme municipal) i del Consell General.

Com és natural, aquesta estructura va sofrir profundes transformacions. Podem destacar les efectuades per En Pere IV en data del 13 d'agost de 1.370 per les que se fixa que els jurats sien anomenats per els seus predecessors i per el Consell de la Universitat General sense que el Governador intervenguès; gques mateix monarca introdui tres reformes de relativa importància.

Es molt important, dintre de l'ordre de les reformes al sistema primitiu, la sentència de Galceràn de Requesens de 1.439, confirmada per el Monarca l'any 1.442, que intenta posar fi a les tensions camp-ciutat que també se produïen a l'illa (o al manco entre la Universitat General i les Universitats particule

Segons aquesta famosa sentència, el Consell General quedava estructurat de la manera següent: 4 jurats i 10 consellers de la particular de la Ciutadella, 4 Consellers de la forana de Maó 2 Síndics i 1 Conseller de la forana de Alaior i finalment 2 Síndics i 1 Conseller de la Mercadal i Castell de Santa Agueda(

Segueixen noves reformes, com la dimanant de la Real Provisió de Felip IV, que equipara els Síndics de la Universitat de Maó a Jurats.

No existeix idè una sola ciutat com Eivissa. Ademés de Ciutadella, seu de la Universitat General, existeixen altres punts poblacionals (que són Universitats particulars), Ja he vist com la sentència de Galceràn de Requesens contempla l'existència de quatre Universitats.

L'importància estratègica i comercial del port natural de Maó és la causa de la bipolaritat que tenia i tindrà l'illa. Ciutadella era en aquell temps la capital de l'illa y les demes poblacions de Menorca tenien a-les-hores uns vecindaris molt reduïts.

2.3.2 Segona etapa

La guerra de Successió faria variar la història de Menorca del conjunt de les demés illes que componen l'arxipèlag. Perque estant l'illa en mans dels anglesos, francesos, i inclús dels espanyols, no li son aplicables els Decrets de Nova Planta de la Audiència de Mallorca, Com a conseqüència d'això el seu dret públic tindrà una pervivència de un segle (en relació amb les illes veïnes).

Aquesta pervivència d'institucions va unida a la continuació i desenvolupament de la cultura autòctona, ferida mortalment degut a l'implantació dels Decrets de Nova Planta a altres territoris de la corona d'Aragó. En frase gràfica d'En JOSEP MELIA, durant aquest període "Menorca assumeix el difícil protagonisme de la continuïtat" (51).

El 26 de setembre de 1.703 davant l'amenaça de la esquadra anglesa, el Governador Davila entrega l'illa als britànics, que actuen en nom del pretendent Carles.

A partir de 1.712 els anglesos, de depositaris se convertiren en amos. El tractat d'Utrech de 13 de Juliol de 1.713 sanciona la entrega de l'illa a la Corona Britànica. El mateix tractat preveu el respecte a les institucions de dret públic menorqui, Universitat, Jurats i Consells (52).

Es en aquesta época de la primera dominació anglesa que se efectua, en 1.722, el canvi de capitalitat, de Ciutadella a Maó. Aquesta ciutat era residència habitual del Governador anglès. El seu gran port i el castell de San Felip la feren predilecta (53), aixó aumentà la rivalitat entre les dues ciutats, i vivificá la bipolaritat de que abans xerravem. A pesar del canvi, la Universitat General quedá ubicada a Ciutadella.

El 18 d'abril de 1.756 la flota francesa, capitanejada per Richelieu, se presentà davant Ciutadella, i el 19 de maig la lluita entre les dues armades és favorable a França. Lluís XIV confirmà als menorquins les seves lleis, privilegis i estils (54).

Un tractat de Pau firmat a Paris el 10 de febrer de 1.763, ratificava els preliminars firmats a Fontainebleu el 3 de Novembre de 1.762, per els que França restituia a Anglaterra l'illa de Menorca, diu l'article 12 del Tractat:

..." la illa de Menorca serà restituida a sa Majestat Britànica, amb la fortalesa de Sant Felip, en el mateix estat en que la trobaren les armes de S.M. Cristianíssima en el temps de la seva conquesta, amb la mateixa artilleria installada a-les-hores..." (55).

Hi va haver, emperò, discussions d'interpretació sobre si havien quedades derogades les institucions i privilegis menorquins. Així, el Governador Johnston sostenia que:

..." tots els privilegis civils i esglésiàstics, que lis foren comunicats per l'article 13 del tractat d'Utrecht, cessin, no haguent sigut providenciats per aquell de Fontainebleu..." (56).

Jordi III no aprovà les declaracions del seu coronell i reconegué els beneficis que otorgava els menorquins el pacte d'Utrecht sobre pervivència de les seves institucions.

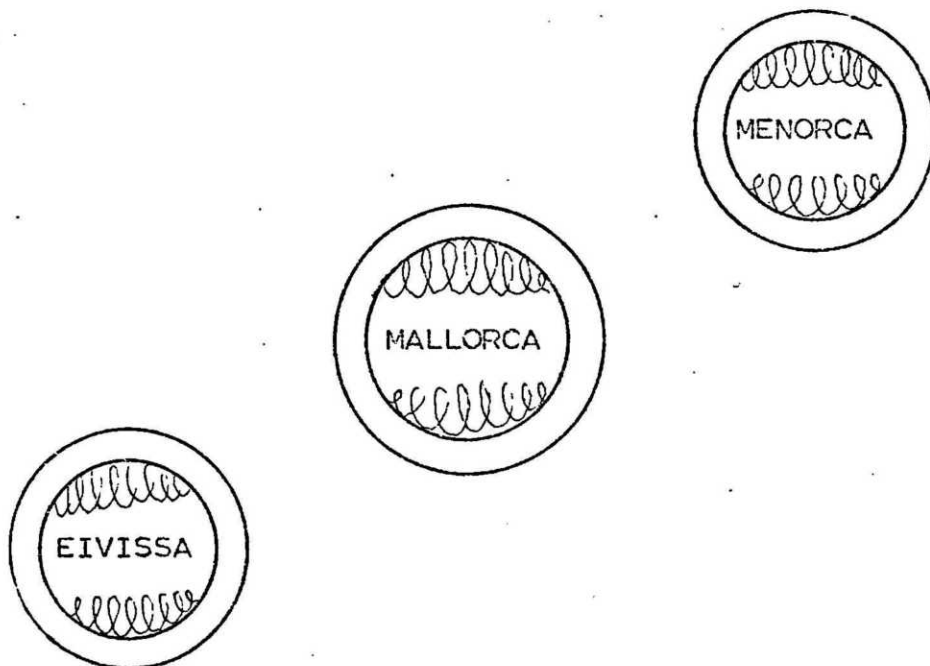
La presència de l'armada Franco-Espanyola aprop de les aigües menorquines i la seva intervenció, és la causa d'un nou canvi de sobirania, Menorca passa aquesta vegada a Espanya l'any 1.782. La pau de Versalles ratifica la devolució de l'illa. Guarda aquesta el seu règim històric amb la seva Universitat, Jurats i Consell (57).

La tercera i darrera ocupació anglesa començà el 16 de novembre de 1.789. Nomenat el Governador Steward, fa una profunda reforma de les institucions polítiques de l'illa: desapareix la Bailia i la Universitat General, i se creen quatre universitats independents (58).

Per el tractat d'Amiens, de 27 de març de 1.802, Menorca pas definitivament a la sobirania Espanyola. Diu així l'article onz

..." Les tropes franceses evaquaràn el regne de Nápols. Les forces angleses evacuaràn igualment Porto-Terrayo i, en general, tots els ports i illes que ocupessin en el Mediterràni o en el Adriàtic. ..." (59).

L'Esquema de l'administració Local a nivell insular, dins el període que he anomenat Institucions Catalanes, de l'arxipèlog Balear.

Cada illa té una Universitat que la representa. En el llenguatge actual diríem que és un ens. Ningún dels organs locals de l'ens "illa" governava més enllà del seu territori insular.

2.4. GOVERNACIO

El Governador pertaneix, en contraposició a les institucions que acabam d'estudiar, a l'Administració Central (60).

No hi ha, emperò, un governador per a tot l'arxipèlag sino que n'hi ha tres, un per cada illa: Mallorca, Menorca i Eivissa.

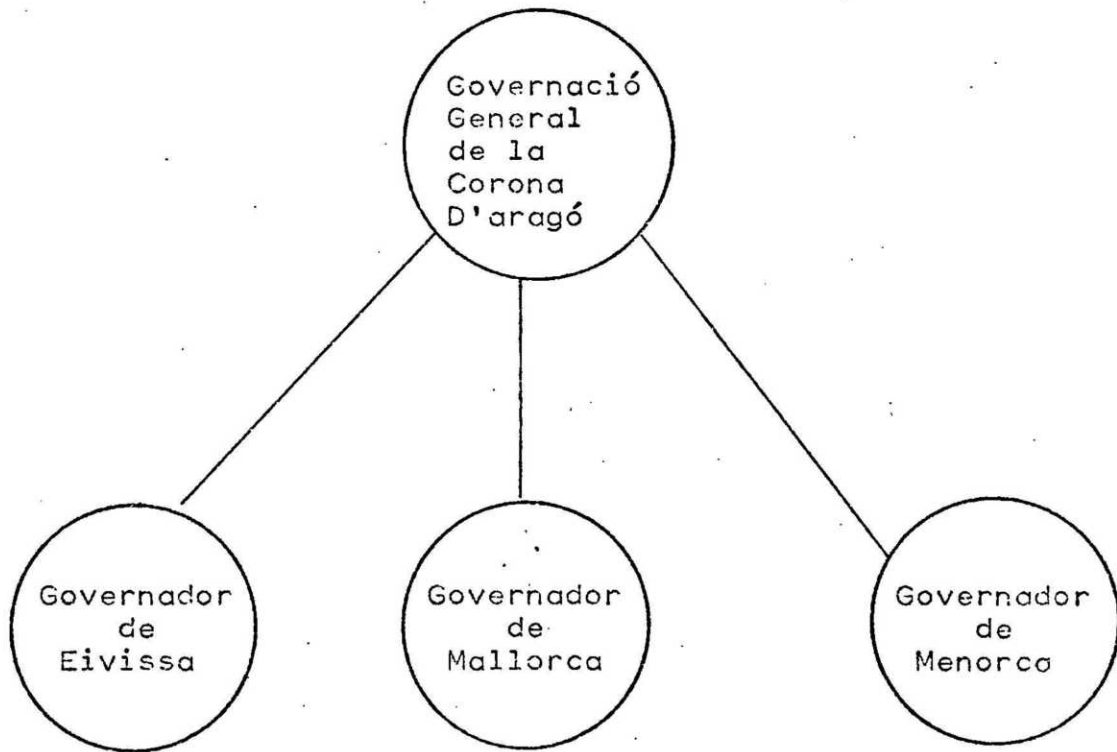
Aquests Governadors són autèntics "Geren-Vices" de la Governació General (institució comuna per a tots els regnes de la Corona) a cada una de les illes.

Destaca en el governador de Mallorca la seva superioritat, enfront els de les demás illes veïnes, en matèria de justícia. Així l'apel·lació de sentències fallades per els governadors de les illes petites les resol el Governador de la illa de Mallorca (61).

Senyala LALINDE com a característica (62) del Governador mallorquí, el seu poder normatiu extraordinari, que justifica per esser un territori ultramari, i destaca com a significatiu del menorquí i eivissenqu, el seu caràcter preferentment militar.

En resum: Cada illa té el seu governador, i aquest s'entén directament amb el poder Central, l'únic que uneix a les tres governacions, i en definitiva a tota l'administració de cada una de les illes (63), sia local o central, son les apel·lacions de les sentències dels Governadors de les illes petites que se presenten, perquè les resolgui el Governador de l'illa major.

ORGANITZACIO DE LA GOVERNACIO A LES ILLES ABANS DE QUE LA
CORONA D'ARAGO PASSAS A DEPENDRE DELS REIS DE CASTELLA.

Els tres governadors estan en pla d'igualtat, entenent-se directament amb el poder central. Tant sols en matèria jurisdiccional hi ha una certa preponderància del governador de Mallorca damunt els demás. Ja hem vist com les apel·lacions dels governadors de les illes petites se sentaven al Governador de l'illa de Mallorca.

NOTES

- (1) Vegeu ALFREDO GALLEGO ANABITARTE: Notas histórico-jurídicas sobre el régimen Local Español (intento de revisión), Actas del II Symposium Historia de la Administración Instituto de Estudios Administrativos, Madrid 1.971 pag. 536.
- (2) Vid. ALEJANDRO NIETO: El mito de la Administración Prusiana, Instituto Garcia Oviedo, Sevilla 1.962, pag 109.
- (3) Ajuda a comprendre el concepte de regne la noció de "terra" o país que empra el professor Garcia Gallo, Vid GARCIA GALLO, ALFONSO: Manual de Historia del Derecho Español, Tomo I El origen y la evolución del derecho, Madrid 1.975, pag 579. A la conquesta no va seguir la anexió del territori. Vid ALVARO SANTANARIA: El reino privativo de Mallorca, dins, Historia de Mallorca, - coordinada per Mascaró Pasarius, Palma de Mallorca Tom II pag. 99; sinó que conquesta i autonomia foren dos actes simultanis. Regne, per altra part, no és una divisió merament administrativa com ho poden esser les vegueries o subvegueries, o inclus les bailies, sino que trascendeix l'àmbit purament administratiu per arribar a obtenir significació política.
- (4) Sobre l'origen de la carta-pobla mallorquina vid JOSE MARIA FONT RIUS: Cartas de Población y Franquicias de Cataluña, Textos Consejo Superior de Investigaciones Cientificas Publicaciones de la sección de Barcelona num. 17 de 1.969 pa. 58. Aquest professor a l'obra indicada manifesta que el model de la Carta-pobla mallorquina seria la seva anàloga de Lleida. Vid També BENET PONS FABREGUES: La Carta de Franquesa del Rei En Jaume I constituint el Regne de Mallorca. Estudi crític presentat al primer Congrés d'història de la Corona D'Aragó, Palma. Estampa l'esperança, 1.917. Degut a que no conté preceptes d'organització local, ometim comentaris sobre la carta. Tant sols senyalem la seva importància degut a esser l'inici de una llarga etapa dins la que se donaràn nombrosos privilegis a les illes. Té també la característica de esser el model de les cartes que se donaràn a les illes de Eivissa i de Menorca. Aquesta darrera com ja veurem molt més desenvolupada que les anteriors, en preceptes d'organització territorial general de l'illa. La carta mallorquina se pot llegir en llatí, vid JOSE Me QUADRADO: Privilegios y Franquicias de Mallorca, Palma de Mallorca, 1.894, pag. 25.
- (5) Text de la carta transcrit vid. JOSE Me QUADRADO: Privilegios y Franquicias... op. cit. pag. 25
- (6) Darrera partició d'Estats que se dona dins la Corona d'Aragó, confonguent per altra part Estat i Monarquia, vid GARCIA GALLO, op. cit., pag. 282

- (7) Vid. ERNEST MARTINEZ FERNANDO: La trágica historia dels reis de Mallorca, pròleg Joan Pons, Aedos Barcelona 1.960 pag. 10
- (8) Vid ALVARO SANTARIA: Alba del Reino de Mallorca, dins, Historia de Mallorca, coordinada per Mascaró Pasarius Palma de Mallorca 1.970. tom III pag. 93.
- (9) Vid document a ANTONIO PONS: Constitucions e ordenacions del regne de Mallorca, tom I pag. 78
- (10) Revista de Estudios Ibicencos nº 3, 2ª época Ibiza 1.956 pag. 7-8.
- (11) PABLO PIFERRER y JOSE MARIA QUADRADO: Las islas Baleares, ediciones de ayer, Palma de Mallorca, 1.969 pag. 196
- (12) JOAN REGLA: Introducció a la història de la Corona d'Aragó, Moll, Raixa 1.969, pag. 91.
- (13) Vid JOSE Mª PONT RIUS: Instituciones Medievales Españolas, La Organización Política Económica y Social de los Reinos de la Reconquista, Madrid 1.948 pag. 52. Igualment vegeu G. DE VAL-DEAVELLANO: Curso de Historia de las Instituciones Españolas, De los orígenes al final de la Edad Media 3ª edición Revista de Occidente Madrid 1.973 pag. 551
- (14) El texte original és en llatí, però també se'l pot trobar en llengua castellana, vid, JUAN DAMETO, VICENTE MUT, GERONIMO ALEMANY: Historia General del Reino de Mallorca, corregida i ilustrada per D. Miguel Moragues i D. Joaquín Mª Bover, Palma 1.840 pag. 103.
- (15) idem privilegi
- (16) vegeu SAMPERE y MIQUEL: Papeles sobre el nuevo reglamento para el Gobierno del reino de Mallorca año 1.716, B.S.A.L. octubre 1.905 pag. 104. Transcripció treta de l'arxiu històric Nacional Estado- legajo 2.973.
- (17) Vid. privilegi lloc citat
- (18) Vid, ROMAN PIÑA HOMS: El Gran i General Consell de Mallorca \ tesi doctoral pendent de presentació dirigida per el professor José Mª Font Rius.
- (19) La prohibició de que els jurats puguin elegir un determinat nombre de consellers de cada estament vé de la pragmàtica de Barcelona promulgada per En Pera IV dins l'agost de 1.315 vid ordenança a A.H.M. Sant Pere fol. 104.
- (20) La sentència de 1.315 dictada per el Rei Sanxo senyala l'entrada dels forans al gran i general Consell. vid. A.H.M. llibre del Sindicat de Fora, fols 64 i 65.

- (21) Vid ALVARO SANTAMARIA ARANDEZ: Mallorca en el siglo XIV, Anuario de estudios medievales, Instituto de Historia Medieval de España, Barcelona 1.970-1.971 nº 7.
- (22) Vid, VALDEAVELLANO: Curso... op. cit pag. 472
- (23) Vid GARCIA GALLO: Op. cit. pag. 816
- (24) Vid. PABLO PIFERRER y JOSE MARIA QUADRADO: Las Islas... op. cit pag. 401.
- (25) Vid. FRANCISCO ELIAS DE TEJADA y GABRIELA PERCOFO: Mallorca y Menorca Clásicas, dins Historia del pensamiento político Catalán Montejurra 1.963, tom 11 pag. 30
- (26) ROMAN PIÑA HOMS: El Gran i General Consell de Mallorca, op. cit pàgs. 96, 97 i 98.
- (27) ELIAS DE TEJADA: Historia... op. cit. pàg. 30, PIFERRER y QUADRADO: Las Islas... op. cit pàg. 401
- (28) ELIAS DE TEJADA: Historia ... Tomo II op. cit. pags. 30-48-4
- (29) ROMAN: El Gran i General... op. cit pag. 97
- (30) ROMAN: El Gran i..., op, cit, pàgs 99-108
- (31) Vid. ANTONIO PONS: Constitucions e Ordenacions del Regne de Mallorca, op, cit, pàg. 78
- (32) Vid. ALVARO SANTAMARIA: Sobre los orígenes de la Germanía de Mallorca, Mayurca V, 1.971, pàg. 30
- (33) Vid. JOSE MARIA QUADRADO: Forenses y Ciudadanos, Historia de las disensiones civiles de Mallorca en el siglo XV, Palma, Imprenta y libreria de D. Esteban Trias 1.847..." surgiendo por doquiera crecidos pueblos, no se notó que las instituciones hechas a medida de la ciudad sola venian estrechas a la isla entera."...
- (34) Entre les causes de la revolta senyala QUADRADO, dins Forens ... op. cit. pàg. 23. La disminució del comerç i la concentració en poques mans de la propietat privada. Els jurats de Ciutat resolien les controvèrsies a favor d'aquesta. L'augment d'imposts. El litigi fou del camp contra la ciutat, la revolució dels proletaris contra els rics.
- (35) Vid ALVARO SANTAMARIA: Sobre los orígenes de la Germanía ... op. cit, Pàg, 31.
- (36) Vid, VALDEAVELLANO: Instituciones... op, cit, pàg. 552
- (37) Vid. ALVARO SANTAMARIA: Levantamiento Foráneo, dins, Historia de Mallorca, Coordinada per Mascaró Pasariús, tom III Palma Mallorca 1.970, pàg. 150.

- (38) PIFERRER y CUADRADO: Las Islas Baleares, op. cit; pàg, 403
- (39) Papeles sobre el nuevo reglamento para el gobierno del reino de Mallorca 1.716 B.S.A.L. febrer 1.906 pàg. 205 document - transcrit per en Sapere y Miquel, que se troba a l'Arxiu Històric Nacional - Estado, legajo 2.973.
- (40) ISIDORO MACABICH: Historia de Ibiza, Daedalus, Palma de Mallorca, 1.966 vol. 1 pàg. 233.
- (41) Document transcrit per ISIDORO MACABICH: Historia de Ibiza op. cit, pàg. 234
- (42) Vid. PIFERRER i CUADRADO: Las Islas Baleares, op. cit, pàg. 598
- (43) Vid. document transcrit per MACABICH: Historia de Ibiza, op. cit, pàg. 278-279
- (44) idem document en lloc citat.
- (45) Constituit per un cens de 250 persones (escollides, de entre cada estament, entre les principals de l'illa), dividit en cinc grups iguals (o sien de cinquanta persones), cada una de les quals entrava en funcions per torn anual amb els quatre grups restants.
- (46) Vid. PABLO PIFERRER i CUADRADO: Las Islas Baleares op. cit, pàg, 599 en el mateix sentit, ISIDORO MACABICH: Historia de Ibiza op, cit, pàg. 185-193
- (47) A Mallorca hi havia representació del camp en el Gran e General Consell, però no dins la jurarà. Aquests últims eren elegits entre els prohoms de Ciutat.
- (48) Vid. JOAN MARI CARDONA: Formentera i els seus quartenos, Inst: d'Estudis Eivissencs, Revista de Eivissa 1.975 nº 7, 3ª época
- (49) Vid, Carta de població menorquina dins Revista de Menorca II época 1 (1.896-1.897) pàgs 56-73.
- (50) Vid FRANCISCO HERNANDEZ SANZ: Sobre organización Municipal Menorquina, Revista de Menorca, any 1.934 tom XXVIII pàg. 37.
- (51) Vid JOSEP MELIA: Els Mallorquins pròleg d'En Joan Fuster Daedalus, Palma de Mallorca 1.967, pàg. 77.
- (52) Vid. PABLO PIFERRER i JOSE MARIA CUADRADO: Las Islas Baleares op. cit, pàg. 563.
- (53) Vid JUAN BENEJAM SAURA: Historia de Menorca, Ciudadela. Imp: ta y libreria de S. Fàbregues, 1.897
- (54) Vid. PIFERRER i CUADRADO: Las islas Baleares, op. cit, pàg.

- (55) Vid. PROMISCO HERNANDEZ SANZ: Compendio de Geografia e Historia de la Isla de Menorca, Mahón, 1.908 pàg. 344
- (56) Vid. document RAFAEL OLEO i CUADRADO: Historia de la Isla de Menorca, Ciudadela 1.876 tomo II pàg. 182.
- (57) Vid. PIFERRER i CUADRADO: Las islas Baleares op. cit. pàg. 566
- (58) Lo que se contiene por Consell o consejo de las Universidades, queda abolido..." () ..." quedan abolidas la Universidad y Bailia General. Habrà quatro Universidades, independientes una de la otra...()...Ciudadela...() Mahón...()... Alayor...() Mercadal... Vegeu aquest document transcrit a l'obra de RAFAEL OLEO i CUADRADO: Historia de la Isla de Menorca op. cit, pàg. 284 tom II. El text és una part de la ordenança que se titula: Disposiciones para la correccion de abusos en Menorca.
- (59) Vegeu PROMISCO HERNANDEZ SANZ: Compendio... op. cit, pàg. 380
- (60) Sobre Governadors vegeu, VALDEAVELLANO...Curso...op. cit, pàg 449. JOSE MARIA FONT RIUS: Instituciones Medievales Españolas op. cit, i Instituciones de la Corona de Aragón en la primera mitad del siglo XV. Reinos de Fernando de Antequera y Alfonso el Magnánimo. IV Congreso de Historia de la Corona de Aragón, pàg 12. CARLOS ALVAREZ NOVOA: La justicia en el antiguo Reino de Mallorca, Palma de Mallorca 1.971, pàgs. 24033.
- (61) Vegeu, Papeles sobre el nuevo reglamento para el Gobierno de Mallorca, any 1.716. Archivo Histórico Nacional-Estado- leg 2973 transcrit per SALVADOR SAMPERE i MIQUELS B.S.A.L. octubre 1.905, pàg. 141.
- (62) Vegeu JESUS LALINDE ABADIA: La Gobernación General en la Corona de Aragón, Consejo Superior de Invertigaciones Científicas, Instituto Jerónimo Zurita, Madrid 1.963, pàg. 421, 422, 430, i 448.
- (63) Senyala PIÑA HOMS en el Gran i General Consell de Mallorca, p 31 de l'obra ja citada, obligacions de ajuda mutua entre les illes d'aquesta manera. Mallorca estava obligada a socòrrer a Menorca i aquesta a "... vendre cavalls, muls, molton e altre bestiar als de Mallorca amb preferencia, per raó de la german e recors que en cas de necessitat solien rebre d'aquells en be e en persones ". A.H.M. Llibre de Crots Generals fol. 71.

CAPITOL TERCER: NOVA PLANTA.

3. NOVA PLANTA

3.1. ANTECEDENTS.

3.2. NOVA ORDENACIO

3.2.1 Ambit i Justificació

3.2.2 Govern Polític

3.2.3 Nova Organització Municipal

3.2.4 Extrangeria

3.2.5 Castellà

3.2.6 Dret Privat

3. NOVA PLANTA

3.1 ANTECEDENTS

El fet de la Guerra de Successió (1) i de que Mallorca i l'arxipèlag, fossen partidàries del pretendent Carles, unit a la pujada al poder d'En Felip V i al desfavorable desenllaç dels enfrontaments entre els exèrcits dels regnes que componen la Corona d'Aragó i les tropes d'en Felip V, provocaria la anul·lació de totes les institucions polítiques que hem analisat en el primer capítol d'aquesta obra, per lo que respecta al regne de Mallorca.

En efecte, estiguent la illa en mans dels partidaris d'En Carles, la armada franco-espanyola logra recuperar l'illa. El desembarc se realitza a Felanitx. Sense apenes resistències se rendeix Alcúdia.

A les capitulacions entre "Ciutat" i els exèrcits se preveuen alguns clàusules interessants sobre les institucions analitzades fins ara. Així el punt tercer dels capítols que demana la Universitat, Ciutat i Regne de Mallorca diu així:

" Que la Ciudad y reino de Mallorca, a sus naturales y vecinos, y a todas las Universidades y gremios de ella, así eclesiásticos, como seculares, y a los individuos que los componen, se confirmen, guarden y observen todos sus privilegios, leyes municipales, ordinaciones, Derechos, Fueros, Franquezas, usos y costumbres, así en común como en particular, de la misma manera que los han gozado, gozan y fueron concedidos por los serenísimos señores Reyes de Aragón y Mallorca " (2)

Lo curiós és que aquest text és casi idèntic, tant sols difereix en que li han afegit "usos y costumbres", a l'article octave de les capitulacions que havien fet pocs anys abans el Virrei de Mallorca i el Comandant Leack (3) però amb una sort molt distinta, ja que l'article octau sí va ésser concedit.

Quina contestació va donar el Cavaller Asfeld an aquest capítol?

- " Respondido en el primer artículo de la capitulación de tropas ". (4)

Va haver-hi tres capitulacions, la esglesiàstica, la de tropes i la que se va sostenir amb els civils.

L'article 1er de la capitulació de tropes senyala:

" No siendo justo que los vasallos capitulen con su Príncipe y que S.M. habiendo manifestado toda su real clemencia con los isleños pueden esperar de su benignidad cualquier particular distinción, por lo que reitero mis buenos oficios, representando a el buen proceder de todos los habitantes de las islas, y las muestras que han de de verdadero deseo de restituirse a su vida dominación y no duda perfecta representación " (5).

En realitat el cavaller no fa sino remetre's a la decisió del rei en aquest punt tan delicat.

Hi havia altres punts que són d'interés en lo que toca a la pervivència d'institucions. El punt quart, per exemple, que demanava que fossen conservats els oficis universals de la Universitat, Ciutat i Regne de Mallorca (6), els Reals de Baile i Veguer, i els demés de la Universitat i Part Forana. La contestació fou també que se remetia a lo que S.M. disposàs (7).

No he dit res sobre les altres dues illes que componen l'arxipèlag, i convé afegir unes paraules. Menorca queda sustreta de la problemàtica que estem analitzant, perquè perteneix als anglesos. Eivissa per contra, corre la mateixa sort. (8).

La qüestió no es aliena a la política internacional, Així Lluís XIV havia aconsellat al seu net el respecte a l'especialitat Foral mallorquina basant-se en que se tractava d'un poble illenc (9).

El mateix Asfeld dóna el seu pareixer al Consell de Castella de la manera següent..." que se corra como antes, sin novedad ni deforancia, sino solamente en el todo de lo que se hallase ser contra la autoridad, regalía y soberanía de V.M." (10). En resum, és partidari de que se mantenguin els jurats si el Gran i General Consell i demés oficis, a condició de que se buidin les bosses en los que se fan les eleccions per el sistema de sac i sort, i de que s'hi afiquin només noms de partidaris del rey Felip. En quant en els privilegis de Fòra, és de l'opinió

de que se seguesquin reunint en Consell, formin Universitat, enviïn síndics a la Cort, repartesquin càrregues, sempre que se afiquin noms nous dins les bosses. Considera que hauria de continuar l'intervenció dels forans en el Gran i General Consell, però els acords d'aquest organisme no serien executius sense l'aprovació del Comandant (11).

De les capitulacions, consells, bons oficis i dictàmen del Consell de Castella resultaria finalment el text del Decret de Nova Planta que desseguida anam a comentar.

3.2 NOVA ORDENACIO

3.2.1 Ambit i Justificació

No hi ha cap dubte de que els efectes del Real Decret estan pensats no tant sols per a l'illa major, sino que també per Eivissa. Així parla de "gobierno de la isla y Reyno de Mallorca" (12). Regne de Mallorca vendria, en aquest cas, a ésser igual a Balears. Ja he parlat de la diferent interpretació que s'ha de donar an aquesta frase segons le diga el poder central, o les institucions polítiques locals mallorquines. Notem ademès la diferència substancial que hi ha entre aquestes dues frases: "Regne de Mallorca e illes adjacents" (son les Balears, pero precisa que el titol de Regne tan sols perteneix a l'illa major) "illa i Regne de Mallorca" (Son les mateixes Balears considerades en conjunt com e regne).

La justificació del Decret no tarda en donar-se es a ses primeras linies on s'explica el perquè de tan importants canvis

..." he considerado, que las turbaciones de la última guerra le han dexado a l'Illa i Regne de Mallorca- en estado que necesita de algunas nuevas providencias para su mayor seguridad, paz y quietud de sus naturales". (13). No deixa de ésser diplomàtica (14) aquesta justificació. La qüestió de fons és en realitat més dura: El Rey victoriós pot suprimir les institucions polítiques del Regne sotmès (15).

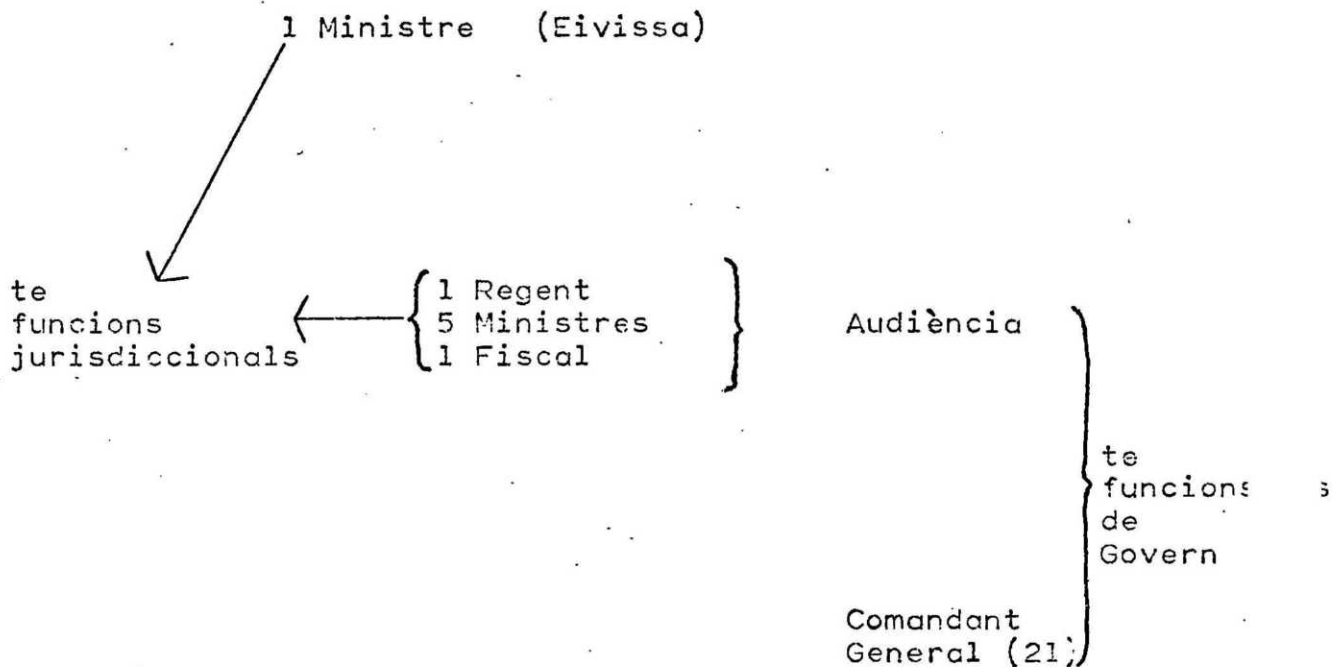
El Decret toca molts de temes, (16) no tots podràn esser mentats, perquè a pesar de ésser una normativa molt interper aquesta terra, n'hi ha alguns que no entren dins l'àmbit del nostre treball.

3.2.2. Govern Polític

Dues peces componen el nou Govern: La Audiència i el Consell General. La Audiència queda composta per un Regent, cinc consellers i un Fiscal. Té una doble funció: jurisdiccional la primera i de Govern la segona. (17). En aquest cas presidida per el dant General (18).

Completa l'organització, un Intendent que s'ocupa de la recaptació de impostos, no tant sols de la illa major, sino que també de la d'Eivissa (19). La justícia s'administra a Eivissa per un jutge i les seves resolucions seràn apel·lables, igual com se feia abans (20)

Esquema organitzatiu dels principals òrgans que introduí la Nova Planta.

Intendent..... Hisenda.

Destaquen entre les competències de la Audiència i Comandant, la de elegir jurat, aprovar el nomenament dels Botles efectuats per els Consells, estendre el nomenament dels regidors del municipi d'Eivissa a proposta del Governador d'aquella illa.

3.2.3 Nova organització municipal.

Amb aquesta materia les innovacions no se fan esperar:

... "he resuelto, que, por ahora, y durante mi voluntad, se nombren veinte jurados que rijan y gobiernen lo económico y político de la Ciudad de Palma....." (22).

En molt poques paraules, se deroguen privilegis importantíssims que havien perdurat casi cinc segles. Així el 7 de Juliol de 1.249 que havia creat sis jurats per govern de la ciutat

Desapereix el Gran i General Consell en suprimir el Con la Ciutat i el Forà, com després veurem.

En definitiva, el Govern General de l'illa i el del arx i aquí radica una novetat molt important en relació al sis anterior- esta en mans de l'Audiència i del Comandant Gene de les armes del Rei. Els VI jurats i el Consell de Ciutat substituïts per vint jurats (23) amb jurisdicció solscament tat.

Per cert que un dels canvis que se fan és el de anomenar "Ciutat de Mallorca" per el nom arqueològic de Palma (24) Universitat de la "Ciutat de Mallorca" se converteix en

El reste de la illa queda organitzat de la següent for

"... doce- jurados- para que gobiernen Alcudia también en lo económico y tico, y en los demás lugares del F los que fueren necesarios, según e mero de la población de cada uno..

Desapereix el Consell de Fóra, en no permetre el decret cies superiors a les municipals.

L'ús que se fa de la paraula regne dona a entendre que la normativa és aplicable a Eivissa, però tenguent en conte que allà hi havia tan sols una Universitat, el canvi no fou tan brusca en aquella illa.

També se preocupa el Decret de la elecció dels jurats: Suprimeix el sistema de "sac e sort"... "siendo para lograrle, de la mayor importancia elegir las personas más hábiles, y no exponerle a la contingencia del sorteo"... El rei se reserva el nomenbrar els jurats de Palma i d'Alcudia, i la Audiència forà els demés nomenbraments dels altres llocs, donant compte an el Rei. (26)

Completen el sistema municipal un Veguer per la ciutat de Palma i la de Alcudia i un Batle (27) en cada un dels demés llocs (28). Aquesta darrera normativa és corregida per la resolució de 6 de setembre de 1.718. Al Veguer de Palma (29) se li dona el títol de Corregidor, i se li mana que assistís i presidís l'Ajuntament de la Ciutat. Se canvia el Veguer d'Alcudia (30) per un Batle nomenbrat per l'Audiència (31).

Una darrera resolució, la Real Cédula de 22 de juliol de 1.718, vengué a confirmar la lletra i l'esperit del Decret de Nova Planta:

..." y en consecuencia, he resuelto que no haya cuerpo que represente al Reyno, ni el Grande y General Consejo que havia antes".... (32).

Després de insistir en que els oficis no se elegesquin per sorteig, la Real Cédula innova a la lletra del Decret de Nova Planta, desenvolupant el seu sentit uniformador (33):

..." aunque en cuanto a los jurados, mando que no se nombren tales, sino regidores como en los demás lugares de mis reynos..." (34)

I aclara que no tenen aquests nous regidors jurisdicció a tota l'illa, sinó al contrari:

..." Hareis que se ciñan en los títulos y facultades a lo económico y político de la población y distrito particular de esta ciudad, villa o lugar"... (35)

Precisament els jurats antics, els anomenats abans de les capitulacions, que estaven encara sense renovar (per aixó foren anomenats " juraría llarga") seràn canviats per aquests corregidors (36).

A canvi de tants de privilegis perduts, la Real Cédula concedeix el que l'arxipèlag continui anomenant-se Regne de Mallorca (37), i otorga a la ciutat de Palma vot a les Corts (38).

Parecudes vicissituts sofriren les institucions locals eivissenques (39).

3.2.4 Extrangeria.

Gràcies a les normes d'extrangeria (40), els que no eren del regne, emprant aquesta paraula en sentit restringit (podriem dir els que no eren de la illa, o de cada una de les illes) no podíem ocupar oficis de la Universitat, ni en general oficis públics.

El punt 7 del Real Décret de 28 de novembre de 1.715 és totalment innovador en aquesta matèria.

..." Siendo mi intención honrar y premiar indistintamente todos mis vasallos según el mérito de cada uno, y emplearlos como juzgue más conveniente; declaro y mando, que en adelante cesen en Mallorca las costumbres y leyes que hablan de extranjería..." (41).

La resolució de 11 de desembre de 1.717 an el dubte plantejat per l'Audiència, senyala que el punt 7 tant sols se refereix an als oficis i empleos seculars, deixant fóra els esglesiàstics (42)

Aquesta norma és de una importància extraordinària, i marca l'index del procés uniformador i centralitzador que estan contemplant. Ara bé més que una causa es l'efecte de la derogació del Dret Públic Balear. No es més que un escaló dins la cadena de eliminar obstacles per a la creació d'un estat unitari.

Inclús la norma que estan comentat va facilitar l'introducció del Castellà (44) a les illes, ja que posa en contacte a funcionaris de procedència peninsular amb administrats balearics.

3.2.5 Castellà.

No hi ha, com senyala JOSEF MELIA(41), una prohibició de que se parlàs en Català en el citat decret. Tampoc hi ha una declaració de que el Castellà fós l'idioma oficial. Però hem de fer notar que se iniciá en aquells dies el procés de penetració - del Castellà dins l'arxipèlag. La penetració se va donar en primer lloc, per via normotiva, legislativa o Jurisdiccional, com veurem deseguida; però també se dona, com ja hem analitzat, amb l'arribada de funcionaris peninsulars, i en definitiva en la posada en contacte directe de l'arxipèlag amb l'administració central castellana (45)

N'Asfeld ja havia pronosticat que un dels inconvenients de l'implantació de les lleis de Castella era el de l'idioma..." porque no lo entiende lo más de la gente de aquel pays"..(46).

La resolució de 11 de desembre de 1.717 en relació amb el dubte primer plantejat per el Comandant General i Audiència, senyalava:

...." Que las sentencias, decretos y provisiones se escriban en castellano, expresando motivos, y no en latín, como se hacía antiguamente"... (47).

En el dubte 16 sobre la mateixa resolució, s'havia plantejat el problema de despatxar les lletres i provisions en llengua castellana que anaven dirides en els pobles, no hi haguent-hi persones que entenguesen aquesta llengua dins ells. La resolució del dubte és realista, però subtil, Ordena que se executin els despatxos en Mallorquí, pero..." previniendo, mañosamente ir introduciendo la lengua castellana en aquellos pueblos"(48)

3.2.6 Dret privat.

Interessa, per últim, fer notar que, gràcies al punt 13 del decret en qüestió, se salva el dret privat Balear.

" En todo lo demás, que no está comprendido en este decreto, es voluntad, y mando, se observen todas las reales pragmáticas y privilegios con que se gobernaba antiguamente la isla y Reyno de Mallorca"... (49).

Però quedà petrificat per a falta d'organs: de producció de dret, per a poder-lo renovar (50).

Dret privat que s'ha anat concretant, després de múltiples vicisituds (51) en la Compilació de Dret Civil Especial de -

Balears, publicada en el Bolletí Oficial de l'Estat el dia 21 d'abril de 1.961.

La compilació no és excessivament extensa; té 86 articles, dues disposicions finals, una disposició adicional i una altra de transitòria. Després d'un curt títol preliminar, segueixen tres llibres. El primer aplicable a l'illa de Mallorca, i en part a la de Menorca (52) i Eivissa (53), regula institucions de Dret de Família (régim econòmic conyugal), Successions (donacions universals, successió testada, successió ab intestada) i Drets reals. El llibre segon va dedicat a Menorca, i contempla tan sols l'institució anomenada "societat rural" regint-se les demés institucions Menorquines per lo dispòst en el llibre 1er.

Finalment, el llibre tercer queda dedicat a Eivissa i Formentera. Contempla institucions de Dret de Família (régim econòmic conyugal), Succession (Heredaments, successió testada) i Drets reals.

Senza entrar a analitzar la técnica del'articulat, ni la modernitat o qualitat de las institucions que preveu la compilació, tenim que subrotllar el fet de que representa una nota més dins el conjunt de factor que mos distingueixen de les demés províncies o regions d'Espanya. Convertint-se amb un autèntic ingredient regional.

Notes on el segon capítol.

- (1) Per a comprendre les causes que provocaren aquest enfrontament. Vid. GARCIA GALLO: Manual.... op. cit, pags, 690, 775, 776. S'ha consultat també PEDRO VOLTES: Felipe V y los fueros de la Corona de Aragón nº 84 de R.E.P pag. 97-121
- (2) A. H. M. A.G.C. 73 fol 321
- (3) vid document transcrit per FERNANDO PORCEL ZANOGUERA: Mallorca durante la Guerra de Sucesión, Primer período de la Guerra de Sucesión en Mallorca 1706-1712, Palma de Mallorca, 1.921 pags. 117, 122)
- (4) A.H.M. A.G.C. 73 f. 327
- (5) A.H.M. A.G.C. 73 f. 329
- (6) A.H.M. A.G.C. 73 f. 321
- (7) A.H.M. A.G.C. 73 f. 321
- (8) Així en els articles per la evacuació del Regne de Mallorca i de Eivissa convinguts entre als senyors Comandants de les tropes de una i altra potència, el punt 13 dels quals senyala: "A los habitantes de la isla de Ibiza se les concederá lo mismo que a los del Reyno de Mallorca".
Contestació- "Concedido como a los de Mallorca".
Texte transcrit per SAMPERE Y MIQUEL: Fin de la nación Catalana, Barcelona 1905 pag. 613
- (9) Vid Archiu de Simancas Suplementos de Guerra leg. 476 citat p DURAN Y CAÑAMERAS: El Decreto de Nueva Planta de la Audiencia Mallorca, D.S.A.L. any LVII tom XXVIII gener Juny 1.941 nº 63 638, pag. 198
- (10) Vid. Archivo Historico Nacional, Estado, legajo 2.973 document transcrit per SAMPERE Y MIQUEL: Fin de la Nación Catalana, op cit, pág. 617
- (11) Vid, Archivo Histórico Nacional, Estado legajo 2.973 document transcrit per SALVADOR SAMPERE Y MIQUEL: Papeles... op. cit., pag. 205.
- (12) Novísima Recopilación, Libro V, Título X, Ley I, Real Decreto 28 de Noviembre de 1.715
- (13) Novísima Recopilación Libro V, título X, Ley I, Real Decreto 28 de Noviembre de 1.715.

- (14) Si la comparem amb al Decret de 29 de juny de 1.707 firmat per En Felip V a Buen-Retiro. Novis. Recop. de España, 3,3,1. transcrit per GARCIA GALLO: Historia del Derecho Español, Antología de Fuentes del Antiguo Derecho, Madrid 1.975...." Considerando haber perdido los reinos de Aragon y de Valencia, y todos sus habitantes por el rebelión que cometieron, faltando enteramente al juramento de fidelidad que me hicieron como a su legítimo Rey y Señor, todos los fueros, privilegios, exenciones y libertades que gozaban, y que con tal liberal mano se les habían concedido, ... ()... y tocándome el dominio absoluto de los referidos reino... ()... se añade ahora la del justo derecho de la conquista que de ellos han hecho últimamente mis armas con el motivo de su rebelión". El subratllat és meu. Hem insertat aquesta font perquè senyala el vertader esperit dels Decrets de Nova Planta, la autèntica justificació mitjançant la qual el Rei adopta mesures tant dràstiques; a pesar de que no s'expressi de manera tan contundent en els Decret d'establiment i Planta de la Real Audiència de Mallorca ni a la de Catalunya.
- (15) Vid. en el mateix sentit GARCIA GALLO: Manual op. cit, pag. 716
- (16) Subsistència del Dret Privat, Govern Polític, Administració local, Administració de Justícia, Abolició de lleis d'Extranjeria, Tropes etc.
- (17) ..." Y porque estos Ministros tendrán que tratar muchas cosas del gobierno..." Novísima Recopilación Libro V, Título X, Ley 1, nº 3 de la Real Audiencia de Mallorca.
- (18) Novísima Recopilación Libro V, Título X, Ley 1 nº 3 De la Real Audiencia de Mallorca.
- (19) Novísima Recopilación, Libro V, Título X Ley 1, nº 9, 12
- (20) Novísima Recopilación, Libro V, Título X Ley 1, nº 12
- (21) Sustritut del Virrei.
- (22) Novísima Recopilación, Libro V, Título X, Ley 1, nº 5
- (23) Per resolució de 11 de desembre de 1.717 en el dubte novè s'ordenà que aquests jurats estiguin dos anys en el seu càrrec, Dupte 9 del aut. 22 tit. 2 lib. 3 R.
- (24) Vid Novísima Recopilación Libro V, título X, Ley 1, nº 5 Vegeu també JOAN REGLA: Intraducción a la Historia de la Corona D'Aragó, op. cit., pág. 173
- (25) Novísima Recopilación, Ley 1, Libro V, título X nº 5.
- (26) Novísima Recopilación, Libro V, Ley 1, título X, nº 5.

- (27) Per resolució de 11 de desembre de 1.717 en el dubte desè s'ordena que els pobles, mitjansant els seus consells, proposin i nomenin els Batles, que durin en els seus càrrecs no més de tres anys; y que no pugin exercir el seu ofici sense l'aprobació del Comandant juntament amb l'Audiència, Dubte 10 del aut. 22 ti. 2 libr. 3R.
- (28) Novísima Reconciliación, Libro V, Ley 1 Título X, nº 6.
- (29) Se suprimeix en aquesta ciutat l'ofici de Mostasaf, per la mateixa llei nº 6.
- (30) Alcúdia tenia Veguer perquè a les capitulacions se li concedí que tendria els mateixos drets que "Ciutat".
- (31) Novísima recopilación, Libro V, Título X, Ley VI
- (32) Real Cédula de 22 de Juliol de 1.718, Arxiu de l'Ajuntament de Palma de Mallorca, publicada en el B.I.M. juliol 1.974.
- (33) Per veure l'ideologia que té el monarca sobre l'uniformisme llegir el Decret de 29 de juny de 1.707. Novísima Recopilación de España 3,3,1, transcrit per En GARCIA GALLO: Fuentes ... op. cit. pag. 271, i especialment el paragraf que ara copiam:
"...así por esto como por mi deseo de reducir todos mis reynos de España a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y tribunales, gobernándose igualmente todos por las leyes de Castilla (tan loables y plausibles en todo e Universo"...
- (34) Real cédula de 22 de Juliol de 1.718; el subratllat és meu.
- (35) Real Cédula de 22 de Juliol de 1.718.
- (36) Vid. FIFERRER, i CUADRADO: Las Islas Baleares op. cit, pag.
- (37) Real Cédula de 22 de Juliol de 1.718.
- (38) "... Pero que su ministerio ha de quedar restricto y arreglo a la similitud, potestad y ejercicio que los regidores de la ciudades de voto en Cortes en Castilla, sin más extinción ni restricción"... Real Cédula de 22 de Julio de 1.718.
- (39) Vid ISIDORO MACABICH: Historia de Ibiza. op. cit, pag. 192. En resum s'expressa així: La Universitat fou transformada en Ajuntament presidit per el Governador. Els jurats son convertits en regidors, se renovaven els càrrecs cada dos anys, extingia els nomenaments la Real Audiencia de Mallorca a proposta del Governador de Eivissa. Desapareix el Consell General.
- (40) Sobre el concepte d'estrangeria Vid. GARCIA GALLO: Manual... op. cit., pag. 700.

- (41) Novísima Recopilación, Libro V, Título X, Ley 1, nº 7
- (42) Real Resolución de 11 de diciembre de 1.717 (dubte del aut. 22 tit. lib. 3 R.
- (43) Vid JOSEP MELIA: Informe sobre la Lengua Catalana, Madrid, Magisterio Español any pag. 272, 273. Per a seguir tot el procés de penetració de la llengua Castellana, que s'inicià en el Decret de Nova Planta i segueix fins an els nostres dies, vegeu la citada obra.
- (44) Vid. pag. 272 de la mateixa obra.
- (45) Tant sols a títol d'exemple, i en lo referent a la jurisdiccional, les apel·lacions que abans s'interposaven devant el Consell d'Aragón, ordena el Decret de Nova Planta que s'interposin i admetin devant el Consell de Castella. Vid Novísima Recopilación. Libro V, Título X. Ley 1 nº 4.
- (46) Madrid. Archivo Histórico Nacional, Estado, legajo 2.973
- (47) Vid not 1ª a la llei 1 Libro V, títol X, Real decreto de 23 de novembre de 1.715 nº 4, Novísima Recopilación.
- (48) Dubte 16 de la resolució de 11 de diciembre de 1.717. Novísima recopilación Libro V, Título X, Ley IV.
- (49) Novísima Recopilación. Libro V, Título X, Ley 1 nº 13.
- (50) Vid apuntes de Historia del Derecho Español. Universidad de Barcelona. Tomados de las explicaciones ordinarias de la cátedra. Parte general. La evolución general del Derecho Español. 1.969 pag. 315. En el mateix sentit JOSEP MELIA: El Dret Civil a les illes, Ciutat de Mallorca 1.967, pag. 9, PI Y MARGALL: Las Nacionalidades, Cuadernos para el Diálogo, Madrid 1.973...." Como no tienen la facultad de alterar sus códigos, ni la nación de corregírselos, si no por Leyes Generales, no hay ni puede haber en ellas movimiento jurídico. Se piensa en conservar el fuero, no en reformarlo, y la legislación está, por decirlo así, petrificada". El subratllat és meu.
- (51) Vid l'obra d'En LUIS PASCUAL GONZALEZ: Derecho foral de Baleares, Panorama Balear nº 54. Palma de Mallorca 1.956. Vid també La llei de Bases del Codi Civil 11-V-1888 i art 13 primera redacció del Codi Civil, títol preliminar.
- (52) Vid article 65 de la compilació de Dret Civil Especial de Balears.
- (53) Vid article 69 de la Compilación de Dret Civil Especial de Balears.

CAPITOL QUART. EPOCA CONSTITUCIONAL

4. EPOCA CONSTITUCIONAL

4.1. IDEOLOGIA DE LA CONSTITUCIO DE CADIZ

4.2. LA DIVISIO DEL TERRITORI EN PROVINCIAS

4.3. EL PROJECTE DE CONSTITUCIO FEDERAL DE LA PRIMERA REPUBLICA ESPANYOLA.

4.4. PROJECTES REGIONALITZADORS

4.5. EL PROJECTE MAURA

4.6. L'ESTATUT PROVINCIAL DE 1.925: CARTA INTERMUNICIPAL

4.7. AVANTPROJECTE D'ESTATUT DE AUTONOMIA BALEAR

4.7.1 Introducció

4.7.2 Notes de l'Avanprojecte

4.7.3 Organització

4.7.4 Competències

4.7.5 Representant del Govern

4.7.6 Concert

4.7.7 Federació de Regions

4.7.8 Reca itulació

4.8 PROJECTE D'ESTATUT AUTONOMIC DE MALLORCA I EIVISSA

4.8.1 Canvis operats en relació a l'Avanprojecte

4.8.2 Competències: modificacions hagudes

4.9 CONSTITUCIO DE 1.931: TRES POSSIBILITATS

4.9.1 Província

4.9.2 Cabildos insulars

4.9.3 Regió Autònoma

4.10 ELS DARREPS QUARANTA ANYS

4.10.1 Autorització an el Govern per a constituir l'arxipèlag en Cabildos.

4.10.2 El Projecte de Llei de Bases de 1.971

4. EPOCA CONSTITUCIONAL

4.1 IDEOLOGIA DE LA CONSTITUCIO DE CADIZ.

Una nova etapa, la constitucional, Seria el marc de referència de l'organització administrativa de l'arxipèlag a partir del segle XIX, i la totalitat de lo que duim del XX.

El punt de partida de la nova ideologia és la Constitució de Cádiz de 1.812, que conté una sèrie de principis, ja se n'ha parlat massa, d'ixò, no del tot espanyols, si no més bé importats de la revolució Francesa.

Destacam entre els que interessen a l'objecte del nostre estudi els següents:

- a) La sobirania resideix essencialment en la nació (reunió de tots els espanyols). A ella li perteneix exclusivament la facultat d'establir les seves Lleis Fonamentals (1);
- b) Partidaria de l'organització administrativa mitjançant regles fixes i uniformes (2);
- c) Igualtat, unitat i indivisibilitat de la sobirania (3) que apoiarà el procés centralitzador, inicial al menys feia ja dos segles.

No tarda la Constitució en contemplar (4) la divisió territorial vigent a la época. Així a l'article 10:

" El territorio español comprende, en la Península, con sus posesiones e islas adyacentes, Aragón, Asturias, Castilla la Vieja, Castilla la Nueva, Cataluña, Córdoba, Extremadura, Galicia, Granada, Jaén, León, Molina, Murcia, Navarra, Provincias Vascongadas, Sevilla y Valencia, las islas Baleares y las Canarias".

Peró de seguida pensa en la seva rectificació. D'aixó parla l'article 11:

" se hará una división más conveniente del territorio español por una ley constitucional, luego que las circunstancias políticas de la nación lo permitan" (5).

El nou sistema d'organització descansa en dues figures, el "Jefe Superior", en el que resideix el govern polític de la província, i la "Diputación Provincial" (6), per a promoure la prosperitat (7) de la mateixa.

El canvi és sintetitzat per ARTOLA (8) de la manera següent".. les diputacions se subrogan en les funcions administratives de les Audiències i el Cap polític en les corresponents al Capità General".

La província que intueix la constitució no es, emperó, un ens local, és més bé una circumscripció al servei de l'Estat. La Diputació, un consell assessor del Jefe superior. En posteriors lleis, la província anirà accentuant la seva personalitat fins aconseguir dins l'Estatut Provincial la qualitat de ens territorial.

4.2. LA DIVISIO DEL TERRITORI EN PROVINCIAS

El según escabó important dins la historia político-adminis-

trativa de la etapa constitucional que per cert pareix que vol donar compliment a l'article 11 de la Constitució de Cadiz, és el Decret de 30 de Novembre de 1.833 sobre la divisió del territori en províncies (9).

El seu primer article diu:

" El territorio español en la península e Islas adyacentes queda desde ahora dividido en cuarenta y nueve provincias, que tomarán el nombre de sus capitales respectivas, excepto las de Navarra, Alava Guipuzcoa y Vizcaya, que conservarán sus actuales denominaciones"

El nombre de províncies ha sofert variacions, algunes importants per el nostra treball. Així destaquen la divisió en dues províncies de l'arxipèlag Canari l'any 1.927 quan a la data del decret que ara estudiam formava una sola província, com indica l'article dos " Santa Cruz la (capital) de las islas Canarias".

A la província se li dona el nom de Balears, adoptant una fórmula distinta de la usual que preveu el decret, ja que aquest a l'article primer diu que les províncies tendran el nom de les seves capitals respectives, i a l'article segon insisteix en que Palma és la capital de les illes.

A l'apèndix, el decret senyala els límits y extensió de cada una de les províncies (10), cosa que no pot ésser més senzilla per el cas del territori que estudiam; el texte diu:

Provincia. DE LAS ISLAS BALEARES
Su capital Palma
Comprende las islas de Mallorca, Menorca, Ibiza, Formentera y Cabrera.

La data del decret és important dins l'història de Espanya perquè s'implantà definitivament el sistema provincial, amb

totes les repercussions que du aparellades, però més importància té per a un arxipèlag (Canaries, Balears) perquè aquesta divisió va oblidar la realitat illa, ja que aplicà els mateixos criteris d'organització que en el continent (uniformisme), implantant definitivament, per lo que respecta a les nostres illes, el Govern de l'arxipèlag des de l'illa major.

El model iniciat l'any 1.333 tendrà vigència fins els nostres dies. Els petits canvis que hi ha pogut haver se situen dins el terreny d'una major o menor substantivitat de la Província i dins aquesta darrera opció una major o menor descentralització.

Emperó, i mentres està sempre en vigor el model Provincial a l'arxipèlag, se succeeixen una sèrie de projectes i inclús de lleis aprovades, que aporten nous models que van desde el manteniment de la província, però adequada a la realitat de l'arxipèlag, fins a la regionalització, passant per la regió autònoma i l'estat membre d'un Estat federal. Convé que nos aurem a estudiar-los perquè nos poden ajudar a treure solucions de cara a una nova organització político-administrativa de les illes.

4. 3 EL PROJECTE DE CONSTITUCIO FEDERAL DE LA PRIMERA REPUBLICA ESPANYOLA.

El projecte de Constitució de la primera república (11) al es- ser de tipus federal (12), lògicament romp amb els mollos del sistema instaurat per la constitució de Cádiz. No té tant de sentit aquí parlar de centralització, ni de descentralització.

No oblidem que la centralització implica un centre que segueix en poder d'un gran nombre de competències (13) PI i MARGAL, l'ideòleg principal de la I República, ho expressava clarament.. "Fora del pacte se pot esser descentralitzador, no federal; i d'aquí que de cada dia me afirmi més i més amb el pacte (14) i és que el federalisme se basa en el pacte. Aposta té aquest nom, que ve del·l·latí (foeudus) (15).

Fruit de la primera República és el projecte de constitució federal de 17 de juliol de 1.873, que analisarem a continuació.

Si tota constitució federal parteix de l'existència de uns estats, vegem primer quins estats considera, i si l'arxipèlag és un d'ells. L'article primer contesta a totes aquestes preguntes: "Componen la nació Española los Estados de Andalucía Alta, Andalucía Baja, Aragón Asturias, Baleares, Canarias, Castilla la Nueva, Castilla la Vieja"... divisó que en èl pensar de la comisió que le va fer, se basava en la historica del antics regne (16) però que ha estat criticada p'En GARCIA GALLO (17) per considerar-la al marge de la tradició històrica.

Lo més important per a nosaltres és que considera a Balears com Estat membre.

El projecte després d'enumerar en el titol V les facultats corresponents als poders públics de la federació (18) dedica el titol XIII a descriure les facultats dels estats membres.

Entre elles podem destacar:

- 1) La de donar-se una constitució (19). Aquesta es precisament una nota que diferencia a l'estat membre de una federació, de una regió autònoma, a pesar de que en aquest cas no hi ha molta d'autonomia per part dels estats membres, ja que aquestes constitucions poden sofrir una revisió per part de les Corts federals per constatar si s'han respectat els límits constitucionals (20).
- 2) Entre les competències dels estats membres destaquem: industria, hisenda, obres públiques, carins, regionals, beneficència i instrucció (instituts i Universitat), pot emetre emprèstits, emetre Deute públic, regular la seva organització territorial i mantenir la força necessària per a la seva seguretat interior (21).
- 3) Els poder dels Estats seràn anàlegs an els poders de tipus federal (22) que son: Legislatiu, Executiu, Judicialⁱ de relació, exercit aquest darrer per el president de la República.
- 4) Els estats tenen potestad legislativa, però limitada en els següents principis: manteniment dels drets individuals, forma republicana, unitat de la patria, constitució federal (23)
- 5) Finalment contempla la unió de dos o més estats, membres, essent un requisit previ el consentiment de

les Corts dels estats interessats i la sanció de les Corts federals (24).

Els estats participen en la formació de la voluntat federal, així el poder legislatiu se compon de dos cossos: Congrés i Senat, aquest darrer format en base a quatre senadors per cada estat, "sea qualquiera su importancia y el número de sus habitantes" (25). Aquest precepte que nos recorda a la constitució americana (26) es típic dels estats federals i configura un pacte entre estats grans i petits.

La sobirania que resideix en tots els ciutadans i s'exerceix, en representació seva i de forma compartida per el municipi, L'estat regional i L'estat Federal (27).

Les crítiques que ha rebut aquest projecte son moltes GUMER-SINDO TRUJILLO (28) senyala la preeminencia de la cambra de diputats sobre la de senadors, i la poca participació dels Estats membres a la elaboració de la reforma constitucional. J.A. CONZALEZ CASAMOVAS (29) pensa que més que constitucions, lo que fan els estats membres son estatus. Que les funcions del senat son molt disminuïdes perque no te iniciativa legislativa, quedant convertit amb un espècie de tribunal, i reitera la crítica ja senyalada sobre la poca intervenció dels Estats dins el procés de reforma de la constitució federal, i acaba dient que més que federal, la constitució, es més bé la d'un estat regional.

El projecte de constitució federal és presentat a les Corts el 17 de juliol de 1.873, però la dissolució d'aquestes el 3 de gener de 1.874, impedeix que se discuteixi i aprovi.

Entre les causes de la caiguda de la 1ª República destaca el moviment cantonal que va ésser una verdadera acció directa de grups republicans que volien implantar el sistema republicà federal sense esperar l'aprovació de la Constitució per les Corts, fenomen que ha estat estudiat darrerament per ANTONI JUTGLAR(30).

4.4 PROJECTES REGIONALITZADORS

Durant el segle XIX se donaren una sèrie de projectes regionalitzadors (31), és a dir, unes solucions que parteixen de demarcacions més àmplies que la provincial però que s'estableixen per a donar assentament on els serveis de l'Estat, primordialment i no per a la creació de ens administratius de base territorial, com podria ésser la regió administrativa.

Aquests projectes molt poc innoven en relació a l'arxipèlag Balear. Així Escosura an el Real Decret de 29 de setembre de 1.847, organitzant la governació civil del regne, divideix el territori de la península en onze (32) governs generals (33) però no hi ha canvis en relació a l'arxipèlag, ja que senyala "En las islas Baleares y en las Canarias no se hace alteración por ahora" (34).

El projecte Moret presentat a les Corts el 5 de gener de 1884 especifica que hi haurà un governador a cada una de les quinze regions, entre les que incloïx Balears. A cada província, excepte Balears i Canaries, hi haurà un Delegat provincial (35).

L'excepció està fonamentada en que cada un dels arxipèlags és en aquella època una província, lo que no ocorria a Canàries. Província que en el projecte se convertia en regió.

Finalment el projecte de llei de Govern i Administració Local, Silvela- Sanchez Toca de 1.891. Després de considerar a les Balears com a demarcació regional (36), estableix que el govern y administració de la regió correspon al Governador regional, al Consell Regional i a la comisió executiva d'aquest consell (37). El govern i l'administració de les Balears continuarà a càrrec del Governador de la província i de la Diputació Provincial, sense consell regional. El Governador de Balears dependrà directament del govern de S.M., seguint el mateix temps el superior immediat del delegat de govern de Màó. (38) El projecte no és gens innovador, doncs manté el mateix organigrama que existia abans de que aparegués, si tenim en compte que desde 1.856 existia la figura del subgovernador de Menorca (39).

4.5 EL PROJECTE MAURA

Tampoc aporta res de nou, preveu la subsistència de la delegació de Govern de Menorca (40). I que el nombre de diputats provincials de Balears serà deu: 7 de Mallorca, 1 de Eivissa i 2 de Menorca (41).

4.6 L'ESTATUS PROVINCIAL DE 1.925: CARTA INTERMUNICIPAL

Una de les novetats que aporta l'estatut Provincial de 1.925 i que hagués pogut esser una solució per l'arxipèlag és la de la carta intermunicipal,⁽⁴²⁾ la justificació d'aquesta nova possibilitat vé expressada a l'exposició de motius de la llei:

..." La rigidez del anterior sistema habia engendrado muchos daños. Era incompatible, a veces con la Geografía, y por eso rompió bien pronto en Canarias, provincia interinsular que no podía acomodar su característica de fraccionamiento territorial a la unidad absorbente de una Diputación"... (43).

La solució que proposa és la que a continuació comentam. Els ajuntaments (44) de una provincia poden acordar la modificació del règim Provincial Comú sostituïguent la Diputació per un altre o uns altres organismes, o alterant la seva estructura orgànica, administrativa i econòmica (45).

Pareix que la primera solució era la més aconsellable per el nostre arxipèlag ja que hi hagues pogut haver-hi un organisme per a cada illa i mes si tenim en compte que l'article 10 preveïa que si se constituïen vòris organismes intermunicipals, tocaria formar-se'n un altre, representatiu de la provincia, que le personifiqués en les relacions amb la Administració, i realitzés les funcions comuns an els organismes. Es, écia de Mancomunitat en el sentit emprat a Canàries, que hagués pogut ésser l'organ interinsular.

Els únics límits que plantetjava l'estatut en aquest model eren dos:

..." Sus reglas no afectarán nunca la capitalidad de la provincia, ni a los servicios propios de la Administración Central..."

Limitacions perfectament comprensibles, donat l'àmbit local en que se mou l'estatut i el respecte a la divisió provincial en que juga d'entrada el model proposat.

4.7 AVANT PROJECTE D'ESTATUT DE AUTONOMIA BALEAR

4.7.1 Introducció

Proclamada la II República, i abans de que s'aprovés la Constitució i sense sebre per aixó mateix la forma d'estat que configuraria, se comencen a redactar a varies regions espanyoles projectes d'estatut; així és el cas de la catalana, amb l'estatut de Núria de 1.931 i en pitjor sort el de Mallorca i Eivissa. Per cert que l'història registra altres casos d'estatuts que se adelanten a Constitucions, i que inclús s'aproven abans que elles. Es el cas de Sicília i d'altres regions d'estatut especial Italianes.

Analitzarem primer l'avantprojecte d'Estatut de les illes Balears, i després el projecte d'Estatut Autonòmic de Mallorca i Eivissa '46) per ésser el primer l'antecedent del segon, a pesar de que amb una filosofia i un àmbit territorial distint.

Abans de començar l'anàlisis sustantiu de l'avantprojecte, convé que el situem i el diferenciem de lo comentat dins l'etapa que hem considerat com a constitucional.

4.7.2 Notes de l'avantprojecte

- a) Es un avantprojecte fet a l'arxipèlag i no desde el centre. Aquesta nota és peculiar i el diferencia de tots els projectes, lleis, constitucions, que hem analitzat dins la etapa constitucional. Per aixó i a pesar de tots els seus defectes, que intentarem exposar, té la virtut de estar fet per homes de les illes, i per tant coneixedors de la problemàtica illenca, i de la seva propia història.

- b) Es un avontprojecte fet a Mallorca (47) sense l'opinió de representants o entitats de les demás illes (48), nota importantíssima, perquè la visió i les solucions son mallorquines, a pesar dels esforços que se fan per a contemplar l'arxipèlag en perspectiva. Així l'organisme superior o interinsular es diu Gran i General Consell (49) quan nos consta que històricament aquest organisme no tenia més jurisdicció que damunt Mallorca. Perquè emplear-lo a-les-hores per a designar l'organ d'àmbit interinsular?. Aquesta segona nota té moltes conseqüències que anirem senyalant quan estudiem l'organització.
- c) Pensat per esser aplicat dins un estat fèderal. A pesar (50) de que no se pronuncii d'una forma tant clara com la de l'article primer de l'estatut de Núria (51).
- d) El laborat per una associació de cultura i Cambres Agrícola i de Comerç, y per tant al marge dels partits polítics.
- e) Contempla l'arxipèlag en conjunt, aposta li posaren per nom: Estatut de les illes Balears.
- f) Es abstracte, esquemàtic (52) El mateix preàmbul ho ser-yala (53). Hem trobat, dins l'articulat, al menys quatre remissions a lleis orgàniques (54).

Un preàmbul, una declaracion preliminar i set títols formen l'estructura del projecte.

Es en el títol primer, article segón, on s'estableixis la cooficialitat entre la llengua materna i la Espanyola (55).

4.7.3 Organització.

Distingeix l'avantprojecte tres institucions: Consells Municipals (56), Diputacions insulars i Organisme superior o Interinsular (57). Lògicament a nosaltres nos interessa aprofunditzar en les dues darreres.

Entre la disjuntiva de Govern per illes, o Govern a nivell d'un organ comú i únic a tot l'arxipèlag, l'avantprojecte adopta el sistema mixte. Govern per illes i Organ interinsular, a pesar de que com és lògic l'equilibri està molt més inclinat a la primera fórmula, que a la segona (58). Així l'article primer reconeix a Menorca i a Eivissa el dret a regular particularment la seva pròpia autonomia. Hi ha tres diputacions insulars, una per a cada illa, que gaudeixen - cada una d'elles - de totes les competències no reservades al poder central (59). A pesar de que la autonomia no és completa, perquè l'avantprojecte considera que cada una de les illes menors formen un districte, mentres que Mallorca queda dividida en tres, i otorga nou diputats a cada un dels districtes. La suma del quals forma precisament el Gran i General Consell amb lo que queda establida la relació illa major illes menors amb els paràmetres 27-9-9. El Gran i General Consell tenia la seva residència oficial a la Ciutat de Mallorca, i entre les seves competències destaquen: les relacions de les Diputacions amb el poder federal, (concert econòmic) i les qüestions d'interés comú a totes o a alguna de les illes (60). En veritat l'avantprojecte és realista quan crea un organ^v interinsular de mesurades competències.

L'avantprojecte no consegueix idó, ni la autonomia completa de les illes menors, en quedar fixat que se regiran per nou diputats, ni la igualtat de representació per illes en el Gran i General Consell.

La tensió entre la capital i les demés ciutats de cada una de les illes, queda en cert mode solucionada quan preveu que les diputacions serán elegides un terç per els municipis i en dos terços entre tos els electors de l'illa lo que en el cas de Mallorca sería- a la actualitat- una font d'equilibri entre la capital (amb un 50 % de la població) i el reste de la illa (61).

El Govern de la Diputació Mallorquina (62) s'estableix en base a un President i sis consellers, elegits de entre els 27 que formen la Diputació, formant un Consell de govern (63).

4.7.4 Competències

Senyala l'article 23 les competències reservades al poder federal de l'Estat que no comentarem per esser més bé objecte de la constitució de l'Estat (64).

L'article 24, en canvi, enumera les competències de la regió que si mereixen el nostre comentari.

- a) Constitució, interpretació i aplicació dels estatuts reguladors de l'autonomia.
- b) Administració Local, règim municipal i funcionaris.
- c) Justícia municipal.
- d) Régim tributari (impostos, contribucions i emprèstits)

- e) Vida econòmica de la regió (càmbres agrícoles i de comerç, de propietat.)
- f) Port franc, aeroport, comerç de cabotatge.
- g) Higiene, sanitat i previsió
- h) Ensenyament primari y secundari (65)
- i) Estructuració agropecuària i qüestions socials agràries.
- j) Beneficència pública i privada.
- k) Obres públiques, mines, aigües, salts d'aigua, ferrocarrils, carreteres, i monts.
- l) Turisme, tresor artístic, arqueològic, jocs i espectacles públics.
- m) Cultura intel·lectual i física.

4.7.5 Representant del Govern.

L'estatut preveu uns representants oficials del poder central a cada una de les illes, però no parla de la missió d'aquests representants, evitarem comentaris a una institució de hipotètiques funcions, tant sols diria una cosa, en el cas de que, en el futur, tenguí que existir un delegat del Govern a les regions, consider que en aquesta la Balear n'hi hauria d'haver tres: un a cada respectiva illa gran, assumint cada un d'ells les funcions a cada una de les illes, i el de Mallorca además les funcions regionals.

4.7.6 Concert

Finalment resol el problema fiscal entre la regió i l'Estat, mitjansant un concert econòmic (66) paregut al de les províncies

Vasconavarres (67).

4.7.7 Federació de regions

No contempla l'avantprojecte la unió amb altres estats com ho feia, per exemple, l'estatut de Núria (63). Suficients problemes hi havia per entendre's els illencs entre ells, com ben aviat veurem, i amb estar a l'altura de l'autonomia que havien projectada.

4.7.8 Recanitulació

Alguns dels problemes que hem vist que se donaven quan estudiavem les institucions històriques del primer període tornen actuals quan se llegeix l'avantprojecte i ho seran, sempre que les competències que ara estan en el centre retornin a cada una de les illes. La relació illes entre elles, en el cas de que existesqui un organ interinsular. La tensió entre cada una de les capitals i les demés ciutats de cada una de les illes, etc.

Finalment hi ha que fer notar el perill (69) consistent en que les oligarquies locals manetjin l'autonomia, però en benefici propi, oblidan-se dels interessos de la comunitat. La principal defensa que té el còs social en aquets casos és la democràcia que possibiliti denunciar aquesta situació anònica.

4.8 PROJECTE D'ESTATUT AUTONOMIC DE MALLORCA I EIVISSA

La sort de l'avantprojecte no va ésser molt brillant. Es discutit i aprovat- convertint-se en projecte per l'assemblea de ajuntaments i entitats convocades (70) per el president de la Diputació provincial de Balears i reunida en el Teatre Principal de Palma els dies 20, 21, 22, i 23 de Juliol de 1.931

4.8.1 Canvis operats en relació a l'avantprojecte

a) Es un projecte d'Estatut d'autonomia de Mallorca i Eivissa, i no de les illes Balears.

Perquè no se presentaren els representants menorquins? Els mateixos se justificaren, diguent que era prematur parlar d'estatut abans de que s'aprovés la Constitució General de la República (71). En el fons una de les causes més importants és el sentiment catalanòfil del poble menorquí per lo demás arrelat desde feia temps (72). La ausència de Menorca a l'aprovació de lo que seria projecte fa que se frustrí la possibilitat de regió autònoma per a les illes. Ja veurem el perquè quan estudiem la constitució de la II República i les possibilitats que aquesta oferi a l'arxipèlag.

b) Un altre dels canvis fundamentals que s'observen és que - mentres l'avantprojecte està pensat per a insertar-se dins un estat federal, el projecte s'adapta més a la fórmula que preveu la Constitució encara no promulgada, eludint totes les referències al model federal (73)

c) Se consegueix la plena autonomia a cada una de les illes. (74). Així Eivissa pot elegir per a governar-se el nombre de diputats que voldrà (75), mentres que abans estava subjecta a nou.

d) Se opté la igualtat de les illes a l'organ interinsular, d'aquesta manera. El Gran i General Consell quedarà integrat per delegacions numèricament iguals de les respectives diputacions il·laques (76).

4.8.2. Competències: modificacions hagudes

Sofreix canvis la mateixa classificació, basada la del projecte amb la que preveu la Constitució del 1.931 (77). En resum, notam a faltar la justícia municipal (78) entre les competències que enumera l'estatut per a la regió.

Lo mateix nos passa en la competència en matèria d'administració local (organització del sistema municipal) a pesar de que no esta cla que aquesta competència deixi de perteneixer a la regió (en el cas nostre a les illes) ja que el projecte preveu que una de les tres institucions de govern sien els consells municipals (art. 5), que se regiran per la llei orgànica corresponent (art. 6). Suposam que aquesta llei orgànica, tenia que esser elaborada per la regió, i no per l'estat. Segon argument, entre les facultats de la regió trobam." La constitució, interpretació i aplicació dels estatut reguladors d'aquesta mateixa autonomia (art. 23.a). Un altre dels arguments que podem utilitzar és el de que l'administració local no es una de les competències reservades al Govern de la República. I el de qui pot lo més, organització insular i interinsular; pot lo mengs, organització municipal (79).

Segons quines facultats, la legislació de les quals queda atribuïda al poder de la República i la seva execució a les diputacions, senyalen també canvis en relació a l'avantprojecte. Així, l'apartat a) de l'article 22 parla de la recaudació de tributs i monopolis de la República. El canvi és significatiu, porque pareix senyalar la supressió del sistema de Concert eco-

nòmic previst a l'avantprojecte, consideració que pareix reforçada per el canvi de ròtulo del títol IV ("Concert Econòmic" per "Hisenda regional"). No podem emperó, concretar les innovacions que se donen, en materia fiscal, degut a l'ambigüetat amb que s'expressa l'article 26 del projecte.

Dins la mateixa Classificació hi trobam lleis agràries (que podrien ésser vetades per les respectives diputacions) Expropiació forçosa, Règim de premsa, associació i reunió, espectacles públics, en loaque no afecta a ordre públic.

4.9 CONSTITUCIO DE 1.931: TRES POSSIBILITATS

No va a ésser precisament federal la forma d'Estat que aprova ren les Corts Constituents de la República, i la Constitució ho senyala immediatament (art, 1).

" La República constituye un Estado íntegral, compatible con la autonomía de los municipios y regiones".

Estat integral o Regional Considerat per certa part de la doctrina com una forma intermitja entre l'unitari i el federal. Dins ell se conjuga la descentralització política, i la autonomia (30), se configura, ido, amb una técnica totalment distinta de la federal, perque quant hi ha descentralització, les competéncies van de l'estat a les regions, mentres que en el federalisme els estats membres tenen competéncies originàries, part de les quals les donen al poder federal, mitjançat el pacte.

La constitució de 1.931 preveia per a Balears tres possibilitats o models d'organització: Provincia de régim comú, Cabildos i Regió autònoma.

4.9.1 Província

La primera d'elles continuar essent província, és la que històricament se va donar. La constitució, no establí com ho ha fet la llei fonamental Itoliana, la divisió del país en regions fixades prèviament, si no que la decisió tenia que partir dels mateixos territoris, així, podia una província seguir essent província, si li pareixia bé, o no se considerava en capacitat per a poder usar de l'autonomia que li conferia la constitució. L'article deu se referia a elles, i deia:

"Las provincias se constituirán por los municipios mancomunados conforme a una ley que determinara su régimen, sus funciones y la manera de elegir el órgano gestor de sus fines políticoadministrativos".

4.9.2 Cabildos insulars

Dins al mateix article que parla de la província s'hi afegia un article relatiu als cabildos

" En las islas Canarias, además de cada isla formará una categoría orgánica provisto de un cabildo insular como cuerpo gestor de sus intereses peculiares, con funciones y facultades administrativas - iguales a las que la ley asigna al de las provincias"

Poca cosa innova per a Canàries aquesta norma, constatem emperó que s'han constitucionalitzat els Cabildos, quan abans la seva existència depenia tant sols d'una llei formal amb caracter d'ordinària, la darrera de les quals era l'Estatut Provincial de 1.925 modificada per un decret de 1.927.

L'últim paràgraf de l'article 10, és el més important per a nosaltres. Diu sencillament:

"Las islas Baleares podran optar por un régimen idéntico"

Tres comentaris cal fer an aquest paràgraf:

- a) Com ja hem dit abans el precepte queda constitucionalitzat, per lo que no pot esser modificat per una llei ordinària, ni per un Decret en rang de llei formal.
- b) El precepte venia a complaure una serie d'aspiracions que sense interrupció, i desde l'any 1.912, havien demanat amb insistència l'implantació dels Cabildos a les illes (31).
- c) Se deixa en els illencs la possibilitat de optar, o no fer-ho, per el patró Cabildos, a pesar de que no se senyala la forma amb la que se té que realitzar aquesta decisió, referendum, assemblea de municipis, Diputació.

4.923 Regió autònoma

La tercera possibilitat que preveia la constitució era que l'arxipèlag fos una regió autònoma. En efecte, diu l'article 11..." si una o varias provincias limítrofes, con características históricas, culturales y económicas comunes, acordaràn organizarse en región autónoma para formar un núcleo político administrativo, dentro del Estado Español, presentará su estatuto con arreglo a lo establecido en el artículo 12...()... La condición de limítrofes no es exigible a los territorios insulares entre si".

Una provincia se pot, per tant, convertir en regió, pero no una part de provincia, per lo que el projecte d'Estatut d'Autonomia de Mallorca i Eivissa quedava invalidat.

Vull comentar finalment el polèmic article 13 de la Constitució que senyala "En ningún caso se admite la Federación de regiones autonomas". Aquest article va esser durament criticat a la Càmbra. Així el diputat Alomar protesta perquè se tanca el pas a la possible unió de Balears amb Catalunya (32).

No faltin esperits realistes que presenten, durant aquesta època, com aspiració immediata, la formació de tres Cabildos(33)

4.10. ELS DARRERS QUARANTA ANYS

4.10.1 Autorització an el Govern per a constituir l'archipèlag en Cabildos.

Hi ha que esperar a la Llei de Bases de Régim Local de 17 de Juliol de 1.945 per que se torni parlar una altra vegada de Cabildos (34), però en les diferències que ara senyalarem.

La disposició adicional 1ª de la mencionada lleu diu "Se autoriza al Gobierno para constituir el archipiélago Balear en Régimen de Cabildos insulares", disposició que no és convida per la llei de Bases de Régim Local de 3 de desembre de 1.953- la reforma que preveu aquesta llei es purament fiscal- i apareix en el text articulat i refundit de les lleis de Bases de Régim Local de 17 de juliol de 1.945 i les de desembre de 1.953, aprovat per decret de 24 de juny de 1.955.

Les diferències amb les anterior normativa- la que preveia l'article 10 de la Constitució de la II República- son notables.

- a) El precepte no està constitucionalitzat, per lo que pot ésser canviat, per una llei ordinària. Té menys garanties d'estabilitat.
- b) La decisió d'implantar Cabildos deixa d'estar en mans de les Balears, per qésser opció del Govern " Se autoriza al Gobierno "

Técnicament aquesta disposició adicional és una autorització que la llei dona al Govern, per que aquest reguli una matèria que, en principi, tocarí ésser de la exclussiva competència de les Corts. Es lo que la doctrina anomena reglaments autoritzats (86). Aquesta tècnica es elevada a rang de llei per l'article 26 de la L.R.J.A.E. (87) i a rang Constitucional amb l'article 41 de la L.O.E. (88).

Conseqüentment amb lo esposat, la norma material que tenia que dimanar de l'autorització havia d'esser un reglament i no una llei, i per el mateix motiu el Govern podia fer quantes reformes considerés oportunes al Decret regulador.

Els criteris orientatius que dona la llei per a la futura regulació son suficientment clars, ja que existeix un model, els Cabildos insulars Canaris, ben definit.

La disposició adicional intenta paliar la desigualtat devant la llei que suposa el tracte desigual que s'ha donat desde 1.912 a l'arxipèlag Balear ^{en} relació al Canari.

A altres reglaments administratius se va perfilant aquesta mateixa possibilitat, així en el de població i demarcació de les entitats locals de 1.952, després de l'article 78 que se refereix

a Canàries (89) el 79 afegeix "Anàlogas prevenciones regiran para el archipiélago Balear si el gobierno acordara constituirlo en régimen de Cabildos insulares".

No profunditzarem dins l'estudi del funcionament dels Cabildos perquè ho farem quan estudiem el model de dret espanyol: Cabildos insulars de Canàries.

Mereix, emperó, la nostra atenció el recollir tots els estudis que s'han realitzat a partir de 1.945 sobre la possible implantació de Cabildos a les illes.

En aquest sentit podem destacar l'Estudio sobre la posibilidad y conveniencia de establecer el régimen de Cabildos insulares en la provincia de Baleares (90).

Entre les seves conclusions senyalam:

- a) Creació de tres Cabildos, un a Mallorca, l'altre a Menorca i un tercer a Eivissa i Formentera. I el naixement d'una Mancomunitat;
- b) No preveu un règim fiscal excepcional per alimentar a cada un dels Cabildos, sinó que parteix dels ingressos de la Diputació i de que cada Cabildo en lo fiscal funcionés com una petita diputació.

La Llei Orgànica de l'Estat que va venir a complementar el quadre institucional del nou règim no suposà un avenç notable de possibilitats en la matèria que estam tractant. Ni se constitucionalitza l'existència dels Cabildos, ni se preveu la creació de ens territorial, intermitjos entre l'Estat i la província, o

entre aquesta i el municipi. (99).

4.10.2 El Projecte de Llei de Bases de 1.971

El projecte de llei de Bases de Régim Local de 17 de desembre de 1.971 va suposar una involució en relació a les expectatives que hi havia desde la promulgació de la llei de Bases de 1.945.

El preàmbul del projecte diu "En el orden Provincial se conservan los regímenes especiales de las provincias de Alava, Navarra e islas Canarias, previniéndose igualmente determinadas singularidades, para las Baleares, dando así satisfacción a aspiraciones reiteradamente expresadas". Les singularitats de les que parla el preàmbul apareixen a la Base 41 dedicada a contemplar els Règims especials, diu textualment el punt quart dedicat a Balears:

" La Diputación provincial del archipiélago Balear se compondrá de forma que existan representaciones de las islas, proporcionales a su población, en cada uno de los cauces representativos. Entre las comisiones de la Diputación, además, existirá una para las islas que reglamentariamente se determinen".

Deim que es una regressió, perquè priva a l'arxipèlag de la possibilitat de Cabildos i no innova per altre part, perquè les comissions de illes ja existien. Les crítiques no se feren esperar (92).

El projecte no va prosperar, degut a la gran quantitat de esmenes, i fou retirat de les Corts (93).

NOTES

- (1) Vid. arts. 1 i 3 de la Constitució de Cádiz. La influencia de Rousseau es notable vid. JUAN JACOBO ROUSEAU: Contrato Social, próleg de Manuel Tuñón de Lara, Espasa-Capfe Madrid 1.975 pags 51 i 52.
- (2) Vid el discurs preliminar de la Constitució de Cádiz
- (3) Vid. SANCHEZ AGESTA: Historia del Constitucionalismo Español 2ª edició Instituto de Estudios Políticos Madrid 1.964, pag. 70.
- (4) Discurs preliminar llegit a les Corts al presentar la comisió de Constitució el projecte..." La comisión bien hubiera deseado hacer más comodo y proporcionado repartimiento de todo el territorio Español"... ()... más esta grande obra exige para su perfección un cúmulo prodigioso de conocimientos científicos, datos, noticias y documentos, que la comisión ni tenía ni podía facilitar en las circunstancias en que se halla el reino. Asi se ha creído debía dejarse para las Cortes sucesivas el desempeño de este tan difícil como importante trabajo"
- (5) En el mateix sentit art. 326 de la Constitució de Cádiz.
- (6) Composta per el president, un intendent i set individus elegits per els electors del partit judicial.
- (7) Vegeu art. 324 i 325 de la Constitució de Cádiz i també vid arts. 326 i 328 de la mateixa constitució.
- (8) Vegeu ARTOLA: Los orígenes de la España contemporánea. Madrid 1.959, pag. 423
- (9) La divisió pretèn concentrar tots els serveis de l'Estat a les províncies. Així diu l'article 4, "Esta división de provincias no se entenderá limitada al orden administrativo, sino que se arreglarán a ella las demarcaciones militares, judiciales y de Hacienda". De divisions anteriors an aquesta n'hi ha moltes citem el decret de Jose I de 17 d'abril de 1.810 que nos omiteix tant a Balears com a Canàries. Abans hi havia hagut la divisió de Floridablanca de 22 de març de 1.785, que si havia considerat el Regne de Mallorca. Instaurat el règim Constitucional, la primera de les dites divisions és la que preveu la llei inst. 23 de juny 1.813. "Para el Gobierno económico Político de las Provincias". Si seguim l'ordre cronològic, no podem deixar d'ometre la penúltima de les divisions generals del territori en Provincias que en el seu article 2 ja nos senyalava com a una provincia més, nos referim al Decret LIX de 27 de gener de 1.822.
- (10) Vegeu l'article tercer del decret de 30 de novembre de 1.833

- (11) Hi ha hagut altres projectes de tipus federal anteriors inclús a l'any 1.873. Vegeu, per exemple, Las Bases para la constitución Federal de la nación Española y para el Estado de Cataluña; Observaciones sobre el modo de plantear la confederación Española de VALENTIN ALMIRALL, publicat l'any 1.868. Vid també l'any 1.869 el Pacte de Tortosa.
- (12) Per a distinguir entre regió política i estat federal vid. PABLO LUCAS VERDU: Estado Federal, Enciclopedia Jurídica Seix IX pag. 34 que diu " la autonomía de la región se limita a la potestad legislativa ordinaria, la autonomía del Estado miembro comprende también la potestad constituyente" Vid PEDRO MARIA LARRUMBE BIURRUM: La región, aspectos administrativos, Montecorvo 1.973 pag 75: a) mientras l'Estat membre té un poder propi i originari, la regió té facultats delegades per l'Estat, delimitades i condicionades; b) El federalisme consisteix amb una juxtaposició i combinació de varis poders estatals, a l'Estat unitari el poder és únic; c) les regions poden esser privades de personalitat jurídica i política per part de l'Estat, ja que si el seu reconeixement depén de l'Estat, també aquest té possibilitat de negar o supendre el reconeixement; mentres que el títol de l'Estat membre és originari, el de la regió és derivatiu.
- (13) S'ha dit, emperó, que l'Estat Federal representa el grau mes elevat de descentralització política. Vegeu PABLO LUCAS VERDU: Estado Federal, op. cit., pag. 34
- (14) Vegeu FRANCISCO PI Y MARGALL: Las nacionalidades op. cit, pag. 80
- (15) Vegeu JUAN J. TRIAS-ANTONIO ELORZA: Federalismo y Reforma Social en España 1.840-1.870, Seminarios y ediciones Madrid 1975, pag. 62
- (16) Divisió que en el pensar de la comisió se basa en la històrica dels antics regnes.
- (17) Vegeu GARCIA GALLO: Manual... op. cit., pag. 874
- (18) Entre les facultats corresponents als poders públics de la federació, ubicats en el títol 5 del projecte, podem destacar, deixant aparta les típiques de tot poder federal central (relacions exteriors etc.), les que tangencialment poden tenir relació amb les facultats dels estats membres: " Ferrocarriles, caminos generales, medios oficiales de comunicación marítimas y terrestres y obras públicas de interés Nacional...()... 15 Códigos Generales...()... 18. Sanidad, iluminación de las costas, navegación...()...19 Montes y minas, canales generales de riego...() 20 Establecimiento de una Universidad Federal y de cuatro escuelas normales superiores de Agricultura, artes oficios en los cuatro puntos de la federación que se determinen por una ley...() 22 Conservación del orden público..."
- (19) Article 93 del projecte de Constitució Federal de la República Espanyola de 17 de juliol de 1.873.
- (20) Article 102 del citat projecte.

- (21) Vid títol XIII del projecte de Constitució.
- (22) Art. 101 del projecte.
- (23) Art. 99 del projecte.
- (24) Art. 105 del projecte
- (25) Vegeu Art. 50, 51 i 52 del projecte de Constitució
- (26) Vegeu article 1, secció 3-1 modificada per la esmena XVII de la Constitució Americana de EE. UU.
- (27) Vid els articles 42 i 43 del projecte.
- (28) Vegeu GUMERSINDO TRUJILLO: Introducción al Federalismo español (ideología y fórmulas constitucionales), Edicusa, Madrid, 1967, pag. 203 i 201
- (29) J.A. GONZALEZ CASANOVA: Federalismo i autonomia a Catalunya, Curial, Barcelona 1.974 pag 123 i 124.
- (30) Vid. ANTONI JUTGLAR: Pi Marçall y el federalismo Español, Taurus 1.976 Madrid, pags. 555 i 615.
- (31) Vegeu NIETO GARCIA ALEJANDRO: Regionalismo y Regionalización, dins, Problemas Políticos de la Vida Local, VII, 1.967 pags. 105-21.
- (32) No incloueix a Balears ni a Canàries.
- (33) Art. 2 del Real decret de 29 de setembre de 1.847
- (34) Art. 2 del Real decret de 29 de setembre de 1.847.
- (35) Vid art. 15 del projecte transcrit a l'obra de JOAQUIN SANCHEZ DE TOCA: Regionalismo, Municipalismo y centralización, Madrid R. Velasco, 1.907, pag. 209.
- (36) Art. 2º pag. 207 de l'obra anteriorment citada
- (37) Vid art. 7 transcrit a la pag 209 de l'obra citada
- (38) Vid article 7 a la pàg 209 de l'obra de SANCHEZ TOCA: Regionalismo... op. cit.,
- (39) Així l'article 1 de la llei de 11 de juliol de 1.856 que disposa: " para la administración y gobierno de la isla se crea un subgobernador, cuya residencia será la ciudad de Mahón"...
- (40) Vid l'article 282 del projecte de llei Maura, transcrit a l'obra d'En J. TUSSELL: Reforma de la Administración Local Española, Instituto de Estudios Administrativos 1.973 Colección Estudios de Historia de la Administración pàg. 409.

- (41) Art. 294 del projecte Maura.
- (42) Per a veure l'expectació que va donar a l'illa de Menorca la possibilitat de la Carta intermunicipal vid ANGEL LUIS Y PABLO: Menorca ante el Estatuto Provincial, Revista de Menorca pag. 95-94 any 1.925 tom XX.
- (43) El subratllat és meu.
- (44) L'article 6 senyala el procediment a seguir per a l'obtenció d'aquest règim.
- (45) Vegeu l'article 6 de l'estatut provincial.
- (46) Un anàlisi exhaustiu sobre el projecte i l'avanprojecte de estatut d'autonomia amb els antecedents de l'avanprojecte, discussió i esmenes i projecte definitiu juntament amb una taula de documents molt completa ha escrit darrerament GUILLEM SIMO: Notes per a una història de l'estatut d'Autonomia de les illes de 1.931, Randa, La República i la Guerra Civil a Mallorca, nº 3.
- (47) Presentat per l'Associació per la Cultura de Mallorca, amb l'assentiment de les cambres de comerç i agrícola. L'avanprojecte fou publicat a la revista "La nostra Terra" nº 42 Juny 1.931. També es publicat a un fulletó de 11 fols per la Associació per la Cultura de Mallorca l'any 1.931 el 19 de juny a Ciutat de Mallorca.
- (48) Vid prensa de la época... "De ahí que censuremos que hayan sido Mallorquines exclusivamente quienes hayan confeccionado el proyecto del Estatuto Balear, requiriendo luego el concurso de menorquines e ibicencos para su aprobación" ALEJANDRE JAUME, El obrero Balear órgano de la agrupación Socialista, defensor de la clase obrera, 6, 13, 20 i 27- 1.933. Font agafada del llibre de Anselm Lluïll: El mallorquinisme Polític 1.840-1.936, Del regionalisme al Nacionalisme, volum. 2, Edicions Catalanes de París 1.975, pag 316.
- (49) Vid art. 17 de l'avanprojecte.
- (50) Vegeu el preàmbul " la possibilitat, i fins gosariem dir la probabilitat, que la pròxima constitució definitiva de la República Espanyola sigui en forma federal", l'article 17 de l'avanprojecte també al.ludeix a la fórmula federal..." les relacions de les Diputacions insulars amb el poder federal de l'Estat Espanyol"
- (51) "...Catalunya és un Estat autònom dintre de la República Espanyola"...
- (52) Vegeu en el mateix sentit les declaracions de IGNASI RIBAS a dins l'article transcrit per PAU LLABRES: politics devant l'estatut, Lluç, Febrer 1.976, num. 656 pag. 13.

- (53) "...L'avantprojecte d'Estatut de les illes que es presenta no pretèn haver esgotat la matèria en una redacció completa i definitiva, si no sols haver donat forma a una base mínima d'aspiracions, acceptables per tothom"...
- (54) Vid arts, 6, 15, 22, i 29 de l'avantprojecte.
- (55) "art. 2 Les llengües oficials del territori son indistintament la materna del dit territori i l'espanyola.
El coneixament de la primera serà absolutament necessari als funcionaris, de qualsevol ordre i categoria, que prestin servei en el territori de la regió".
- (56) Després de senyalar l'article 5 la amplia autonomia municipal que se donarà an els consells, l'article 6 remiteix la seva regulació a una llei orgànica.
- (57) Vid art. 5 de l'avantprojecte.
- (58) Així s'expressa el preàmbul: Respecte a Menorca i Eivissa, cap desig d'unificació, cap extemporània i antiliberal vel. l'ètat de domini, cap afany de centralització. Que cascuna d'elles s'ordeni al seu albir i a la mida de les seves particulars necessitats la propia vida, sense més nexa, si tant se vol, que el veïnatge i aquella mateixa condició comuna de fraternitat...().. a part del que facin necessari les superiors raons de relació amb el poder de l'Estat Federal".
- (59) Vegeu l'article 7 de l'avantprojecte.
- (60) Vid art. 17, 21 de l'avantprojecte.
- (61) Tambè és adequat aquest procediment a la illa de Menorca. Per mi, tant sols té una pega, Introdueix uns consellers no elegits en forma directa.
- (62) Logicament no parla de la Diputació Menorquina, ni de la Eivissenca que s'organitzaran com voldrán.
- (63) Vegeu arts. 11 a 16 de l'avantprojecte.
- (64) Curiosament l'apartat f) del citat article no conté la legislació civil, pero aquesta tampoc queda atribuïda expressament per l'article 24 de l'avantprojecte, a la regió. Tal vegada sia un lapsus dels redactors; lo cert és que si apareix, a l'article 21 apartat f del projecte, entre les facultats del govern de la República.
- (65) El preàmbul justifica la omisió de l'esenyança Superior o universitària, dient " A consciència hem prescindit de la Superior, i aixó per dues principals raons: Primera, per creure que les Uni-

versitats han de treure la seva eficiència i la mateixa riquesa, per no dir opulència, que els és indispensable, de llur proporcionalitat al nombre d'habitants, perquè fins i tot quan ens bastem per a mantenir-ne una de pròpia, les nostres especials condicions d'isolament geogràfic, en reflectir-se en la vida social, imposen, com un complement o anex de l'educació universitària, el desplaçament obligat dels nostres escolars"...

- (66) Sobre concerts econòmics vegeu AMOROS RICA: Conciertos económicos, N.E.J. 4 1.952 pag 783-96.
- (67) Art. 26 de l'avantprojecte.
- (68) Vegeu l'article 4 de l'Estatut de Nuria.
- (69) Perill que fa notar la ponència redactora de l'avantprojecte d'estatus a una declaració publicada a "La Nostra Terra" nº 43-44, juliol-agost 1.931..." l'axacerbació del caciquisme. I això fora fatal, efectivament, per l'avenir de la vida autonòmica insular". Vid Font, ANSELM LLULL: El mallorquinisme.. op. cit., pag. 202.
- (70) pot llegir-se la convocatòria en el llibre de ANSELM LLULL: El mallorquinisme....., op. cit, pag. 191.
- (71) Vid l'article publicat a Almanac de les Lletres, Mallorca 1932 responsable, Joan Pons i Marques. El text va sense firmar. Font Anselm Lluïl: El mallorquinisme.... op. cit, pag. 169.
- (72) Vegeu PEDRO BALLESTER: La división Territorial con referencia a Menorca, pag. 327. a Revista de Menorca any XXVII 5 època. tom. XVIII 1.923 En el mateix sentit vid. JORDI MONERS: Sintesi d'història dels Països Catalans (Cronologia), La Magranal, 1976, pag. 85.
- (73) Vegeu, per exemple, l'article 25 del projecte Títol IV, (República Espanyola") en el mateix sentit art. 16 ("Poder de la República"), l'article 20 parla de les "relacions econòmiques amb l'Estat", l'article 21 de "Govern de la República". Aquest vocabulari contrasta amb l'emprat a l'avantprojecte: Estat Espanyol, Poder federal de l'Estat Espanyol, poder federal de l'Estat. Trobam a faltar un article que nos doni a entendre la forma d'Estat dins la que se inserta l'estatut, que nos evitaria fer aquestes quimèriques hipòtesis de treball. El projecte se pot veure publicat a un fulletó, fet per l'Escola Tipogràfica Provincial MCMXXXI, a Ciutat de Mallorca de 23 fols, que conté ademés, la convocatòria de l'Assamblea i la declaració de la ponència redactora de l'avantprojecte d'Estatut.
- (74) Així l'article 3 després de afirmar que "La bandera de la regió és la de l'antic Regne de Mallorca" afegeix, "Cada illa podrà tenir a més, bandera pròpia".

- (75) Vid art. 15 del projecte.
- (76) Vid art. 16 del projecte.
- (77) La constitució de 1.931 divideix les competències en quatre apartats bàsics: a) aquelles en que la legislació executió correspon a l'Estat; b) les que legisla l'Estat, però poden ésser executades per les regions; c) les exclusives de les regions; d) i finalment aquelles que inicialment eren exclusives de la regió i que després, i degut a una decisió del Tribunal Constitucional i altres òrgans de l'Estat, podien ésser concurrents amb la legislació de lleis de Bases de l'Estat. Vegeu els arts. 14, 15, 18 i 19 de la Constitució de la II República.
- (78) L'Argument queda reforçat si tenim en compte que l'apartat i de l'article 21 del projecte, que se refereix a les facultats del govern de la República senyala: " l'administració de justícia i el regim Penitenciari". Entre les facultats de les regions destaca, m) La designació de dos diputats amb títol d'advocat per formar part de la Sala de l'Audiència que hagi de decidir en apel·lació de judicis, quan tractin punts de dret foral". En darrer lloc l'article 22 2) permet a les Diputacions nomenar Jutges, fiscals i demés funcionaris de la justícia municipal.
- (79) Notam a faltar la claretat de un art. 10 de l'estatut d'autonomia de Catalunya de 1.932 o el mateix apartat 2 de l'article 24 de l'avantprojecte.
- (80) Mentre que la descentralització administrativa consisteix amb una tècnica organitzativa que respon a la següent pregunta: ¿ Qué sistema es mas eficaz y conveniente para lograr una buena organización de la Administración pública, el centralizador o el descentralizador?" Vegeu FERNANDO GARRIDO FALLA: N.E.J. Seix veu centralización y Descentralización, tom IV 1.952.) i per lo tant freda i abstracta, consistent amb una transferència de competències de un ens a l'altre o en la disminució de control, i per tant un moviment que va del centre (Estat) an els ens descentralitzats. La autonomia parteix d'un principi opost, i se manifesta amb l'intervenció de la base en la elaboració de la futura organització. En la constitucionalització dels preceptes creadors dels cossos intermitjos. Lo mateix que en la participació de representants, elegits entre els habitants del territori on té la base la regió, en la formació de la voluntat de l'estat.
- (81) Vegeu per exemple Varios autores: Reformas en la Administración Regional, Exposición al Gobierno, Revista de Menorca any XXVII quinta época tom XVIII 1.923 pag. 374. Igualment vegeu MATEO SEGUI: en torno a los Cabildos mesa redonda, Diario de Ibiza, publicat a Diario de Menorca el 14-XII-74. vid. també, PEDRO BALLESTER: División territorial con referencia a Menorca, op. cit., pag. 370.
- (82) Vid sesión de 25 de setembre de 1.931 Bolletí oficial de les Corts Espanyoles nº 45 " Estas- las Islas Baleares- por razones

especiales, no han llegado a la madurez política ni a la cohesión necesaria, en mi concepto, para tener estatuto propio y en cambio, toda su tradición cultural, idiomática e histórica las impela a unirse a Cataluña"... Font: ANSELM LLULL: El mallorquinisme..., op. cit, pag. 212 Per constatar l'ampla eco que varen tenir a la premsa les paraules de N'Alomar vegeu Almanac de les lletres, Mallorca 1.932. Mallorca i l'estatut, la Veu de Mallorca, octubre 1.931. JOAN ESTELRICH Catalanismo y Reforma Hispánica, Barcelona 1.932 pag. 203. Vegeu les declaracions de N'Alomar a El Dia, ciutat de Mallorca, 10-X-1.931 on aclara la seva postura"... Que las Baleares, o Mallorca si se quiere, puedan optar entre sus tres caminos: la vinculación al poder central, la vinculación a la autonomía común de las tierras catalanas, o el Estatuto propio cuando alcancen para ello la necesaria madurez". En contra de la tesis de N'Alomar: falta de maduresa de les illes per la seva autonomia, vid La Veu de Mallorca, nº 43, Octubre 1.931.

- (83) Vid ALEXANDRE JAUME, El Obrero Balear, órgano de la agrupación Socialista Defensor de la clase obrera, 6,13,20 i 27, 1.933, continua al seu raonament explicant que la seva aspiració remota, seria la regió autònoma i la remotíssima la federació de la regió a la nacionalitat catalana.
- (84) El diccionari de la Real Academia Espanyola el defineix en la acepció dècima diguent: "Corporación que en Canarias representa a los pueblos de cada isla y administra los intereses comunes de ellos y los peculiares de ésta".
- (85) Preveu la llei de Régim Local la mancomunitat voluntari de municipis (Art. 10, 29-40 L.R.L.) però les illes no s'han acollit an aquesta solució, per diverses raons: En primer lloc amb la mancomunitat de municipis cream un ens institucional per a solucionar determinats serveis municipals. Quan lo que necessiten les illes es un ens territorial, almenys, de competències regionals i jurisdicció insular. No es que aquesta solució (la de mancomunitat de municipis) sia dessaconsellable, per resoldre problemes municipals, però no el nostre plantejat a nivell insular i de l'arxipèlag. Aquesta solució no s'ha utilitzat a les illes, com tampoc a la resta del país degut a la reticència de tot municipi a associar-se amb altres per el compliment de una o varies finalitats. Dit d'una altre manera les illes necessiten més competències, i no jugar amb les poques que tenen els municipis.
- (86) Vegeu ENTRENA CUESTA, RAFAEL: Curso de Derecho Administrativo, Tecnos Madrid 1.970 pags. 102 i 103 igualment vegeu EDUARDO GARCIA DE ENTERIA-TOMAS RAMON FERNANDEZ: Curso de Derecho Administrativo Tom 1 1.974 pag. 200, 201, 202.
- (87) Diu l'article 26 " La Administración no podrá dictar disposiciones contrarias a las leyes, ni regular, salvo autorización expresa de una ley, aquellas materias que sean de la exclusiva competencia de las Cortes".

- (88) Vid. art. 41 de la L.O.E. de idèntica redacció a l'article 26 de la L.R.J.A.E.
- (89) " El territorio nacional que constituye el Archipiélago canario conservará las actuales características en cuanto a la división provincial; al régimen, dentro de cada provincia de Mancomunidad interinsular; a las modalidades de la inspección del poder central en cada una de las islas, y al sistema de cabildos insulares como órganos de administración propia, con aplicación de este reglamento en todo lo que no se oponga a las mencionadas características".
- (90) Del que es Autor MIGUEL COLL CARRERAS, publicat a la Revista de Menorca Mahon 1.967 primer semestre pag. 67-99. Per altres estudis i peticions vid. Consejo Económico Social, Sindical de Baleares 1.971, Ponencia: Aspectos administrativos pag. 152. Consejo Económico Sindical insular de Ibiza 1ª Ponencia Pags 1,7,8,19, 20, Consejo Económico Sindical de Menorca 1ª Ponencia pag. 1ª Vegeu igualment l'estudi de l'Ajuntament de Palma: El Coste de insularidad, separata publicada per Banca Catalana nº 34 setembre 1.974 i dintre de l'article llegir sobre tot Costes políticos, pags 14-18.
- El texte complet de l'estudi, que fou realitzat per l'Ajuntament de Palma, ha estat publicat per l'Eur institut Europeu de formació permanent.- BERMEJO GIRONES, JUAN IGNACIO: Peculiaridades del Régimen Municipal en las Islas Baleares, una semana Municipalista en Mallorca conferencia, Colegio Oficial de Secretarios, Interventores y Depositarios de la Administración Local de Baleares, Departamento Provincial de Seminarios. Palma de Mallorca 1.955... vid també JOSE LLORCA GISBERT: Adaptación al archipiélago Balear del Régimen Especial de Cabildos R.E.V.L. 1.946 nº 25 año V pag. 778-783. JOSE Mª MERCADAL FORNARIS: obstáculos que la insularidad ofrece al desarrollo de Menorca, Revista de Menorca, Mahón primer semestre 1.966. Es partidari d'un organisme supra-municipal amb jurisdicció insular, també ALBERTO QUINTANA: Espacio y Sociedad en Mallorca, Mayurqa, Palma de Mallorca, 1.974, nº XII.
- (91) Art. 45 11 de la L.O.E. "La provincia es circunscripción determinada por la agrupacion de municipios a la vez que división territorial de la administración del Estado. También podrán establecerse divisiones territoriales distintas de la provincia". Sobre l'interpretació de la darrera frase vid AURELIO GUAITA MARTORELL. La división territorial en la Ley Organica del Estado, D.A. 1.968 nº 125 vid també JORDANA DE POZAS: El Régimen Local en las Leyes fundamentales, dins, Problemas Políticos de la vida local E. VIII 1.968 pags 200-227.
- (92) Vid MARIANO LLOBET ROMAN: Generosidad Legislativa o Amores que matan, Diario de Menorca 4 de febrero de 1.972 transcrit de Diario de Ibiza, aplicant al sistema proporcional a les illes menors les correspondria l'5 diputats, si persistia el nombre de 18, en lloc dels dos que tenen a l'actualidad, aplicant la frase "en ca

da un dels cauces representatius" li sumen 1.059 diputats.

- (93) Vid JUAN MAHILLO SANTOS: La Ley de Bases del Estatuto del Régimen Local R.E.V.L. nº 189 gener-març 1.976 any XXXV que explica aquest fenomen així com el del canvi de gabinet pel juny de 1.973, lo que provocaria la retirada del projecte.

SEGONA PART: EL MODEL ACTUAL

CAPITOL CINC: LA GEOGRAFIA I LA POBLACIO DE LES ILLES BALEARS

5. LA GEOGRAFIA I POBLACIO DE LES ILLES BALEARS

5.1 LA GEOGRAFIA DE LES BALEARS

5.1.1 Situació i extensió de les illes

5.1.2 Distàncies de les illes entre elles i amb la península: Comunicacions.

5.1.3 Dades geogràfiques per illes

5.1.3.1 Mallorca

5.1.3.2 Menorca

5.1.3.3 Eivissa

5.1.3.4 Formentera

5.2 LA POBLACIO

5.2.1 Comparació de les poblacions de les distintes illes

5.2.2 Com se reparteix la població dins cada una de les illes

5.2.2.1 Mallorca

5.2.2.2 Menorca

5.2.2.3 Eivissa

5. LA GEOGRAFIA I POBLACIO DE LES BALEARS

5.1 LA GEOGRAFIA DE LES BALEARS

5.1.1 Situació i extensió de les illes

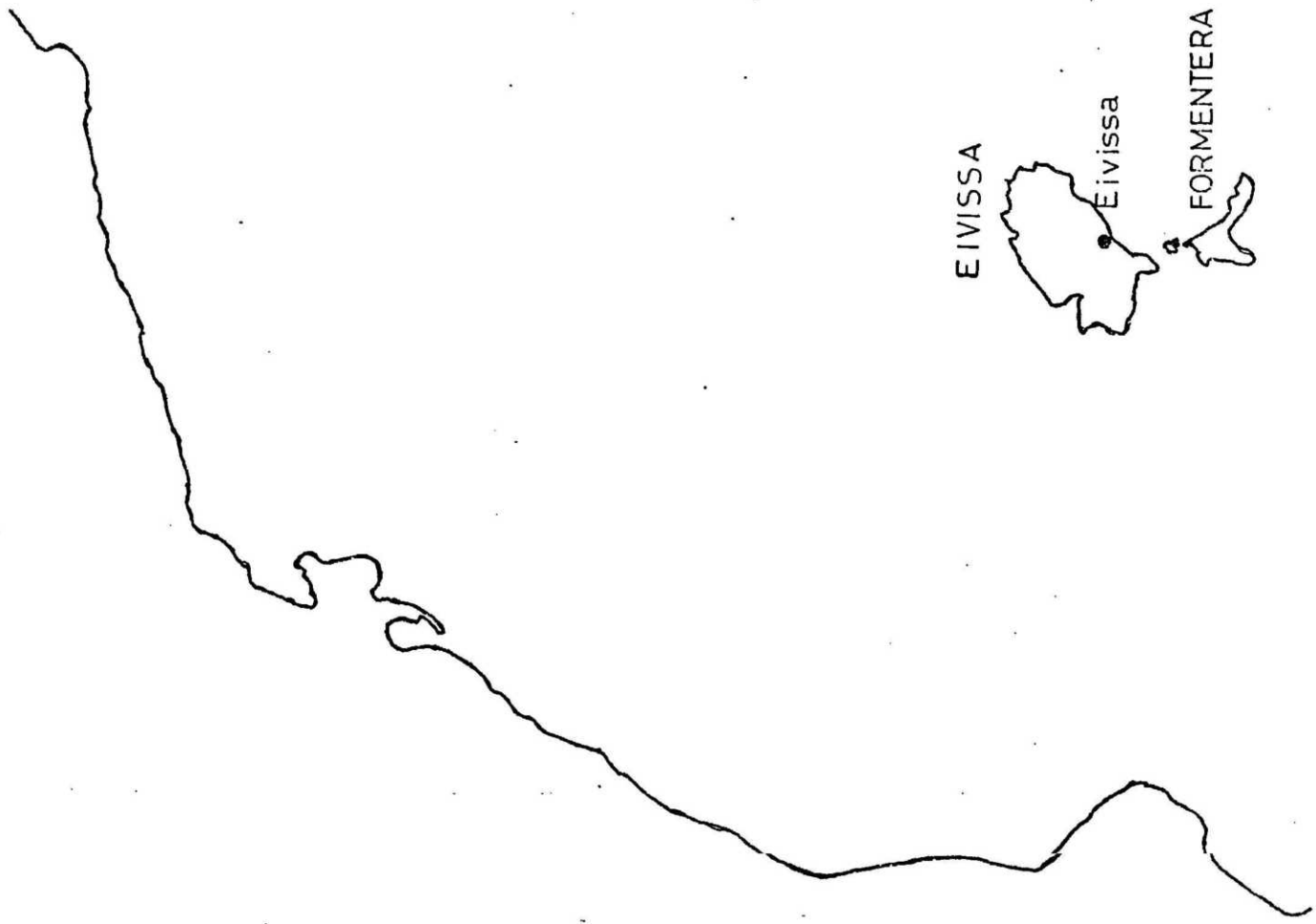
A un centenar (1) de Kilòmetres de la costa valenciana, xipèlag Balear està situat en el centre oest del Mediterràntal.

Format per les illes, d'extensió superior an els 10 Km² Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera i Cabrera.

L'extensió de les illes citades i la seva proporció amb total de l'arxipèlag és

	Extensió en Km ² .	% amb rela ció al total	Llarg les c
Mallorca	3.640,16	72	
Menorca	701,84	14	
Eivissa	541,22	10,8	
Formentera	82,03	1,6	
Cabrera	15,70	0,3	
altres	33,00	0,7	

Font COCIN

Ciutadella
Maó
MENORCA

Alcúdia
Palma
MALLORCA

CABRERA

EIVISSA
Eivissa
FORMENTERA

ILLES BALEARS

Extensió relativament reduïda, si se les compara amb Còrsega 8.720 Km², Sardenya 23.813 Km² o Sicília 25.426 Km². Comparades entre elles destaca el tamany de Mallorca (3.640 Km²), que significa el 72 % de l'arxipèlag. Aquesta illa es cinc vegades més grossa que la de Menorca; aquesta darrera és la segona en tamany dins l'arxipèlag.

5.1.2 Distàncies de les illes entre elles i amb la península: Comunicacions.

Las distàncies mínimes entre les illes i la península, illes entre elles son les següents:

	Kilómetros	
Mallorca-Menorca	36	(Cap Freu-Cap Artruix)
Mallorca-Eivissa	82	(Cap de la Mola-Punta Gr
Eivissa-Formentera	9	(Punta Portás-Ses Ampoll
Mallorca-Península	167	(Morro de sa Corda-Delta gat)
Menorca-Península	198	(Punta Sella-Desembocadu della)
Eivissa-Península	67	(Cap Llentrisca-Cap de la

La tabla mos il.lustra sobre la proximitat o llunyania
fica de les illes entre elles i amb el continent més inme
peró no podem treura la conclusió de que Menorca está molt
prop de Mallorca que de Eivissa, en termes reals, ja que e
d'observar que la llunyania está molt més en funció de la
ció dels ports importants (distància de port a port) de la

illes, vertaderes portes d'accés a elles, i de la freqüència amb que se realitzen els viatges, que de les distàncies mínimes entre elles.

Les comunicacions marítimes (2) de l'illa de Mallorca amb el reste de les illes (3) és com indica aquest quadre:

	Freqüència(4)	Temps en hores que dura el viatge.
Palma-Eivissa	3	4
Palma-Maó	2	10
Palma-Ciutadella	1	10
Palma-Cabrera	1	2,30
Ciutadella-Alcúdia	2	3

Es interessant comentar la tabla, si deixam el trajecte Palma-Cabrera de poca importància, ja que la darrera està pràcticament deshabitada, les comunicacions de la illa major amb les dues menors se realitza, per lo que respecte an el cas de Eivissa unint directament les ciutats de Palma i Eivissa. El cas de Mallorca-Menorca ja es més complicat; perque la illa gran té dos ports de emisió i recepció: Palma i Alcúdia; Menorca també en té dos: Ciutadella i Maó. El trajecte Ciutadella-Alcudia es el més curt, pero té l'inconvenient de unir dues ciutats que no son les capitals de les respectives illes (circunstancia que no quadra amb l'estructura centralitzadora vigent).

Les illes menors Menorca i Eivissa no se comuniquen directament entre elles (sino a través de Palma de Mallorca, en vaixell, o bé en avió) (5).

Les comunicacions de la illa major amb la península se concreten a la següent tabla.

	Freqüència	Temps
Palma-Barcelona	6	9
Palma-Valencia	6	9
Palma-Alacant	3	13

Lo que nos dura dir que les comunicacions de la illa major amb les costes mes pròximes de la península son freqüents i diversificades.

Les illes petites se relacionen amb la península de la següent manera:

	Freqüència	Temps
(via Palma)		
Eivissa-Barcelona	3	16
Eivissa-Valencia	2	8
Eivissa-Barcelona	1	12
Eivissa-Alacant	2	8
Maó-Barcelona	3	11

Eivissa manté contactes amb la península de la mateixa manera

que Menorca, diversificant les seves comunicacions, mentres que Menorca té servicis únicament amb Barcelona.

En resum: Les dues illes petites (Menorca, Eivissa) no se comuniquen entre elles directament. La freqüència de comunicacions és més forta, per lo que respecta a l'illa major. En canvi, aixó no passa amb la de Menorca, en aquesta guanyen les possibilitats de anar a l'illa gran a les de anar a Barcelona, durant una setmana.

Les comunicacions de l'illa gran en relació a la península son igual de diversificades que les que manté Eivissa, però més nombrosos. També son més nombroses que les que manté Mallorca amb el reste de les illes. Menorca quan ha de comunicar amb la península, tant sols ho fa a nivell de Barcelona, i amb una freqüència inferior a la que ho fa amb Mallorca.

Per sintetitzar jo diria: Les illes petites no se comuniquen entre elles, i, exceptuant el cas de Menorca, tant Eivissa com Mallorca se comuniquen més amb les costes peninsulars que entre elles.

Totes aquestes dades venen donades perquè l'arxipèlag no té la característica d'insularitat allunyada, encanvi si la té l'arxipèlag Canari, com després veurem. Aquest fenomen del que no nos cansarem en treure conseqüències dona altres peculiaritats a les illes. D'aquesta manera les illes petites poden viure económicament en completa independència de la major (6).

Una de les conclusions que podem treure vist el quadre de comunicacions, és la impossibilitat de treballar a una illa per exemple, i dormir a una altra. Els mercats de treball de cada

illa son tancats (7)

Volem fer un darrer comentari sobre les comunicacions entre Eivissa i Formentera, illes que per la seva proximitat estan unides per deu servicis diaris de passatgers (8). En aquesta illa -Formentera- no li son de aplicació les conclusions enunciades en els dos paràgrafs precedents.

5.1.3 Dades geogràfiques per illes

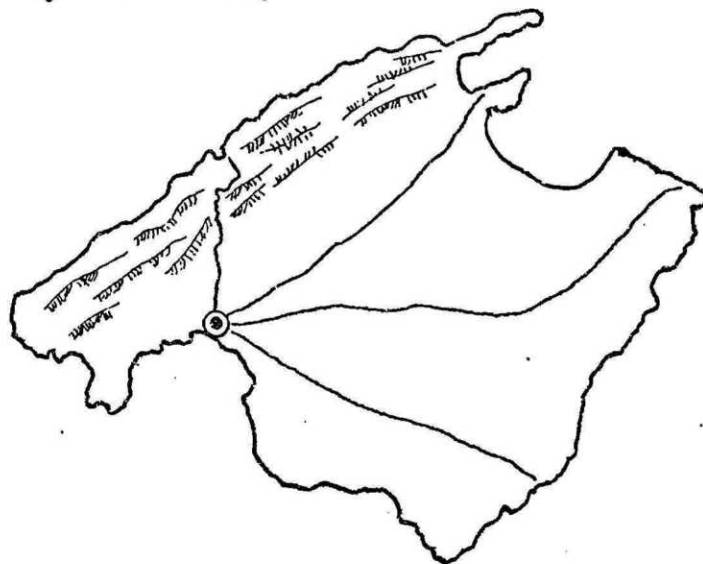
5.1.3.1 Mallorca.

Etim. del llatí Maiorica, per esser la major Balear. Antigament l'arxipèlag estava dividit en Balears (Mallorca, Menorca) i Pitiuses (Eivissa, Formentera).

Situada entre els 39° 15'45" C. Salines i els 39° 57'55" C. Formentor de latitud nord i els 8° 39'35" P. Rebasada i els 9° 47'04" cap de Pera de longitud E, té forma de romboide molt irregular i les distàncies màximes que té son: desde Cap de Salines a Cap de Formentor S.N. 78 Km. desde Cap de Rebassada a Cap de Pera W-E 96 Km.

La capital de la illa és Palma, que a la vegada ho es també de l'arxipèlag situada a la badia que dú el seu nom, es important per la seva població (el 50% de la població total de la illa), per el seu port (9) autèntica "porta d'entrada" (10) a l'illa. Par-teixen de la capital, com si fossen radis, totes les carreteres importants, dirigides cap a l'interior de l'illa. De la manera com descrivin aquesta ciutat donam a entendre que és un clar exemplar de ciutat centralista, tant pel reste de l'illa de Mallorca com per les demás illes de l'arxipèlag. Centralisme que se manifesta de cara a l'exterior de l'illa a nivell polític (en rela-

ció a les demés) i de cara a l'interior en l'acaparament de tots els equipaments de que gaudeix l'illa (sanitari, professionals, Ensenyament etc.)

El traçat de carreteres a la illa de Mallorca i la serra nord.

Totalitsa 52 municipis, nombre vertaderament excessiu en relació amb el nombre d'habitants que hi ha a cada un d'ells.

Una serra, situada a la part nord (altura máxima Puig Major 1.445 m.) la protegeis del vent de tramontana. El centre de l'illa es pla.

5.1.3.2 Menorca.

Etim. del llatí Minorica, per esser la menor Balear. Situada entre els 39° 47'55" (P. Corbos) i els 40° 05'17" (P. Sella) latitud N.; i els 10° 08'05" (C. Menorca) i els 10° 41'28" (Cap de la Mola) longitud E.

Les seves distàncies máximes son: desde Cap de Menorca a Cap de la Mola W-E 53 Km, i desde Punta Son Bou a Cap cavallería S-N 23 Km.

Es la més septentrional i -
oriental de les illes, i la
segona en extensió. Té forma
parescuda a la de un renyó.

No té muntanyes importants,
la seva altura màxima es la de
Toro 358 m. lo que fa que quedi
exposada al vent de tramontana.

La capital de la illa es Maó, situada al N.E. de la mateixa, for-
mant un port natural. Al S.O. està l'antiga capital Ciutadella,
seu bisbal. Uneix a les dues ciutats passant per els principals
municipis de la illa una carretera. Totalitza set municipis.

5.1.3.3. Eivissa.

Situada al S.O. de Mallorca. La major de les Pitiusses (de
Pityoussai. illes dels pins) formades per Eivissa i Formentera.
Ubicada en els 38° 50'40" C. Falcó i els 39° 06'22" P. Serra la-
titut N. i els 7° 35'05" C. Juan 7° 55'30" Campanits, Longi-
tud E.

Les seves distàncies màximes desde Cap Jueu a Punta Junc
SW-NE son, 41 Km, i desde Cap Nomó a Punta Martinet (NW-SE), 22
Km.

La capital ubicada al S.E. de la illa es Seu Episcopal, té el
mateix nom que la illa, i aixó dona a entendre, com ja em vist
a la part històrica, que funcionà durant molt de temps com a
una ciutat-territori, i tant sols durant l'època constitucional
se dividigué l'illa en municipis. Totalitzant en la actualitat
el nombre de cinc.

Els efectes de la arribada dels vents del sur, lo mateix que
a Formentera, li donen un clima i una vegetació distinta a la

que tenen les demás illes de l'arxipèlag.

5.1.3.4 Formentera.

Etim. del llatí Frumentaria. Es la més meridional de les Balears i la més petita de les habitades, de forma triangular; - quede separada de la illa de Eivissa al sur per un canal de 7 Km. Situada an els $8^{\circ} 40'27''$ P. Aguilá i els $38^{\circ} 48'27''$ illa Porcs, latitud N. i $7^{\circ} 42'03''$ P. Gavina i $7^{\circ} 52'45''$ C. Mola, longitud E. La seva distància màxima desde Punta Gavina a Cap de Mola W-E, 23 Km.

La illa esta formada per un sol Municipi que té el nom de Sant Francesc Xavier.

Unida històricament (perteneixia a la Universitat de Eivissa) a la major Pitiussa, lo mateix li passa en la actualitat, degut a les seves bones comunicacions, i relatiu distanciament. Si el nivell del mar baixés uns nou metres, Eivissa i Formentera formarien una sola terra.

5.2 LA POBLACIO

5.2.1 Comparació de les poblacions de les distintes illes.

La població de dret, per illes, segons dades del I.N.E.(11)
Delegació provincial és:

<u>Illes</u>	<u>Habitants</u>	<u>% del total</u>
Mallorca	464.048	82
Menorca	51.704	9
Eivissa	45.820	8
Formentera	<u>3.169</u>	0'5
TOTAL	564.741	

5.2.2 Com se reparteix la població dins cada una de les illes.

5.2.2.1 Mallorca.

Per lo que respecta a la illa gran, és molt important destacar el pes de Palma 235.932 h. en relació al resta de la illa, lo que significa un 50,84% de la població total de la illa de Mallorca (12), si la comparam amb l'a total de la població de Balears, resulta representar un 41,77.

El reste de la població queda distribuïda en 51 municipis, dels que distingim: Manacor 24.273 h.; cinc situats entre 10.000 i 20.000 h.; set entre cinc i deu mil h. i la resta que no arriben a cinc mil habitants.

5.2.2.2 Menorca.

La població de Maó és de 19.971 i la de Ciutadella 15.857, seguida per la de Alaior 5.209. La resta dels pobles, 4, té una població que oscil·la entre 2.000 i 3.000 h.

Tal vegada sia en aquesta illa allà on hi ha menys desequilibris de població entre els diversos municipis de l'illa.

5.2.2.3 Eivissa.

La ciutat de Eivissa té 19.110 h. seguida de Santa Eulalia que en té 9.005, i Sant Antoni 8.922, Sant Josep 5.413 y Sant Joan Bautista 3.370.

Formentera té, com ja hem dit, 3.169 h.

NOTES

- 1) S'ha consultat, BARTOLOME BARCELO FONS: Las islas Baleares, Separata de "Conocer España Geografía y Guia Salvat" Fascicles n°s 22 al 30, pag. 130-300 tom II (Cataluña y Baleares), pags 13,196,19,179, 194,130,233,266,161. Del mateix autor: El Mediterraneo occidental y sus islas, Mayurca VII Gener 1.972 pags. 17,15,12. Vid també del mateix autor: Aspectos Geográficos de la isla de Mallorca, Separata de la "Historia de Mallorca" Coordinada por J. Mascaró Posariu, Palma de Mallorca 1.973. pag. 107. VICENTE Me ROSSELLO VERGER: Mallorca El Sur y Sureste, Palma de Mallorca, Cámara Oficial de Comercio, industria y Navegación 1.964 pags. 510 i 509. Diccionari Català, Valencia Balear, veu, Eivissa, tom 4e, pag. 650 i 651; veu, Formentera, tom 5 pag. 988; veu, Balear, tom 2 pag. 217; veu Mallorca, tom 7 pag. 176. JUAN VILA VALENTI: La península Iberica, Ariel, Barcelona 1.968 pags. 69 i 70. EXCMA. DIPUTACION PROVINCIAL DE BALEARES: Plan Provincial de ordenación de Baleares Palma de Mallorca 1.970 pag. 19 i 20. ALBERTO QUINTANA PEÑUELA: El sistema Urbano de Mallorca, tesis doctoral, Palma de Mallorca Facultat de Filosofia y Letras 1.975. Del mateix autor: Espacio y Sociedad en Mallorca, Mayurca, 1.974 pags. 55-65
- 2) La tabla és de elaboració pròpia les dades per a confeccionar-la Han estat sumministrats per el sevei d'informació de la companyia trasmediterránea.
- 3) Som conscient de lo limitades que son les tables, però per a fer-les més completes, les hauriem d'haver complicades moltíssim. Les dades senyalades a les tables perteneixen al tráfico marítim de passatgers-càrrega i correu, realitzats per la companyia Trasmediterranea en els mesos de octubre 1.975 a maig 1.976, que son els de tráfico més reduït. Aquests serveis son intensificats durant els mesos de juny, juliol, agost i setembre, per raons turístiques. També sa reforcen o modifiquen per a Setmana Santa (del 5 al 25 d'abril). Queden omitits també els possibles serveis d'altres companyies (que no tenen conveni elaborat amb l'Estat, i que de fet milloren les nostres comunicacions (Ibarra, Aznar). Tampoc queden incluits els viatjes aeris, sien interinsulars, sien els de comunicació amb la resta de la Península. Tant sols recordem que a l'horari d'estiu de 1 d'abril a 31 d'octubre de 1.976 el nombre de vols de Palma a Barcelona és de 10 diaris, tres diaris de Palma a València, 3 també diaris entre Palma i Eivissa, casi 4 diaris entre Palma i Menorca, 1 diari entre Eivissa i València, 4 setmanals Eivissa-Alacant, casi tres diaris Eivissa Barcelona, 3 diaris Menorca-Barcelona. Hem omitit les dades de certes comunicacions importants Palma-Madrid, Palma-Las Palmas, etc, amb l'intenció de no carregar la nota de dades excessives. Anotem finalment la falta de comunicació directa a nivell aeri entre les illes de Menorca i Eivissa.
- 4) Nombre de serveis per setmana.

- 5) Aixó fa que per lo que respecta an els menorquins, Eivissa sia una de les terres mes allunyades que hi pugui haver, i que, de fet, molts pocs Menorquins coneguin les illes Pituises, o a l'enrevés.
- 6) Vid El Coste de Insularidad, separata de l'estudi fet per l'Ajuntament de Palma i publicat per Banca Catalana. Barcelona 1.974, pag. 15. Continua el raonament dient que a les illes petites li falta independència política lo contrari de lo que passa a Canaries, allà on les illes petites gaudeixen d'independència política, però no le tenen econòmica, perquè els transports a la península se realitzen fent escala a les illes majors.
En definitiva les causes que produeixen aquest fet distint - entre un i altre arxipèlag, són ben conegudes i jo les esquematitzaria amb dues: existència de Capítols, i insularitat allunyada a Canaries. I per contra, inexistència de Capítols a cada una de les illes Balears, i insularitat a prop de les costes peninsulars.
- 7) Vegeu en al mateix sentit EDUARD BERENGUER: Els transports dins Mallorca, una introducció a la seva Economia, Banca Catalana, Servei d'estudis Barcelona 1.974 pag. 135. En el mateix sentit vegeu l'estudi de l'Ajuntament de Palma de Mallorca: El Coste de Insularidad, separata feta per Banca Catalana setembre 1974, pag. 6.
- 8) Vegeu fulletó editat per Imprenta Isla-Ibiza 11-7-72 sobre els serveis Regulars Formentera Eivissa realitzat amb dues barques i dos horaris: amb set serveis els dies faners i cinc els dies festius.
- 9) Les distàncies entre el port de Palma, que se pot considerar com a centre geogràfic de l'arxipèlag, i les principals ciutats del litoral mediterrani son les següents:
Barcelona	244 Km.	Roma	1.027 Km.
Valencia	268 "	Nápoli	1.060 "
Alacant	307 "	Cagliari	573 "
Marsella	533 "	Palermo	681 "
Génova	681 "	Túniz	818 "
Ajaccio	681 "	Argel	311 "
- vid. BARTOLOME BARCELO PONS: Las islas Baleares, op. cit, pag. 130.
- 10) Vegeu EDUARD BERENGUER: Els Transports, dins, Mallorca, una introducció a la seva economia, op. cit. pag. 135.
- 11) Delegació provincial, segons la rectificació del padró Municipal d'habitants a 31-XII-74.
- 12) Aquesta xifra no ha estat sempre tan elevada, ja que l'any 1.900 Palma tant sols representava el 25% de la població de Mallorca. Vid. l'estudi de BARTOLOME BARCELO PONS: Evolucion reciente de la población en las islas Baleares y su composición (crecimiento absoluto, crecimiento Natural y migraciones) Mayurca, Estudio General Luliano, Palma de Mallorca, octubre 1968. pag. 161.

CAPITOL SIS: L'ORGANITZACIO ACTUAL

6. ORGANITZACIO ACTUAL

6.1 INTRODUCCIO

6.1.1 La Seu de la Provincia

6.1.2 Els municipis que té cada una de les illes

6.2 ELS ORGANS DE LA PROVINCIA I LES ILLES

6.2.1 Diputació i illes

6.2.2 El Governador i les illes: Delegats del Govern

6.2.2.1 Orígen

6.2.2.2 La Regulació actual dels delegats del Govern

6.2.2.3 Visió Panoràmica

6.2.2.4 Els delegats del Govern a les illes Balears.

6.2.3 La Comisió Provincial de Serveis tècnics

6.3 CRITIQUES A LA PROVINCIA

6.3.1 Administratives

6.3.2 Degudes a la inadequació del model Provincia a l'arxipèlag

6.3.3 Polítiques

6.4 DELEGACIONS DELS MINISTERIS I LES ILLES

6.5 DIVISIONS ESPECIALS I LES ILLES

6.6 L'ADMINISTRACIO INSTITUCIONAL I LES ILLES

6.7 ALTRES ADMINISTRACIONS: L'ADMINISTRACIO ESGLESIASTICA: DIVISIONS.

6. ORGANITZACIO ACTUAL

6.1 INTRODUCCIO.

L'arxipèlag s'organitza en província anomenada Balears (1) de la que no farem un anàlisi exhaustiu, perquè difereix molt poc de les demés províncies continentals (2), ja que l'organització i les competències, així com els òrgans, són els mateixos.

Lo que si farem per a donar llum a la problemàtica que nosaltres tractam, és relacionar cada un dels òrgans que la província té amb el conjunt d'illes.

6.1.1 La seu de la província

Pot parèixer una tonteria abordar el tema de la seu l'any 1.976, però aquest té una vital importància dins totes les regions del món, i molta més a les regions insulars. La seu comporta la ubicació material dels òrgans provincials d'índole local (Diputació) i els de índole central (Governador), però no tant sols aquests, sino que també és el punt d'ubicació dels òrgans perifèrics de l'Estat (delegacions ministerials), lo mateix que el punt d'assentament d'altres ens públics de naturalesa institu-

cional (col·legi d'advocats ect,) o centre allà on hi ha organs decisoris a nivell de regió, desconcentrats, seguint divisions especials del territori (Capitania General, Audiència)

Aixó que succeeix a totes les provincies, o a casi totes, si consideram la darrera qüestió plantejada, queda agravat a una provincia insular, ja que si la seu queda ubicada a la illa major, amb totes les connotacions expressades, se produeix automàticament un centralisme d'aquesta respecte a les demás, sobretot si ne va acompanyat de mecanismes correctors.

Ja hem vist que, en aquest cas, la seu és Palma de Mallorca, i que aquesta queda situada a l'illa més gran, o sia a Mallorca.

6.1.2 Els municipis que té cada una de les illes.

Cada una de les illes està dividida en municipis de la següent manera:

Mallorca	52
Menorca	7
Eivissa	5
Formentera	1
Cabrera (3)	0

6.2 ELS ORGANS DE LA PROVINCIA I LES ILLES

Se podria pensar que entre els municipis que té cada illa i la provincia trobariem un ens intremig, que seria la illa, però aixó no és el cas de Balears, i la realitat és que del municipi tenim que passar directament a la provincia.

6.2.1 Diputació i illes.

Ja que les illes no queden personificades, convertint-se en ens, no seria gens raro que aquestes tinguessin una representació qualificada a l'organ interinsular de índole local (Diputació) però no és així. Degut an el joc dels articles 226, 227 y 228 de la L.R.L. i donat, (com veurem més endavant) que les illes menors Eivissa i Formentera són considerades cada una d'elles com un partit Judicial, i l'illa de Mallorca està dividida en tres, degut además, a que Palma és Capital de provincia, i te més de 100.000 habitants. La representació per ajuntaments que és la que més s'aproxima a que un determinat territori insular tengui una representació a l'organ interinsular es doncs:

Illes	Partit Judicial	nº diputats
Eivissa i Formentera	Eivissa	2
Menorca	Maó	2
Mallorca i Cabrera	Palma	2
	Inca	2
	Manacor	2
	Per Palma capital	2

Lo que fa un total de dotze diputats, dels quals és ben segur que dos son de Eivissa i Formentera, 2 de Manorca, i 8 de Mallorca.

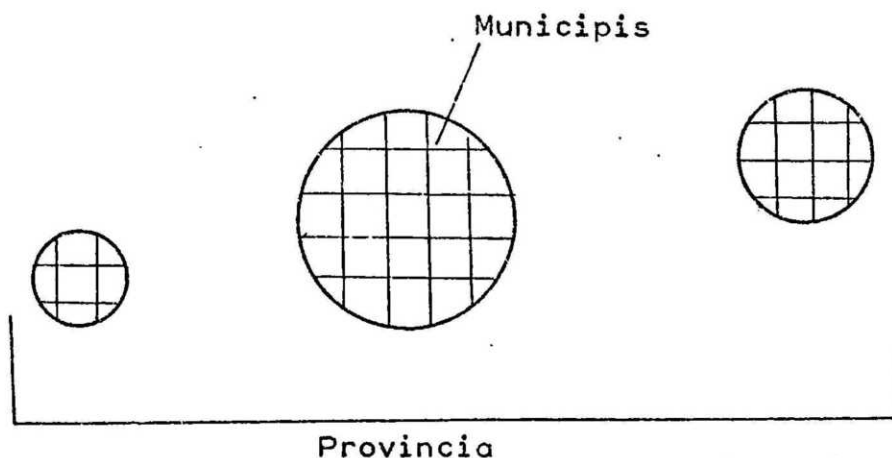
Se mos pot dir que queden sis. (o sia la meitat de diputats

de representació territorial (sis) ho son per corporacions i entitats econòmiques, així com de l'organització sindical) diputats per completar el total de l'assamblea de la diputació. Ara bé donat el seu sistema orgànic d'elecció n'hi pot haver dintre d'aquests últims 6, algú de les illes petites, pero no necessàriament ho tenen que esser (4).

Per acabar d'estudiar la relació entre la diputació i les illes cal es mentar que entre les comisions especials de la Diputació trobam: la de Menorca i la de Eivissa (5).

Se podia pensar que ja que no estan personificades les illes, ni tenen aquestes una representació qualificada a la diputació, ni la diputació te organs desconcentrats a les illes petites, almanco prestaria serveis en els territoris que no fossen l'illa de Mallorca, idó, ni tantsols així passa a l'illa de Menorca. La diputació presta qualque servei a l'illa de Eivissa.

Esquema de l'organització local actual de les illes Balears.

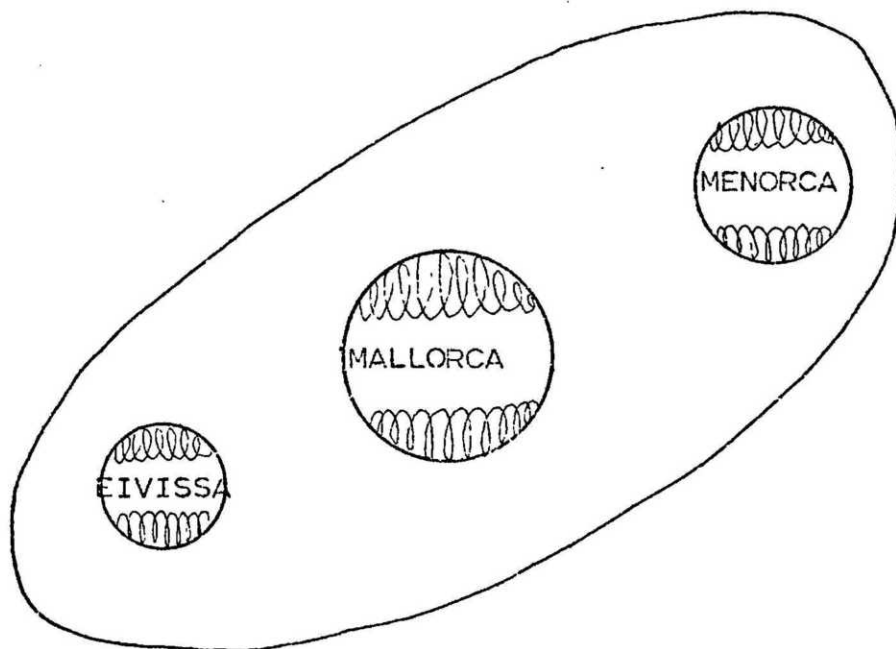

Explicació de l'esquema:

A) Trobam un primer nivell dins l'organització actual de l'arxipèlag: El municipal. Cada illa se divideix en municipis exceptuant la de Formentera, que en té tant sols un, i Cabrera, que perteneix al municipi de Palma de Mallorca. Per devall el municipi, tant sols tenim notícia de l'existència d'una entitat local menor, la de Ariany dins el municipi de Petra.

B) Nivell insular. No existeix a les illes Balears aquest nivell. L'illa no és un ens com a Canàries. Entre la província i el municipi no hi ha un nivell de descentralització concretitzat en l'illa.

C) Nivell interinsular. L'agrupació de municipis dona lloc igual que a la península, a la província. La diputació vendria a ésser un organ interinsular amb les limitacions que hem vistes.

Relacioni aquest darrer dibuix amb el de la pag. 32.

6.2.2 El Governador i les illes: Delegats del Govern

6.2.2.1 Origen.

Per lo que respecta (6) a la illa de Menorca l'antecedent a la figura que anam a comentar la trobam en la llei de 11 de juliol de 1.856 que crea un subgovernador (7) a la mateixa.

Amb residència a la ciutat de Maó se creava aquest càrrec per a l'administració i govern de l'illa. Tenia com a superior el governador de les Balears, del que era delegat en lo que se refereix a l'administració Provincial, Municipal, i en materia d'eleccions per a diputats a Corts i senadors. En totes les demás rames tenia les mateixes atribucions que corresponen als governadors de província entenent-se directament amb al govern, i posant-ho en coneixament del governador de Mallorca (8). Tenia idó, una doble personalitat, perquè en segons quines matèries, era delegat directe del govern, emprant el terme amb el seu autèntic significat, i en part era delegat del governador de les Balears, que tenia la seva residència a Palma.

Era cap immediat dels empleats de la relativa administració que hi havia a l'illa: Hisenda i Governació (9).

I inclús feia juntes a les que assistia el diputat provincial pel partit de Maó (10).

Un nou pas se donà quan se promulgà la llei de 25 de setembre de 1.863, i el seu reglament de la mateixa dota que regulen la figura dels Subgovernadors amb caràcter general.

Cal senyalar que el decret actual sobre governadors civils en els articles en que regula els delegats de govern, segueix el mateix esquema que el del reglament de 25 de setembre de -

1.863, inclús pareix que en certs moments el copia.

Una de les altres normes que ha regulat els subgovernadors és el R.D. de 31 d'agost de 1.875 (11).

Les lleis provincials de 20 d'agost de 1.870 i de 2 d'octubre de 1.877 en els respectius arts. 14 reconeixien l'existència de subgovernadors a les illes de Menorca (12) i Gran Canària (13), respectant la doble personalitat al·ludida quan hem explicat lo del governador de Menorca.

Posteriorment ja se comença a parlar de delegats del govern. El projecte Maura de 1.909 se'n fa éco quan diu "Subsistirán las actuales delegaciones del Gobierno en Menorca y en Las Palmas para Gran Canaria, Fuerteventura y Lanzarote"... (14).

Però la primera vegada en que se plantetja en sério a nivell de tot un arxipèlag, és per a Canàries en la llei de 11 de juliol de 1.912 i reglament de 12 d'octubre del mateix any sobre els Cabildos Canaris.

Així l'article 6 apartat 2º de la llei deia:

"El gobierno podrá establecer delegaciones en el archipiélago Canario con arreglo a las disposiciones vigentes".

I efectivament se crearen a través del reglament delegats a les illes de Gran Canaria, Lanzarote, Fuerteventura, Palma, Gomera i Hierro (15), totes menys a l'illa que tenia el governador de la província en aquell temps.

Apesar de que el reglament senyala que els delegats actuaràn amb facultats delegades del governador, al mateix temps lis

confereix una serie de competències (16).

Precisament hi havia una contradicció entre parlar de facultats delegades i otorgar directament per via de Real Decret una serie de competències als delegats, la Real Ordre de 22 de febrer de 1.919 va venir a aclarir aquesta contradicció, diguent:

... "Les facultades que el art. 4º del Regl. de 12 de octubre de 1.912 señala como delegables a los Delegados del Gobierno en las islas en que se halla esta Delegación, se entenderán siempre delegadas virtualmente por el mismo Reglamento, mientras el Gobernador no suspenda expresamente esta delegación, dando de ello cuenta razonada a este Ministerio para el acuerdo definitivo que proceda"...

En definitiva la configuració de l'institució tal com es ara, venia ja dibuixada, perquè perdía la doble personalitat que tenia el subgovernador: de ésser representant directe del Govern al mateix temps que delegat del governador. Lo qual a nivell de competències feia que fossin delegades del Governador, a pesar de que el reglament li preveia unes que el governador podia revocar donant compte raonada al Ministeri.

Si seguim el curs històric de l'institució, l'Estatut de 20 de març de 1.925 parla de delegats de govern en els articles 190 i 191 modificats pel Decret llei de 8 de maig de 1.928 art. 188, que li donaven preponderantment facultats en matèria d'ordre públic.

Consider que l'institució ha anat perdent funcions en el transcurs dels anys. Així el Subgovernador tenia tres potestats bàsiques dins la primera etapa històrica:

- 1) Potestat en materia de Régim Local) Delegades del Governador civil.
- 2) Potestat en materia d'eleccions)
- 3) Potestat que exercia directament com a delegat del Govern a l'illa.

A una segona etapa, el delegat de Govern Canari (1.912) té potestats delegades del Governador civil, fundamentalment en matèria de Régim Local.

I finalment a una tercera etapa que feim coincidir amb l'any 1.928 a Canaries, se li donen tant sols competències en matèria d'ordre públic.

6.2.2.2 La regulació actual dels delegats de Govern

La normativa actual dimana del Decret de 10 d'octubre de 1.958 i regula amb caràcter general (17) aquesta figura per ambdós arxipèlag Canaris i Balears:

" En cada isla de las Provincias insulares salvo en la capital, existirá un delegado del Gobierno, subordinado al Gobernador civil de la respectiva provincia, que será nombrado por el ministro de la gobernación, previa propuesta de aquél." (18).

Resumint les seves competències, i tengent en compte que totes les disposicions i resolucions dels delegats del govern podran esser modificades o revocades pels governadors, direm:

- 1) Podem dictar disposicions i comunicar-ne, fent lo necessari per la seva execució (19).
- 2) Se podrá comunicar directament amb les autoritats centrals en casos d'urgència o quan estigui autoritzat per el governador.

3) Podrà suspendre els acords de les corporacions locals en els casos senyalats per la L.R.L. (20), donant compte al governador (21).

4) Així com suspendre qualsevol decisió dels organismes i juntes de caràcter estatal (22).

5) Té facultats en matèria d'ordre públic (23) amb possibilitats de posar multes en la quantia senyalada per la llei d'ordre públic (24).

6) Té competències finalment en matèria de sanitat (25)

Comentaris a la norma:

a) El Decret no aplica criteris uniformes a tot el territori, sino que:

"... ha tenido presente la diversidad de cada una de ellas (las provincias) en extensión y características." (26)

b) Com diu ENTRENA, son organs d'existència obligatoria a les illes (27).

c) Amb relació a altres regulacions històriques (28), el decret és més precís en senyalar les facultats per els delegats del Govern, ademès de que aquestes no són revocables, com ho eren pels delegats Canaris de l'any 1.912 (29) però cal senyalar que l'otorgament de la competència s'efectúa de forma relativament exclusiva (30).

Les crítiques a l'institució que estudiam són antigues y se refereixen casi totes elles a les competències, demanant una enumeració taxativa i els altres que s'ampliïn aquestes(31).

Modernament s'ha criticat, amb tota raó, la denominació, ja

que més que delegats del Govern, ho son del Governador (32).

Lo curiós del cas és que quan tenien doble personalitat, i eren Delegats del Govern i del Governador, s'enomenaven Subgovernadors, i ara que són tant sols delegats del governador, s'enomenen Delegats del Govern.

Juntament amb les crítiques alguns autors són partidaris, per lo que respecta a Menorca, de reviure l'antiga figura del Subgovernador (33). En definitiva venen tots a demanar més atribucions per aquest organ (34). Alguns inclús demanen que aquesta figura sia desempenyada per el Batle de la capital de cada illa. (35).

6.2.2.3 Visió panoràmica.

Tres moments té aquesta institució dins l'història, el primer representant a Menorca l'any 1.856, i més en general per les lleis Provincials de 20 d'agost de 1.870 i 2 d'octubre de 1.877, en que la figura del subgovernador és mes potent, perquè essent delegat directe del govern, ho és també per segons quines matèries, del governador.

A altres èpoques, llei i reglament de 25 de setembre de 1.863, llei de Cabildos i el seu reglament i la regulació que en fa - l'actual decret de governadors signifiquen una subordinació total del delegat del govern al governador civil de la província, i per lo tant, una supressió de la seva doble personalitat. Però - aquest conserva una sèrie de competències, si bé exercides de forma relativament exclussiva, com ja hem dit (regulació actual) o el governador pot suspendre expressament la delegació de facultats conferides per reglament als delegats (reglament de la

lleis de Cabildes).

Dins al període de més nebulós de la seva existència el delegat del govern no té ni sisquera facultats delegades atribuïdes normativament, sino que viu en funció de les que li delegui el governador (Decret llei de 8 de maig de 1.928 i art 422 del R.O.F. i R.J. Decret de 17 de maig de 1.952)

6.2.2.4 Els delegats de Govern a les illes Balears.

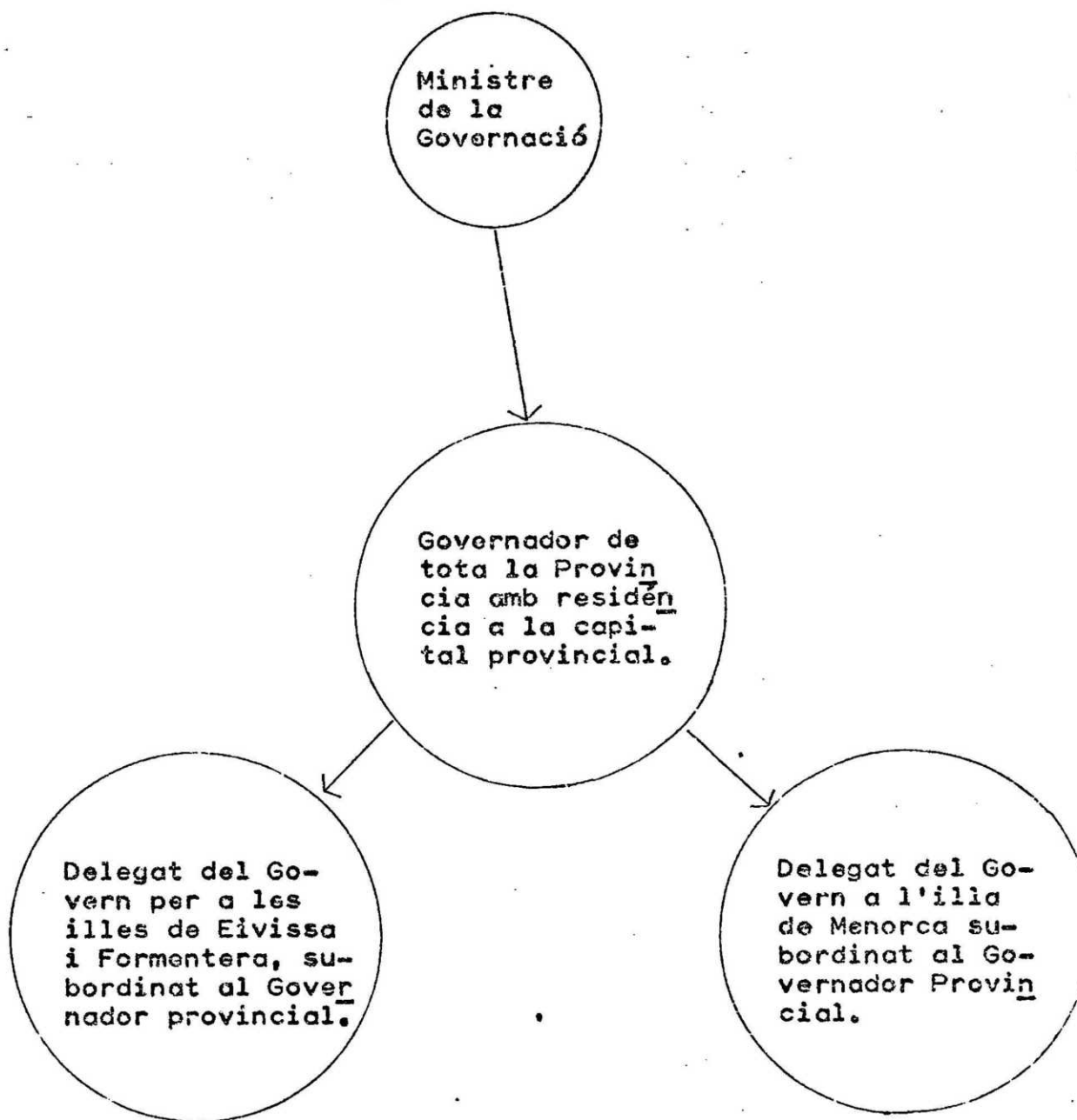
A pesar de la lletra de l'article 42 del Decret sobre governadors, no hi ha un delegat a cada illa. Per començar, no n'hi ha un a Cabrera, i aixó és normal, donade l'inexistència de població i el fet de que Cabrera no és ni tant sols un municipi, ja que correspon al terme municipal de Palma de Mallorca.

Peró és que tampoc n'hi ha a Formentera, ja que el de Eivissa ve a complir les funcions que té encomenades per e les dues illes, accentuant l'aïllament d'aquesta darrera, que ja no sab si és de tercer o quart grau, i contrasta amb altres casos con semblans que trobam a l'arxipèlag Canari, com per exemple l'illa de Hierro, de parecuts habitants, separada d'una altra illa per una distancia no molt més grossa, amb dos municipis i un Cabildo, que té un delegat de govern.

A l'illa de Mallorca no hi ha delegat del Govern, perque es allà on resideix el governador, precisament a la seu de l'arxipèlag.

A pesar de tot, volem senyalar que l'organ provincial de naturalesa central s'adecua més a la realitat illa -segons la normativa que acabam de contemplar- que l'organ local (36).

ORGANITZACIO ACTUAL DE LA GOVERNACIO A LES ILLES

Relacioni aquest dibuix amb el de la pag. 34.

6.2.3 La comisió provincial de serveis tècnics.

No té aquest organ peculiaritats a Balears en funció de la insularitat. (37).

6.3 CRITIQUES A LA PROVINCIA.

Jo dividiria les crítiques que s'han fetes a la província en tres grups: crítiques administratives; crítiques per la inadequació de la província al territori; i finalment crítiques polítiques.

6.3.1 Critiques administratives.

S'ha dit molt de la província en cent i pico d'anys d'existència. Entre elles destacam:

- 1) Té poques competències.
- 2) Les poques competències que té queden buidades per les lleis generals de l'Estat (38).
- 3) Té pocs recursos fiscals (39).
- 4) Està basada en una divisió arbitrària (40)
- 5) Ha estat un instrument o canal a través del qual el poder central transmet al cós de la nació les seves inspiracions polítiques (41).
- 6) L'insuficiència de l'espai Provincial per a dur a terme la planificació econòmica (42).
- 7) El signe equivoc amb el que actua un dels seus organs de caràcter local (la Diputació) autèntica cunya entre el Governador civil i els municipis (43).

6.3.2 Critiques degudes a la inadequació de la província a l'arxipèlag.

S'ha criticat durament el que s'apliquessin els esquemes de la província, prevists per l territori continental, a uns territoris insulars Balears, infringint ademés el principi d'igualtat davant la llei (44), si comparem el cas de les nostres illes amb el de les Canàries, per no aplicar els mateixos principis a un territoris parecuts.

En el fons, el problema és antic. El principi d'igualtat davant la llei, per lo que se refereix a organització administrativa, se va traduir amb el de uniformitat (45), oblidant que l'organització hauria de ésser desigual per a les coses desiguals (46). El principi de la desigualtat queda doncs doblement controvertit a les illes Balears:

- a) OBJETIVAMENT, no tractant d'una manera desigual a Balears en relació a les províncies del territori continental, donada la seva situació insular.
- b) SUBJETIVAMENT, el tracte desigual a Canaries que és un territori de la mateixa nació amb unes característiques geogràfiques parecudes a les nostres.

6.3.3 Crítica Política

La filosofia de la província si bé no ha iniciat (jo no crec amb els salts històrics) ha accentuat el procés de despersonalització de les cultures i dels pobles que componen l'Estat espanyol (provincianisme) perquè ha anat acompanyat d'uns processos de centralització, no tant sols administrativa, sino global, i de

una unificació que no ha tengut en compte les varietats, sien de la casta que sien, i que ha imposat un patró únic a tota la geografia espanyola.

6.4 DELEGACIONS DELS MINISTERIS I LES ILLES

Les delegacions ministerials (47) son organs de l'administració de l'Estat perifèrics i desconcentrats. Les delegacions estan ubicades a la capital de la provincia, i per tant a l'illa gran. Excepte uns pocs casos, Delegacions insulars de sindicats (48) Administració Depositaria de Hisenda (49) Delegacions insulars de Informació i Turisme (50) Delegacions insulars del Moviment (51) i Delegacions de la Vivenda (52), no tenen cap delegació (53) a les illes petites de Eivissa i Menorca (54).

I no és gens raro, perquè el procés de concentració per disminució de competències, a nivell de l'administració perifèrica, es molt gros (55), a pesar de les intencions desconcentradoras (56).

Se pot pensar, i és ben vera, que seria ventatjós, que existissen delegacions dels distints ministeris a les illes petites (57), pero encara me pareix millor, moguent-mos dins el terreny de les coordenades constitucionals actuals, el que se potenciés el paper de la diputació o dels distins Capitols de cada illa, a costa de les competències de les delegacions ministerials i administració perifèrica en general, com ha senyalat encertadament JUAN VALLINA (58) i GARCIA DE ENTERRIA (59).

6.5 DIVISIONS ESPECIALS I LES ILLES.

la costa que s'ha i que ha de ser
A pesar de les bones intencions del decret creador de les
provincies de que els demès organs de l'Estat s'acomodessin a
6.4 DELEGACIONS DELS MINISTERIS I LA
la divisió provincial, les coses no varen succeir així, i se
crearen divisions distintes - anomenades especials per la doctri-
na - casi bé totes més àmplies que la provincial (60) per assen-
tar segons quins serveis de l'estat en el territori. Lo que vo-
demanares tocar aquest tema en relació a Balears (61). Pero
l'anàlisi no serà exhaustiu; senyalarem algunes divisions espe-
cials de illes relacionarem amb les Balears, pero no totes.
Per lo que se refereix a la divisió judicial (62) es uns
dels casos en que coincideix la provincia i la divisió especial,
ja que una audiència Territorial (63) amb el nom de Palma té
jurisdicció a les illes Balears (64). Aquestes queden dividides
en cinc partits judicials. Eivissa, Inca, Maó, Manacor i Palma.
(65).

La divisió marítima. Si bé hi ha hagut moments en que existia
la Comandància Naval de Balears en funcions semblans a les Coman-
dancies generals dels departaments marítims (66). Posteriorment
fou tancada la Base Naval de Balears (67). Actualment les illes
perteneixen a la Zona Marítima del Mediterrani, que té per cap
a Cartagena (68). Dins aquesta gran regió les illes formen un
sector naval anomenat de Balears (69) dividit en tres provin-
cies: Palma de Mallorca, Eivissa i Maó. I numerosos districtes.

Divisió Universitària. Tenim que fer una aclaració abans d'
entrar en el contingut de la resposta, i és que se dona la para-
doxa de que en aquest cas, i per raons històriques, les Univer-

sitats, ara persones jurídiques, se divideixen el territori en districtes universitaris (70). Dit això, tan sols nos queda dir que mentres no se crei l'Universitat Balear, perteneixem al districte universitari de Barcelona (71)

Una de les darreres novetats en relació a la matèria que estam estudiant, fou la creació de Delegacions territorials del Ministeri de Planificació i Desarrollo. En nombre de catorze per tot el territori de l'estat, tenien doncs àmbit regional, cosa natural donada la funció que tenien que desempenyar. Idó, una d'aquestes Delegacions era la de Balears (72). Aquesta divisió no va tenir vertadera aplicació en el territori de l'estat Espanyol; posteriorment va desaparèixer inclús el ministeri que la havia ideada.

Divisió de l'exercit, Nos trobam (73) també en que és una circumscripció que coincideix amb la província. La Capitanía General de Balears (74) és l'organ desconcentrat a nivell d'arxipèlag. Pero és que ademés hi ha organs desconcentrats a cada una de les illes: Un govern militar a cada una de les de Mallorca i Menorca i una Comandància Militar a la de Eivissa (75).

ALGUNES DIVISIONS ESPECIALS I LES ILLES

6.6 L'ADMINISTRACIO INSTITUCIONAL I LES ILLES

Per els ens institucionals, el territori no és un element essencial sino que més bé és un àmbit delimitador de la seva jurisdicció (76). Tenge't en compte, doncs, la menor importància que té el territori pels ens institucionals, trobam Col.legis professionals, per exemple, que tenen seu a cada capital de provincia i àmbit logicament provincial, com el de metges (77).

Altres col.legis, per contra, tenen un àmbit regional més ampli, aquest és el cas del Col.legi oficial d'Arquitectes de Catalunya i Balears (78) en seu a Barcelona, i tant sols una delegació a Palma de Mallorca (79) sense que s'hagui duit a terme la possibilitat de subdelegacions per les illes petites (80).

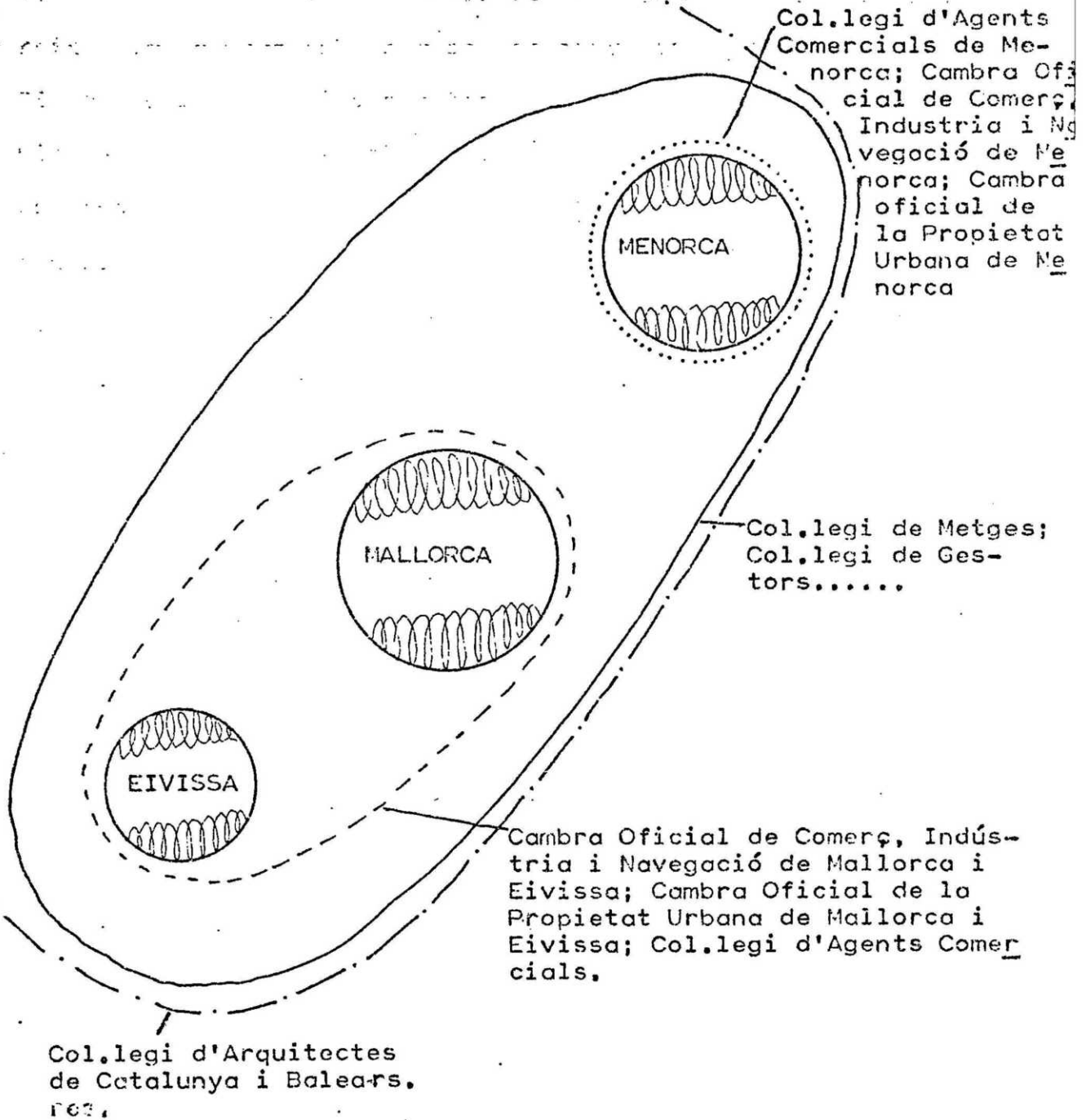
Un tercer genre seria el d'aquells col.legis que abarquen vàries províncies normalment, i essent per tant d'àmbit regional, nos consideren a noltros com a una regió. Tal és el cas del col.legi de Gestors, i Balears (81).

Una quarta espècia, es la d'aquells col.legis que essent d'àmbit provincial, permeten l'existència d'un altra col.legi a nivell de localitat, comarca o illa; tal és el cas del col.legi d'Agents Comercials a la provincia de Balears i l'illa de Menorca (82).

Precisament perque no tota l'administració institucional està formada per Col.legis professionals, volem acabar el nostre mostreig, analisant com s'organitzen les càmbrs oficial de Comerç,

industria i Navegació, en relació a les illes, i el mateix de la Càmra oficial de la Propietat Urbana. Per lo que se refereix a la primera (83) hem de fer notar l'existència d'una Càmra Menorquina, i per altra banda d'una de Mañlorquina-Eivissenca. Un exemple calcat passa amb les càmbres oficials de la Propietat Urbana, ja que nos ne trobam una a Menorca i l'altra que té com a territori Mallorca i Eivissa (84).

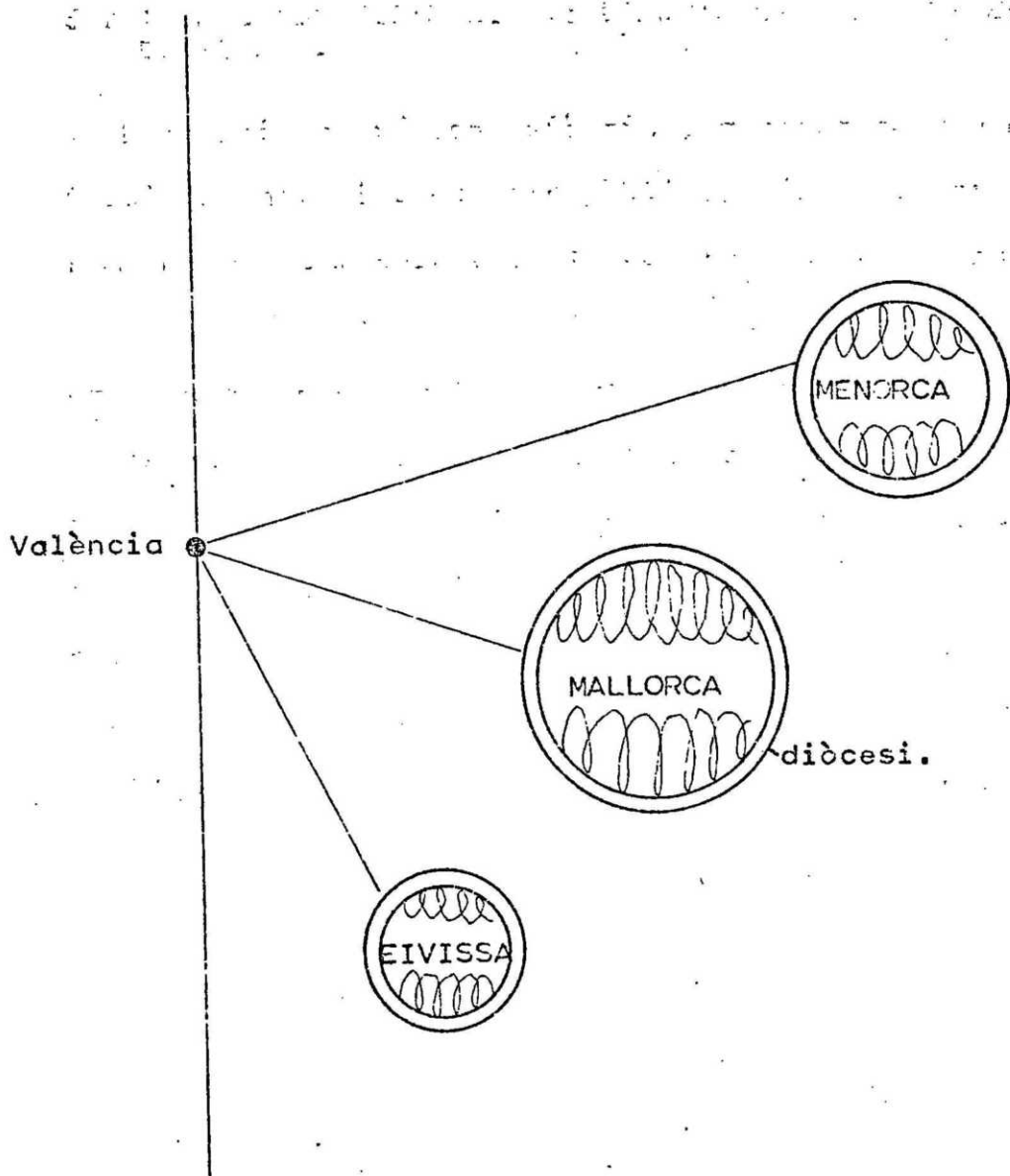
EL TERRITORI DE ALGUNS ENS INSTITUCIONALS I LES ILLES

6.7 ALTRES ADMINISTRACIONS: L'ADMINISTRACIO ESGLESIASTICA: DIVISIONS.

L'administració esglesiàstica, a pesar de que no és administració local, ni tant sols pública, té importància històrica. Veurem en aquest mateix treball com la mateixa parròquia, conjunt de cases al voltant d'una esglèsia, han donat lloc a l'entitat local menor, en el dret Espanyol, o a la Freguesia portuguesa. Però és que además d'aixó les divisions esglesiàstiques estan influïdes per un pragmatisme que de vegades falta a les divisions administratives de l'Estat. Es precisament aquest el cas de la divisió esglesiàstica a les illes. En efecte pertenesquent a la província esglesiàstica de València, les illes queden dividides en tres diòcesis: Mallorca, Menorca i Eivissa. (85).

ADMINISTRACIO ESGLESIASTICA: ORGANITZACIO.

NOTES

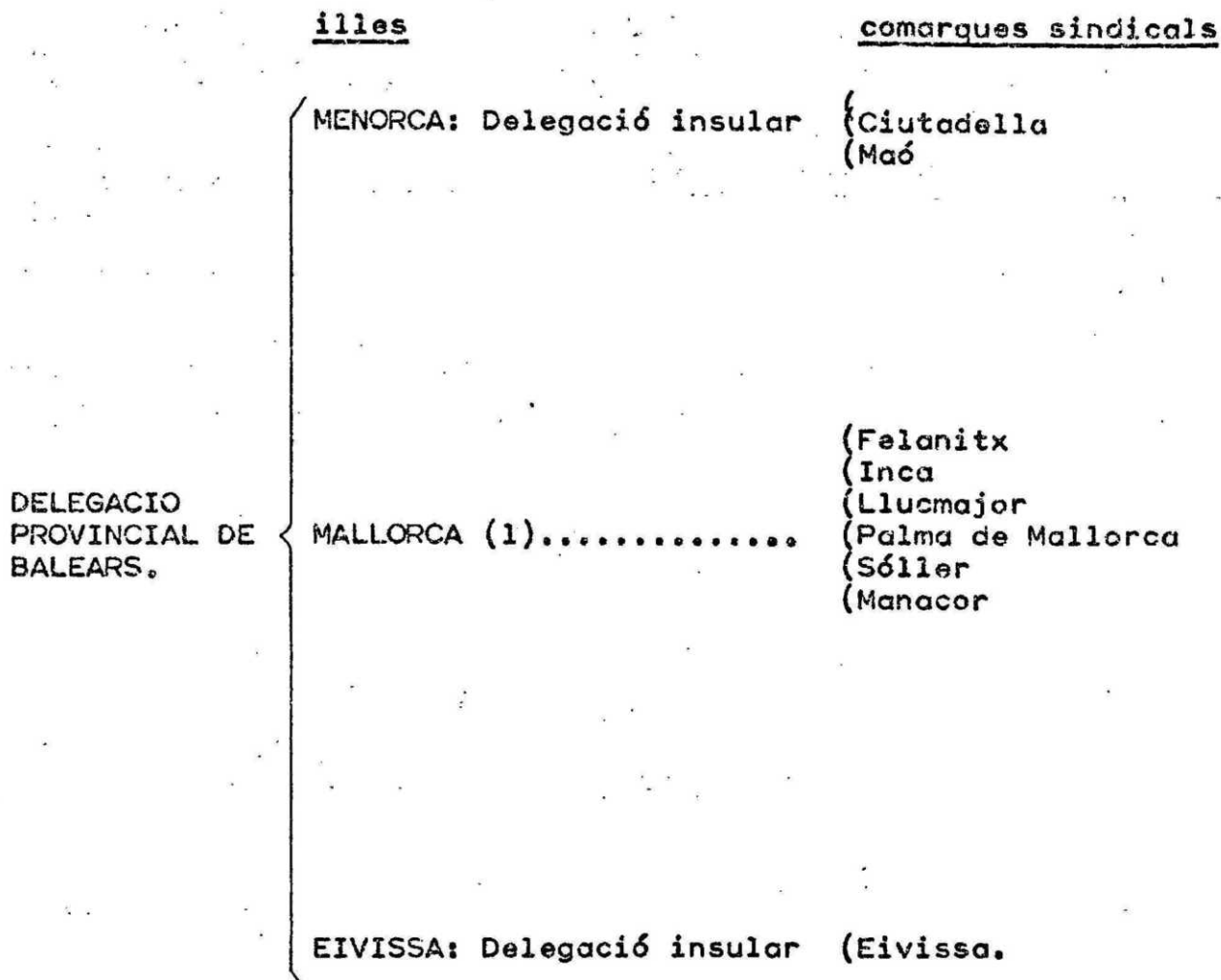
- 1) Com a obres de caràcter general, llegiu ANDRES TUR TUR: La Provincia de Baleares, dins R.E.V.L. nº 141, 1965 pags. 377-385. Vegeu també JAIME BINIMELIS CASTANER: La diputación provincial de Baleares y sus problemas. Escuela tipográfica Provincial 1.957, 14 pags.
- 2) Les compències son idèntiques, l'única característica digna de esmentar són els delegats del govern a les illes.
- 3) Posam a Cabrera un zero, perquè no té municipi propi, ja que perteneix al terme municipal de Palma de Mallorca.
- 4) Pensa lo mateix TOMAS MIR: Insula cinco, Palma de Mallorca 1.976, pag. 67. L'experiència nos demostra que de fet mai ho eren.
- 5) Aquestes comissions no existien l'any 1.959 (font I.N.E. resenya estadística de Balears) però al manco existeixen desde el primer d'abril de 1.974. Vid. Excm. Diputació Provincial de Balears constituïda el 1º de abril de 1.974 en fulletó editat per la mateixa Diputació.
- 6) Per a senyalar uns dels pocs articles que ha parlat d'aquesta figura, intentant dibuixar una petita història, vid ALVAREZ GENDIN, SABINO: El decreto regulador de las atribuciones y deberes de los gobernadores civiles R.A.P. nº 27 pag. 176
- 7) L'origen de magistratures distintes al governador i subordinades a la seva figura és encara més antig El R.D. de 23 d'octubre de 1.833 ja preveu que además dels subdelegats de Foment hi pot haver subdelegats Subalterns. Ara bé, aquests tant sols estarien a 2 ó 3 ciutats principals de cada provincia (art. 2 del citat Real Decret). Amb la mateixa tònica segueix el R.D. de 29 de setembre de 1.847 que divideix a la nació en onze governs generals; posa en cap de cada una de les ciutats demarcacions un governador civil general, a cada provincia, un governador i a alguns punts un subdelegat civil. No se coneix emperó encara una magistratura subordinada al governador civil de provincia amb jurisdicció a varis pobles. La figura del Subgovernador s'inicia amb l'article 10 de la llei de 2 d'abril per el govern de les provincies l'any 1.852.
- 8) Art. 1º, 2º i 3º de la llei de 11 de juliol de l'any 1856.
- 9) Art. 4º de la llei de 11 de juliol de 1.856.
- 10) vid la nota nº 21.
- 11) Vid l'article 14 de la llei provincial de 2 d'octubre de 1.877.

- 12) Així un historiador FRANCISCO HERNANDEZ SANZ: Geografía e historia de Menorca, 1.908, pag. 68 diu "La autoridad gubernativa está representada en Menorca por un Delegado especial del Gobierno de su Majestad el Rey, que vino a sustituir el cargo de subgobernador, con residencia en la capital de la isla". Vid també JOSE ROCA TOGORES: Cuadro sinóptico estadístico y administrativo de la isla de Menorca, Revista de Menorca Tom VII 1.912, pag. 227 "en el orden civil tiene una delegación del Gobierno de Su Majestad."
- 13) També reconeix lo mateix per lo que respecte a Gran Canaria l'article 28 del Real Decret de 15 de novembre de 1.909 sobre descentralització.
- 14) Art. 282 del projecte.
- 15) Art. 4º del R.D. 12 d'octubre 1.912.
- 16) Entre les competències citam: La facultat de dictar providències executives en materia de Recursos contra segons quins acords dels Cabildos, contra aquesta resolució tant sols cap recurs contencios Provincial (de caràcter jurisdiccional). Per altres asuntos les providències dels delegats queden sotmeses al governador de la provincia en consulta immediata (art. 4º de la R.D. 12 d'octubre 1.912). El delegat de Les Palmes i altres, si son autoritzats per el governador, poden resoldre aquells assumptes en que la llei especial reconegui caràcter consultiu an els Cabildos (art. 41 R.D. 12 d'octubre 1.912) Igualment el delegat pot suspendre els acords dels cabildos, però aquest darrer acte tendrà que esser ratificat o revocat pel governador civil de la provincia, i si el governador civil discrepa del delegat, pot haver-hi recurs davant el Ministre de la Governació (art. 44 i ss. del R.D. 12 d'octubre de 1.912). Pot també suspendre o aplaçar les sessions ordinaries dels capitols, donant compte al governador (art. 24 del R.D. 12 d'octubre de 1.912). Intervenien també en la tramitació exàmen i sanció dels comptes dels municipis (art. 4º del Reglament i art. 41 paràgraf 2º del mateix).
- 17) Fins an aquest moment no havia estat així, inclús la darrera norma particular per a Canàries era l'article 422 del R.O.F. y R.J. Decret de 17 de maig de 1.952.
- 18) Art. 42 del decret de 10 d'octubre de 1.958 sobre governadors civils.
- 19) Art. 44 del citat decret.
- 20) Art. 362, 1º de la L.R.L., i art. 365 de la mateixa llei juntament amb l'article 2º de la llei de 30 de juliol de 1.959.
- 21) Art. 45 del citat decret sobre governadors.

- 22) Art. 46 del decret sobre governados citat.
- 23) Art. 47 del citat decret, sobre governadors
- 24) Art. 49 del Decret de Governadors i 19.1, 21.1, 21.5, 22.1, 22.2 de la llei d'ordre públic.
- 25) Art. 48 del Decret de 10 d'octubre 1.958.
- 26) Exposició de motius del Decret de 10 d'octubre de 1.958. El subratllat és meu.
- 27) ENTRENA CUESTA: Curso... op. cit, pag. 236
- 28) Vegeu art. 422 de R.O.F. y R.J. Decret de 17 de maig de 1.952
- 29) Llegiu l'epígraf que parla sobre l'origen dels delegats del - govern dins aquesta obra, pags. 114-117.
- 30) Vid. RAFAEL ENTRENA CUESTA: Curso... op. cit., pag. 238.
- 31) Vegeu uns comentaris ja històrics que fa sobre l'institució PEDRO BALLESTER: La división Territorial con referencia a Menorca, Revista de Menorca any XXVII quinta época tom XVIII 1.923..." Si no estoy trascordado, este organismo pseudo-autónomo se creó a mediados del pasado siglo con el nombre de Jefe Político; fue - después subgobernador, y ahora, desde hace muchos años. Delegado del Gobierno. Respetando las personas, puedo afirmar de propia ciencia que semejante organismo, cuyas funciones jamás ha fijado la ley de manera taxativa, ha servido ordinariamente para falsear el sufragio y, con harta desgraciada frecuencia, para amparar el juego y proteger tabernas y prostíbulos. Salvo la oficiosa iniciativa de algunos dignos funcionarios, yo no sé que la isla sea deudora de beneficio alguno a tal organismo, el cual se desea con servarexclusivamente por aquello de que viste la ostentación en actos oficiales de un cargo que, siquiera en apariencia, tiene los visos de procónsul o gobernador."
Que s'ampliïn les facultats del representant del govern a l'illa com succeïa a èpoques anteriors, quan el representant era un subgobernador se demanava a l'escrit titulat Reformas en la Administración Regional. Exposición al Gobierno. Revista de Menorca any XXVII quinta época tom XVIII 1.923. Entre les crítiques per pobresa de competències, fetes amb posterioritat Vegeu...RAMON
- 32) FERRER PEÑA: El problema administrativo de las islas menores del archipiélago, Canaria, R.E.V.L. núm. 133 any 1.964 pag. 29
- 32) Vid ENTRENA CUESTA: Curso... op. cit, pag. 237
- 33) Vid JOSE MARIA MERCADAL FORNARIS: Obstáculos que la insularidad ofrece al desarrollo de Menorca, Revista de Menorca, Primer semestre 1.966, pag. 80 Vid. també Consejo Económico Sindical de Menorca, pag. 2ª Ponencia 1ª.

- 34) Vid Consejo económico Sindical de Baleares 1.971, aspectos administrativos. Ponencia D. Juan Capó.
- 35) Vid El coste de Insularidad op, cit., coste políticos pag. 16.
- 36) Com ja he dit al diari Última Hora, Vid. informe Ante el futuro régimen Especial de Baleares aparegut el dia 2 d'octubre de 1.975.
- 37) Vid art. 237 de la L.R.L. i els 272 a 279, 52 a 58 del decret de 10 d'octubre de 1.958 sobre gobernadores i el decret 746/1.961 de 8 de maig sobre comision delegades d'aquest organisme.
- 38) Vid GUAITA AURELIO: División territorial y descentralización. Instituto de estudios de Administración Local. Madrid 1.975, pag. 235.
- 39) Vid nota anterior.
- 40) Vid JOSE ORTEGA Y GASSET: La Redención de las provincias, Alianza, Madrid 1.967 pag. 161. Alguns parlen d'un excessiu nombre de provincias. Vid Diccionario de la Administración Española, veu, "división territorial", Tom VI Madrid 1.917 pag. 164.
- 41) ALEJANDRO NIETO: Organización Local: Uniformismo y Variedad, dins Descentralización Administrativa y Organización política tom II La Centralización española vigente. Alfaguara Madrid 1.973.
- 42) PEDRO DE MIGUEL GARCIA: Problemática de la Región en España. Revista de la Facultad de Derecho de la Universidad de Madrid nº 37 any 1.970 Vol XIV pag. 272.
- 43) Vid ALEJANDRO NIETO: Organización Local: Uniformismo y Variedad, dins Descentralización Administrativa y organización... op. cit, pag. 53.
- 44) Vid MARIA LLOBET: Una Diputación per a una Provincia Discontinua?, Lluç, pag 233 nº 641
- 45) Vid RAFAEL ENTRENA CUESTA: El principio de igualdad ante la Ley y su aplicación en el Derecho Administrativo R.A.P. nº 3 1.962 pag. 63, consultar també RAMON ENTRENA CUESTA: El principio de unidad de la Administración y la Administración Local D.A. nº 78-79, Madrid junio-julio 1.964.
- 46) JESUS GONZALEZ PEREZ: El principio de igualdad en el Régimen Local, dins Problemas Políticos II 1.962 pag. 230
- 47) Vid sobre aquest tema TOMAS RAMON FERNANDEZ RODRIGUEZ: La Reforma de la Organización Administrativa en el Decreto de 27 de Noviembre de 1.967 R.A.P. nº 54 any 1.967 pag 445-58. Sobre el naixement de l'administració periférica vid GARCIA DE ENTERRIA: La administración Española, Alianza, Madrid 1.972 pag. 57, 58.
- 48) Les delegacions insulars de Sindicats a les illes petites, si bé

i per via de fet funcionaven, foren sancionades per l'ordre general de delegació nº 133 de 3 d'octubre de 1.970, sobre determinacions de les delegacions sindicals comarcals y la seva respectatiga demarcació. Adames de establir una divisió comarcal molt interessant per a les illes, aquesta ordre és la que dona forma jurídica a les delegacions insulars de Menorca i Eivissa. L'organigrama es el següent:

(1) territori insular regit per la delegació provincial.

La delegació insular, además de desempeñar les funcions de la delegació local o comarcal de la capitalitat de l'illa, cumplirán además "... los objetivos que les sean confiados por su Delegación Provincial, en orden a la coordinación de actividades en su respectiva isla, o los que se deleguen en ellas por exigencias de la distancia o del aislamiento geográfico, o bien - por razones de conveniencia político-sindical". (art. 1 apartat c de la citada ordre). L'àmbit territorial de les delegacions Sindicals insulars es la illa en les que s'ubiquen art. 1, c de la dita ordre.

- 49) FRANCISCO HERNANDEZ SANZ: Geografía e Historia de Menorca, any 1.908, senyala com a l'illa ja hi havia una administració depositària. Per lo que respecta a les depositaries especials de Eivissa i Menorca Vid el reglament orgànic de l'administració econòmica Provincial, aprovat per el Real Decret de 13-10.1.903 arts. 19 i 20 i l'anexe a l'ordre ministerial de 31-1-66, que estableix la tabla de competència material de les Seccions que integren l'administració territorial de l'hisenda pública. Per lo que se refereix a recaudació vid els arts. 18 i 19 del Reglament General de Recaudació i el 20 de l'estatut orgànic de la funció recaudatòria, lo mateix que les regles 116.5, 151 i 152 de l'instrucció general de recaudació i contabilitat. Per lo que se refereix a Pagaments veure per la depositaria de Menorca O.M. 26-10-54 i per la Eivissa O.M. 18-1-55.
- 50) Si be no puc donar la data de la resolució per la que se creen les delegacions insulars, perque no m'ha estat facilitada, puc donar fe de la seva existència.
- 51) Plan de Ordenación Provincial de Baleares... op. cit, pag.379
- 52) El Decret 1.994/72 de 13 de juliol art. 33 preveia la possibilitat de delegacions especials que son establides definitivament per l'ordre Ministerial de 27 de gener del 73, arts. 13 y 15, una per Menorca, que ja està en funcionament i l'altra per Eivissa, que encara no funciona.
- 53) Vid JUAN CAPO dins Consejo económico Social Sindical Balear. 1.971 Ponencias, fa un inventari dels serveis a les illes que pot suplir les nostres omisions, ja que tan sols he parlat de delegacions. Així el Ministeri d'Agricultura té un servei d'extensió agrària a Eivissa i Menorca, i el Ministeri d'Obres Públiques una oficina amb personal administratiu y subaltern. Finalment el Ministeri de Comerç una comandancia de Marina.
- 54) A les illes de Cabrera i Formentera no s'hi ha pensat mai en crear una delegació. A la primera perque ni tant sols està habitada i a la segona se la situa sempre baix la influència de Eivissa.
- 55) Vid LUIS MORELL OCAÑA: Problemas actuales de la Administración Periférica del Estado, R.E.V.L. nº 180 any 1.973 pag. 609 i -afegeix.. " la administración periférica del estado conserva los rasgos propios de una administración de autoridad"...
- 56) Entre aquestes que no se dugueren a terme, figura cronològicament en cap, la disposició adicional primera de la L.R.J.A.E. de 26 de juliol de 1.957.

- 57) Vid. El Coste de insularidad op. cit, pag. 16 a on demostra la possibilitat econòmica de que existesquin les delegacions Provincials a cada illa, comparant la renda de segons quines provincies, i la que correspon a cada una de les illes petites. Disa tingeix l'autor els departaments que se recolzen damunt el territori (vivenda, agricultura) i els qui tenen un caràcter eminentment funcional (Comerç). Els del primer grup estan més obligats que els del segon a tenir una presència física a les illes petites. Vid. Consejo Económico Sindical Balear. 1.971. Aspectos administrativos Juan Capó considera que a les illes petites es necessàrie la presència física i real de Delegación insulars dels Ministeris de Obres Públiques, Educació i Ciència, Treball, Indústria, Agricultura, Comerç, i Vivenda. Coses parescudes se repeteixen al consell econòmic Sindical de Menorca, penència 19 pag. 29. Vid en el mateix sentit: Reformas en la Administración Regional. Exposición al Gobierno, Revista de Menorca, op. cit, pags. 375 i 376.
- 58) Vid JUAN VALLINA: Problemática actual de la Administración periférica D.A. nº 100 any 1.969 pag. 342 diu l'autor, sense perjudici de que la titularitat de les competències dels òrgans de l'administració perifèrica pertenesqui a l'Estat.
- 59) Vid. La administración española, op, cit, pag. 63, és partidari d'emprar tècniques de col.laboració "mediante las cuales el Estado sitúa localmente sus propios servicios a través de los entes locales, precisamente". Ja que es matèria opinable, jo també diré la meua, inclús dins el terreny merament administratiu som més avançat que les dues darreres postures senyalades. Com a mínim, jo donaria competència administrativa plena, sia a un ens insular o a un ens interinsular, sobre totes o casi totes les competències que ara té l'administració perifèrica de l'Estat a les illes. Inclús se tendria que descentralitzar competències que ni tan sols té ara l'administració perifèrica, aquesta se faria a favor dels ens locals, l'administració perifèrica desapareixeria.
- 60) Mos recorden més les demarcacions regionals que les provincials.
- 61) Vid. JOSE Mº VILLAR Y ROMERO: Demarcación, N.E.J. tom VI, article molt complet, però que necessita d'actualització. Consultar també GUAITA: Derecho Administrativo Especial, toms I II III IV relatius als últims anys d'edició.
- 62) S'ha consultat EMILIO GOMEZ ORGANEJA, VICENTE HERCE QUEMADA: Derecho Procesal Civil. Madrid 1.969, pags. 82 i 83.
- 63) Sobre la Audiencia vid ANTONIO AGUNDEZ: La Audiencia de Mallorca, a Panorama Balear nº 85 monografias de arte, vida, literatura y paisaje dirigidas por Luis Ripoll Arbós. Palma de Mallorca.
- 64) Art. 39 i 41 L.O.P.J. 15 setembre 1.870.

- 65) Disposició preliminar a la llei adicional a la orgánica de 14 d'octubre de 1.882.
- 66) Decret de 16 d'agost 1.939. Tenia totes les facultats pròpies del comandant general de departament, excepte les de administració de justícia, que depenien del departament marítim de Cartagena.
- 67) Decret 12 de desembre 1.963 nº 3494/63 Me Marina.
- 68) Art. 2° dos c, Decret 3. 209/1.973 de 14 de desembre i art 1.
- 69) Decret de 24 de gener de 1.974 nº 190/74 Me Marina.
- 70) Vid GUAITA: El distrito Universitario, dins divisió territorial y descentralizaci3n, op. cit. pags. 304, 311, 313.
- 71) Llei de 29 de juliol de 1.943 art. 12
- 72) Art. 1 i 4° del Decret de 16 de novembre 1.973 sobre delegacions territorials del Ministeri de Planificaci3n i Desarrollo.
- 73) Veure la paraula Ejèrcito en el diccionari N.E.J. tom 8 1.956 pags. 142-55 i també Gobierno Militar N.E.J. 10 (1.960) pags. 656-59.
- 74) Vegeu l'ordre de 5 d'abril de 1.940, arts. 1,2, i 3, i el decret de 11 de febrer de 1.960 nº 238/60.
- 75) Vid. Plan de Ordenaci3n Provincial de Baleares.
- 76) Sobre els Col.legis Professionals vid MARIANO BAENA DEL ALCAZAR: Los Colegios profesionales en el Derecho Administrativo Espaol, Montecorvo, Madrid 1.968, pròleg de Rafael Entrena Cuesta, a la pag. 70 aborda la problemàtica que aquí tocam, pero a nivell nacional. Vid també ENTRENA CUESTA: Curso.... op. cit, pag. 338.
- 77) Art. 3° nº 2 art. 1° nº 1 ordre de 1 d'abril de 1.967 publicada en el B.O.E. per la que s'aprova el nou text de reglament de la Organitzaci3n Mèdica Colegial.
- 78) Decret de 20 de març de 1.933 i ordre de 5 d'abril de 1.933 i art 2° del reglament de règim intern del col.legi oficial d'arquitectes de Catalunya y Balears.
- 79) Art. 34 del Decret de 13 de juny de 1.931, llei de 4 de novembre de 1.931 i 75 a 79 del Reglament de règim intern del Col.legi oficial d'Arquitectes de Catalunya y Balears.
- 80) Art. 75 del reglament de règim intern del Col.legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya i Balears.

- 81) Vid. Art. 34 del Decret 3598/1.972, de 23 de desembre.
- 82) Vid l'article 11 del Decret de 21 de febrer de 1.942.
- 83) Vid la regulació a la llei de bases de 29 de juny de 1.929, Base 4ª i art. 7ª del Decret 1.291/1.974 de 2 de maig B.O. del 10.
- 84) Vid Decret de 10 de febrer de 1.950, art. 6, 7 i disposició transitòria 1ª.

- 85) Sobre lo que hem dit vid el Concordat de 16 de març de 1.851, que unia la diòcesi de Eivissa a la de Mallorca (art. 5 i 6). Aquesta aneixió se dugué a cap per el R.D. de 22 d'Agost de 1.867, però el decret llei de 9 de gener de 1950 concordat, aparegut en el B.O.E. del 25 de gener de 1.950 creava de nou la seu episcopal de Eivissa consultau JOSE Mª VILLAR Y ROMERO: Demarcación, N.E.J. tom VI pag. 764 i també la veu "Concordato" a l'Alcubilla tom 4 pag. 132, la veu "demarcación" també se pot consultar a l'Alcubilla tom 4 pag. 170.

CAPITOL SETE.

7. ADEQUACIO DEL MODEL ACTUAL A LA REALITAT INSULAR: REGIM
ESPECIAL.

7. LA ADEQUACIO DEL MODEL ACTUAL A LA REALITAT INSULAR: REGIM^o ESPECIAL.

El projecte de llei de Bases de l'estatut de Règim Local, publicat en el Bolletí Oficial de les Corts Espanyoles el 31 de maig de 1.974 senyala l'inici d'una filosofia distinta sobre la matèria que estan tractant. La disposició final segona 4ª estableix "Podrà acordarse para la Provincia de Baleares una organización que resulte conforme con su carácter insular" D'aquesta manera el projecte no se remetia directament an els Cabildos, com ho feia la llei desde 1.945 i entre l'any 1.931-39, ni se quedava amb una mera adaptació: representació qualificada de les illes a un organ interinsular o comissions de les illes en el mateix organ.

Les Corts conseguiren millorar al text de la base, concretant-lo en varis punts fonamentals, fins a conseguir la norma que(1) diu

" Base diecinueve... ()... Tres. En el plazo máximo de un año a partir de la promulgación del texto articulado de esta ley se establecerá por el gobierno para la provincia de Baleares, a propuesta de la Diputación, previa audiencia de los municipios, una organización que resulte conforme con su carácter insular".

Així a la nova fórmula se preveu qui serà l'autor de la futura regulació: El Govern. També preveu un plaç(2) per a poder confeccionar la nova normativa. Els criteris orientatius, "una organiza-

ció que resulte conforme con su caràcter insular" (3); perden la claritat i precisió de que gaudia la disposició adicional 19 de la llei de bases de Régim Local de 1.945. Sostituïnt un model conegut (Cabildes per el model més adequat (conforme) al - caràcter insular de la província. El model adequat (conforme) no és per altre pert un vocable del tot abstracte, ja que quedarà parcialment fixat per la proposta de la Diputació, prèvia audiència dels municipis. Dit d'una altra manera, immediatament la base conté un criteri orientatiu un tant desdibuixats, que - seràn fixats mediatament gràcies a la proposta. Això no vol dir que el Govern quedi vinculat per la proposta. Ambdós, proposta i resolució final, queden subjectes al mateix criteri orientatiu.

La base utilitza la tècnica del reglament autoritzat per - efectuar la nova regulació, que ja hem analitzat anteriorment.

Consider que la base queda subjecta als criteris que dominen la totalitat de l'estatut, així en lo que fa relació a uniformisme i varietat no és sino conseqüència del principi anunciat a la Exposició de Motius (4).

Un dels problemes més interessants és el de si la base permetrà una descentralització major (5) que la que se dona en els altres ens provincials, o simplement la nova organització té - que jugar amb les competències normals dels ens provincials. La segona tesi pareix que es la més encertada per varis motius:

- a) El texte de la base parla de "una organizaci3n que resulte conforme con su caràcter insular" lo que creim que se te que interpretar en el sentit de que lo que se vol es adequar l'organitzaci3n provincial a la realitat geogràfica de l'arxipèlag.

- b) La Base 19,3 està ubicada dins l'apartat III, anomenat organització provincial, pareix idò que quedi subjecta a la Base 12,5 que diu "... Su posición en el ordenamiento se refiere a la provincia-jurídico y su actuación se inspiran en los principios de descentralización y autonomía, dentro de los límites de esta Ley..." (6)
- c) Una autorització té que interpretar-se restrictivament.

Degut al procediment com se elaborarà la proposta, podem intuir que si hi ha, an el millor dels casos, uns consells insulars, la dinàmica interinsular serà molt distinta de la que existeix a Canàries, i veurem de seguida el perquè. Les competències no aniràn en bloc a cada una de les illes per tres motius:

- a) La diputació té una autèntica tradició de aglutinar-les a totes (7);
- b) No oblidem que no hi ha cap organisme que se autoaniquili;
- c) Es precisament aquest organisme el qui ha de elevar la proposta al Govern;

I és que el procediment per a la confecció de la proposta no és molt adient, que diguem, perquè si volem adequar l'organització de la província a la realitat insular, son les illes, i no la diputació les que tendrien que parlar, tal vegada a través de una assamblea formada pels Ajuntaments de cada illa.

Hi ha, doncs, el perill de caure dins una situació inversa a la que se dona a Canàries, on les competències de les Mancomuni-

exposades, la Diputació se veurà disminuïda de part de les seves competències, que aniràn a parar als Consells insulars, i se quedarà amb totes les que no doni.

Però una vegada realitzada la transferència, cada organisme tindrà assignades les seves competències respectives.

El problema de la possible repartició se complica en el cas de que no se produeixi una descentralització mes grossa de la que se dona a les provincies de Règimen Comú, ja que repartir les competències de la Diputació entre aquesta i els Consells és una cosa que mos pareix difícil (donades les poques competències de l'organ local de la provincia).

Cosa distinta de lo que hem comentat fins ara és la tècnica- aixó perteneix al terreny de la política, a seguir, pels que han de presentar la proposta an el govern, per obtenir el màxim d'aquest régim especial. En aquest cas hi ha que prescindir de totes les limitacions apuntades i projectar lo que per la doctrina s'anomena regió política, però adequada a l'arxipèlag.

Tal vegada d'aquesta manera se conseguixi lo màxim que se pugi donar a l'actualitat- donades les coordinades constitucionals- la regió administrativa.

NOTES

- 1) Entre lo publicat sobre el futur Régim especial pot veures FRANCISCO LLISSET BORREL: Coordenadas del régimen especial Balear (I) La Diversidad territorial, Diario de Mallorca 12-10-75 (II) limitaciones institucionales, Diario de Mallorca 17 octubre 1.975; (III) Las estructuras Administrativas Locales, Diario de Mallorca - 29-10-75 (IV) Organización Local a tres niveles, Diario de Mallorca 7-12-75 (V) La corporacion metropolitana de la Bahía de Palma. Diario de Mallorca 15 de noviembre-1975.- Los aspectos económico-fiscales del régimen Especial Balear. Diario de Mallorca 19-11-75.- Régimen especial para Baleares: Procedimiento a seguir, Diario de Mallorca 3-XII-1975.- Vegeu també del mateix autor un treball presentat al Col.legi d'Interventors, Secretaris i Depositaris de Balears amb relació al mateix tema baix el lema: Azul, Hacia un régimen Administrativo Especial de las islas Baleares. Palma de Mallorca 1.976. També ha fet un treball sobre el mateix tema En TOMAS MIR, que té com a títol: Insula cinco. Palma de Mallorca 1.976.- Vid també RAFAEL TIMONER I SINTES: Amb motiu de la presentació i projecte d'una nova llei de "Régim Local", Lluç nº 244 - pag. 16. Vid també LLOBET ROMAN, MARIANO: El régimen Local Especial para las Baleares, article publicat an el diari Ibiza els dies 4 a 16 de gener de l'any 1.976.
- 2) Vid ENTRENA CUESTA: Curso... op, cit. Pag. 86, 103 la crítica que fa a la falta de plaç per a desenvolupar les autoritzacions.
- 3) Base 19 de la llei de Bases de Régim Local de 21 de novembre de 1.976.
- 4) Vid. Exposició del motiu de la Llei de Bases de l'Estatut "Las entidades Locales pueden concebirse con criterio uniformista o no. En el primero de los casos, la rigidez e inflexibilidad no permitían reconocer la realidad de los casos específicos. Este criterio está prácticamente abandonado en el mundo actual y también sucede lo mismo con el de absoluta variedad. Por ello la tendencia es a establecer unos principios de uniformidad con el reconocimiento de peculiaridades concretas." Vegeu també el discurs del Ministre de la Governació que va fer per presentar el projecte de Llei de Bases de Régim Local "Se reconocen en el proyecto las especialidades ya tradicionales en el régimen local en varias provincias, e incluso su extensión a las Islas Baleares, dada su peculiaridad geográfica".
- 5) No se pot descentralitzar per via reglamentària, vid. SEBASTIAN MARTIN RETORTILLO BAQUER: El tema de la descentralización y sus relaciones con la planificación económica, dins l'obra, Descentralización Administrativa y Organización Política... op. cit, tom III pag. 150

- 6) El subratllat es meu. La exposició de Motius no se havia definit tant clarament expresant-se de la manera següent " Se definen las entidades municipal- y provincial, como territoriales, con pluralidad de fines, señalándose que los principios inspiradores son los de descentralización y autonomía."
- 7) En el mateix sentit vid. JOSE LLORCA GISBERT: Adaptación al archipiélago Balear del régimen Especial de Cabildos, R.E.V.L. nº 25 1.946 any V pag. 778... " el nuevo organismo provincial que se formase- en Baleares- sería una proyección del que ya existe, con bien acusada personalidad por cierto"...

TERCERA PART: MODELS DE DRET COMPARAT.

A) EL MODEL ITALIA.

8. INTRODUCCIO GENERAL

8.1 JUSTIFICACIO

8.2 INTRODUCCIO

8.3 LA CONSTITUCIO ITALIANA DE 22 DE DESEMBRE DE 1.947.

8.3.1 Forma d'Estat

8.3.2 Regions FacultatIVES o Obligatòries

8.3.3 Regions Especials. Regions Ordinàries

8.3.4 La incipient Participació de les Regions a la formació de la voluntat de l'Estat

8.3.4.1 A el Parlament

8.3.4.2 A la elecció del President de la República

8.3.4.3 A la Cert Constitucional

8.3.4.4 A la Revisió Constitucional

8.3.4.5 Altres formes de participació de les Regions

8. INTRODUCCIO GENERAL

8.1 JUSTIFICACIO

Anam a començar l'estudi de dos estatuts, els de Sardenya i de Sicília, i el seu marc constitucional. Pot paréixer no molt útil al seu estudi, perquè són dues illes grosses, que no tenen cap mena de problema interinsular. Son dues autèntiques regions, i això no és discutible. Si així es vera, també tendrem que acceptar que haguent estat tants d'anys en funcionament, algunes inclús funcionaven abans que la propia constitució existís, són les regions autònomes per antonomàssia. A través d'elles aprenem que és, o que pot ésser, una regió política baix del punt de vista tècnic jurídic. Casi bé podriam dir que aquestes regions han exportat doctrina, i la seva cita es imprescindible. A través d'elles i del seu antecedent, les regions espanyoles de la Constitució del 1.931 es allà on se configura lo que avui entenem per regió autònoma o política.

Pero es que, ademés, totes les illes tenen problemes comuns: la probesa produida per la falta de comunicació, la despersonalització de les cultures autóctones, la emigració, la manca de industrialització. En part fruit d'uns mateixos fenòmens: l'aïllament i el colonialisme econòmic-polític.

La que se ressent mes de tots els problemes es mentats és, sense cap dubte, Sardenya, perquè és la més separada de la península itàlica i la de estructures més tancades. Ni tan sols l'assentament de la població permet el desenvolupament de la regió sarda (ja que te els pobles a l'interior de l'illa ubicats allà fa segles, degut a la por dels saquetjos dels corsaris (1)).

En canvi, la proximitat de Sicília a la península itàlica, la seva situació estratègica dins al Mediterrani, i la seva proximitat a Africa li donen una serie de avantatges que no arriben a donar tots els fruits que se podrien esperar, degut a unes estructures autòctones feudals de divisió de la terra.

Té molt de sentit per noltros aprofunditzar dins l'estudi de l'organització político-administrativa d'aquestes illes veïnes. L'altre dia estudiant Sardenya me'n vaig donar compte de que la mar que hi ha entre Balears i Sardenya li deien Mar de la Sardenya, i és que aquestes illes estan relativament aprop. Tan sols una determinada visió del món mos ha fet pensar que estaven enfora, terriblement allunyades, i lo que és més greu, que els seus problemes no mos interessaven.

8.2 INTRODUCCIO

Els dos estatuts que anam a estudiar tenen el seu origen en la caiguda del feixisme (2) a Itàlia. El de Sicília pràcticament se congría mentres els aliats monten desde aquella illa tota mena d'operacions per alliberar la península. Però l'origen remot del sentiment regional a Itàlia se remonta a l'època en que

la península i les illes estaven dividides en Estats. Si bé s'acabà amb l'atomització d'estats, mitjançant l'unificació Italiana, aquesta feia relativament poc temps que s'havia produïda.

Uns dels factors pròxims que donaren lloc a les autonomies regionals, foren els moviments separatistes que sens dubte - acceleraren el procés en lo que respecta a les regions anomenades després Especials.

També una idea va fer mella en aquell temps dins els polítics: la de que el poder necessita un contrapès. D'aquesta manera s'identificaven bastant feixisme i Centralisme. Si havia acabat el feixisme, no era de demés que hi hagués una repartició de poder a nivell territorial.

Dins aquest marasme ideològic que hem intentat descriure en poques línies neixen els estatuts de les regions(3) que anam a comentar. També neix la constitució de 22 de desembre de - 1.947, que si bé no determina el contingut dels estatuts i de les regions especials, com ben aviat veurem, explica i intenta posar un ordre racional a la que s'havia anat fent per al.luvió.

8.3 LA CONSTITUCIO ITALIANA DE 22 DE DESEMBRE DE 1.947

8.3.1 Forma d'Estat

La Constitució comença senyalant que Itàlia és una República, i que la sobirania perteneix al poble (4). Feta aquesta declaració, l'article 5 se defineix en quant a la forma d'estat.

... " La República, una i indivisible, reconeix i promau les autonomies locals"... (5)

Dins aquestes autonomies hi trobam la regió (6) amb capacitat de fer lleis (7) que no se diferenciïn de les lleis formals que pugui fer el Parlament, i es degut an aixó que part de la doctrina considera a Itàlia com un nou tipus d'Estat (8): El regional.

8.3.2 Regions Facultatives o Obligatòries.

La resposta de la constitució (9) a la disjuntiva plantejada és ben clara, i adopta el sistema de regió obligatori, tenguent en compte les regions històriques (10), enumerant-les taxativament (11). Sistema que contrasta amb el seguit per la constitució de 1.931 Espanyola que les preveia facultatives (12). Les avantatges del sistema obligatori son ben aviat visibles. No hi ha per a ningú privilegis, i se logra la complitud especial regional més important encara quan les regions participen d'una manera molt activa en la creació de la voluntat de l'Estat.

8.3.3 Regions Especials Regions ordinaries

Si be tot territori de la República forma part de una regió, no totes les regions son iguals (13) sino que, per contra, la mateixa Constitució distingeix entre regions especials i les demás que no ho són. La justificació de la seva diferència està en la insularitat, en característiques etnogràfiques distintes a les de la resta de l'Estat o en parla distinta. Jurídicament la diferència entre ambdues classes de regions no les fa esser de naturalesa essencialment distinta. Així les regions especials no

tenen autonomia constitucional, empero sí tenen una esfera de competències més àmplia, i disfruten de menys controls (14). Les regions Especials tant sols són cinc: Sicília, Sardenya, Trentino-Alto Adige, Friu-Venezia Giulia i Valle d'Aosta (15).

8.3.4 La incipient participació de les regions a la formació de la voluntat Estatal.

Aquesta participació es a Itàlia destacable i la analisarem punt per punt (16).

8.3.4.1 A el Parlament.

El parlament (17) se divideix en la cambra dels diputats i la Cambra del Senat, i mentres que els diputats son elegits per sufragi universal i directe, proporcionalment al nombre d'habitants (18). El senat es elegit amb base regional de le següent manera:

- a) El nombre total de senadors és de trecents quinze,
- b) Cap regió pot tenir un nombre de senadors inferior a set, excepte Molise, que en tindrà dos, i el Valle de Aosta que en tindrà un,
- c) Adames d'aquests senadors fixos, tenen les regions un nombre de senadors proporcional a la població regional (19).

Aquest sistema segueix una fórmula que no és la típica dels estats federals (20) però s'hi aproxima en tant que preveu d'entrada un nombre fixo de senadors per regió, nombre que és incrementat, o no, segons la població regional (21)

8.3.4.2 A la elecció del President de la República.

El President de la República és elegit per el Parlament en sessió comuna dels seus membres. Ja veim, doncs, que aquí hi ha una participació de les regions per medi dels senadors. Però aquesta participació queda encara ampliada, perquè a l'elecció del president de la República hi participen tres delegats per a cada regió, elegits per el consell regional, excepto el cas de Valle de Aosta, que envia un sol delegat. D'aquesta manera, diu la constitució, queda assegurada la representació de les minories (22).

8.3.4.3 A la Cort Constitucional

La intervenció de les regions en la elecció del Jutges és molt petita i mediatizada, perquè de 15 jutges, 5 son anomenats per el President de la República, els altres cinc per 'el Parlament en sessió comuna. Tal vegada a través del Senat arribin les influències de les regions. I els altres cinc per les supremes magistratures ordinària i administrativa (23).

8.3.4.4 A la Revisió Constitucional.

La revisió requereix l'aprobació de la llei per cada una de les Cambres, i l'aprovació per la majoria dels components de cada una d'elles. L'intervenció, doncs, del Senat queda assegurada. Però aquestes lleis, si han estat aprovades per majoria simple, poden quedar sotmeses a referèndum, si és demanat per un quint dels membres d'una cambra, cinquanta mil electors, o cinc

consells regionals. Aixó no passarà si la llei ha estat aprovada per les dues Cambres amb majoria reforçada de dos terços.

8.3.4.5 Altres formes de participació de les regions.

- a) Tenen iniciativa per a demanar el referèndum abrogatiu de lleis ordinàries, si se junten cinc consells regionals (24)
- b) Tenen iniciativa legislativa, i poden presentar peticions (25).

- 1) Vid JUAN FERRANDO BADIA: Las Autonomías Regionales en la Constitución Italiana de 27 de diciembre de 1947. Instituto de Estudios Políticos, Madrid 1.962. pag. 200. Vegeu també ALICIA FAJARDO: Sardenya (1) una història lligada a Catalunya, diari Avui, 23 de juny 1.976
- 2) Vid JUAN FERRANDO BADIA: Las Autonomías Regionales.. op. cit, pag. 31.
- 3) S'ha consultat: RAFAEL ENTRENA CUESTA: La Reforma de la Administración Pública en Italia R.A.P. nº 20, Pags. 191 i ss i amb especial la pag 206.- GIANCARLO MENGOLI: La descentralización Regional del Organismo en Italia, Revista de Derecho Urbanístico, mayo, junio 1.974 nº 38.- LIVIO PALADIN: La Potestà legislativa regionale, Padova 1.958.- MARANJO MASSANET, BRUNO: El Estatuto de la región de Piemonte, D.A. 1.970 nº 138 pags, 85-89. Varis autors: Riforma regionale e organizzazioni dei ministeri quader ni i.s.a.p-saggi nº 12 Giuffrè Milano 1.971.- ANTONIO AMORT: La Costituzione Italiana commento sistematico, Giuffrè 1.948.- SERGIO BARTOLE: L'amministrazione centrales delle Regioni ad autonomia Speciale R.T.D.P. 1.972. fasc. 4. P. 2115.- RAFAEL ENTRENA CUESTA: La actividad administrativa de las Regiones en Italia R. E.V.L. nº 91 HENRY PUGET: Le Regionalisme dans la nouvelle Constitution italienne. La Revue Administrative nº 2 pag. 77 primer tom any 1.948.- OSVALDO TRAQUEIRO: A autonomia Regional Na Italia, Revista de Direito Administrativo, abril-juho 1.959 vol, 56. ELORZA DOMINGUEZ, ANTONIO: El risorgimento visto por la prensa Española, R.E.P. nº 128 pag. 137.- CARBALLO CAABEIRO, ANTONIO: Réformas en la Administración Local Italiana, R.E.V.L. nº 87, 1.956 pags 394-395.- R. BONNAND DELARMARE: Estructures regionales dans l'Europe de demain R.I.C.A. 1.963 sumari nº 4. JORDANA DE POZAS, LUIS: Las tendencias actuales del Régimen Local en Europa, R.E.P. 39-40 (1.948) pag. 15-83 en especial per Italia pag. 30-34.- W. LOMBRECHS: Regionalisation et Administration, consequences et perspectives, R.I.C.A. 1.973 nº13 pag. 271.- ERNEST WEIBEL: La création des region à statut special en Italie, Librairie Droz 1.971 Paris.- V. OTTAVIANO: Tendances dans l'évolution des regions a statut special, R.I.C.A. nº 1-2 1971 pag 28.- Informe de la Comisión de Reforma de la Administración Pública italiana, Revista de Administración Pública nº 42 septiembre-diciembre 1.963, pag. 475-500.
- 4) Art. 1 de la Constitució Italiana de 22 de desembre de 1.947.
- 5) I continua diguent..." realitza en els serveis que depenen de l'Estat la més àmplia descentralització, adequada els principis i els mètodes de la seva legislació a les exigències d'autonomia i descentralització"...
- 6) Arts. 114 i 115 de la Constitució Italiana.
- 7) Art. 117 de la Constitució Italiana i estatuts de Regions Especials.

- 8) Vid. JORGE A. RODRIGUEZ-ZAPATA: El Regionalismo en la Italia Actual, R.E.P. nº 178, 1.971 juliol-agost pag. 230, que fa una cita del professor FRANCESCO GALDANO, segons la opinió d'aquest últim Italia es un nou tipus d'Estat, degut precisament a les regions, i l'anomena La República de les autonomies. Llegiu també G. AMBROSINI: Un tipo intermedio di Stato tra l'unitario e federale, caratterizzato dall'autonomia regionale, Rivista di Diritto Pubblico, 1.933 pag. 98. JUAN IGNACIO TENA YBARRA: La Región en la Nueva Constitución Italiana, R.A.P. nº 1 1.950 pag. 240, que parla d'una nova terminologia acunyata per la doctrina italiana "Estat caracterizat per la autonomia regional". GUIDO METELLO: Lo Estado Regionale Quale nuova forma di Stato. Atti del primo Convegno di Studi Regionali, pags. 136-179.
- 9) GASPARE AMBROSSINI: L'ordinamento Regionale. La riforma regionale nella Costituzione Italiana, Zanichelli, Bologna 1.957 pag. 92.
- 10) Vid. FERRANDO BADIA: Las autonomías Regionales... op. cit, pag. 149.
- 11) Art. 131 de la Constitució "Queden Constituïdes les següents Regions: Piemonte; Valle d'Aosta; Lombardia; Trentino-Alto Adige; Veneto; Friuli-Venezia; Giulia; Liguria; Emilia-Romagna, Toscana, Umbria; Marche; Lazio; Abruzzi; Molise; Campania; Puglia; Basilicata; Calabria; Sicilia; Sardegna"... En aquest article hi ha hagut una modificació, en relació a la redacció originària, introduïda per la llei de 27 de desembre 1.963. Les regions son are, donc, vint, i no denou com abans que Abruzzi i Molise formaven una sola Regió.
- 12) Art. 11 de la Constitució de la II República Espanyola de 1.931.
- 13) Vid la nota novena.
- 14) Vid PIETRO VIRGA: La Regione, Giuffrè Milano 1949 pag. 21 vid. GASPARE AMBROSINI: L'Ordinamento... op. cit, pag. 92
- 15) Art. 116 de la Constitució Italiana.
- 16) S'ha consultat JUAN IGNACIO TENA YBARRA: La región en la nueva constitución italiana... op. cit, pags. 235-51
- 17) Els articles que anam a comentar han estat modificats per l'article primer de la L.C. de 9 de febrer de 1.963 nº 2 per lo que fa referència a l'article 56 i l'article 2 de la L.C. de 27 de desembre de 1.963 nº 3, per lo que correspon a l'article 57.
- 18) Arts 55 i 56 de la Constitució.
- 19) Art 57 de la Constitució.

- 20) Vegem la Constitució Americana Article primer Seccio3-1 que preveu dos senadors per a cada Estat, de manera que Nevada té els mateixos senadors que New York.
- 21) D'aquesta manera no infringeix el principi de proporcionalitat d'una manera tan alarmant com en el Senat dels Estats federals.
- 22) Art. 83 de la Constitució Italiana.
- 23) Art. 135 de la Constitució, modificat per la L.C. de 22 de novembre de l'any 1.967 nº 2.
- 24) Art. 75 de la Constitució.
- 25) V. art. 71 de la Constitució i art. 121 de la mateixa, també article 22 nº 1 de la llei de 10 de febrer de 1.953. Per les regions d'estatut Especial V. art. 18 Estatut de Sicília, art. 51 i 54 del Sart, art. 50 de l'Estatut del Valle de Aosta, art. 29, 88, 89 de l'Estatut de Trentino Alto Adige, art. 26 de l'Estatut de Friuli-Venezia Giulia.

9. ESTATUT DE SICILIA

9.1 INTRODUCCIO

9.2 ORGANS DE LA REGIO

9.2.1 Terminologia

9.2.2 Assamblea

9.2.2.1 Diputats

9.2.2.2 Convocatoria

9.2.2.3 Organització interna

9.2.2.4 Funcions

9.2.3 El President de la Regió

9.2.3.1 Elecció, Sustinuó

9.2.3.2 Funcions

9.2.4 La Junta Regional

9.3 COMPETENCIES LEGISLATIVES DE LA REGIO

9.3.1 Formes d'atribuó

9.3.2 Classes

9.3.2.1 Competència Exclusiva

9.3.3 Algunes competències en particular

9.3.4 Repartició de la competència administrativa

9.3.5 Exercici de la competència administrativa

9.3.6 Participació de la regió en la formació de decisions administratives de l'Estat.

9.4 ORGANS JURISDICCIONALS

9.4.1 Seccions dels òrgans jurisdiccionals centrals

9.4.2 Alta Corte

9.4.2.1 Composició

9.4.2.2 Funcions

9.4.2.3 Història

9.5 EL COMISARI DE L'ESTAT

9.6 CONTROLS

9.6.1 Control damunt els actes administratius

9.6.2 Control sobre els òrgans de la Regió: Disolució de l'Assamblea.

9.6.3 Control sobre les Lleis Regionals

9.6.4 Control de la Regió damunt l'Estat

9.7 DEMANI REGIONAL

9.8 TRASPAS DE SERVEIS

9.9 NORMES DE CIUTADANIA REGIONAL

9.10 ALGUNES QUESTIONS

9.11 LA REVISIO DE L'ESTATUT

9. ESTATUT DE SICILIA

9.1 INTRODUCCIO

Una vegada esgotada la visió constitucional de les regions, convé estudiar ara la regulació concreta de les regions en particular lo que per la nostra part significa els estatuts de Sicília i Sardenya. Començarem per la regió mes polèmica, sobre la que ja s'ha escrit massa: Sicília.

Dintre de les regions d'Estatut Especial n'hi ha una que té mes autonomia que les altres, i aquesta és Sicilia (1).

L'estatut Sicilia fou elaborat per una comisió nomenada per l'Alto Comisario i composta per representans de sis partits de la regió, i fou aprovat en desembre de 1.945 per la Consulta Regional, organisme creat l'any 1.944 i adscrit a l'Alto Comisario per la Sicilia (2) amb la finalitat de preparar un texte de ordenament regional. El Consell de Ministres va aprovar el projecte amb el decret legislatiu de 15 de maig de 1.946 (3). L'estatut de Sicilia fou aprovat, idó, abans de que la Constitució fós promulgada (4).

La constitució preveu que a les regions especials, entre les que hi ha Sicília, lis "son atribuïdes formes i condicions particulars de autonomia, segons estatuts especials adoptats amb

amb lleis constitucionals (5). Conseqüent amb aixó, El regio Decret es mentat fou convertit en llei constitucional de 26 de febrer de 1948 nº 2. Sense cap modificació i sense adaptar l'estatut, idò, a la constitució de 1.947. Degut on aixó, la mateixa norma que convertia el decret en llei constitucional, arbitrava un procediment de revisió que consistia en que dins els dos anys de la entrada en vigor de la llei constitucional, les modificacions considerades necessàries per l'Estat o per la regió, serien aprovades per el Parlament nacional amb llei ordinària, escoltada l'assamblea regional de Sicília (6). Tot aixó perque degut a les presses no se havia pogut fer la adaptació esmentada.

El procediment de revisió era, emperó, un poc dubtos, que en llei ordinàrie se pogués modificar una llei constitucional no pareix molt ortodoxa que diguem. Per altra part, políticament l'estatut quedava a mercé del Parlament de l'Estat.

La qüestió no tarda en plantajar-se, i l'Alta Cort per la Sicília en Sentència de 19 de juliol de 1.948 nº 4 declara el segon paràgraf de l'article 1 de la llei Constitucional de 26 de febrer de 1.948, inconstitucional.

Això no significa que no s'haja revisat qualche cosa de l'estatut, però el sistema de revisió ha estat per via jurisdiccional. En efecte, la Corte Constitucional, una vegada que va començar a funcionar (7) a través d'una sèrie de sentències, va limitar profundament les competències de l'Alta Corte (8), declarant inconstitucionals determinats articles de l'Estatut.

He cregut convenient fer aquesta introducció tan àrida per deixar l'estatut dins els seus justos límits, i parlar del seu orí-

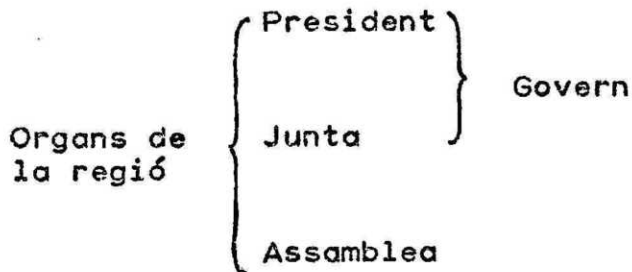
gen, per endefinitiva comprendre la seva naturalesa.

Un parell de coses més vull senyalar dins l'introducció:

- a) L'estatut de Sicília i tots els estatuts de les regions especials no són lleis executives de la Constitució. En canvi, els estatuts de les regions ordinàries sí ho són.
(9)
- b) L'estatut no és una llei ordinària (10), sino constitucional,
- c) La revisió de l'estatut seguirà les mateixes regles que s'empren per la revisió de les lleis constitucionals(11)

9.2. ORGANS DE LA REGIO

Els organs de la regió son l'assamblea, la junta i el President regional. El president i la Junta constitueixen el Govern de la regió. (12).

9.2.1 Terminologia

Conseqüent amb el caràcter privilegiat d'aquest estatut i amb lo primerenc que va ésser, empra una terminologia (13), per anomenar els principals organs de la regió, "Govern", "Assamblea",

"diputat", que difereix un poc de la que empren els estatuts de les regions ordinàries, "Junta", "Consell Regional", "Conseller regional". Les primeres s'acosten més a la terminologia que organ i representants tenen dins un Estat (14).

9.2.2 Assamblea

9.2.2.1 Diputats

La formen noranta diputats elegits per sufragi universal directe i secret, segons una llei promulgada per l'assamblea Regional. Es interessant fer notar que les regions ordinàries no tenen potestat per a fer lleis electorals, aquesta potestat tant sols ve donada a les regions especials (15).

Els diputats representen a tota la regió; aquesta disposició tendeix a eliminar el localisme. El seu mandat dura quatre anys.

Els diputats abans de esser admesos a l'exercisi de la seva funció, presten jurament d'exercir al seu càrrec baix el sol fi del bé inseparable de Italia i de la Regió, (16) disposició que tendeix a reforçar els vincles Regió-Estat.

Els diputats no són censurables per els vots o opinions expressats din l'assamblea regional, en l'exercici de les seves funcions (17). Tenen finalment el dret de interpelació, d'interrogació i de moció dins l'assamblea (18). Lo mateix que iniciativa legislativa (19).

9.2.2.2 Convocatoria.

L'asamblea és convocada per seu president ordinàriament durant la primera setmana de cada bimestre, i extraordinariament

a petició del Govern Regional, o de al manco vint diputats (20).

9.2.2.3 Organització interna

L'assamblea elegeix el seu president, dos vicepresidents, els secretaris i la Comisió permanent, tot segons el seu reglament intern(21). L'assamblea s'organitza en comissions que elaboren projectes de llei en participació de representacions dels interessos professionals i dels organs tècnics regionals (22).

9.2.2.4 Funcions

La principal funció que té l'assamblea és la legislativa (23) D'aquesta manera l'assamblea pot promulgar autèntiques normes - jurídiques primàries, vertaderes normes legislatives. Hi ha, doncs, dues fonts de producció normativa: els organs legislatius estatals i els de la regió o regions. La potestat d'aquesta darrera s'exerceix mitjansant actes que tenen eficàcia de llei formà dins l'àmbit de competència i dins els límits territorials i materials (24).

9.2.3 El president de la Regió.

9.2.3.1 Elecció, substitució.

Es elegit per l'assamblea per majoria de vots (25). En la seva ausència o impediment es substituit per l'assessor que ell designa. En cas de dimisió, incapacitat, o mort, el president de l'assamblea convocarà en aquesta per a l'elecció del nou president (26).

9.2.3.2 Funcions

Firma les lleis i els reglaments, i les promulga (27), Repre

senta a la Regió, representa també dins la regió al Govern de l'Estat, com a ministre amb vot, participa en els Consells de Ministres quan se dirimeixen assumptes d'interés regional (28). Aquesta és una de les prerrogatives que tan sols té l'estatut de Sicília. A altres estatuts especials el president també és cridat al consell de Ministres, però no com a ministre, i sense vot resolutiu (29). Una de les facultats que no trobam en els altres estatuts consisteix en que es el President el que manté l'ordre públic, mitjançant la policia de l'Estat, la qual depèn disciplinàriament, en quant a col·locació i utilització, del Govern Local. (30) La Corte Constitucional ha considerat que el President quan actúa en funcions de manteniment de l'ordre públic, ho fa en qualitat d'organ de l'Estat, sentència nº 131 de 1963 (31). Aquesta facultat ha estat durament criticada; se diu si és un dels articles a on es veu la desharmonia de l'estatut Sicilià amb el model general, i que atempta quantre la naturalesa unitària de la força policial (32). Convoca eleccions per a l'assamblea regional (33) i decideix els recursos extraordinaris que s'interposen contra els actes administratius regionals (34). D'aquesta manera té una competència en matèria de recursos, similar a la que li correspon en el pla nacional al President de la República sobre la resolució de recursos administratius.(35)

9.2.4 La junta Regional

Está formada per el President regional i els assessors. Els assessors son elegit per l'assamblea regional per majoria de vots (36). President i assessors són elegits, idè, per l'assamblea,

aquest sistema és seguit també a la constitució (art. 122) i per tant a totes les regions ordinàries però no a tots els estatuts especials. Ja veurem les diferències que hi ha amb l'Estatut Sard, quan l'estudiem. Aquest sistema té com avantatges la de restringir el presidencialisme pur (37) i com a desavantatges la de disminuir la homogeneïtat de la junta (38), ja que el president no escull els seus col·laboradors. Els assessors són posats en cap de cada una de les rames de l'administració regional (39), per el President Regional. Els assessors firmen les lleis. (40).

President i Junta Regional formen el govern. Aquest té iniciativa legislativa i potestat per reglamentar les lleis (41) que fa l'assemblea regional (42). Així és també una peculiaritat d'aquest estatut (43) ja que a les regions ordinàries el Consell Regional legisla i reglamenta, i lo mateix passa a la regió Sarda (44). I és una mostra més de que aquest estatut està basat amb uns patrons d'Estat. A un Estat la potestat reglamentaria està en mans de l'administració, o poder executiu, i no en les del poder legislatiu (assemblea o Consell Regional). Se mantén, doncs, la divisió de poders en aquest estatut dins aquesta matèria (45).

9.3 COMPETENCIES LEGISLATIVES DE LA REGIO.

9.3.1 Formes d'atribució

Tant els estatus especials com els ordinaris empen la mateixa forma per dir quines són les seves competències. Consisteix aquesta en la enumeració taxativa de les matèries que correspondrà legislar (46) a la regió, tenguent en compte que totes les

competències que no corresponen a la regió son de l'Estat. Aquest és l'anomenat mètode de la enumeració regional. (47).

No pot haver-hi dins l'ordenament regional italià ninguna clàusula general. Per contra, les regions venen sotmeses a la clàusula especial que lis senyala la constitució, o el seu propi estatut (48).

9.3.2. Clases

La potestat legislativa és superior dins les regions d'estatut especial, no tant sols degut al més gran nombre de matèries atribuïdes, sino per la qualitat de la seva potestat (49) així tant sols elles tenen competència exclusiva.

Dintra d'aquesta perspectiva no totes les matèries atribuïdes a la regió per a legislar gaudeixen de la mateixa llibertat. Mentre que unes tenen com a límit la constitució, altres tenen que respectar les lleis bases que fa l'estat sobre la mateixa matèria. Finalment unes altres tant sols poden desenvolupar les lleis del mateix Estat.

9.3.2.1 Competència exclusiva.

Exclueix tota competència legislativa estatal sobre les matèries atribuïdes a la regió (50). Es la que preveu l'article 14 de l'Estatut de Sicília.

... " L'assemblea dins l'àmbit de la Regió i dins els límits de les lleis constitucionals de l'Estat, sense perjudici de les reformes agràries i industrials deliberades per la Constituent del poble italià, té la legislació exclusiva sobre les següents matèries..." (51)

La norma de l'estatut empra el terme "exclusiva" (52) per èsser més clar encara. Notem que la mateixa norma preveu tres límits sobre la legislació exclusiva regional: a) el territorial (quan diu "dins l'àmbit de la regió"); b) les lleis constitucionals de l'Estat; c) les reformes agràries i industrials. La doctrina crítica la no existència de límit d'oportunitat en aquest article (53).

Més dificultats hi ha per a determinar quina classe de competència és la de l'article 17 de l'estatut que comença dient:

"... Dintre dels límits dels principis i dels interessos generals que informen la legislació de l'Estat l'assemblea regional pot, amb el fi de satisfereix les condicions particulars i els interessos propis de la regió, promulgar lleis relatives a l'organització dels serveis, sobre les següents matèries concernents a la Regió..." (54).

El problema consisteix en que, per anomenar en aquesta competència concurrent aquests principis en els que s'ha de basar la legislació de la regió tenen que ésser lleis bases, i no basta que sien principis generals.

La doctrina aquí està totalment dividida, i així mentre VIRGA manté que és legislació limitada per els Principis fonamentals (55) la que preveu l'article 17 (56) i GASPARRI pensa que és legislació secundària, fent-la igual a la de l'article 117 de la Constitució italiana, i contraposant-la a la legislació primària o exclusiva (57). Altres autors com DE FINA, FERRANDO BADIA (58) pensen que no té aquesta naturalesa, ni se pot comparar a la que la constitució a l'article 117 preveu per les regions d'estatut ordinari, consideren que és en tot cas, mes pa-

rescoda a la legislació exclusiva, si bé matisada pels principis generals (59) que informen la legislació de l'Estat, els interessos generals (límit d'oportunitat que no preveu l'article 14) i la finalitat de satisfer les condicions particulars de la regió. La doctrina parla, en aquest darrer cas, de potestat legislativa facultativa (60). Però en definitiva no veig que se le pugui excloure de l'epígraf en que va enquadrada el seu estudi. Per mi, la competència de l'article 17 no és essencialment distinta a la de l'article 14, i ambdues, per tant, són exclusives, més intensament la primera, la de l'article 14 que la de l'article 17.

9.3.3 Algunes competències en particular.

a) Voldria senyalar l'importància d'una de les competències enumerades a l'article 14 de l'estatut, i concretament la que preveu la lletra o), que dona a l'assemblea competència exclusiva per a legislar el règim dels ens locals i de les seves circumscripcions (61). Això unit a la supressió de la província (62) li dona a l'estatut una especialitat forta, no tant sols respecte a la Constitució que manté les províncies (63) sinó inclús en relació amb altres estatuts especials, el sard per exemple (64). Les úniques limitacions que fixa l'estatut són dues: que la ordenació dels ens locals se basi en els municipis i en els lliures consorcis municipals dotats de la més àmplia autonomia administrativa i financera.(65)

b) Financerament, l'assemblea aprova el pressupost, i c) ella se somet per que sia aprovada la rendició de comptes (85)bis)

9.3.4 Repartició de la competència administrativa.

Les regions ordinàries tenen competència administrativa per aquelles matèries sobre les quals poden legislar (65ter). La doctrina an aixó li diu sistema de coincidència (66); una lectura apressurada de l'estatut de Sicília nos podria fer pensar que l'article 20 de l'estatut ... "El President i els assessors regionals, ademés de les funcions exercides en base als arts. 12, 13 paràgraf 1 i 2; 19 paràgraf 1, desenvolupen dins la regió les funcions executives i administratives concernets a les matèries dels arts 14, 15 i 17. Sobre les demès no compreses en els arts. 14, 15 y 17 desenvolupen una activitat administrativa segons les directrius del Govern de l'Estat."... (66 bis), s'inclina per el sistema de competència general (67), però tinguem en compte que, en aquest càs, la regió actúa com un organ de l'Estat, i no com un ens descentralitzat (68). Aposta segueix directrius del govern.

Les regions d'estatut ordinari i les especials tenen competències administratives tan sols en les matèries en que poden legislar. Aqeust argument i uns quants més ha duit a AMORTH a defensar la teoria de la sustancial consistència administrativa de la regió (69) tant lluny d'aquelles altres que creven que és un ens constitucional o que al manco configura una forma d'Estat intermitja entre l'unitari i el federal: l'Estat Regional.

9.3.5 Exercici de la competència administrativa.

A pesar de que l'estatu no se pronuncia sobre si és partidari de l'exercici directe o de l'indirecte (70), posteriors lleis (71) i la mateixa doctrina (72) donen una resposta, diguent que

el sistema de l'estatu Sicilià no és distint del previst a - l'article 118 de la constitució, darrer paràgraf, segueix, doncs, el sistema mixte: se serveix de les seves pròpies oficines perque se dugin a terme segons quines competències, però també delega segons quines funcions administratigues en els lliures consorcis municòpals.

9.3.6 Participació de la regió en la formació de decisions administratives de l'Estat

Una forma peculiar de participació de la regió en la formació de la voluntat de l'administració de l'Estat és la que senya la l'article 22 de l'estatut. El govern regional pot enviar un representant per a la formació de les tarifes ferroviàries o a la institució o reglamentació dels serveis nacionals de comunicació de transports terrestres marítims o aeris que poden de qualsevol manera interessar a la regió.

9.4 ORGANS JURISDICCIONALS

9.4.1 Seccions dels organs jurisdiccionalss centrals.

No hi ha a Sicília una descentralització judicial, propia, més bé d'un Estat federàl, però preveu l'estatut que hi haurà seccions del Consell d'Estat i Tribunal de Comptes, el primer té funcions consultives, el segón té funcions de control administratiu i contables. L'única nota autonomística que trobam, en relació amb aquestes secció dels organs jurisdiccionalss centrals, és la que preveu que els magistrats de la Corte dei conti són anomenats per medi d'un acord entre els governs de l'Estat i de la Regio (73).

9.4.2 Alta Corte

Estudiar aquest tribunal és interessant perquè ha sofert nombroses vicissituds, degut a la necessitat de adequar l'Estatut a la Constitució.

9.4.2.1 Composició.

El tribunal estava formant per sis membres, además d'un president i un procurador general, anomenats la meitat per l'assemblea legislativa de l'Estat i l'altra meitat per la de la Regió, i amb seu a Roma (74).

9.4.2.2 Funcions.

Jutja sobre la constitucionalitat de les lleis promulgades per l'assemblea regional, i de les lleis i reglaments promulgats per l'Estat respecte a l'Estatut. Jutja aixímateix els delictes comesos per el president i els assessors en l'exercici de les seves funcions, sempre que sien acusats per l'assemblea o per el comisari de l'Estat (75). La seva funció no se extèn als conflictes (76) d'atribució.

Aquest tribunal era l'excepció al principi de jurisdicció centralitzada (77) que pregonisa la Constitució.

9.4.2.3 Història.

El tribunal va complir una missió important durant tot el temps en que ni tan sols estava constituïda la Corte Constitucional, però quan aquest darrer tribunal es posà en funcionament, la seva existència començà a ésser precària. Segons VIRGA era necessari el procediment de revisió constitucional per abolir l'Alta Corte (78), però s'ha emprat un altre sistema: el de declarar

inconstitucionals, per part de la Corte Constitucional, els articles de l'estatut de Sicília que parlen de l'Alta Corte. La sentència de la Corte Constitucional de 9 de març de 1.957 n° 38 va declarar l'ilegitimitat de l'article 25 de l'Estatut i la de 15 de gener de 1.970 n° 6, declarà l'inconstitucionalitat dels articles 26 i 27 (79). Entre els arguments que mantenen aquestes sentències figura el de l'unitat de la jurisdicció Constitucional (80).

9.5 EL COMISARI DE L'ESTAT

Es un representant de l'Estat a la regió que té funcions de control, i que normalment dirigeix la administració de l'Estat a la regió, i la coordina amb la regional (81). A Sicília, però, tant sols té facultats de control, perquè la Regió supleix l'administració de l'estat, i segueix les seves instruccions (82).

9.6. CONTROLS

9.6.1 Control damunt els actes administratius.

A Sicília el control (83) de legalitat sobre els actes administratius és confiat a la Corte dei Conti (84), mentres que a les regions ordinaries aquest control està confiat a organs de l'estat (85) i a organs de la justícia administrativa.

9.6.2. Control sobre els organs de la regió: Dissolució de l'assamblea.

Es el comisari de l'Estat, especie de representant del Govern a la regió, el qui pot proposar la dissolució de l'assamblea. L'Estatut tant sols senyala una causa que pot posar en marxa el

mecanisme de control: la persistent violació de l'Estatut. Segons VICENZO SICA aquesta expressió pot contenir les dues primeres hipòtesis de l'article 126 de la constitució (86) però no les dues segones (87). El decret de dissolució té que anar precedit de la deliberació de l'assemblea legislativa de l'Estat. Una vegada dissolta l'assemblea, l'administració regional és confiada a tres membres anomenats per el Govern i designats per l'Assamblea,. Aquesta comissió senyala noves eleccions per l'assemblea regional (88).

Aquest sistema no és igual que l'emprat a les regions d'estatut ordinari, mentres que aquí senyala una causa per la dissolució, allà n'hi ha cinc (89); mentres aquí necessita la deliberació de l'assemblea de la República i aquesta és vinculant (90) a la constitució se preveu que s'escolti simplement, una comissió. La dissolució de l'Assamblea Regional du aparellada la dissolució de la junta i del President, ja que son organs que emanen d'ella.

9.6.3 Control sobre les lleis regionals

No hi ha control preventiu com el que preveu la constitució (91) per les regions ordinàries. Les lleis de l'Assamblea són enviades al Comisari de l'Estat, que te cinc dies per a impugnarles davant l'Alta Corte (92).

9.6.4 Control de la Regió damunt l'Estat.

Tant el president com el comisari de l'Estat poden impugnar per inconstitucionalitat davant l'Alta Corte les lleis i reglaments de l'Estat, dins els trenta dies de la seva publicació (93).

9.7. DEMANI REGIONAL

Regula l'Estatut el demani regional. L'Estat se reserva el demani corresponent als bens que interessin a la defensa del territori de l'Estat o serveis de caràcter nacional (94) a les regions ordinàries el demani serà regulat per llei de la República (95). Son, doncs, demani regional: Les aigües públiques existents a la regió, els bens de l'Estat que estan dins la regió i no perteneixen al demani reservat, els boscs, les mines, canteres, turberes, les coses d'interés històric, arqueològic, paleoetnològic Paleontològic i artístic trobats en el subsol de la regió, els edificis destinats a oficines públiques de la regió i el seu mobiliari, i els demés destinats a un servei públic de la regió.

La regió té ademés, patrimoni no demanial, així els bens immobles que se trobin dins la regió i no sien propietat de ningú corresponen al patrimoni de la regió (96).

9.8. TRASPAS DE SERVEIS.

Sempre es un problema delicat i és molt convenient que l'estudiem el del traspàs de serveis de l'Estat a la regió, l'Estatut preveia que:

... "Una comisió paritària de quatre membres nomenats per l'Alto Comisari de la Sicília i per el Govern de l'Estat, determina les normes transitòries relatives al traspàs de serveis i de personal de l'Estat a la regió i també les normes d'actuació del present estatut"... (97).

Sobre aquesta comisió paritaria (98) s'ha dit de tot, inclús que tenia competència legislativa delegada (99), quan no era -

vera, sinó que feia simples propostes que tenia que promulgar el President de la República (100).

La primera sorpresa que se'n pot dur el qui no hagi aprofunditzat en els temes regionals, és que una vegada aprovat l'Estatut, no se produeixi sense necessitat d'altres normes, el traspàs (101). La doctrina ha tocat aquest tema; alguns diuen que perteneix al camp de la competència anomenada fraccionària (102) de totes formes se justifica l'intervenció de l'administració central per regular alguns aspectes, com per exemple, l'estatut dels empleats que passen de l'Estat a la Regió.

L'importància del traspàs és molt grossa, ja que limita, o pot limitar, molt les competències otorgades a la Regió, inclús per via constitucional, perquè la Regió, i dintre del camp que li donen les competències cedides per l'Estat, tant sols pot legislar sobre l'activitat dels òrgans i ens i oficines que li son traspassats.

Lo curiós del cas és que el criteri per el traspàs, en el cas de Sicília, fou fet amb la distinció entre interès regional o - interès nacional, i tant sols foren traspassats els primers serveis, quedant els segons en mans de l'Estat, i quedant la legislació regional sobre qualsevol matèria limitada a ordenar la part, materialitzada amb una oficina traspassada, dedicada a l'interès regional (103). La marxa a seguir tendria que haver estat una altra, Atribuir a la regió dins cada matèria, les relacions que se refereixen igualment als interessos nacionals, i demanar que per aquests últims la regió operès segons directrius i si fos necessari en tant que delegada de l'Estat (104).

Per les regions ordinaries el sistema seguit ha estat distint. La constitució ja preveia que el traspàs s'efectuaria per llei (105). L'article 17 de la llei 16 de maig de 1.970 nº 281 dóna possibilitats perquè el traspàs sia fet per el Govern mitjansant decret llei, però l'interpretació del Senat a l'articulat d'aquesta llei és ben clara, i en sentit oposat a la que s'efectuà en el traspàs de serveis de les regions especials (127).

9.9 NORMES DE CIUTADANIA REGIONAL

No les trobam a l'Estatut, però sí existeixen a la Constitució (art 6, 120) com que l'Estatut no ha sofert la revisió i coordinació que li pertocava, no és raro que no parli de res d'aixó. No obstant, crec que l'article primer de l'Estatut pot donar peu a considerar l'article 120 de la Constitució, lo mateix que el límit de mèrit que preveu l'article 17 "interessos generals".

9.10 ALGUNES QUESTIONS

No hi ha problemes de interinsularitat en aquesta regió, perquè a pesar de la redacció de l'article primer de l'Estatut, les illes que no són Sicília (128) son petitíssimes, i apenes poblades.

La autonomia de la regió té els seus límits; i d'aixó en parla l'Estatut a l'article primer quant diu "Sicília..().. és constituïda en regió autònoma, proveïda de personalitat jurídica, dintre de l'unitat política de l'Estat Italià, sobre la base dels principis democràtics que inspiren la vida de la nació".

Finalment vull indicar que la Regió té una seu fixa a la ciutat de Palermo.

9.11 LA REVISIO DE L'ESTATUT

a) Possibilitats hagudes

Històricament una possibilitat que hi va haver, i que no se va aprofitar, fou la prevista en el paràgraf 2º de l'article primer de la L.C. de 26 de febrer de 1.948 nº 2. Aquest paràgraf va ésser declarat inconstitucional per l'Alta Corte (S.19 de Juliol de 1.948 nº 4) (108). I ademés tenia dos anys per a realitzar-se i han passat més que de sobra.

b) possibilitat actual

L'única possibilitat actual per a reformar l'Estatut es la de tenir en compte els requisits de l'article 138 de la Constitució italiana, ja que l'Estatut, com ja en dit, és una llei constitucional.

NOTES

- 1) Vegeu el FERRANDO BADIA: Las Autonomías Regionales op. cit, pag. 198. SALVATORE PUGLIATTI: L'Attività legislativa della Regione Siciliana, Atti del primo convegno di studi regionali Padova 1.955 pag. 47. GASPARE AMBROSINI: L'Ordinamento Regionale op. cit pag. 24.
- 2) An aquest organisme li eren atribuïts tots els poders detentats per l'Estat Central sobre l'administració local vid ERNEST WEIBEL: La creación des regions autónomes a statut special en Italia, Droz, 1.971 Genève.
- 3) Vid FERRANDO BADIA: Las Autonomías Regionales.. op. cit, pag. 127. Vid GIOVANNI SALEMI: Lo statuto della Regione Siciliana i Lavori Preparatori, Padova 1.961
- 4) Curiosament el mateix text preveia que l'estatu seria "Sotmès a l'Assamblea Constituent per que fos coordinat amb la nova constitució de l'Estat" art. un del R.D.L. de 15 de maig de 1.946 nº 455.
- 5) Art. 116 de la Constitució Italiana.
- 6) Art. 1 paràgraf 2º de la L.C. de 26 de febrer de 1.948 nº 2.
- 7) No tot el sistema institucional previst a la Constitució s'aplica al mateix temps. Per una part la Constitució no ho preveia tot, i deia que tal o qual matèria seria regulada posteriorment per el Parlament, sia per llei Constitucional o per llei ordinària. Per altra part motivacions de tipus polític han retrossat inclús fins l'any 1.970 el funcionament de les Regions ordinàries. Aquestes motivacions són les següents, mentres que en els debats de la Constituent la Democràcia Cristiana defensava les autonomies, i els Comunistes estaven més bé en contra. Una vegada posada en marxa la Constitució, se varen invertir els termes, ja que la Democràcia Cristiana, que estava en el poder, retrassava l'implantació de les autonomies i els comunistes, urgien la implantació de las autonomies, perque estaven interessats en tenir majoria, en els Consells Regionals. Qui explica tot aixó molt bé és FERRANDO BADIA: Las Autonomías Regionales, op. cit, Per lo que respecta a la Cort Constituent, l'any 1.955 va esser elegit el primer Tribunal, vid FERRANDO BADIA: Las Autonomías op. cit, pag. 313.
- 8) Sentència Constitucional de 27 d'abril de 1.957 nº 38 i la de 22 de gener de 1.970 nº 6.
- 9) Vegeu, per exemple, l'article 123 de la Constitució Italiana. Vegeu també VIRGA: La regione op. cit, pag. 25. FERRANDO BADIA: Las Autonomías Regionales. op. cit, pag. 245, expressa aixó mateix dient que els estatut de les Regions Especials no estan sotmesos al Títol V, part II de la Constitució Italiana.

- 10) A les Regions ordinàries el seu estatut és una llei formal ordinària.
- 11) Tambè així parla l'article 138 de la Constitució: "Les lleis de revisió de la Constitució i altres lleis Constitucionals són" en el mateix sentit GASPARE EMBROSINI: L'ordinamento Regionale.. op. cit. pag. 116.
- 12) Art. 2 de l'Estatut Sicilià.
- 13) D'aixó ja se'n va donar compte GASPARRI: L'ordinamento Regionale, op. cit. pag. 124.
- 14) Per a comparar vegeu els articles 121 i 122 de la Constitució els articles 2 i el 9 de l'Estatut Sicilià.
- 15) Veure, per exemple, l'art. 16 de l'Estatut Sard i l'Art. 122 de la Constitució. V. també GASPARE AMBROSINI: L'ordinamento Regionale.. op. cit. pag. 123.
- 16) Art. 5 de l'Estatut de Sicília
- 17) Art. 6 de l'Estatut de Sicília
- 18) Art. 7 de l'Estatut de Sicília
- 19) Art. 12 paràgraf primer de l'Estatut Sard
- 20) Art. 11 de l'Estatut Sard.
- 21) Art. 4 de l'Estatut de Sicília.
- 22) Art. 12 paràgraf 2º del l'Estatut de Sicília.
- 23) Art. 14, 15 i 16 de l'Estatut de Sicília.
- 24) Vid LUIGI GIOVENCO: Rapporti Stato-Regione, Atti del primo convegno di Studi Regionali, Padova 1.955, pag. 501. Igualment veure PIERRE FERRERI: Les Regions Italiennes, op. cit. pag. 22.
- 25) Art. 9 de l'Estatut de Sicília.
- 26) Art. 9 de l'Estatut de Sicília.
- 27) Art. 13 de l'Estatut de Sicília.
- 28) Art. 21 de l'Estatut de Sicília.
- 29) Vid GASPARE AMBROSINI: L'ordinamento, op. cit. pag. 125.
- 30) Art. 31 de l'Estatut de Sicília.
- 31) Vid. LUIGI GIOVENCO: Il Coordinamento dello Statuto Siciliano con la Costituzione della Repubblica, Rivista Trimestrale di -

Diritto Público 1.967 pag. 71 vid. també VITTORIO OTTAVIANO: Tendances dans l'evolution des regions italiennes a Statut Special, R.I.C.A. 1.971 nº 1-2 pag. 33.

- 32) Veure el segon autor i pàgina de la nota anterior.
- 33) Vid Article 3 de l'Estatut de Sicília. An aquesta facultat no la tenen a les regions ordinàries; allà és el representant de l'Estat a la Regió el que fa un decret anunciant les eleccions. V. art. 3 de la llei electoral dels Consells regionals de 17 de febrer de 1.968 nº 108.
- 34) Vid art. 23 de l'Estatut de Sicília.
- 35) Vid GASPARE AMBROSINI: L'Ordinamento Regionale. op. cit. pag. 125.
- 36) Art. 9 de l'Estatut de Sicília.
- 37) Vid LUIS COSCULLUELA MONTANER: La Región, dins, Descentralización Administrativa y organización Política.. 111 op. cit, pag. 351.
- 38) Vid VIRGA: La Regione., op. cit, pag. 169
- 39) Art. 9 de l'Estatut de Sicília.
- 40) Art. 13 de l'Estatut de Sicília.
- 41) Precisament aquest reglaments són executius, Vid VIRGA: Regione, op. cit. pag. 117
- 42) Art. 12 de l'Estatut.
- 43) Vegeu a PIETRO VIRGA: La Regione, op. cit. pag. 115
- 44) Art. 21 paràgraf 2º de la Constitució i Estatut Sard. Art. 27 i 31.
- 45) Normalment dins la Regió no existeix divisió de poders vid. COSCULLUELA: La Región, op. cita, pag. 399.
- 46) Sobre aquest tema s'ha consultat GIORGIO BALLADORE PALLEIRERI: L'Attività legislativa delle regioni, Atti del Primo convegno di studi Regionali. Padova 1.955.
- 47) Vid PIETRO VIRGA: La Regione, op. cit, pags 42 i 48
- 48) Vid ALESSI: Instituciones de Derecho Administrativo, tom 1 pag. 144. traducció de la 3ª edició italiana per Buenaventura Pelli-se Prats, Bosc, Barcelona 1.970.
- 49) Vid GASPARE AMBROSINI: L'Ordinamento Regionale.. op. cit, pag. 123
- 50) Vid PIETRO VIRGA: La Regione, op. cit, pag. 75. Tambè vegeu PIERRE FERRARI: Les Regions Italiennes op. cit. pag. 23. Vegeu les pàgines 222 i 223 del Rapport, Consejo de Europa: Las institucio

nes regionales y la regionalización de Europa, que parla de competències primàries i afegeix.." dins l'exercici d'aquesta competència la Regió no està limitada més que per les regles constitucionals els principis generals del sistema jurídic de l'Estat i les obligacions internacionals del mateix"... Lògicament aquests límits se tenen que mesurar en relació a cada Estatut. D.A. nº 169 Gener-març 1.976.

- 51) "Agricultura i bosc; sanetjament; usos cívics; indústria i Comerç, excepte la disciplina de les relacions privades; increment de la producció agrícola i industrial, valoració, distribució, protecció dels productes agrícoles i industrials i de les activitats comercials; urganisme; obres públiques, exceptuades les grans obres públiques d'interés prevalentment nacional; mines, canteres, turberes, salines; aigües públiques, mentres no sien objecte d'obres públiques d'interés nacional; pesca i caça; pública beneficència i obres pïes; turisme, policia hotelera i protecció del paisatge, conservació de les antiguitats i de les obres artístiques; règim dels ens locals i de les seves circumscripciones; ordenació de les oficines i dels ens regionals, estatut jurídic i econòmic dels empleats i funcionaris de la Regió, entot cas no inferior an el del personal de l'Estat; ensenyament elemental, museus, biblioteques, acadèmies; expropiació per pública utilitat".
- 52) L'expressió legislació exclusiva fou emprada per primera vegada a la Constitució de Weimar de 1.919 (art. 6) Vid. GASPARE AMBROSINI: L'Ordinamento Regionale op. cit. pag. 96.
- 53) Vegeu per exemple LUIGI GIOVENCO: II Coordinamento Dello Statuto Siciliano con la Costituzione della Repubblica, R.T.D.P. 1.967 pag. 58.
- 54) "Comunicacions i transports regionals de qualsevol genre; higie-ne i sanitat pública; assistència sanitaria; ensenyança mitja i universitària disciplina de crèdit, d'assegurances i d'estalvis; legislació Social: relacions de treball, previsió i assistència social, observant els mínims establerts per les lleis de l'Estat; serveis d'abasteixament; assunció de serveis públics; qualsevol altra matèria que impliqui serveis de prevalent interés regional".
- 55) En terminologia de VIRGA és legislació limitada per els principis fonamentals, legislació concorrent és per ell una altra cosa Vegeu les pags. 67 i 68 de La Regione op. cit.
- 56) Vid VIRGA: La Regione, op. cit, pag. 74
- 57) Vegeu el seu pensament a L'ordinamento Regionale.op. cit. pag. 123.
- 58) Vids DE FINA: Autonomia legislativa de la Regione Siciliana Milan 1.957 pags 221 i 222. FERRANDO BADIA: Las autonomias Regionales. op. cit. pag. 274.

- 59) Aquests principis son principis generals de l'ordenament jurídic, i no lleis bases que té que promulgar l'Estat (que és lo que precisament preveu l'article 117 de la Constitució) Vid. sobre aixó SALVATORE PUGLIATTI: L'Attività legislativa della Regione Siciliana, Atti 1.955 op. cit. pag. 49
- 60) Vid FERRANDO BADIA: Las autonomías Regionales.. op. cit, pag.268
- 61) No me puc entretenir a estudiar aquest punt en tota la profunditat que voldria, però recoman la lectura de SALVATORE SPATARO: Commento teorico pratico alla Legge Sull'ordinamento amministrativo degli enti locali in Sicilia, Milano, Giuffrè 1.966 volume secondo.
- 62) Art. 15 de l'estatut de Sicilia
- 63) Art. 114 de la Constitució, no tant sols se mantenen les províncies dins la Constitució, sino que l'Estat se reserva la seva regulació (art. 128 de la Constitució). Sense que la primera facultat que preveu l'article 117 de la Constitució, , per les regions, se referesqui a les províncies.
- 64) Art. 43 a 46 de l'Estatut Sard.
- 64 bis) Art. 19 de l'Estatut de Sicilia.
- 65) Art. 15 de l'Estatut, dins aquest quadre correspon la legislació i l'execució directe en matèria de circumscripcions, regulació i control dels ens locals.
- 65 bis) Art. 19 de l'Estatut
- 65 ter) Art. 118 de la Constitució Italiana.
- 66) Vid VIRGA: La Regione, op. cit, pag. 119 i 120
- 66 bis) El subratllat es meu.
- 67) El sistema de competència general se dona quan la competència administrativa es general per a la Regió, i comprèn les matèries que legislen la Regió i l'Estat. Vid VIRGA: La Regione op. cit. pag. 120.
- 68) Vid VIRGA: La Regione, op. cit. pag. 121
- 69) Vid. ANTONIO AMORTH: L'Attività Amministrativa delle Regioni, Atti del Primo Convegno di Studi Regionali. Padova 1.955. pag.
- 70) Parlam d'exercici indirecte quant la Regió no té oficines pròpies per exercir la seva competència administrativa, sino que se serveix de les oficines d'altres ens locals, delegant, idó, la competència a un altre ens.

- 71) Vid. Art. 192 de la llei sobre l'ordenament administratiu dels ens locals a Sicília.
- 72) Vid SALVATORE SPATARO: Commento Teórico práctico alla lege sull'ordinamento amministrativo degli enti locali in Sicilia, Giuffrè 1.966.
- 73) Art. 23 de l'Estatut de Sicília.
- 74) Art. 24 de l'Estatut
- 75) Art. 25 i 26 de l'Estatut de Sicília.
- 76) Vid VIRGA: La Regione, op. cit. pag. 189, per contre vegeu la L.C. 9 de febrer 1.948 nº 1 modificada per la L.C. de 22 de novembre de 1.967 nº 2 arts 37-42.
- 77) Vid VIRGA: La Regione. op. cit. pag. 189
- 78) Vid la nota 100
- 79) Vid LUIGI GIOVENCO, FRANCESCO CANNATA: Codice Regionale Norme Statali, Giuffrè 1.971 pag. 281. Vid també VITTORIO OTTAVIANO: Tendences dans l'evolutions des regions italiennes a Statut special, R.I.C.A. 1.971 nº 1-2 pag. 33.
- 80) Llegiu les sentències. Se pot consultar també a LUIGI GIOVENCO: II Coordinamento Dello Statuto Siciliano con la Costituzione della Repubblica, pag. 66 op. cit.
- 81) Art. 124 de la Constitució.
- 82) Art. 20 de l'Estatut. En el mateix sentit vid. SALVATORE PUBLIATTI: L'attività. op. cit. pag. 48. vid. també GASPARE AMBROSINI: L'ordinamento Regionale op. cit. pag.
- 83) Per estudiar la problemàtica dels controls v. ALDO MARIA SANDULLI: La problematique des contrôles en Italia Revista Internacional de ciencias Administrativas nº 1-2, 1.972.
- 84) V. l'article 23 de l'Estatut de Sicilia.
- 85) Vid Art. 125 de la Constitució.
- 86) Aquest article preveu els motius de dissolució de les Regions ordinaries.
- 87) Vid. VICENZO SICA: Lo Scioglimento dei Consigli Regionali., Atti del Primo convegno di studi Regionali. Padova 1.955 pag. 519.
- 88) Art. 8 de l'Estatut de Sicília.
- 89) Art. 126 de la Constitució.
- 90) Vid FERRANDO BADIA: Las autonomías Regionales, op. cit, pag. 214 VIRGA: La Regione, op. cit, pag. 166.

- 91) Art. 127 de la Constitució Italiana.
- 92) Art. 28 de l'Estatut de Sicília
- 93) Art. 30 de l'Estatut de Sicília
- 94) Vit. art. 32 de l'Estatut de Sicília.
- 95) Art. 119 de la Constitució.
- 96) Arts. 32, 33, 34 de l'Estatut de Sicília.
- 97) Art. 43 de l'Estatut.
- 98) El sistema paritari de traspass de serveis ofereix mes possibilitats de resistència a la burocràcia central vid. VITTORIO OTTAVIANO: Tendances dans l'evolution des regions italiennes a statut special, R.I.C.A. 1.971 nº 1-2.
- 99) Vegeu les crítiques que en fa d'aquesta afirmació MARIO NIGRO: Sul trasferimento dei poteri dallo stato alla Regione Siciliana II Foro Amministrativo 1.949 1,3,60 pag. 63.
- 100) Vegeu qualsevol decret, en el Códice Regionale cit. pag. 327 i s.
- 101) Vegeu MARIO NIGRO: Sul trasferimento dei poteri dallo Stato alla Regione Siciliana, II Foro Amministrativo 1.949 1,3,60 pag. 62 explica aquest fenomen amb una imatge.. " En certa manera se pot afirmar que la creació de la regió es l'institució d'hereu, però no encara l'apertura de la successió"...
- 102) Vid VIRGA: La Regione, op. cit., pag. 99, aquest autor entèn per "fraccionaria" aquella competència que és capaç de escindir una determinada matèria en dos camps totalment incomunicats, un per teneix a la Regió i l'altre a l'Estat. Una vegada feta aquesta distribució, cada uns dels centres legisla damunt la matèria que li ha correspost. La competència en matèria d'imposts té aquesta estructura a algunes de les Regions Especials Italianes.
- 103) Vid. ANTONELLO BRACI: Le norme di attuazione degli Statuti per le Regioni ad Autonomia Speciale. Giuffrè 1.961. Milano.
- 104) Vid VITTORIO OTTAVIANO: Tendances dans l'evolution des regions.. op. cit, pags. 30 i 31.
L'esquema de la repartició de les competències que se va fer a Sicília segons l'interès nacional o regional de les matèries de competència Regional:
matèries de competència Regional	}	a) que afectin a l'in-... matèria regional terès regional propiament dita.
		b) que afectin a l'in-... Se mantèn en mans de l'administració perifèrica de l'Estat.

- 105) Disposició VIII de la Constitució Italiana.
- 106) Vid ALDO PIAS: Les Regions Italiennes a statut ordinaire, Revista Internacional de Ciencias Administrativas nº 1-2 1.971 pag. 37 que transcriu l'interpretació que ha fet el senat a l'article 17 de la esmentada llei: "La salvaguardia dels interessos nacionals i del interessos de les demás regions se toca realitzar, no per la reserva, per part de l'Estat, de funcions en sector específics dins el contexte de les matèries previstes per l'article 117 de la Constitució, sino mitjansant, els poders de direcció i coordinació".
- 107) Eloi, Egadi, Pelagie, Ustica i Pantelleria.
- 108) Vid. Còdice Regionale op. cit, pag. 292.

10. ESTATUT DE SARDENYA

10.1 ORIGEN DE L'ESTATUT SARD

10.2 ORGANS DE LA REGIO

10.2.1 Consell Regional

10.2.2 El President i la Junta Regional

10.2.2.1 El President

10.2.2.2 La Junta

10.3 COMPETENCIES DE LA REGIO

10.3.1 Competències Legislatives

10.3.1.1 Competència exclusiva

10.3.1.2 Competència concorrent

10.3.1.3 Competència integrativa

10.3.2 L'iter de les Lleis Regionals

10.3.3 Competència Administrativa

10.3.3.1 Potestat administrativa de la Regió

10.3.3.2 Exercici de la Competència Administrativa

10.4 BENS DEMANIALS I PATRIMONIALS

10.5 LA REGIO I ELS ENS INFERIORS LOCALS

10.6 POLICIA DE SEURETAT

10.7 REPRESENTAT DEL GOVERN A LA REGIO

10.8 TRASPAS DE SERVEIS

10.9 REVISIO DE L'ESTATUT

10.10 LLENGUA

10.11 CONTROLS

10.12 ALTRES FORMES DE PARTICIPACIO DE LA REGIO EN LES DECISIONS
ECONOMIQUES DE L'ESTAT

10.13 DESENVOLUPAMENT ECONOMIC DE SARDENYA I SICILIA

10. SARDENYA

10.1 ORIGEN DE L'ESTATUT SARD.

L'any 1.944 se instituía a Sardenya un Alt Comisari que dirigia tota l'administració insular. El mateix any se creava la consulta Sarda. La Consulta Nacional de Roma va demanar al gabinet de Gasparri que s'estengués a Sardenya l'Estatut de Sicília, però la Consulta Sarda va refusar aquesta proposició. Per l'abril del 47 va esser remès a l'assemblea un projecte d'autonomia regional que seria votat en el gener de 1.948 (1) i fet llei Constitucional (2) el 26 de febrer de 1.948 amb el nº 3.

10.2 ORGANS DE LA REGIO

10.2.1 Consell Regional

S'empra ja la terminologia de la Constitució (3) en aquest estatut i no "assemblea" com a Sicília. No se senyala un nombre definit de diputats (4), sinó que preveu l'estatut que hi haurà un diputat per a cada vint mil habitants. L'elecció s'efectuarà mitjansant el sistema proporcional (5) i regula la llei electoral la mateixa regió. El consell és elegit per a quatre anys (6).

El Consell Regional se reuneix ordinàriament el primer dia no festiu de febrer i d'octubre, i extraordinàriament per iniciati-

va del seu president, o a petició del president de la Junta o de un quart dels seus components.

El Consell Regional elegeix entre els seus membres el President, l'oficina de presidència i les comissions, de conformitat amb els seu reglament intern.

Les deliberacions del Consell no son vàlides si no és present la majoria dels seus components, i si no son adoptadas per la majoria dels presents (7). Les sessions són públiques en principi. (8).

El Consell exercita les funcions legislatives i reglamentàries atribuïdes a la Regió (9). No nos escandalisa gens aixó, perquè a les regions polítiques no hi ha separació de poders (10) com hi pot haver a l'Estat. Aquesta no és, emperó, la solució de l'Estatut de Sicília abans comentat, i sí és la solució de les regions especials en general. El consell finalment aprova cada any el pressupost i la rendició de comptes presentat per la Junta. (11).

Poden ésser consellers els inscrits a la llista electoral de la regió. Però l'ofici de conseller és incompatible amb el de ésser membre de una de les Cambres de l'Estat o d'un altre consell o batle d'un municipi de més de 10.000 habitants. Els casos de incompatibilitat i de inelegibilitat són establerts per una llei de l'Estat (12)

Per evitar el separatisme preveu l'Estatut que els consellers jurin, abans de començar a exercir el seu càrrec, ésser fidels a la República, i exercir el seu ofici amb la sola finalitat del

bé inseparable de l'Estat i de la Regió (13). Per combatre el localisme preveu l'estatut que els consellers representin a tota la regió (14). Finalment, els consellers no poden ésser perseguits per les seves opinions i vots fets en l'exercici de les seves funcions (15), i percebeixen una retribució pel seu càrrec (16).

10.2.2 EL President i la Junta Regional

Són els òrgans executius de la regió (17).

10.2.2.1 El President

Es elegit per el consell regional d'entre els seus membres (18) per escrutini secret.

Entre les funcions que té destaquem: Promulga les lleis (19) representa a la regió (20), dirigeix les funcions administratives delegades per l'Estat a la regió, adequant-se a les instruccions del Govern (21), intervé a les sessions del Consell de Ministres quan se tracten qüestions que se referesquin a la regió (22), però en aquest cas no té vot, com a Sicília.

10.2.2.2 La Junta

Els components de la Junta son nomenats per el Consell a proposta del president de la Junta (23). Ja hem senyalat que aquest no és el sistema d'elecció a les regions ordinàries, ni a la de Sicília (24). Reforça aquest sistema al presidencialisme pur (25). Per a VIRGA aquest sistema és mixte (26). No diu l'Estatut que la proposta que fa el President a l'assemblea tenguin que ésser feta entre els membres del Consell, com deia l'Estatut Sicília. A altres articles de l'Estatut Sard (27) se preveu que els components de la Junta no sien necessàriament Consellers. La ten-

dència cap al presidencialisme pur és encara més clara.

El càrrec de President de la Junta, o de membre d'ella és incompatible amb qualsevol altre càrrec (28).

Els membres de la Junta són encarregats de cada una de les rames de l'administració regional (29) i tenen dret d'assistir a les sessions del consell (30), maldament no formin part d'ell.

10.3 COMPETENCIES

10.3. Legislatives

L'Estatut Sard, que és tècnicament més perfecte que el Sicilià, preveu un grapat de competències per a la regió un títol separat anomenat funcions de la regió.

Té aquest Estatut tres classes de competències, cosa típica a les regions especials italianes.

10.3.1.1 Competència exclusiva.

Es la que preveu l'estatut en el seu article 3

"Amb harmonia amb la constitució i els principis de l'ordenament jurídic de l'Estat i amb el respecte a les obligacions internacionals i dels interessos nacionals, i demés normes fonamentals de les reformes econòmico-socials de la República, la Regió té potestat legislativa en les següents matèries (30 bis).

La doctrina no té molts de dubtes sobre la conceptualització de competència exclusiva de text de l'article 3 (31), lo que passa és que aquesta redacció és molt més completa que la de l'article 14 de l'Estatut Sicilià. Els límits allà on se mou la legislació exclusiva de l'Estatut Sard són:

- 1) armonia amb la constitució;
- 2) i els principis de l'ordenament jurídic de l'Estat, principis generals que informen una determinada legislació;

3) respecte a les obligacions internacionals

4) respecte als interessos nacionals: aquest és el límit de mèrit o d'oportunitat, doncs aquestes lleis poden sofrir un control d'aquesta mateixa naturalesa. Se tracta d'impedir que la regió pugui destruir l'unitat política de la Pàtria (32)

5) normes fonamentals de la reforma econòmico-social de la República, amb dues limitacions lògiques per dos motius ni les conquestes socials poden sofrir un tracte discriminatori dins el mateix Estat, ni un Estat permet polítiques econòmiques disperses (entre una regió i l'Estat) o fronteres aduaneres interiors(33).

10.3.1.2 Competència concorrent

L'Estat en aquest cas se reserva el fixar, mitjansant una llei de Bases, els principis fonamentals din els que s'ha de moure la legislació regional (34). Parecudament parla l'article 4 de l'Est^utatut:

..." Dins els límits del precedent article i dels principis establerts per les lleis de l'Est^utat, la Regió promulga normes legislatives sobre les següents matèries"... (35).

La doctrina ha acceptat que aquesta forma de competència és concorrent (36).

Els límits han estat enumerats i comentats a l'apartat anterior, aquesta nova classe de competència té tots els límits anteriors, més les lleis bases, quadro o "cornice"; fetes per l'Estat. Aquesta és la classe de competència normal a les regions d'Estatut ordinari (37).

10.3.1.3 Competència integrativa

Segons aquesta classe de competència la Regió pot promulgar

normes d'integració, d'adaptació i d'actuació de les lleis estatals en consideració a les peculiars exigències i condicions de la Regió (38). Mentre que les normes d'actuació cauen dins la més àmplia noció de normes d'execució legislativa, i són "secundum legem" (39), les normes d'integració poden innovar principis dins el marge de les lleis de l'Estat, i per tant són normes "praeter legem" (40).

L'Estatut preveu en el seu article cinquè aquesta classe de competència

" Salva la competència prevista en els dos precedents articles, la Regió té facultats de adaptar a les seves particulars exigències les disposicions de les lleis de la República, promulgant normes d'integració i d'actuació sobre les següents matèries"... (41)

La doctrina considera a la lletra d'aquest article com un cas de competència d'integració i d'actuació (42).

10.3.2 L'iter de les Lleis Regionals

L'iniciativa legislativa està en mans de la Junta, dels consellers i del poble Sard, mitjansant un projecte firmat per deumil electors. (43). El projecte és examinat per una de les comissions, i aprovat article per article amb una votació final (44).

Referèndum abrogatiu de les lleis regionals. Aquesta classe de referèndum el preveu la Constitució (45) per les regions ordinàries (46). La mateixa Constitució preveu un referèndum abrogatiu per a les lleis de la República, regulat per l'article 75 de la Constitució, i desenvolupat per la llei constitucional (47) de 25 de maig de 1.970. Tant l'iniciativa popular per a fer lleis, com el referèndum abrogatiu, són formes típiques de democràcia directa (48).

Tenen iniciativa per a posar en marxa el referèndum, un terç dels consellers, la Junta Regional, o deu mil electors i tenen que sotmetre a referèndum un projecte de llei acceptat per el Consell regional. El referèndum no és vàlid si no hi participan, al manco, un terç dels electors. Una llei regional ha de regular aquesta classe de referèndum. (49)

10.3.3 Administratives

10.3.3.1 Postestat administativa de la Regió.

Adopta l'Estatut el sistema de la coincidència, de manera que la regió exerceix les funcions administratigues sobre les matèries en que té potestat legislativa (50) igual que a les regions ordinaries (51). Aquesta és anomenada per PIERRE FERRARI competència administrativa autònoma (52). Però además d'aquestes funcions administratigues propies, la regió exerceix funcions administratives, delegades per l'Estat (53), aproximant-se totalment al model que preveu la Constitució per a les regions ordinàries (54). Es la anomenada competència administrativa delegada (55).

10.3.3.2 Exercici de la competència Administrativa.

La forma d'exercici de la competència administrativa es mixta, ja que si bé l'Estatut s'inclina per el sistema indirecte (56) "... La regió exercita normalment les seves funcions administratives delegant-les an els ens locals"... ofereix possibilitats al modo d'exercici directe quan diu "o servint-se de les seves oficines" (57). La redacció i esperit d'aquest article son molt parecuts als del'article 118 paràgraf 3er de la Constitució previst per les regions ordinàries. La fórmula de l'exercici

indirecte de les competències administratives està molt lligada a la supervivència de les províncies i amb l'intenció de no crear un doble aparell burocràtic: el de les regions i el de les províncies.

10.4 BENS DEMANIALS I PATRIMONIALS

Els bens demanials que són de la regió queden determinats per exclusió, ja que tots passen a la Regió, excepte el demani marítim, els bens i drets conexas als serveis de competència Estatal i als monopolis fiscals, mentres duri tal condició.

Els Bens immobles que no son de ningú, situats dins la regió, perteneixen al patrimoni de la Regio (58).

10.5 LA REGIO I ELS ENS INFERIORS LOCALS

No és tan radical aquest estatut amb la província com ho fou el de Sicília, ja que actuant més d'acord amb la Constitució, les respecta (59), i permet que mitjansant llei regional i referèndum, puguin esser modificades les circumscripcions i les funcions de les províncies. Aixó mes dona a entendre que, en principi, les províncies se regiran per les lleis generals de la República, i lo mateix passa amb els municipis. Tesis que se reforça perque a l'enumeració de matèries de competència exclusiva, concurrent o d'integració, no se parla per res de poder legislar en matèria d'ordenació de províncies i municipis. La Regió, doncs, pot modificar, pero no crear, una organització "ex novo" per a províncies i municipis.

Té potestats també la regió en matèria de creació de nous municipis o modificació de circumscripcions i denominacions (60)

Ja que té tan poques facultats per a regular l'aspecte sustantiu de les províncies (tant sols pot modificar les seves funcions, regulades per les lleis generals de la República) i municipis, entregats íntegrament a les lleis de la República, se li otorga el mínim que pot tenir una regió autònoma si vol conservar aquest nom: el control sobre els actes dels ens locals (61) que preveu que sia exercit per un organ de la regió, de la manera establerta per una llei regional que tindrà en compte els principis de les lleis de l'Estat (62).

10.6 POLICIA DE SEURETAT

El Govern de la República pot delegar en la regió les funcions de tutela de l'ordre públic. En aquest cas el govern senyalarà unes directrius. La tutela serà exercida per el President de la Junta que amb tal finalitat podrà sol.licitar l'utilització (63) de les forces armades.

10.7 REPRESENTANT DEL GOVERN A LA REGIO

El representant del govern a la regió té principalment funcions administratives: dirigeix les funcions administratives de l'Estat no delegades a la Regió, i les coordina amb les exercides per la Regió(64).

10.8 TRESPAS DE SERVEIS

Tota la problemàtica del trespàs de serveis estudiada per l'Estatut de Sicília té la mateixa vigència per aquest Estatut. (65).

10.9 REVISIO DE L'ESTATUT

Les normes de revisió de l'Estatut Sard, de vegades matisen i altres vegades segueixen un camí divers del que senyala l'ar-

ticle 138 de la Constitució.

a) matissacions que fa l'Estatut al Procediment que preveu l'article 138 de la Constitució.

Té iniciativa per a modificar l'Estatut el Consell Regional, o vint mil electors, però també el Govern i el Parlament de l'Estat. En aquest segon cas se demanarà el parer del projecte al Consell Regional. Si una cambra ha aprovat un projecte de modificació, i el Consell Regional té una opinió contrària, el President Regional pot convocar un referèndum consultiu. Fins aquí les normes que matissen a l'article 138 de la Constitució. (66)

b) Procediment distint al de l'article 138 de la Constitució.

Pero ja hem dit que n'hi havia d'altres que seguien un camí totalment distint, com per exemple el quart paràgraf de l'article 54, que diu que per modificar les disposicions del títol III de l'Estatut (que parla de Finances, Demani i Patrimoni) és suficient una llei ordinària, i tendran iniciativa legislativa, en aquests casos, la Regió o el Govern. En tot cas serà escoltada la Regió.

Com a conseqüència de lo que diu el darrer paràgraf de l'article 54 les disposicions estatutaries relatives al dret d'iniciativa i del referendum sobre les lleis i disposicions administratives de la regió, lo mateix que la publicació de lleis i reglaments regionals, així com les normes relatives a l'organitzacion interna de la regió, poden esser modificades, per resolució del Consell regional per majoria absoluta dels seus membres, i aprovació per llei de la República. Aquesta darrera fórmula és un poc

xocant, i pareix oblidar la naturalesa Constitucional de l'Estatut.

Una darrera qüestió seria la del possible conflicte entre l'article 133 de la Constitució i el 54 de l'Estatut Sard, però no consideram que això sia una pega, Ambdos articles tenen la mateixa jerarquia normativa perquè perteneixen a dues lleis Constitucionals, i en aquest cas la "lex specialis" (Estatut) deroga a la "Generalis" (Constitució).

10.10 LLENGUA

Una de les llacunes que podem apreciar a l'Estatut, és la de no abordar el problema de '67) la llegua dintre de l'articulat. Problema que és més complicat de lo que pareix, perquè la llengua Sarda està formada per dos dialectes: el Campidanès, parlat en el Sur de l'illa i el Lugodorés, que se parla en el Nord-Oest. Casi bé no fa falta dir que, apesar d'això, l'idioma oficial a la Regió es l'Italià (68). Tampoc fa molta falta explicar que se dona entre el paisatge Sard una verdadera situació diglòssica (69). Lo curios del cas és que la Constitució preveu a l'article 6 que "la República tutela amb normes apropiades les minories llingüístiques", i fin ara no s'ha fet res, o molt poc, al respecte dins la esmentada Regió.

10.11 CONTROLS

Control de l'Estat damunt la Regió.

A) Control damunt els actes

1) Control de legitimitat damunt els actes administratius.

Igual que a Sicília, i a la majoria de les regions especials aquest control és exercit per la Corte dei Conti (70).

2) Control sobre els actes legislatius.

a) Control preventiu

Tota llei aprovada per el Consell Regional és comunicada al Govern, sense l'intervenció del Comisari de l'Estat (71), i és promulgada trenta dies després de la comunicació, excepte en els casos en que el Govern la torna remetre al Consell a l'observació de que excedeix la competència de la Regió, o contraste amb els interessos nacionals.

b) control d'oportunitat i de legalitat.

Si el Consell Regional l'aprova una altra vegada, per majoria absoluta dels seus components, la llei és promulgada si, dins els quinze dies que transcorren desde la nova comunicació (que fa la regió al Govern) el Govern no promou qüestió de legalitat davant la Cort Constitucional, o de oportunitat, per contrast d'interessos, davant les cambres (72)

B) Control sobre els organs de la Regió

1) Consell Regional: Dissolució.

El Consell, pot esser dissolt (73), quan realitzi actes contraris a la Constitució o a l'Estatut, o greus violacions de lleis, o quan no obstant l'indicació feta per el Govern de la República no se procedesqui a la substitució de la Junta Regional, o del President que haja fet anàlegs actes o violacions. Pot ésser també dissolt per raons de seguretat Nacional, o quan, per dimisions o altres causes, no pugui funcionar (74). Aquesta enumeració és amplíssima,

sobretot si la comparem amb l'única causa que prevoia l'Estatut Sicilià per la dissolució de la seva Assemblea: persistent violació de l'Estatut. L'Estatut de Sicília demana, además, reiteració perquè se pugui donar la dissolució. Però és que inclús es més àmplia que la que preveu l'article 126 de la Constitució, ja que afegeix a l'enumeració feta en el citat article una quinta hipòtesi: actes contraris a l'Estatut (75).

La dissolució és disposada per decret motivat del President de la República, prèvia deliberació del Consell de Ministres, escoltada la Comisió Parlamentària per la qüestió Regional. Per donar continuïtat a l'ordinària administració Regional i convocar noves eleccions, el mateix decret de dissolució nomena a tres ciutadans (76).

- 2) invitació feta al Consell Regional perquè sien convinguts el President o la Junta.

Si el President o la Junta Regional, realitzen actes contraris a la Constitució o a l'Estatut, ningun dels dos òrgans pot ésser dissolt, però el Govern està autoritzat per demanar la substitució de la Junta o del President al Consell Regional i si aquest no fa cas de la petició del Govern, pot ésser dissolt (77)

10.12 Altres formes de participació de la Regió amb algunes de les decisions econòmiques de l'Estat.

- a) Suspensió de lleis o disposicions en matèria econòmica o financiera, quan aquelles sien perjudicials per l'illa, la Junta pot demanar la suspensió en el Govern,

b) La regió envia un representant quan s'elaboren projectes de tractats de comerç que tenguen per matèria intercanvis d'interés per a Sardenya,

c) També s'escolta la Regió en matèria de legislació aduaneira per els productes de específic interés Regional,

d) Finalment, la Regió és representada en la elaboració de tarifes ferroviàries i en la reglamentació de serveis nacionals de comunicació i transporte terrestre, marítim i aeri que li puguin interessar. (78).

10.13 DESENVOLUPAMENT ECONOMIC DE AMBDUES REGIONS

a) Sardenya

El mateix Estatut (79) ja preveia que l'Estat, amb la participació de la Regió, establiria un pla orgànic per afavorir la recuperació econòmica i social de la illa (80), en virtut d'aquest mandat fou promulgat per llei de 11 de juny de 1.962 n° 588 el Pla extraordinari per a favorir la recuperació econòmica i social de Sardenya. Posteriorment, i per Decret del President de la República de 30 de Juny de .976 n° 1.523, se dicten normes sobre intervenció a el Mezzogiorno que lògicament abarca Sardenya (81). El decret preveu plans de coordinació, de conformitat amb el programa econòmic nacional, i sobre la base dels plans Regionals (82) crea uns organs aposta perque se dugui a terme el desenvolupament. El Comitè dels Ministres i el Ministre per a l'intervenció extraordinària en el Mezzogiorno (83), així com institucions financeres, Caixa per el Mezzogiorno (84) que se preposen una determinada intervenció en diversos sectors (85). Però també hi ha previsions territorials i lògicament hi ha un apartat per a Sardenya on se torna a configurar el pla extraor-

dinari per a favorir la recuperació econòmica i social de la illa. El Pla Sard estarà fet per el Comitè de Ministres i la Regió. (86). El canvi no ha estat per aquella illa molt gròs, simplement la Planificació de la illa ve enmarcada per la planificació més àmplia que se fa dins el Mezzogiorno.

Afegiguem que, per altra part, no hi pot haver conflicte entre la legislació regional i la que pugui donar l'Estat sobre desenvolupament econòmic, perquè inclús la Legislació exclusiva regional preveu com a límit, el respecte a les normes fundamentals de les reformes econòmico-Socials de la República (87).

b) Sicília.

No és tan adequada la fórmula de Sicília per evitar una possible colisió entre la legislació exclusiva i planificació. De totes formes preveu un límit a l'Estatut: les reformes agràries i industrials, sempre que sien deliberades per la Constituent. A-nant an el terreny pràctic, el D.P.R. sobre intervenció en el Mezzogiorno Inclueix Sicília i además de totes les qüestions generals sobre aquesta norma analitzades a l'epígraf anterior, podem afegir que dins l'apartat de previsions territorials hi ha un títol dedicat a Sicília. (88)

NOTES

- 1) Vid ERNEST WIBEL: La creation des regions autonomes a Statut Special en Italie, op. cit. pag. 295
- 2) Entre les obres de caràcter d'imprescindible consulta vegeu EL L'ABED Mlle: Le estatut especial de la Sardaigne et son importance pour le developpement economique et social de la Région, La Revue Administrative nº 90 1.962 pag. 661
- 3) Vegeu l'article 121 de la Constitució.
- 4) Noranta com a Sicília v. art. 3 de l'Estatut de Sicília.
- 5) Aquest és el sistema previst a Itàlia per les eleccions a nivell d'Estat. Vid. J.A. GONZALEZ CASANOVA: Fórmulas electorales, Los Sistemas proporcionales y mixtos. Diario de Mallorca de 17 de noviembre de 1.976.
Aquesta matisació no hi era a l'Estatut de Sicília, i per lo tant la Regió tenia plena facultat per a seguir el sistema mixte. Crec que l'exigència estatutària del sistema proporcional no és una limitació "estrictu sensu" perquè afavoreix que a dins el Consell apareguin totes les opinions de la Regió, i no tant sols les dels partits més grans. Sobre aquesta qüestió veure J.A. GONZALEZ CASANOVA: Fórmulas electorales (1) El sistema mayoritario. Diario de Mallorca 16.11.76
- 6) Art. 18 de l'Estatut. Sard.
- 7) Art. 21 de l'Estatut Sard.
- 8) Art. 22 de l'Estatut Sard
- 9) Art. 27 de l'Estatut Sard.
- 10) Vid. COSCULLUELA: La Región, op. cit, pag. 399
- 11) Vid. art. 31 de l'Estatut Sard.
- 12) Art. 17 de l'Estatut Sard.
- 13) Art. 23 de l'Estatut Sard.
- 14) Art. 24 de l'Estatut Sard.
- 15) Art. 25 de l'Estatut Sard.
- 16) Article 26 de l'Estatut Sard.
- 17) Art. 34 de l'Estatut Sard.
- 18) Art. 36 de l'Estatut Sard.

- 19) Art. 33 de l'Estatut Sard.
- 20) Art. 35 de l'Estatut Sard.
- 21) Art. 47 de l'Estatut Sard.
- 22) Vid nota anterior.
- 23) Art. 37 de l'Estatut.
- 24) Vid GASPARE AMBROSINI: L'ordinamento Regionale. op. cit. pag., 122 que fa una classificació de les Regions que segueixen un o l'altre mètode i junta, per una banda, Sardenya i Valle de Aosta, agrupant per l'altre banda les Regions Comuns, Sicília i Trentino-Alto Adige.
- 25) Vid COSCULLUELA: La Región, op. cit, pag. 349 i 350
- 26) Vid VIRGA: La Regione, op. cit pag. 169 i 70 segons aquest autor el sistema Sard està al mig de dos altres: a) El primer seria el de la elecció per part del Consell Regional de tots els components de la Junta; b) Consistiria el según en que el president nomenés els components de la Junta i els presentés al Consell per obtenir un vot de confiança.
- 27) Art. 38 de l'Estatut Sard.
- 28) Art. 39 de l'Estatut Sard.
- 29) Art. 37 de l'Estatut Sard.
- 30) Art. 38 de l'Estatut Sard.
- 30 bis) "... Ordenació de les oficines i dels ens administratius de la Regió i estatut jurídic i econòmic del personal; circumscripcions municipals; policia local urbana i rural; agricultura i boscs; sanejaments de poca envergadura i obres de millorament agrari i immobiliari, obres públiques de exclusiu interes de la Regió; construcció i urbanisme; transport per carretera i de drets demanials de la Regió sobre les aigües públiques; exercici dels drets demanials i patrimonials de la Regió relatius a les mines, canteres i salines; usos cívics; artesanat; turisme i indústria hotelera; biblioteques i museus dels ens locals"... Algunes d'aquestes competències, com per exemple l'estatut jurídic i econòmic del personal, no están a la llista de competències de les Regions ordinàries, ni sisquera en la versió de competència concurrent.
- 31) Vid. per exemple GASPARRI: Autonomia regional Sarda, Cagliari 1.953 pags 31 i ss. Vid també VIRGA: La Regione, op. cit. pag. 72. En el mateix sentit EFISIO COMIAS: L'attività legislativa del Consiglio Regionale della Sardegna. Atti del Primo Convegno di Studi Regionali. Padova 1.955 pag. 19. Igualment veure Eurico sailis: L'Attività amministrativa della Regione autonoma della Sardegna. Atti del primo convegno di studi Regionali. Padova 1955.

- 32) Vid EFISIO COMIAS: L'attività legislativa del Consiglio Regionale della Sardegna. op. cit., pag. 19
- 33) Sobre la Política económica a nivell de Estat i les Politiques économiques Regionales. Vid. COSCULLUELA. La Región, op. cit, pag. 368.
- 34) La majoria de la doctrina empra el terme "concurrent" per a senyalar aquesta mena de competència VIRGA emperò prefereix anomenar-la com a "competència limitada per els principis fundamentals." Anomenant concurrent a una altra casta de competència Vid. La Regione op. cit. pags. 67 i 68. Vid també PIERRE FERRARI: Les Regions Italiennes, op. cit. pag. 23. La competència legislativa Regional queda sotmesa a una llei quadro, feta per el Parlament de l'Estat, dita per la doctrina legge Cornici. A les Región Especials constitueix una segona categoria d'activitat normativa.
- 35) "...industria, comerç i exercici industrial de les mines, canteres i salines; institució i ordenació de les entitats de credit immoviliari i agrari, de les caixes d'estalvis, de les caixes rurals, dels monts de Pietat i de Penyorament i d'altres institucions de credit de caràcter regional; autoritzacions relatives a entitats; obres grans i mitjanes de sanejament i de transformació fondiaria; expropiació perpública utilitat no concernent a obres a càrreg de l'Estat; producció i distribució d'energia - elèctrica; línies marítimes i aèries de cabotatge entre els ports i els embarcaderos de la regió; assunció de serveis públics; assistència beneficència públiques; higiene i sanitat pública; - disciplina d'abasteixaments; espectacles públics"...
- 36) Vid. GASPARRI. Autonomia Regional Sarda. op. cit, pag. 31 i ss a les mateixes conclusions arriba VIRGA a pesar de que empra una terminologia distinta, La Regione. op. cit. pag. 74. Vid també EURICO SAILIS: L'attività amministrativa della regione autonoma della Sardegna. op. cit., pag. 220.
- 37) Vegeu Art. 117 de la Constitució
- 38) Vid VIRGA: La regione. op. cit. pag. 69. Vid també PIERRE FERRARI: Les Regions italiennes. op. cit., pag. 24.
- 39) Vid VIRGA: La Regione. op. cit., pag. 86.
- 40) Vid VIRGA: La Regione. op. cit., pag. 86.
- 41) "... instrucció educativa de qualsevol grau, regulació dels estudis; treball previsió i assistència social; antigüetats i Belles Arts; les demés matèries previstes per les lleis de l'Estat"...
- 42) Vid GASPARRI: L'autonomia regionale Sarda. op. cit., pag. 31 Vid igualment EURICO SAILIS: L'attività amministrativa della regione autonoma della Sardegna, op. cit., pag. 220

- 43) Art. 28 i 29 de l'Estatut Sard.
- 44) Art. 30 de l'Estatut Sard.
- 45) Art. 123 de la Constitució.
- 46) A títol d'exemple V. els articles 62 a 65 de l'Estatut de Lombardía llei 22 de maig 1.971.
- 47) Dita llei és la anomenada "Sobre el Referèndum previst per la Constitució i sobre l'iniciativa legislativa del poble" i regula el referèndum de l'article 75 de la Constitució, en el títol segon.
- 48) Aquesta tècnica també l'empren a Suïssa.
- 49) Art. 32 de l'Estatut.
- 50) Art. 6 de l'Estatut Sard.
- 51) Art. 118 de la Constitució
- 52) Vid PIERRE FERRARI: Les Regions italiennes, Dossiers Themis 1972 Presses Universitaire. France pag, 26. En lo que se refereix a la competència administrativa dimanant de la competència legislativa concorrent succeeix que mentres la competència administrativa és, exclusiva i primària, la competència legislativa es, compartida i secundària. Aixó crec jo, fa que cresqui la dimensió administrativa de la Regió.
- 53) Actuant aquí com a organ perque segueix les directrius dels organs del Govern vegeu D.P.R. de 19 de maig de 1.950 nº 327 Art. 5 i ss.
- 54) Art. 6 de l'Estatut Sard i el 118 de la Constitució Italiana.
- 55) Vid PIERRE FERRARI: Les Regions italiennes. op. cit, pag. 26.
- 56) Vid PIERRE FERRARI: Les Regions italiennes. op. cit, pag. 27
- 57) Art. 44 de l'Estatut.
- 58) Art. 14 de l'Estatut Sard.
- 59) Art. 43 de l'Estatut Sard.
- 60) Art. 45 de l'Estatut Sard concordant amb el 3,b del mateix.
- 61) La legislació sobre controls dels ens locals, no se regeix per l'article 3 ppartat a) de l'Estatut a-les-hores seria legislació exclusiva sino per l'article 46 que es legislació concurrent, Vegeu Sentència Constitucional de 22 de gener de 1.957 nº 24.

Llegiu l'article a on hi ha comentaris sobre aquesta sentència, de GIUSEPPE ASQUER: Sull estensione del controllo della Regione Sarda sugli enti locali, Atti del terzo convegno di studi Giuridici sulla Regione Milano Giuffré 1.962.

- 62) Art. 46 de l'Estatut Sard.
- 63) Art. 49 de l'Estatut
- 64) Art. 48 de l'Estatut Sard.
- 65) Vegeu l'article 56 de l'Estatut Sard.
- 66) Art. 54 de l'Estatut Sard.
- 67) Vegeu l'article de ALICIA FAJARDO: Sardenya, llarga lluita per l'autonomia, una història de divisions i de lligams amb l'es-
querra peninsular, diari Avui dia 25 de juny 1.976.
- 68) Vid ALICIA FAJARDO: Sardenya, una llengua en perill de desaparició, diari Avui 24 de juny 1.976. Els idiomes oficials abans de l'italià foren el Català i el Castellà, per ordre cronologic. Durant el període fascista parlar Sard era sinònim de pertènixer a una classe inferior.
- 69) En frase célebre de GRAMSCI, parlant d'aquesta situació, diu: "... El nin sard coneix dos argots i cap idioma"... citat per ALICIA FAJARDO: La llengua, principal reivindicació Sarda, diari Avui dimarts, 25 de maig de 1.976.
- 70) Vegeu l'article 22 de la D.P.R. de 19 de maig de 1.949 nº 250.
- 71) Lo contrari passa a les Regions ordinàries.
- 72) Art. 33 de l'Estatut.
- 73) La regulació que en fa l'Estatut es un calc de la que preveu la Constitució a l'article 126.
- 74) Art. 50 de l'Estatut de Sardenya.
- 75) Vid VICENZO SICA: Lo scioglimento dei consigli Regionali. Atti del primo convegno di studi Regionali. op. cit, pag. 519.
- 76) Art. 50 de l'Estatut Sard.
- 77) Vid nota anterior.
- 78) Arts. 51, 52, i 53 de l'Estatut Sard.
- 79) Per introduir-se un poc dins el món de l'administració local italiana i el desenvolupament econòmic llegiu el capítol II dels autors JOSE ANTONIO MANZANEDO MATEOS i JOSE RAMON PARADA VAZQUEZ:

Corporaciones locales y desarrollo económico, Montedorvo Madrid 1.972. Vegeu també CHARLES SCM IDT: L'Amenagement du territoire: Une reussite en italie du sud". La cassa per il mezzogiorno", La Revue Administrative. Paris nº 62, 1.958". Vegeu dins el llibre Stato, Regioni ed enti locali nella progamazione económica, Giuffré 1.973 Pubblicazioni d'ell Istituto per la Scienza dell'Amministrazione publica, dos articles, un de GIORGIO BERTI: I rapporti fra regioni ed enti locali a livello di legislazione, pag. 195 y ss. L'altre de FABIO ROVERSI MONACO: I Rapporti tra Regioni ed enti locali a livello di amministrazione pags. 247 i ss. Es interessant també el llibre Intreventi settoriale e progamazione regionale nelle a statuto speciale. Giuffré 1.973 Milano i dins aquest llibre especialment MARCELO TUVERI: La pianificazione económica in Sardegna, pag. 103 i ss; ALESSANDRO MIGLIECCIO: La pianificaciones económica regionale in Sicilia,

- 80) Art. 12 de l'Estatut Sard.
- 81) Art. 1 de l D.P.R. 30 de juny 1.967 nº 1.523.
- 82) Art. 2.4 del D.P.R. 30 de juny 1.967 nº 1.523
- 83) Capítol III del citat D.P.R.
- 84) Títol II del D.P.R. citat.
- 85) Vegeu els nombres 43 a 158 del D.P.R. citat, citem entre els sectors: obres públiques, agricultura, industria, artesanía i pesca, turisme, progrés tècnic, investigació científica, desenvolupament industrial i científic.
- 86) Art. 255 del D.P.R. citat de manera que el president de la Junta Regional forma part del Comitè de Ministres, nº 257.
- 87) Art. 3 de l'Estatut Sard.
- 88) Ns. 223 a 251.

11. GEOGRAFIA I POBLACIO DE CORSEGA, SARDENYA I SICILIA.

11.1 CORSEGA.

11.2 SARDENYA.

11.3 SICILIA.

11. GEOGRAFIA I POBLACIO: CORSEGA, SARDENYA i SICILIA

A pesar de que perteneixen a països distints, me permetré estudiar conjuntament la geografia i població de les illes de Córsega, Sardenya i Sicília. Ho faig així per dos motius fonamentals: a) perquè geogràficament les dues primeres estan molt - aprop, tant sols separades per un estret; b) tenen les dues primeres també un fons de cultura comúna. El que pertenesquin a dos països distints no serà una forma més de anar contra la realitat?. Quan estudiem Córsega aprofundisarem més aquests temes.

La tercera, Sicília, està separada d'aquestes dues molt més en el sur.

11. 1 Córsega.

Es la tercera illa (1) del Mediterrani Occidental, amb extensió 8.720 Km², i la quarta, si tenim en compte tot el Mediterrani, després de Sicília, Sardenya i Xipre. Es també la mes septentrional, ja que penetra en el mar de Ligur dins el golf de Gènova.

Se troba a uns 150 Km de la costa francesa i a 75 de la italiana i a 10 de Sardenya, separada d'aquesta per l'Estret de Bonifaci.

Interiorment queda la illa creuada de S. a N. per una cadena de muntanyes, que és continuació del nivell de les muntanyes de

CORSEGA

SARDENYA

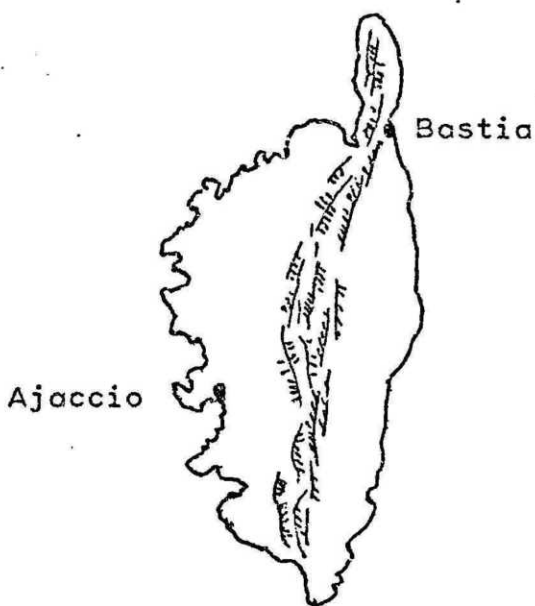
MAR MEDITERRANI

SICILIA

LES REGIONS INSULARS DEL
MEDITERRANI OCCIDENTAL

Segueix amb bastanta regularitat la curvatura de la illa, i la divideix en dues parts: la oriental o "Bande du dedans" i l'occidental o "Bande du dehors". Exteriorment la longitud de les seves costes es de 1.200 Km.

La darrera xifra de població que coneixem senyala 269.950 h. L'illa està poc poblada.

Divisions administratives. Abans l'illa formava un sol departament, però a partir de l'any 1.974 ha estat dividida en dos, que tenen com a capitals Ajaccio i Bastia (2), més en consonància amb la Geografia.

11.2 SARDENYA

Parescuda en la extensió a Sicília, té uns 24.090 km. i té forma de rectangle.

Situada en el centro-est del Mediterrani occidental, és la illa més allunyada de les costes continentals (223 Km) lo que dificulta l'aprofitament dels seus recursos. Separada de Córsega al N. per l'estret de Bonifacio, la banya per l'est el mar Tirreno i per l'oest el de Sardenya (3).

Té aproximadament un milió i mig d'habitants, lo que li dona una densitat de 61 h./ Km².

Aprop de Sardenya hi ha petites illes, algunes inclús dins l'estret de Bonifacio, com la Caprera, Magdalena, de poca importància.

11.3 SICILIA

Está situada a la divisòria de les dues conques del Mediterrani, entre la península de Calabria i el cap Bon, separada per l'estret de Messina uns tres Km. de la dita península, i a 150 de la costa de Túnis, queda idó ventatjosament ubicada.

Té 25.708 Km², lo que le fa esser l'illa mes gran del Mediterrani, és de forma triangular, i fou per aixó anomenada trinacria.

Está molt poblada, té 4.724.390 habitants, i una densitat de 185 h/Km².

A prop de l'illa de Sicília n'hi ha d'altres de petites, com les Eoli, Pelagie, Ustica i Pantelleria, de poca importància.

NOTES

- 1) S'ha consultat: Consejo de Europa: Las instituciones regionales y la regionalización de Europa. Anexo 1 Población y superficie de algunas regiones. D.A. nº 169 gener - marc 1.970 pag. 255. JULIO BUSQUETS: Introducción a la sociología de las nacionalidades, Madrid Edicusa 1.971, pag. 303. Veu Cerdeña, Diccionario Espasa tom 12 pag. 1.218. Veu Sicilia, Diccionario Espasa tom 55, pag. 1129 i ss. AURELIO GUAITA: División territorial y descentralización, op. cit, pag. 60. JUAN FERRANDO BADIA: Las autonomías, op. cit., pag. 194 y 195. Veu Córcega, Diccionario Espasa tom 15 pág. 506. ONA CASADEUALL: Corsega 1.976 (1) una imatge d'un poble que no vol morir, diari Avui 8 de juny 1.976. BARTOLOME BARCELO PONS: El Mediterráneo Occidental y sus islas, Revista Mayurca nº VII any 1.972 pags. 29, 30 i 32. Varis autors: Geographica II Europa. El hombre y la tierra, Plaza y Janés 1.968 trad. Enrique Ortenbach, titol original Geographica l'uomo e la terra.
- 2) Vid AURELIO GUAITA: División territorial y descentralización, op. cit, pag. 61.
- 3) Mar situada entre Sardenya y les Balears.

B) EL MODEL FRANCES

12. UNA REGIO INSULAR FRANCESA: CORSEGA

12.1 EL MARC CONSTITUCIONAL

12.2 ALGUNES QUESTIONS PREVIES

12.2.1 Nombre de Regions

12.2.2 Regionalisme o Regionalització

12.2.3 Finalitat d'aquesta Regió

12.2.4 Existència discreta de la Regió.

12.3 ORGANS DE LA REGIO

12.3.1 El Consell Regional

12.3.2 El Comité Económic i Social

12.3.3 El Prefecte de la Regió

12.4 COMPETENCIES

12.5 CONTROLS

12.6 SERVEIS REGIONALS

12.7 CORSEGA REGIO

12.7.1 Les especialitats organitzatives

12.7.2 La llengua Corsa

12.7.3 Córsega i Sardenya

12. UNA REGIO INSULAR FRANCESA: CORSEGA.

La regió que trob a Córsega (1) no és realment la regió que cerc, per començar poques diferències hi ha entre les institucions regionals corses i les de les altres Regions Franceses, tant poques com les que hi ha entre dues províncies espanyoles. Però a través de l'anàlisi de la Regió Corsa veurem quin és el patró regional que impera a França, no per imitar-lo sinó per coneixer-le.

12.1 EL MARC CONSTITUCIONAL

La Constitució de 5 d'octubre de 1.958 en els primers articles defineix la postura relativa al tema de que tractam. França és una República indivisible, diu l'article 2 de la Constitució, la sobirania perteneix al poble que l'exerceix per medi dels seus representants i per via del referèndum (2).

Forma d'Estat. Se trata, i an aixó ho deim després d'haver llegit tot l'articulat (3), d'un autèntic Estat unitari. Més ho demostra encara la lectura del Títol XI de la Constitució anomenat "De les Col·lectivitats territorials" dins el que llegim (art. 72):

"... Les col·lectivitats territorials de la República són els municipis, els departaments i els territoris d'Ultramar. Qualsevol altra col·lectivitat territorial toca ésser creada per llei.

Aquestes Col·lectivitats s'administren lliurament per Consells elegits i en les condicions previstes per la llei.

En els departaments i territoris, el delegat del govern té en el seu càrrec la defensa dels interessos nacionals, el control administratiu i el respecte a les lleis"...

No parla per res de Regió com podem veure, i és que la problemàtica de la Regió Francesa, si bé es anterior a la promulgació d'aquesta Constitució (4), no sortirà a llum fins molt més tard de la promulgació de la Constitució de la V República. Es vera que hi ha hagut un intent de canviar l'esmentat article (5) intent que fracassà, lo mateix que el projecte Regional i la reforma del Senat (6) en el referéndum que va donar lloc a la dimissió de De Gaulle l'any 1.969. En resum, notam a faltar la sanció Constitucional (7) de la regió, però quan analitsem la seva essencie nos ne donarem compte de que aquesta no era necessària.

Dins un Estat unitari, fortament centralitzat, que no reconeix a la regió com a Col·lectivitat territorial, la llei de 5 de juliol de 1.972 crea i organitza unes regions. Com seràn aquestes?. Com poden esser?.

La regió autònoma se descarta inicialment, perque necessita sortir de la mateixa Constitució, i no esser creada per llei ordinària. La regió entitat territorial (8) havia fracassat degut al referendum de l'any 1.969. La llei de 1.972, que no volia introduir cap novetat constitucional, ni modificar ningun dels principis mestres de l'organització Administrativa francesa, adopta la formula de l'establiment públic (9) concepte (10) poc clar, que en definitiva pot venir a significar un ens de descen-

tralizació funcional (11). No és estrany que la regulació és faci amb una lleï quan ni isquera se vol crear un ens territorial, tampoc mos pot estranyar que la regulació sigui igual i uniforme per a totes les regions, donat l'objecte i competències de les regions creades, com prest veurem.

12.2 ALGUNES QUESTIONS PREVIS

12.2.1 Nombre de regions.

No les enumera la llei, tan avesats estam al sistema italià que mos pareix raro, se limita a dir l'article primer de la llei que se creen en cada circumscripció d'acció regional. Afortunadament Córsega en aquella epoca ja era circumscripció d'acció Regional (12), si bé a molts de projectes anteriors era considerada com un departament més i se l'integrava dins una regió de tres o quatre departaments (13), darrerament, i degut a la seva condició insular, els mateixos projectes la consideraven regió diferenciada (14).

En realitat, Córsega és regió perquè abans era circumscripció d'acció Regional, degut a la seva insularitat, però el nombre de departaments que contenia l'illa era inferior al mínim que la llei considerava imprescindible per a fer regió (15).

La mateixa llei preveu que la modificació dels límits territorials i del nom de la regió se pot fer per decret adoptat en Consell d'Estat (16).

12.2.2 Regionalisme o Regionalització.

Si mes plantejam aquest dilema i l'aplicam a les regions -

franceses, tenguent en compte lo que signifiquen cada un d'aquets conceptes (17) haurem de afirmar que lo que s'ha fet és regionalització en aquell país, porque s'ha fet una demarcació "per" i "per a" l'Estat, i no s'ha tengut en compte la regió com a realitat social (18).

12.2.3 Finalitat d'aquesta Regió

Perque fou creada aquesta regió?, mos enganariem si pensasim que conté dins la seva essència una clàusula general i que per tant pot fer tot lo que sia d'interés peculiar en el territori de la seva circumscripció. El mateix fet de que nasqués com establiment públic la va situar dins els ens de competència especial (19) i no general, propi aquesta darrera tant sols dels ens territorials.

Per resumir amb una frase la finalitat de la regió francesa, podriem dir que ha volgut ésser el marc d'organització del desenvolupament económic (20) i de la política d'ordenació del territori (21).

12.2.4 Existència discreta de la Regió.

Tot lo que venim diguent de la Regió francesa apunta cap a una idea: la seva discreció. La falta de sanció constitucional, el que ni tan sols sia col·lectivitat territorial, amb tal de no constituir un escaló o nivell de descentralització, per no disminuir la vitalitat del departament (22), autèntic nirvi de l'administració local francesa; o la lliura administració dels municipis (23).

12.3 ORGANS DE LA REGIO

12.3.1 El Consell Regional.

Se componen dels diputats i senadors elegit per la regió, mes representants de les col·lectivitats locals elegits pel Consells generals, lo mateix que de representants de les grans ciutats (24). El sufragi no és directe per elegir aquest Consell, sinó que es més bé indirecte. Adames te una sèrie de consellers que ho son pel càrrec que ocupen: senador diputat.

Entre les funcions del Consell destacam: delibera (25) sobre les materies en que te competència i vota el pressupost (26) emiteix informes (27).

El Consell regional elegeix el president i els demés membres del Comité, i se reuneix quan el convoca el prefecte, o a petició de la majoria absoluta dels seus membres (28).

12.3.2 El Comité Económic i Social.

En el projecte de 1.969 hi havia una sola Cambra. La llei del 1.972 n'implantà dues; la que hem vist abans i la que estam estudiant ara, aquesta darrera nodrida per representants elegits per sufragi orgànic (29) en funcions merament consultives. Aquests informes que emiteix el comité son previs als informes o deliberacions del Consell Regional (30).

12.3.3 El Prefecte de la Regió

Es el vertader executiu de la Regió (31). Delegat del Govern a la mateixa (32) instrueix els assumptes sotmesos al Consell Regional i executa les seves deliberacions. Lo mateix fa amb el pressupost. Instrueix també les qüestions sotmeses al Consell Económic i Social (33).

12.4 COMPETENCIES

Ja hem vist que les Regions tenien una clàusula especial de competència, que vendria a concretar-se en: Contribuir al desenvolupament econòmic i Social de la Regió (34). L'enumeració tant desdibuixada (35) que fa la llei en vigor, sobre les competències, contrasta amb l'enumeració més detallada que feia l'article 6 del projecte de 1.969.

12.5 CONTROLS

El projecte de 1969 que dibuixava una Regió amb més personalitat, era dur en la qüestió de controls, i n'anotava al marge quatre: Anul·lació de deliberacions del Consell Regional (36), aprovació prèvia de certes deliberacions (37), dissolució del Consell Regional (38) i controls sobre el pressupost (39). La llei de 1.972 no presta tanta atenció a la qüestió dels controls perquè en realitat la Regió que configurava té poc poder i competències (40). De totes formes preveu l'anul·lació de les deliberacions del Consell Regional i un control preventiu consistent en un nou examen de les deliberacions (41), que pot demanar el prefecte al Consell.

12.6 SERVEIS REGIONAL

No gestiona la Regió els serveis que dimanen de la seva competència (42) perquè no se creen serveis regionals, sino que el Prefecte de la Regió utilitza els serveis de l'Estat que hi ha dins la Regió (43).

12.7 CORSEGA REGIO:

12.7.1 Les especialitats organitzatives.

Tant el projecte de l'any 1.969, com l'informe del diputat M. LECAT, com la llei de 1.972, recullen una sèrie de normes relatives a Còrsega. El primer projecte considerà l'illa com una Regió, sense que en aquell moment fos Circumscripció d'acció Regional, i preveia per la Regió un Consell de desenvolupament de Còrsega consemblant al Consell Regional que tenien les altres Regions, afegint ademés que el Prefecte del departament Cors exerceix les atribucions dels Prefectes de Regió. Finalment preveia el projecte la creació d'un comitè de coordinació (44), encarregat de proposar al Consell Regional de Provençe- Côte d'Azur al Consell de Desenvolupament Cors totes les mesures d'interés comú referents a la competència d'aquests Consells. Aquest comitè era paritari, format a base de 7 membres elegits per cada un dels consells (45).

Les Especialitats previstes ja a l'informe presentat per M. LECAT (46) i a la propia llei de 1.972 (47) son en nombre menor que les que preveia el projecte de 1969, i tant sols se refereixen a la composició del Consell Regional.

12.7.2 La llengua Corsa.

Donat el poc pès polític del regionalisme Cors i del Francès en general, pot parèixer fòra de lloc parlar del Cors com a una llengua, pero nos ho permetrem per donar una visió més global del nom de Còrsega. Ja que no hem de caure en la trampa de que perque les lleis no aborden segons quins problemes, aquests no existixen.

Si bé el regionalisme económic no contempla segons quins aspectes globals d'un determinat territori (48) de vegades lleis generals de l'Estat supleixen aquestes deficiències.

Pel cas que fa de França, la llei Deixonne, de gener de 1.951 autoritzava l'ensenyament de les llengües regionals en els nivells primari i secundari, i dins el marc de les anomenades activitats dirigides, als alumnes que ho desitjassin.

Aquesta llei, emperó, distingia entre llengües regionals i llengües al·lògenes. Les primeres parles pròpies de regions franceses, les segones varietats de llengües estrangeres parlades a territori francès. Essent així que el Cors està emparentat amb el Tosca i amb el Sard, és a dir, amb varietats lingüístiques italianes, degut a la història de l'illa. Segons la distinció de la llei, el Cors no havia d'entrar dins els beneficis de la esmentada llei, i així he va esser efectivament. Fins l'any 1.974 el Cors no va esser declarat "llengua regional" i començar a beneficiar-se de la esmentada llei (49).

La renaixença de l'idioma Cors es dóna majoritoriament entre la joventut (50).

12.7.3 Còrsega i Sardenya.

La proximitat geogràfica de ambdues illes i el seu fons comú de cultura ha fet pensar que l'unió de totes dues aconseguiria una autèntica regió (51). Més si tenim en compte que Sardenya es bastant pobre, degut a l'aïllament de la península Itàlica, i que el fet de que s'associi (52) Còrsega a la Regió de Provença no deixa d'esser bastant artificial.

La consecució d'aquest projecte tant sols té una pega molt grossa en el dia d'avui, i és que aquestes dues illes perteneixen a dos Estats-Nació distints: França i Itàlia. Tant sols dins l'idea d'Europa amb una base regional forta, i amb la difuminació dels Estats-Nació, se podria produir una solució adequada per aquestes dues illes (53).

NOTES

- 1) S'han consultat: SOSA WAGNER, FRANCISCO: Nuevas perspectivas en la ordenación regional francesa. R.E.V.L. nº 176 any 1.972. pags. 635-662.- ORTOLA NAVARRO SALVADOR: La Reforma francesa de los departamentos y las regiones y su posible repercusión en España. R.E.V.L. pags. 49-65.- RODRIGUEZ V. DE PRADA: La descentralización en Francia. R.A.P. nº 63 1.970 pag. 371.- LOBATO BRINE, FRANCISCO: Las reformas municipales y regionales en Francia. R.E.V. L. nº 109 any 1.970 pags. 89-93. MICHEL COMBARNOUS: El problema de la Región en Francia. D.A. any 1.969 nº 131 pags. 75 i ss. BRIAN CHAPMAN, La Administración Local en Francia. I.E.A.L., traducció Carlos Enrique Ruis del Castillo y de Navevas cuas. GEORGES MAGE: La División de la France en Départements. These pour le Doctorat. Toulouse 1.924. Reformas en los departamentos y Regiones de Francia. nota preliminar per Jose Luis Meilán, Publicaciones del Centro de Formación y perfeccionamiento de funcionarios. EDGAR FAURE: Cinq propositions pour la région. Revue administrative nº 158 any 1.974. MAURICE BOURJOL: Les institutions regionales de 1.789 a nos jours. Colección L'Administration Nouvelle. Paris 1.969
- 2) Art. 3 de la Constitució Francesa de 5 d'octubre de 1.958.
- 3) V. per exemple l'article 24 en relació al Senat i el 84 sobre la revisió Constitucional, lo mateix que el 56 sobre el Consell Constitucional.
- 4) El Govern de Vichi l'any 1.941 fa una divisió regional. Vegeu el llibre de JEAN BANCAL: Les circonscriptions administratives de la France, leurs origines et leur avenir. Contribució a l'étude de la geographie administrative. Paris 1.945 pag. 199. Córsega en aquest cas quedava unida a la Regió de Marsella.
- 5) La redacció modificada hagués estat la següent: "Las entidades territoriales de la República son los municipios, los departamentos, las regiones i los territorios d'ultramar. Qualsevol altra entitat territorial serà creada per llei.
Aquestes entitats s'administren lliurement per medi de Consells, en les condicions previstes per la llei."
Els Consells dels municipis i dels departament són electius.
Els Consells de les regions i per l'exercici de les competències de caràcter regional, els consells dels departaments d'Ultramar se componen de consells electius i de consellers representants de les activitats econòmiques socials i culturals.
Els consellers dels territoris d'Ultramar se componen de consellers electius, y poden, además, incloure representants de les activitats econòmiques, socials i culturals.
En els departaments, les regions, i els territoris, el delegat del govern té al seu càrrec la cura dels interessos nacionals i el control administratiu del respecte a les lleis!...

- 6) El senat ja se designava de manera indirecta Vid. MANUEL JIMENEZ DE PARGA: Los Regímenes Políticos Contemporáneos, Teoría general del Régimen. Las grandes democracias con tradición democrática, Tecnos Madrid 1.968. Però el projecte DE GAULLE juntava a uns senadors de representació territorial, parescuts als antics, uns altres que venien a representar les activitats social i culturals. Les funcions de la segona Cambra quedaven també disminuïdes fins a quedar convertit el Senat en un còs merament consultiu. La vacant del President de la République no se cubria, com ara, amb el president del Senat, sino amb el primer ministre. La responsabilitat governamental tant sols s'exercia davant l'assamblea de diputats. Vid MAURICE BOURJOL: Región et Administración Regional, op. pag.s 399 i 400
- 7) Aixó és una de les notes de la anomenada existència discreta de la Regió. Vegeu M. LECAT: Informe presentado en nombre de la comisión de leyes constitucionales de legislación y de la administración General de la República sobre el proyecto de ley nº 2.067 que contiene la creación y organización de Regiones, traducció, Pedro Mª Larrumbe y Biurrun. R.A.P. nº 68 pag. 422. També nota la falta de sanció Constitucional de les Regions ANTONIO RISCO SALANOVA: Regionalismo y Planificación, La experiencia Francesa, dins Descentralización administrativa y organización política op. cit. tom III pag. 109.
- 8) Si bé el projecte DE GAULLE sobre Regions emprava aquest terme, la doctrina fent un anàlisi més rigorós ha demostrat que les Regions no tenien la categoria que lis donava el projecte. Vegeu els arguments que empren PARADA VAZQUEZ Y MANZANEDO MATEOS: Corporaciones Locales y desarrollo económico, op. cit. pag. 54
- 9) Vid. M. LECAT: Informe... op. cit. pag. 433 gràcies a l'establiment públic se consegueixen tres objectius: simplicitat perquè no s'afegeix un nou escaló; eficàcia i pragmatisme.
- 10) Vid MAURICE BOURJOL: Región et Administración Regionale. Douze ans de reforme administrative, Berger-Levrault, Paris 1.970, pag. 62.
- 11) De ent institucional també en parla ANTONIO RISCO SALANOVA: Regionalismo y planificación La experiencia Francesa, op. cit. pag. 78 i afegeix, no es descentralització territorial, tot lo més es funcional, i més que funcional, simple desconcentració. Amb caràcters de administració institucional, califica a la Regió SEBASTIAN MARTIN RETORTILLO BAQUER y JAVIER SALAS HERNANDEZ: El nuevo "Regionalismo" y la llamada regionalización de la planificación económica, dins, Descentralización administrativa.... Nuevas fórmulas 1.973 pag. 235. En el mateix sentit vegeu PEDRO Mª LARRUMBE I BIURRUM: La Regió, aspectos administrativos, op. cit, pag. 244

- 12) Córsega era després del 9 de gener de 1.970 una circumscripció d'acció regional. Vid MAURICE BOURJOL: Región et Administración Regionale ., op. cit, pag. 89
- 13) Així per exemple ho feia el projecte regional de l'any 1.941 del Govern de Vichy.
- 14) Vegeu, per exemple, el text del projecte de llei Francesa de reforma Regional aprovat a la reunió del Consell de Ministres de 24 de març de l'any 1.969. "Els límits de les Regions són els establits per el Decret número 60-516, de 2 de juny de 1.960. Malgrat aixó, el departament de Córsega està dotat, per raó de la seva insularitat, de institucions de caràcter regional.
El nombre i límits de les regions se podem modificar per llei, i la seva capital per decret, previ dictàmen del Consell d'Es-tat", (art. 3).
- 15) El mateix article 2 de la esmentada llei de 5 de juliol de 1972 "a contrario sensu" no concibe una regió que tengui menys de tres departaments, i en aquell moment Córsega en tenia tant sols un.
- 16) Art. 2 de la llei de 5 de juliol de 1.972. El projecte DE GAULLE preveia un sistema més rigorós de modificació del nombre i límits de las Regions, exigint una llei.
- 17) Vid ALEJANDRO NIETO: Regionalismo y Regionalización, dins, Problemas Políticos, VII, 1.967, pag. 108 i 113.
- 18) Vid PEDRO M^o LARRUMBE BIURUM: Informe sobre el proyecto francés de ley Regional R.A.P. n° 69 pag. 405
- 19) En el mateix sentit Consejo de Europa. Las instituciones Regionales y la Regionalización de Europa. op. cit, pag. 192. Vid ANTONIO RISCO SALANOVAA Regionalismo y Planificación. op. cit., pag. 77. Vid també M. LECAT: Informe. op. cit. pag. 424
- 20) Vid SEBASTIAN MARTIN RETORTILLO Y JAVIER SALAS HERNANDEZ: El nuevo "Regionalismo" y la llamada regionalización de la planificación económica. op. cit. pag. 225.
- 21) Vid. M. LECAT: Informe, op. cit., pags. 413, 410, 411, 422.
- 22) Vid. M. LECAT: Informe, op. cit. pag. 423
- 23) Vid M. LECAT: Informe, op. cit., pag. 424.
- 24) Art. 5° I, de la llei de 5 de juliol de 1.972.
- 25) Vid PEDRO M^o LARRUMBE BIURUM: La región, aspectos administrativos op. cit. pag. 242 diu que les dues assemblees son perfecta-ment consultives. Jo matisaria dient que és típicament consultiu el Comité Económico i Social. El Consell Regional pot deli-

berar a pesar de que queda mediatitzat, ja que l'instrucció de lo que ha de resoldre correspón al prefecte, lo mateix que - l'execució de les seves decisions.

- 26) Art. 6 de la llei de 5 de juliol de 1.972
- 27) Art. 8 i 9 de la llei de 5 de juliol de 1.972
- 28) Art. 11 de la llei de 5 de juliol de 1.972
- 29) Art. 13 de la llei de 5 de juliol de 1.972.
- 30) Art. 14 de la llei de 5 de juliol de 1.972.
- 31) Art. 3 de la llei de 5 de juliol de 1.972.
- 32) Vid PEDRO Mª LARRUMBE BIURRUM. La Región, aspectos administrativos, op. cit. pag. 242.
- 33) Art. 16 de la llei de 5 de juliol de 1.972
- 34) Aquesta contribució queda especificada dins l'article 4, Així proposa: estudis d'interés regional, proposicions per a coordinar i racionalitzar les inversions, participació en la financiació de serveis col·lectius, realització de serveis col·lectius que presentin un interés regional directe, poden establir acords per realitzar tot això amb altres establiments regionals, també contem les regions amb les atribucions que li confia l'Estat o les agrupacions de col·lectivitats locals (art. 4 de la llei de 5 de juliol de 1.972).
- 35) De exigües atribucions parla PEDRO Mª LARRUMBE BIURRUM: La región aspectos administrativos. op. cit. pag. 246.
- 36) Art. 31, 1 del projecte de llei francès de Reforma Regional del 1.969.
- 37) Art. 31, 2 del projecte de llei francès de reforma regional del 1.969.
- 38) Art. 36 del projecte DE GAULLE
- 39) Art. 27 del projecte DE GAULLE.
- 40) Sempre s'ha pensat que dins una regulació democràtica el control és la contrapartida a l'autonomia.
- 41) Art. 7 de la llei de 5 de juliol de 1.972.
- 42) Vid M. LECAT: Informe, op. cit., pag. 424. També nota això ANTONIO RISCO SALANOVA: Regionalismo y Planificación, la experiencia francesa, op. cit., pag. 80
- 43) Art. 16 de la llei de 5 de juliol de 1.972, Vegeu els comentaris que fa PEDRO Mª LARRUMBE BIURRUM.: La Región, aspectos adminis-

trativos, op. cit., pag. 246.

- 44) Després del decret nº 19 de 9 de gener de 1.970 s'implantà la tècnica dels comitès paritaris entre Còrsega i Provence Côte d'Azur. Vid MAURICE BOURJOL: Region et Administration Regionale, op. cit. pag. 232.
- 45) Arts. 41, 42 i 43 del projecte DE GAULLE
- 46) Vid M. LECAT: Informe, op. cit., pag. 445
- 47) Art. 20 de la llei de 5 de juliol de 1.972
- 48) Per aixó hem dit que se regeix per la clàusula especial de competència.
- 49) Vid JORDI VIVES: Llengües "regionals" i llengües "al.lògenes" Diario de Barcelona, 16 d'octubre 1.976
- 50) Vid ONA CASADEVALL: Còrsega 1.976 (3) Pedre la llengua és perdre l'ànima. diari Avui 10 de juni 1.976.
- 51) Vid ROBERT LAFONT: La revolució Regionalista, Ariel 1.971 pag. 174.
- 52) Ja hem vist que el regionalisme económic ha permès formes d'associació consistents en comitès paritaris de coordinació.
- 53) Vid. el nº 51.

C) EL MODEL PORTUGUES

13. ELS ESPAIS INSULARS PORTUGUESOS: INTRODUCCIO

He escollit aposta el règim Polític-administratiu dels arxipèlags de Azores i Madeira, perquè abans de la revolució de 25 d'Abril de 1.974 tenien un règim distint al del territori del continent. La nova Constitució Portuguesa de 2 d'abril de 1.976 els considera Regions Autónomes (1), lo que ha fet que el seu estudi sia interessant dintre de la part tercera d'aquesta obra, dedicada a l'estudi dels models de dret comparat. Tenim així la possibilitat de analitzar una regió Autònoma pensada per l'any 1.975, i això significa, al mateix temps, una recentíssima aportació política i doctrinal sobre el tema.

El fet de que tant Azores com Madeira sien arxipèlags, serà de gran utilitat per a nosaltres, perquè tindrèm ocasió de contemplar el problema de les relacions interinsulars, que tant preocupa a l'hora de configurar l'organització político-administrativa de les illes.

Cal notar, finalment, que ambdós arxipèlags gaudeixen de la nota de insularitat alçada.

14. LA POBLACION I GEOGRAFIA DE AÇORES I MADEIRA

14.1 AÇORES

14.2 MADEIRA

14. LA POBLACIO I GEOGRAFIA DE AÇORES I MADEIRA.

14. 1 AÇORES.

L'arxipèlag de Açores (2) està situat al mig de l'Oceà Atlàntic, entre Europa i Amèrica del Nord (3). a 760 milles (uns 1.340 Km.) de Lisboa i a 2.110 milles de Nova-York. Està compost per nou illes Santa Maria, S. Miquel, Terceira, Graciosa, S. Jordi, Pico Faial, Flores i Corvo; i alguns illots. Se reparteixen aquestes illes al llarg d'una distància de 600 Km de NO a SE.

La superfície i població (cens de 1.970) de cada illa és:

<u>Illa</u>	<u>Km²</u>	<u>Població</u>
S. Miquel	747	149.873
Pico	433	18.014
Terceira	397	70.368
S. Jordi	238	12.853
Faial	172	17.474
Flores	143	5.302
Santa Maria	97	9.487
Graciosa	61	7.188
Corvo	<u>17</u>	<u>469</u>
TOTAL.....	2.304 Km ²	291.028

Com és natural, les illes no guarden la mateixa distància entre elles! Per contra, si observem un mapa, veurem que és fàcil identificar tres grups d'illes dins el mateix arxipèlag:

CORVO

FLORES

GRACIOSA

S. JORDI

FAIAL

Horta

PICO

TERCEIRA

Angrada do Heroismo

OCCEÀ

ATLÀNTIC

S. MIGUEL

Ponta Delgada

S. MARIA

ARXÍPELAG D'AÇORES

A) Illes del grup oriental

Queden situades entre els 36º i 39º de latitud nord i els 25 i 26 de longitud Oest, i està format per dues illes: S. Miquel i Santa Maria.

S. Miquel. Es la illa més gran de l'arxipèlag, i la més poblada (conté més de la meitat de la població del total). La ciutat de Ponta Delga, ubicada en aquesta illa és una de les tres més importants de les Açores. La distància d'aquest port a Funchal és de 535 milles. Les dimensions màximes de l'illa son 62 Km per 16 Km.

Santa Maria. Es la illa situada més en el sur de les Açores, a una distància casi bé de 100 Km al S.E. de S. Miquel (57 milles)

La distància entre aquestes illes i les del grup central son:

S. Miquel- Terceira, 150 Km.

S. Maria- Pico, 300 Km.

B) Les illes del grup central.

El grup central està format per les illes de Faial, Pico, S. Jordi, Graciosa i Terceira. Faial i Pico estan separades per cinc milles de canal.

Graciosa, de forma ovoide, és la segona de les petites, després de la illa Corvo. Terceira és la tercera illa en extensió i població. La ciutat de Angra de Heroismo situada a la illa Terceira, fou l'antiga capital administrativa i esglesiàstica de l'arxipèlag, i posteriorment capital d'un dels tres districtes, com ja veurem. S. Jordi queda situada en el centre de l'arxipèlag, de manera que té:

Graciosa a 40 Km al nord.

Pico a 20 Km. al Sur

Terceira a 60 Km. a l'Est.

Faial a 30 Km a l'Oest.

C) Si seguim el criteri geogràfic, queda per analitzar el grup occidental d'illes format per Flores i Corvo. Corvo és l'illa més petita de tot l'arxipelàg i la menys poblada, i la situada més al nord. Flores és més gran (la quarta en extensió), la segona en població, i la més occidental de les illes. Situada a prop de Corvo, un 25 Kms. Ambdues estan situades a una distància de 133 milles de Faial.

Si comparem aquestes dades geogràfiques en les de les illes Balears, veim les següents diferències:

a) L'arxipèlag està compost per 9 illes, i no per cinc;

b) Insularitat allunyada de l'arxipèlag Açorià, perquè dista 1.400 Km de Lisboa. Enfront dels 150 Km que nos separen a les Balears de les costes peninsulars;

c) La petita extensió de les illes Açorianes. La suma de la superfície de totes les illes és inferior a l'extensió de Mallorca. L'illa més gran, la de S. Miquel, és parescuda en extensió a la de Menorca (Amb 10 Km^2 a favor de la primera). Hi ha illes parescudes en extensió a Eivissa, com Pico, a pesar de que Eivissa li guanya en més de cent Kilòmetres quadrats. Hi ha illes com Formentera, així es el cas de S. Maria. Una darrera analogia que podem establir d'igualtat d'extensió és la de Corvo i Cabrera.

d) L'existència d'una illa Corvo de 17 Km^2 , la més petita, poblada per 469 h.

e) una població inferior a la nostra 291.028. Balears en té 564.741.

14. 2 MADEIRA.

Arxipèlag (4) ubicat (5) dins l'Atlàntic oriental, en el paral·lel 32º, al nord de les illes Cànaries, en front de les costes del Marroc meridional, a una distància de més de 1.000 Km. de cap de Sant Vicent. Compost per les illes de Madeira, Porto Santo i pels illots Salvagens i Dezertas.

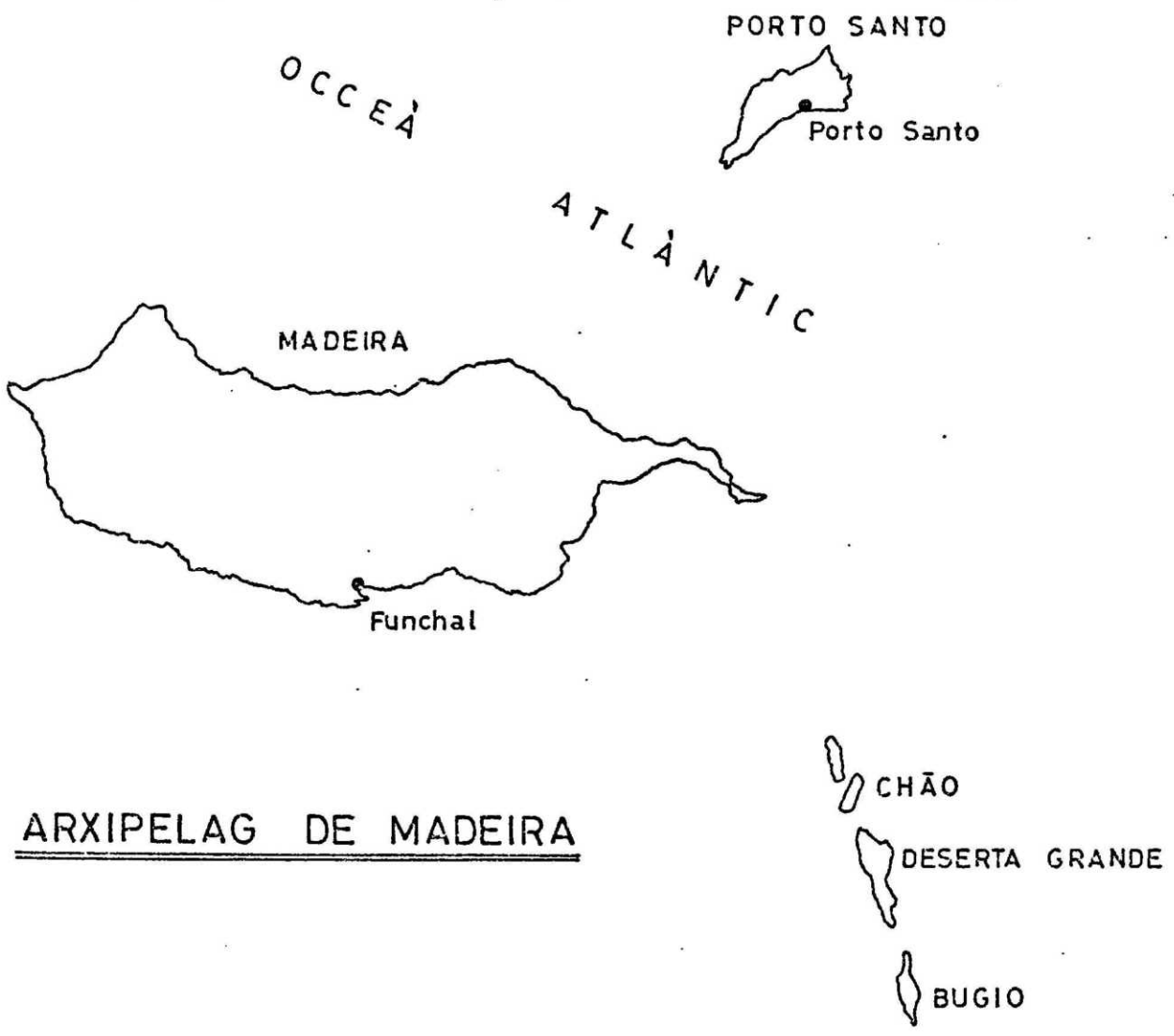
Si feim un anàlisi de cada una de les illes, o grups d'illes, que componen l'arxipèlag, trobam:

Madeira. Es la illa més gran de l'arxipèlag: 741 Km², i la que li dóna el nom. Es el casi tot de l'arxipèlag, com veurem de seguida, degut a la petitesa de les altres illes i illots. Situada a 32º 38' Latitud N. i 16º 54' longitud Oest, té una població de uns 300.000 h., lo que significa una densitat de 404 Km². Es en aquesta illa on s'ubica la capital de l'arxipèlag Funchal, que té uns 100.000 h. i està situada a la part sur, com se veu en el mapa.

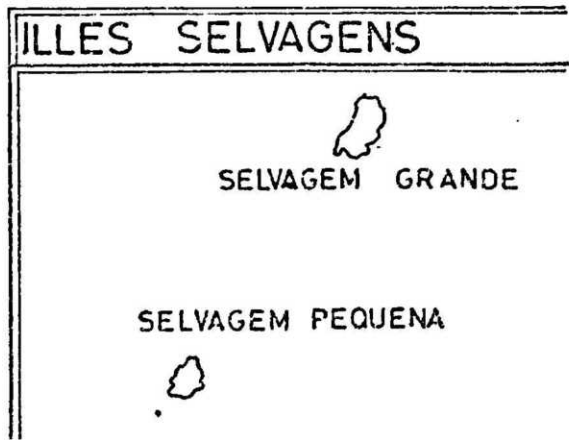
Està a 978 Km al S.W. de Lisboa, a 545 del Cap Djou chi adossat a Africa, i a 443 Km de Tenerife.

Dividida administrativament en 10 municipis, la població està majoritàriament assentada a ciutats que estan devora la mar, en els llocs on les correnties d'aigua desemboquen.

Porto Santo, Situada al Nord est de la illa Madeira (a 39,7 milles de Funchal, 4 hores en vapor). Té una superfície de 42 Km² i una població de 2.934 h. amb un sol municipi.

ARXIPELAG DE MADEIRA

Dezertas. Aquest grup d'illes, que s'estén a una distància de 11 milles de la punta de S. Llorenço, està format per tres illots: Chao, Dezerta Gran i Bugio.

Salvagens. Illots que se troben entre les illes Canàries i Madeira a unes 160 milles al S.O. de Funchal, el major o Salvagens Gran té una milla quadrada. El grup S.O. se compon de dos illots: Pitón Gran i Pitón Petit, i estan a l'altura del paral·lel 30° i el meridià 16°.

Ambdós grups d'illes sumen un total superficial de només 14 Km², lo que repartit entre les 6 illes esmentades nos dona constància del poc pes que tenen dins l'estudi que anam a començar.

En resum i per els nostros efectes pràctics, l'arxipèlag queda reduït a dues illes: Madeira i Porto Santo, amb notables diferències de població (300.000 h. de Madeira contra 2.934 de Porto Santo) i extensió (741 Km² de Madeira, parellada a Menorca, contra 42 Km² de Porto Santo la meitat de Formentera) i relativament a prop. El fet de que Madeira sia tan gran i tenga tant creixuda població en relació a Porto Santo i la relativa proximitat entre les dues illes li lleven desde el nostre punt de vista totes o casi totes les notes d'arxipèlag, quedant aquest casi bé reduït a l'illa gran.

Es pot considerar que l'arxipèlag té la característica de l'insularitat allunyada.

Abans de començar l'anàlisi jurídic de la seva organització Polític-administrativa vull tant sols esmentar que ambdós arxipèlags han estat fins ara territoris típics d'emigració (6)

NOTES

- 1) Vid Títol VII de la Constitució Portuguesa de 25 d'abril de 1974.
- 2) S'ha consultat: Gran enciclopèdia Larousse, veu Azores tom I pag 899-900 veu Azores Diccionari Espasa tom 6 pag. 1.380. Comissao Regional de turismo das ilhas de Sao Miquel e de Santa Maria, informaçao, Ponta Delgada- S. Miquel, Açores. Fulletó publicat per la comisió Regional de Turisme de l'illa de Terceira. Geografia Universal Imago mundi propietat de Manuel de Teran tom I any 1973 pag. 267. MAX DERRAU: Europa, Labor any 1.965 pag. - 108. JUAN VILA VALENTI: La península Ibérica, Ariel, any 1.968 pag. 324. Varis autors: El hombre y la tierra, Geographica Europa III, títol original L'uomo e la terra, Plaza y Janes any 1.968 pag. 477.
- 3) Entre els 36° 55' i els 39° 43' de Latitud Nord i 24° 46' i 31° 16' de longitud Oest de Greenwich.
- 4) S'ha consultat: Ministerio de la Comunicación Social Dirección General de Divulgación: Portugal Libre año III, any 1.974-1.976 pag. 8. MAX DERRUAU: Europa, Labor any 1.965 pag. 108. Veu Madeira: Gran Enciclopèdia Larousse tom 6 pag. 802. Geografia Universal Imago Mundi tom I propietat de Manuel de Teran any 1.973 pag.269 Diccionari Espasa veu Madeira: pags. 1.339, 1.340, 1.341 tom 31. Diccionari Espasa veu, Salvajes, pag. 438 tom 53. Diccionari Espasa veu, Porto Santo, pag. 655 tom. 46. Diccionari Espasa veu, Funchal tom XXI. Ilha de Madeira Edição Da Delegação de Turismo da Madeira. SALVADOR SALINAS: Geografia Universal, Madrid 1.954 pags. 41 i 42.
- 5) Entre els 30° 1' i els 33° 7' de latitud Nord i 15° 51' i 17° 15' de la longitud Oest de Greenwich.
- 6) Consultau per exemple: DEODATO CHAVES: A Emigração nos Açores, Revista de Direito Administrativo nº 1 Coimbra 1968 pags 1 i 55. Mentres que a Madeira emigren cap a América del Sur i principalment a Venezuela. Els Azzorians emigren a América del Nord i especialment a Canadà. Vid Portugal Libre any III 1.974-1.976 Ministerio de la Comunicación Social, pag. 12. AGOSTINHO CARDOSO: O Fenómeno económico-Social da emigração madeirense, Revista de Direito Administrativo tom XII Coimbra 1.968 nº 3 pag. 165. JOSE FERNANDONUMES BARATA: Migrações e povoamento no Espaço Português, Revista de Direito Administrativo, nº 4 1.967 tom XI, pags 243 a 318. Les illes son territoris de emisió demogràfica. Hi ha també territoris de recepció, per exemple Angola, que en aquell temps perteneixia a la mateixa Portugal. MOTA AMARAL: Expresso revista 14 de febrer de 1976. Explica com el poble que arribà a les Açores del continent a partir del segle XV segueix en direcció cap a occident, emigrant a América. Mentres que les classes dominants de les illes han estat tradicionalment lligades a Portugal.

15. L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DELS ARXIPELAGS (1940-1974)

15.1 INTRODUCCIO

15.2 QUESTIONS PREVIES

15.2.1 Els tres espais portuguesos

15.2.2 El districte de l'espai insular

15.2.2.1 Naturalesa

15.2.2.2 Els districtes i les illes

15.2.2.3 Consells de cada una de les illes

15.2.2.4 Comparació de l'extensió, població, nombre de Con
sell i nombre d'illes dels diferents districtes.

15.3 ORGANS DEL DISTRICTE

15.3.1 La Junta General

15.3.2 La Comisió Executiva

15.3.3 El Governador

15.3.3.1 Justificació d'aquest organ.

15.3.3.2 Funcions.

15.4 ATRIBUCIONS I COMPETENCIES DE LA JUNTA GENERAL

15.5 PLA QUADRIENAL

15.6 SERVEIS DISTRICTALS

15.7 EL DISTRICTE I LES ENTITATS LOCALS INFERIORS

15.8 L'ESTATUT DELS DISTRICTES: MODIFICACIONS INTRODUIDES A
CERTES ENTITATS TERRITORIALS INFERIORS.

15.9 L'APLICACIO DE L'ESTATUT A CADA UN DEL DISTRICTES.

15.10 EL CODI ADMINISTRATIU SUPLETORI.

15. L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DELS ARXIPELAGS (1.940 i 1.974).

15.º INTRODUCCIO.

Per no desbordar el tema (1) m'he determinat a començar no abans de l'any 1.940 (2) a estudiar la organització politico-administrativa dels espais insulars Portugesos.

Abans de començar crec que convé dir, perquè aixó evitarà moltes confusions, que Portugal, lo mateix que Espanya, ha estat profundament influenciada pels models Político-Administratius francesos (3).

Dit a tot aixó, el punt de partida nostre és la Constitució Portuguesa, aprovada per plebiscit nacional de 19 de març de 1.933, que va entrar en vigor el 11 d'abril del mateix any, organitzadora de l'Estado Novo. El títol VI de la mateixa se referia al Règim Local, i l'article 125 de la esmentada Constitució distingia entre territori continental i illes adjacents de la següent manera:

...." El territori del continent es divideix en consells que se formen de freguesies i s'agrupen en districtes i províncies, establint la llei els límits de totes les circumscripcions... ()...

2º La divisió del territori de les illes adjacents i la seva respectiva organització administrativa serán regulades per llei especial"...

Els preceptes de la Constitució varen ésser desenvolupats en el Codi administratiu de 1.936, que contemplava tant sols la - estructuració administrativa del territori continental d'acord

amb al mandat constitucional.

Finalment les prescripcions del nº 2 de l'article 125 de la Constitució serien complides amb la promulgació (4) de la llei de Bases nº 1.967 de 30 d'abril de 1.938, que donarà lloc (5) a l'Estatut dels Districtes Autònoms de les illes adjacents de 31 de desembre de 1.940, que fou novament publicat amb petites modificacions pel Decret-lllei nº 36:453 de 4 d'agost de 1.947. Es sobre aquest darrer text (6) on basarem el nostre estudi.

15.2 QUESTIONS PREVIES

15.2.1 Els tres espais Portuguesos.

Dins el Portugal d'aquella (7) època podríem distinguir tres espais: El colonial, l'insular i el continental. Tractats en quant a l'organització político-administrativa d'una forma diferent. Ja que mentres el primer espai gaudeix de descentralització política, el segon tant sols arriba a una descentralització administrativa, així si més extensa que la del continent. Aquest últim espai té una descentralització administrativa simple.

Si fins ara hem contemplat la problemàtica baix d'un punt de vista ampli, o desde la visió Constitucional, contrapassant els espais insulars an els altres dos espais portuguesos. Per motius de claretat, crec que mos convé ara traslladar-nos a una illa de l'arxipèlag de Madeira, o de Açores, i fer una anàlisi de l'organització que se contempla desde allà.

15.2.2 El districte dels espais insulars.

Lògicament les illes están dividides en consells o municipis, i subdividides en freguesies (8), però això succeeix a tot territori continental o insular, inclus pot passar que hi haja

illes que, degut a lo petites amb espai, i a lo poc poblades, tant sols abarquín un sol Consell.

La primera pregunta que cal fer és si cada illa és un ens, com passa a Canàries, o no succeïx així?. També nos podem fer més preguntes. Hi ha cap ens interinsular? Cà's de que hi sia agrupa aquest a totes les illes de cada un dels arxipèlags?.

La resposta an aquests interrogants és sencilla, una vegada llegida la llei. La illa no és un ens com a Canàries, deixant la circumstancia de que una illa sia un sol municipi, però en aquest cà's lo que te rellevància es el municipi, i no l'illa, ja que no hi ha més descentralització pel sol fet de coincidir illa i municipi.

Tampoc existeix un ens interinsular a nivell de tot l'arxipèlag al manco no existeix a Açores, a pesar de que a Madeira podem considerar que sí.

Que és lo que tenim, doncs ? Tenim districtes. Tota illa perteneix a un districte. Pero quants de districtes hi ha? i que és un districte?.

15.2.2.1 Naturalesa

Sobre aquest darrer interrogant, l'Estatut en dona una resposta (9):

"... Cada districte de les illes adjacents constitueix una personal moral de dret públic, dotada de autonomia administrativa i financera"...

Lo primer que cal sentar, una vegade llegida aquesta definició legal i el conjunt de les normes que l'enrevolten, és que nos trobam davant lo que la doctrina entén per ens territorial (10).

El districte així configurat diferia del que en el mateix moment hi havia en el continent, ja que mentres aquest darrer era una mera circumscripció al servici de l'Estat, el primer tenia entitat pròpia. Aquest fenomen no té res de rar a Portugal, que era un país que se regia pel principi de la varietat administrativa (11). Aquesta diferència inicial entre el districte continental i l'insular, s'esborrà a partir de la reforma Constitucional(12) i posterior modificació del Codi Administratiu, any 1959 (13).

15.2.2.2 Els districtes y les illes.

El districte no és una suma d'illes, perquè l'illa no existeix com a ens, sino que es una agrupacio de municipis (14). Es un model paregut a la nostra província. Els espais insulars formats pels arxipèlags d'Açores i Madeira varen esser dividits en quatre districtes (15).

Madeira forma un sol districte, amb capital a Funchal compost per els municipis de les illes de Madeira i Porto Santo i amb el nom de la capital, no de l'arxipèlag (16). Aquí se dona el cas de que hi ha un organ interinsular a nivell de tot l'arxipèlag. Les analogies amb la nostra província de Balears son clares.

El cas de Açores és més complicat. Perque se va dividir en tres districtes, de manera que ni cada illa era un ens, ni tampoc ho era la totalitat de l'arxipèlag.

Quan parlam de tres districtes, de seguida se pot pensar que venien a correspondre en els tres grups geogràfics en que hem dividit l'arxipèlag. Però no va esser així. El criterio geogràfic no fou el predominat, a pesar de que influiria en una petita part.

Els tres districtes tenen el nom de les respectives capitals de districte: Ponta Delgada, Angra do Heroísmo i Horta. El nom d'Azores queda limitat, idò, a la designació geogràfica de l'arxipèlag.

Districte de Ponta Delgada: Comprèn les illes de S. Miquel i S. Maria, El criteri geogràfic era respectat totalment, perquè formen el grup d'illes que hem anomenat orientals. La capital del districte estava situada a l'illa de S. Miquel.

Districte de Angra do Heroísmo (18) comprèn les tres illes del grup central. Terceira, Graciosa i S. Jordi. La capital té el mateix nom, i està ubicada a la illa de Terceira. Aquest districte no comprèn a totes les illes del grup central, però sí a illes veïnes.

El Districte de Horta està format per illes del grup central i per la totalitat de les que perteneixen al grup occidental: Faial, Pico, Flores i Corvo, lo que fa que entre els dos grups d'illes hi haja distàncies de 133 milles. Horta, que està a la illa de Faial, és la seva capital. Aquesta divisió que pot parèixer un poc irracional, cobra més sentit, si consideram que les illes Flores i Corvo son petites en extensió 443 Km² i 17 Km² respectivament i en població (5.302 h. i 469 h.).

15.2.2.3 Consells de cada una de les illes:

He volgut contar el nombre (19) de Municipis que té cada illa per veure les vegades en que l'illa i una determinada circumscripció administrativa se confonen. Ja sabem que inclús en aquest cas lo únic que succeeix es que una illa és considerada com a un municipi en lloc d'estar fraccionada en dos o més. D'aquesta manera S. Maria forma un sol Consell, subdividit en 5 freguesies, i

Graciosa també en forma un, subdividit en quatre, i Faial subdividit en 13. A més d'aquests 3 exemples, n'hi ha dos de més característics: el de Corvo i Porto Santo, on hi ha un sol consell a cada una d'elles, que engloba a la Junta de Freguesia(20). Les demás illes estan dividides per un nombre de Consells que oscil·la entre 10 que corresponen a l'illa de Madeira, 6 a S. Miquel, 3 a Pico, i dos a Flores, S. Jordi i Terceira. En definitiva casi la meitat de les illes de ambdós arxipèlags ocupen el territori d'un municipi, si bé la illa no és considerada com a ens independentment d'aquest i del districte.

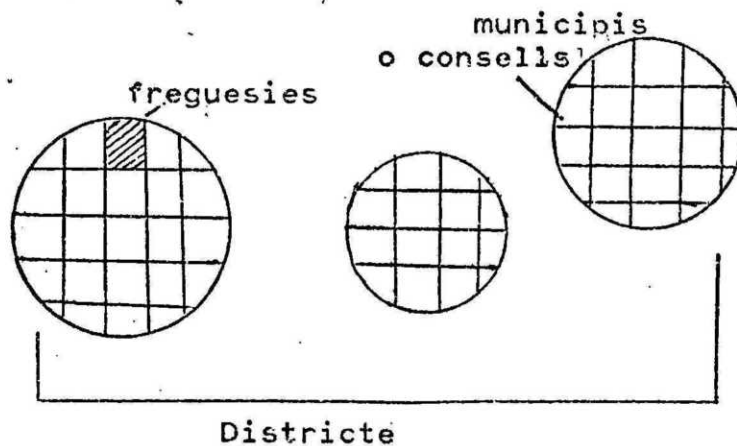
Illes	nº de Consell	nº de Freguesies	Districte.
S. Miquel	6		Ponta Delgada
S. Maria	1	5	
Terceira	2		Angra de Heroismo
S. Jorge	2		
Graciosa	1	4	
Faial	1	13	Horta
Flores	2		
Pico	3		
Corvo	1	1	
Madeira	10		Funchal
Porto Santo	1	1	

15.2.2.4 Comparació de l'extensió, població, nombre de Consells i nombre d'illes dels diferents Districtes.

Districtes	Km ²	habitants	nº d'illes	nº de Consells (21)
Ponta Delgada	844	159.360	2	7
Angra de Heroísmo	696	90.409	3	5
Horta	765	41.259	4	7
Funchal	797	302.000	2	11

Mentres en extensió els Districtes son bastant parecuts, hi ha més diferències de població. Tampoc tenen un nombre de consells iguals, ja que oscil·len entre 5 i 11 per Districte. Els criteris per a configurar aquesta divisió han estat molt variats. En primer lloc, hem de tenir en compte que hi ha dos arxipèlags, Açores i Madeira, i és lògic que Madeira formi tant sols un districte. En el cas d'Açores hi intervenen altres factors. El grup oriental, degut a la població de l'illa de S. Miquel, forma un sol districte. Aquí s'ajunten població i contigüitat geogràfica de ambdues illes. Si les illes del grup central no formen un sol districte és degut a dos motius: a) Les illes del grup occidental no poden, ni en població, ni en extensió, ni en consells, formar un districte; b) Se degué considerar que era massa agrupar tantes illes: les del grup central i les del grup occidental, en un sol districte. Haguessin estat 7 illes i dotze Consells.

El nombre d'illes per districte oscil·la entre 2 i 4.

Organització administrativa de Açores i Madeira: El Districte agrupa una sèrie de municipis, i no té en compte la realitat illa.

El districte no s'otorga un estatut, com se podria pensar. Hi ha regulació uniforme en quant a la organització administrativa i aquesta li vé donada desde d'alt, sense que els interessats hi participin, apesar de la paraula Estatut, mitjançant l'Estatut dels Districtes autònoms de les illes adjacents, que té forma de llei. No hi ha, per tant, normes constitucionals que diguin com ha d'ésser l'organització Político administrativa de les illes, excepte aquella de l'article 125 que nemet la regulació a una lleí especial.

15.3 ORGANS DEL DISTRICTE

Els organs del districte són la Junta General, la comisió executiva i el representant de l'Estat o Governador (22).

15.3.1 La Junta General

La junta (23) queda integrada normalment per set procuradors, dels quals n'hi ha tres de nats (24) i quatre de elegits, amb un mandct de quatre anys. Aquesta elecció no és per sufragi universal directa i secret, sino per sufragi orgànic (25).

La constitució, sessions, reunions, resolucions de la Junta i la inelegibilitat i incompatibilitat dels procuradors són regulades per lo dispost en el Codi Administratiu per els Consells Provincials (26).

President. La Junta té un President, anomenat pel Governador de entre els procuradors elegits, poguent recaure l'elecció excepcionalment en persona que no sia procurador, de rellevants mèrits. El mandat d'aquest president és també de quatre anys. De la mateixa manera que el nomena el Governador pot reelegir, dispensar o destituir el President de la Junta General (27).

Lo més curiós, quant abordam la figura del President de la Junta General, és que no apareix com a organ diferenciat com inclús preveu la llei de Régim local Espanyola en la figura del Batle i President de la Diputació, i no en parlem de les regions italianes, que distingeixen entre Consell Regional, La Junta i el President de la Regió. Aixó no vol dir que el President de la junta General del districte no pinti res. Per començar és president de la junta general i de la Comissió executiva, i sempre actúa baix d'un d'aquests dos càrrecs. Lo que no succeeix mai és que actui com a President del Districte.

Entre les funcions que té com a President de la Junta destaquem: la de representar-la en judici i fora de judici, executar i fer executar les decisions de la Junta, publicar les seves resolucions (28), pot convocar per assistir a una determinada reunió a cada un dels directors (técnicos) dels serveis districtals (29).

Com a president de la Comissió executiva, el President convoca

les reunions i les dirigeix, és el vertader motor de l'administració districtal, fa el projecte de Pla quadrienal per a proposar-lo a la Junta General, projecta també el pla anual de la Comissió Executiva, les bases del pressupost, proposa transferències de partides pressupostàries i pressuposts suplementaris, proposa alteracions a l'organització dels serveis districtals(30).

Com podeu veure, la democràcia brilla per la seva pròpia absència: tres procuradors són nats, y quatre són elegits orgànicament; el president és elegit per el Governador, i també pot esser destituït i reelegit per ell, sense que quedi vinculat a elegir-lo de entre els procuradors.

Control sobre les resolucions de la Junta. Les resolucions de la Junta tant sols poden esser suspeses, modificades o anul·lades en els casos prevists per l'Estatut i el Codi administratiu. Al manco dins l'articulat de l'Estatut contemplam tres organs (31) de control: El Governador (32), que serà estudiat adequadament com a organ separat, el Consell de Ministres, que controla el Pla quadrienal autorizant-lo, i el Ministre de Finances que ha d'aprovar les resolucions sobre emprèstits.

15.3.2 Comisió executiva.

La formen dos procuradors i el president de la Junta General. Els procuradors són elegits per la Junta d'entre els seus membres (33).

La Comisió executiva és delegada (40) de la Junta General i actua sempre en representació seva, tenguent les mateixes atribucions (34)

La Comissió se reuneix ordinàriament una vegada per setmana, i extraordinàriament quan el president la convoca (35).

Les resolucions de la Comissió executiva només poden ésser suspeses, modificades o anul·lades en la forma i pels casos prevists a l'Estatut i Codi Administratiu (36).

15.3.3 Governador

Es el representant (37) del Govern a cada districte i la màxima autoritat (39).

15.3.3.1 Justificació d'aquest organ

El preàmbul del primer Estatut la concebeix així:

..." La separació creada entre el continent i els arxipèlags per la mar imposa que aquests magistrats puguin normalment decidir certes qüestions que se torbarien en ésser presents al Govern, i tal vegada no sempre li poguessin ésser sotmeses amb tots els elements indispensables per el seu bon despatx"...

15.3.3.2 Funcions.

Ademés dels poders que tenen els Governadors Civils del Continent segons el Codi Administratiu, els Governadors dels Districtes autònoms tenen els següents, que agruparem en quatre apartats per a fer-ho més clar.

A) Gestió dels interessos Polítics i administratius de l'Estat, baix aquest rètol podem englobar les següents funcions.

1) Fiscalitzar l'activitat de tots els serveis públics depenents de l'Estat que estàn en el districte.

2) Resoldre, en càs d'urgència, els dubtes i dificultats que surtin en la aplicació de lleis i reglaments a serveis de l'Estat.

3) Visitar al manco una vegada cada any els distins punts de les illes, rebent peticions i reclamacions (41).

B) Inspecció i fiscalització tutelar de l'administració districtal autònoma i local general.

Dins aquest epígraf, tan important per noltros, perque mos donarà la pauta del grau de control del governador damunt la Junta general i altres organs districtals, anotam:

1) Nombra el president de la Junta General i el substitut, un vocal efectiu i un altre suplent per a la comissió districtal de comptes (42), els Presidents de les cambres municipals, els consells municipals, a on li fou permés, i els regidors.

2) Exerceix la tutela, escoltada la comissió districtal de comptes, sobre les deliberacions de la comissió executiva relatives a transferències de partides suplementàries o a presupots suplementaris.

3) Aprova, escoltade la comissió districtal de comptes, el reglament privatiu de contabilitat de la JuntaGeneral.

4) Suspeèn les resolucions de la Junta general i de la Comissió executiva, quan les considera greument lesives a l'interés general. Notem que el control és d'oportunitat, i no de legalitat.

5) Autoritza la admissió de candidats a concursos (oposicions) oberts per els cosos administratius.

C) Ordre Públic.

Dirigeix els serveis de policia cívica, disposant de la policia de Seguretat per a mantenir l'ordre i la tranquil.litat pública.

D) Reglaments legislatius.

Es de competència del governador, escoltada la Junta General i amb autorització del President del Consell, fer reglaments legislatius sobre qualsevol matèria no regulada per llei o per decret, o quan els reglaments del Govern no sien aplicables al districtes.

Desconcentració. El governador dels districtes autònoms se troba, en quant a competències, al mig entre el governador civil del continent i el de Ultramar (44), operant amb una desconcentració més extensa que el del continent i manco que el de Ultramar. Desconcentració que pot ésser reforçada amb delegacions de poders ministerials (45).

15.4 ATRIBUCIONS I COMPETÈNCIES DE LA JUNTA GENERAL.

L'Estatut fa una distinció entre atribucions i competències administratives, que no fa més que seguir la doctrina general del seu país (46).

Es molt interessant que analisem aquesta qüestió per acabar de veure el grau d'autonomia de que disfruten els districtes. El fet de que el títol que enmarca a la llei sia "Estatut dels districtes autònoms" nos podria fer pensar que el districte té possibilitats de legislar, però ni la realitat és aquesta (47), i llegint el text de la llei se veu de seguida, ni la doctrina ho entén així. (47 bis).

No tenen els districtes competència legislativa sobre les matèries descentralitzades. No hi ha, doncs, descentralització política, sino simplement administrativa. No deval·la, diguem-ho així, un concepte desde la metròpoli al districte, perque aquest

pugui ésser legislat per el districte. Hi ha tant sols una descentralització de serveis. La llei está feta per les Cambres nacionals a la metròpoli, i serà aplicada per la Junta General, com a organ d'un ens descentralitzat administrativament. Gràcies an aixó, la Junta té, per exemple, potestat reglamentària típica d'aquesta casta de descentralització. (48).

El text que parla de les atribucions (noltres les anomenariem competències) en fa vuit classificacions: Administració del bens districtals; Foment agrari, forestal i peñuari; coordinació económic; obres públiques, fiscalització industrial i -vialitat; salut pública; assistència; educació i cultura; policia.

Vist així mos pot paréixer molt abstracte, però de cada una de les atribucions l'Estatut diu lo que correspón resoldre a la Junta (art 16-25) amb una precisió i minuciositat (49) que és molt distinta a la que estam acostumans en la llei Espanyola de Régim Local, buidada després competencialment per les lleis generals de L'Estat (50). Dit tot aixó, cal afegir que les competències la Junta General tenen el caràcter de exclusives (51)

Lo que sí podem assegurar, és que el cúmul de competències otorgades a la Junta General fa que el districte autónansia beneficiat per una més grossa descentralització (52) en relació als ens parecuts del continent, sien les províncies, en el moment en que se promulgà la llei, sia el mateix districte continental a partir de l'any 1.959 (53).

Per acabar amb el tema de les competències mos podriem demanar si se retgeixen pel principi de la clàusula general o Espe-

cial (54). La contestació es senzilla: Funcionen en base a la anomenada clàusula especial. No poden resoldre, idó, tot lo que entri dins l'ampli concepte de "interessos generals dels districtes", sino que tant sols lo que taxatiuament ha quedat enumerat pels articles 16 a 25 de l'Estatut (55).

15.5 PLA QUADRIENAL

Una de les limitacions de la Junta General és la de tenir que seguir el Pla quadrienal. El projecte d'aquest era elaborat per la Junta. Tenia tres capítols: necessitats públiques del districte, possibilitats probables, normes generals de orientació administrativa i obra. El Pla és aprovat pel Consell de Ministres i vinculava a la Junta General, Comisió executiva i serveis dependents (56).

15.6 SERVEIS DISTRICTALS

L'Estatu distingeix nou serveis (57) districtals (58): Secretaria; Tresoreria; Serveis agrícoles; Serveis pecuaris, Serveis de Salut; Serveis d'Obres Públiques, Serveis industrials i elèctrics; serveis de viabilitat; Laboratori;. Que son regulats amb minuciositat per els arts. 41 al 65. Ara be, preveu que no tots existiràn a cada districte, i remet a una llei orgànica la concretització de quins tenen que perteneixer a cada un d'ells.

Alguns serveis s'agrupen en direccions generals (59), que tenen al seu cap un tècnic. Son precisament aquest directors-tècnics els qui són convidats per el president de la Junta General a assistir a determinades reunions quan els necessita (60). Però la seva missió no acaba aquí, sino que proposen a la Junta Executiva la part del pla quadrienal que lis correspon. Lògicament executen

les lleis reglaments i resolucions relatives als serveis del seu ram, i presten en definitiva al president de la Comissió executiva la col.laboració que lis demana (61).

15.7 EL DISTRICTE I LES ENTITATS LEGALS INFERIORS

Dos organs districtals mantenen relació amb les entitats locals que viven dins el districte: La Junta General i el Governador.

La Junta té un paper discret, i se limita a fer, interpretar, modificar o revocar ordenances sobre matèries de competència municipal que convengui regular uniformement a dins tot el districte (62).

Ja hem vist que el Governador tenia un paper més important, perquè nomenava els presidents de les Càmbrs municipals, degades els Consells municipals i els regidors (63).

15.8 L'ESTATUT DELS DISTRICTES: MODIFICACIONS INTRODUIDES A CER-TES ENTITATS TERRITORIALS INFERIORS.

En paraules de CAETANO lo que s'intentava quan se confeccionava l'Estatut dels districtes autònoms, era estendre el Codi Administratiu a les illes (64). En relació a la problemàtica plantejada, modificacions que fa l'Estatut a la regulació de les entitats més petites que el districte, les dividirem en tres grups:

- a) Especialitats de les illes de Porto Santo i Corvo. Tal vegada, degut a la petita extensió de les dues illes i a la poca població. Son les més poc poblades de ambdòs arxipèlags, l'Estatut preveu una simplificació de la seva organització jurídica administrativa (65). D'aquesta manera suprimeix les Juntes de fraquesia, i les seves competències passen a les Càmbrs municipals (66) Fa de delegat de la Junta General a l'illa el President de

la Cambra municipal (67). L'article 115 de l'Estatut dispensa a ambdós municipis de certes obligacions (algunes dites mínimes per les lleis Espanyoles, d'altres relacionades amb l'Urbanisme);

b) Freguesies d'Açores. Ademés de les seves funcions pròpies, tenen les que per llei perteneixen a les cases del Poble sobre instrucció, educació i progrés locals (68).

c) Freguesies de Madeira. Per contra, a Madeira just queda el regidor a la Freguesia. Les seves competències passen a la Cambra municipal, i la representació d'aquelles al Consell és suplida per l'elecció de 4 vocals anomenats per el Governador(69).

15.9 L'APLICACIO DE L'ESTATUT A CADA UN DELS DISTRICTES

Acabam de veure que l'Estatut per lo que respecta a entitats locals més petites que el districte no en fa una regulació uniforme. Nos podem demanar de seguida si per lo que respecta al districte, passa lo mateix.

Dins l'Estatut no veim cap norma que estableixi que tal o qual cosa no s'aplica a un altre districte (70) lo que si realment trobam és: Primera, quan parla del tema de les atribucions (74) senyala l'Estatut que les Juntes Generals poden tenir atribucions, lo que significa que no és imperatiu que les tenguin. Estarà con dicionat el fet de que les tenguin a la possibilitat de poder-les exercir?

Segona. A altres moments l'Estatut encara parla més clar. Així, després d'haver enumerat els serveis districtals, matisa diguent, "una llei orgànica fixa quins serveis hi haurà a cada un del dis

trictes" (72) Succeirà que seràn negats determinats serveis a un districte, pero la seva Junta General continuarà tenguent atribucions sobre el servei no permès?.

La llei orgànica de serveis (72) aclareix tots aquests punts, i en resum otorga totes les atribucions i tots els serveis que preveu l'Estatut a tres dels districtes: Ponta Delgada, Angra do Heroísmo i Funchal; i en canvi limita les atribucions del districte de Horta (74) i com a resultat li disminueix el nombre de serveis (75).

15.10 EL CODI ADMINISTRATIU, SUPLETORI.

No escandalitzarem a ningù si deim que el Codi Administratiu és Supletori de l'Estatut. Supletorietat que es una conseqüència lògica del mateix origen de l'Estatut: adaptar el Codi a les illes.

Aquesta supletorietat se materialitza en nombrosos articles de l'Estatut, sia en remissions concretes. la constitució, sessions, reunions, resolucions de la Junta General, incompatibilitats i inelegibilitats se regiràn per el Codi Administratiu (art. 14); el Governador té además dels poders que dona el Codi Administratiu als governadors civils (art 99). Sia amb una autèntica clàusula de supletorietat, com la que llegim a l'article 126, ubicat dins les disposicions finals i transitòries:

... "En tot lo que no estigui especialment previst pel present estatut regirà lo dispost en el Codi Administratiu del Continent".

Relacions entre els distints districtes. Lo que nos demanam ara és si l'estatut preveia qualque casta de relació o lligam, entre els distints districtes que componen l'arxipèlag d'Açores.

L'Estatut no preveia cap mena de relació, no parla de cap concert entre districtes per a la gestió de qualque servei i si un districte no pot dur a terme un determinat servei, el supleix l'Estat. No hi ha cap possibilitat de federació de districtes, i això es normal dins el terreny de la descentralització administrativa. No obstant, la Administració Central considerava degades a Açores com una unitat, i així tant Açores com Madeira son Regions de planificació Regional en el II Pla de Foment (76).

NOTES

- 1) La doctrina Espanyola ha tocat aquest tema, i tenc coneixement de dos articles. LEOPOLDO DE LA ROSA OLIVERA: Los Espacios insulares en el Régimen Local Portugués, R.E.V.L. nº 50 1.950 pags. 192-205 LAZARO SANCHEZ PINTO Y SUAREZ: Especialidades de las Estructuras Administrativas Estatales en las islas Canarias, dins el llibre, Estudios de Derecho Administrativo Especial Canario, I curso - 1.965066 Cabildo insular de Tenerife, Aula de Cultura.
- 2) Per lo que respecta a les Açores fins a l'any 1.766 les illes es tigueren dividides en Capitanies subordinades a un cap comú totes elles. A partir d'aquella dada, l'arxipèlag passa a constituir una Capitania General, que tenia la seu a la ciutat de Angra do Heroismo, illa de Terceira. L'any 1.832 se constitueix en prefectura, i poc temps després l'arxipèlag és dividit en tres districtes Vid. Comissao Regional de turismo das ilhas de Sao Miquel e de Santa Maria, informacao, Ponta Delgada- S. Miquel Acores P.L.). El Codi Administratiu de 13 de març de 1.842 se divideix en nou títols (Subdividits en Capitols i articles) un dels quals és disposicions especials per les illes adjacents Vid. R.M. de LABRA: Portugal y sus Códigos. Estudio de política y legislación contemporáneos any 1.877 Madrid pag. 248. El règim autòmic de les illes s'inicia pel Decret de 2 de Març de 1.895 alterat per la llei de 12 de juny de 1.901, que fou succesivament aplicat a Ponta Delgada (Dec. de 18 de novembre de 1.895) a Angra do Heroismo (Dec. de 6 d'octubre de 1.898) i Funchal, Dec de 8 d'agost de 1.901 Vid MARCELLO CAETANO: Manual de Direito Administrativo; Coimbra 1.970 pag. 101.
- 3) Vegeu quines són les paraules de CAETANO: Manual..op. cit. pags. 26 i 27 i implantació del Regim liberal que se consolida a partir de 1.833 du a l'adopció del sistema administratiu de tipus francès"...
- 4) Diu CAETANO: Manual... op. cit. pag 155 L'any 1.938 varem esser designats per estudiar l'extensió del Codi a les illes adjacents i amb aquest fi varem recórrer en missió oficial, els arxipèlags de Açores i Madeira. Amb parecudes paraules parla l'Exposició de Motius del Decret- llei nº 30: 214 de 22 de desembre de 1.939 primera redacció de l'Estatut dels districtes autònoms.." Així se torna extensiu als arxipèlags de Madeira i Açores el Codi Administratiu de 31 de desembre de 1.936, però respectant les condicions particulars en que aquest territoris es troben".... En quant a la labor preparatòria de la llei, diu l'exposició de Motius.... " Amb exdepció de Santa Maria, totes les illes adjacents foren visitades en misió d'estudi per un professor de dret administratiu comissionat per aquest fi. Els problemes que la reforma suscitave foren considerats "in loco", escoltant sobre ell els qui, per autoritat, per experiencia, o per posició, poguessen contribuir a resoldre'ls. Poques vegades una llei d'administració local haurà estat mes cuidadosament preparada"...

- 5) Diu l'exposició de motius del decret- llei nº 30:214 de 22 de desembre de 1.939..." Amb execució de la llei nº 1.967, de 30 d'abril de 1.938 se publica ara l'estatut dels districtes autònoms de les illes adjacents"... el subratllat es meu.
- 6) Rectificat, per errors en el llenguatge, en el Diari del Govern de 23 d'octubre de 1.947 i en el 29 de gener de 1.948.
- 7) Ara la divisió s'ha simplificada degut a l'emancipació de totes les Colònies, però així i tot, consider que la nova Constitució té en compte dos espais: el continental i l'insular. I és en aquest darrer que li dóna la possibilitat de que se convertesqui en Regió Autònoma.
- 8) Consells. El concelho Portugues és l'equivalent a lo que noltros deim municipi, i és tant equivalent, que la nova Constitució portuguesa de 1.976, en lloc de parlar de concelho, empra simplement per mera sustitució el terme municipi (art. 249 de la nova Constitució). Per contra, la Freguesia que s'anomena igualment abans i després de la Revolució, és el nostre equivalent de l'entitat local menor prevista a la llei de Régim Local vigent art. 10 i Base 1ª de l'Estatut de Régim Local, llei de 19 de novembre de 1.975 nº 41/75. La doctrina Espanyola havia posat de manifest la igualtat que hi havia entre la parròquia i l'entitat local menor Vid. RAFAEL ENTRENA CUESTA: Curso..., op. cit. pag. 289 si tenim en compte que freguesia significa parròquia, tota mena de dubte és desapareguda.
- 9) Art. 3 de l'Estatut dels districtes autònoms.
- 10) M'ajuda a corroborar aquesta idea CAETANO: Manual... op. cit. pag. 181 a pesar de que la doctrina portuguesa preferix emprar el terme "autarquia local". Els elements sustancials de les persones Juridiques son, segons AURELIO GUAITA: División territorial y descentralización I.E. A.L. Madrid 1.975 pags 206-207 a) colectivitats de persones; b) fins propis; c) conjunt de bens d) organització. Vid també MARCELLO CAETANO: Tratado Elemental de Derecho Administrativo (teoria general) traducció i notes de L. Rodó. Santiago de Compostela, fascicle sese data pag. 153.
- 11) V. AGUSTIN DIEZ FLORENTINO: Breve visión comparada del Régimen local hispano-Portugués, R.E.V.L. nº 71 1.953 pags. 705-21 tan sols de municipis se'n poden diferenciar set categories. vid. pag. 714.
- 12) De reformes Constitucionals n'hi va haver moltes a Portugal entre l'any 1.933 i l'any 1.974, una de les darreres fou la de l'any 1.971 Vid. E. GONZALES ANTONIO: La reforma Constitucional Portuguesa de 1.971 R.E.P. 1.971 nº 180 p. 113. La llei nº 3 de 16 d'agost de 1.971 diu a l'article 5... "L'Estat portugués és unitari, poguent comprendre regions autònomes amb organització Político-administrativa adequada a la seva situació económica i a les condicions del respectiu medi social"... Aquesta descentralització correspon únicament als territoris d'ultramar, diu -

- l'autor, pag. 116.
- 13) Vid CAETANO: Manual... op. cit. pag. 347.
 - 14) V. Art. 1 de l'Estatut dels districtes Autònoms de les illes adjacents redacció de 4 d'agost de 1947.
 - 15) Comissao Regional de Turismo Das illas de Sao Miquel de Santa Maria Infomação Ponta Delgada- S. Miquel Açores pag. 4 el fulle tó no du data.
 - 16) Fou districte de 1º ordre art. 2 de l'Estatut.
 - 17) Districte de 1º ordre segons l'article 2 de l'Estatut.
 - 18) Districte de 2º ordre segons l'article 2 de l'Estatut.
 - 19) Totes aquestes dades estan tretes de la taula anexa al Decret- llei nº 30:214 de 22 de desembre.
 - 20) Vegeu l'article 120 de l'Estatut.
 - 21) Vegeu la taula anexa al decret llei nº 30.214 de 22 de desembre de 1.939.
 - 22) Base II de la llei nº 1.967 de 30 d'abril de 1.938 i art 3-5 de l'Estatut.
 - 23) Tot l'articulat sobre la Junta i Comissió Executiva és desenrotllament de la Base V de la llei nº 1.967 de 30 d'abril de 1.938.
 - 24) Que son: El Rector del Liceu del Districte; el Delegat distric- tal de l'Institut Nacional de Treball i Previsió; L'enginyer di- rector tècnic de la Junta autònoma de Ports dels districtes de Ponta Delgada, Angra do Heroismo i Funchal i l'enginyer director de les obres públiques del districte de Horta (Art. 19 de l'Es- tatut).
 - 25) Vegeu l'article 10 de l'Estatut.
 - 26) Vid article 14 de l'Estatut
 - 27) Vegeu l'article 8 nº 1, 2 i 3 de l'Estatut.
 - 28) Art. 38 nº 12, 13, 14 de l'Estatut
 - 29) Vid article 12 de l'Estatut
 - 30) Art. 38 nº 1º, 2º, 4º, 5º i 11º.
 - 31) Art. 28 de l'Estatut.
 - 32) Nomena el President de la Junta General i el seu substitut; aprova, escoltada la comissió districtal de comptes, el reglament privatiu

de contabilitat de la Junta General, suspèn les resolucions de la Junta General, autoritza la admisió de candidats a concursos oberst pels cossos administratius Art. 99 nº 4, 6, 7, 8.

- 33) Art. 29 de l'Estatut
- 34) Vid Art. 31 de l'Estatut
- 35) Vid Art. 32 de l'Estatut.
- 36) Vid art. 28 de l'Estatut
- 37) El preàmbul de la primera regulació de l'Estatut parla de que es "un vertader representant del poder allunyat" i no un auxiliar del Govern, com succeïx al Continent.
- 38) Tota la regulació de la figura del Governador té com a origen la base XI de la llei nº 1.967, de 30 d'abril de 1.938.
- 39) Després del President de la República, President del Consell els ministres, els subsecretaris d'Estat i els presidents del Suprem Tribunal de Justicia, de l'Assamblea Nacional i de la Cambra Corporativa, vid arts. 98 i 5.
- 40) Les resolucions de la Comisió Executiva, tant sols podem esser modificades amb caràcter retroactiu, quan se decideix en recurs (art, 35 de l'Estatut).
- 41) Vid Art. 99 nº 1-3 de l'Estatut.
- 42) D'aquest organ no n'haviem parlat encara. Vé a substituir al Tribunal de Comptes del Continent, segons expressió de CAETANO: Manual... op. cit, pag. 350
- 43) Art. 101 de l'Estatut.
- 44) Vid CAETANO: Manual... op. cit. pag. 350
- 45) Art. 100 de l'Estatut.
- 46) Vic. CAETANO: Manual... op. cit. pag. 208..."Així se justifica que se faci la distinció entre els interessos, fins o atribucions de la persona i els poders funcionals que per la realització d'aquest interessos son otorgats als organs"... i a la pag. 209 de la mateixa obra..."així a l'estatut d'una persona colectiva, al mateix temps d'enumerar les seves atribucions o interessos legítims que justifiquen el seu reconeixement, té que surgir la definició de competència de cada un dels organs".
- 47) Vid CAETANO: Manual... op. cit. pag 188. Autonomia..." no és a Portugal, la capacitat de promulgar normes d'auto-organització o de auto-regulació, però si és simple capacitat de produir actes definitius i executoris, no susceptibles de control jeràrquic i tant sols impugnables devant la via contenciosa"...

- 47 bis) Vid. els arts. 16 a 25 de l'Estatut. El preàmbul diu lo mateix..
"Les Juntes Generals son autònomes, perque resolten definitivament sobre la major part de les matèries sobre les que tenen atribucions i competència; en recurs tant sols davant dels tribunals".
- 48) Art. 26 nº 1 de l'Estatut.
- 49) He trobat que no era necessari la enumeració de totes i cada una d'elles, degut a lo casuístiques que són, algunes estan dividides en ll apartats, sobre els quals la Junta General pot resoldre.
- 50) Vid J. SALAS: El tema de las competencias; Instrumentación de las relaciones entre el Estado y la Administración Local desde la perspectiva de la descentralización territorial, dins, Descentralización administrativa y Organización Política tom II op. cit. pag. 338.
- 51) No passa aquí que le llei General és l'Estatut, i que l'especial sien les lleis de l'Estat, sino tot lo contrari. Vid també LAZARO SANCHEZ-PINTO Y SUAREZ: Especialidades de las Estructuras Administrativas Estatales en las islas Canarias.. op. cit, pag.55
- 52) No hi ha autèntica descentralització sense recursos econòmics, pero omitim l'estudi dels mateixos, perque si bé consideram que són importantíssims per l'organització político administrativa de qualsevol ens, desborda el tema que nos hem proposat.
- 53) Vegeu CAETANO: Manual... op. cit. pag. 350 que parla amb el mateix sentit. L'Exposició de motius de la redacció primitiva de l'Estatut parla de..." descentralització de certs serveis públics que en el continent depenen del Govern.." el subratllat es meu.
- 54) Sobre la clàusula general o especial vid. ENTRENA CUESTA: Curso ... op. cit. pag. 139
- 55) Amb l'intenció de no fatigar al lector, he omitit la enumeració de les competències en concret, degut a lo llargues i minucioses que son, ja que ocupen dos fols sencers del Diario da República Portuguesa.
- 56) Art. 27 de l'Estatut.
- 57) Vid CAETANO: Manual... op. cit. pag. 234 defineix els serveis administratius d'aquesta manera: "organitzacions permanents de activitats humanes ordenades per a l'exercici regular de les atribucions de certa persona colectiva de dret públic baix de la direcció dels respectius organs"...
- 58) La unió dels serveis al districte ha estat resumida com a .."
quadro unitari de gran eficàcia" Vid LAZARO SANCHEZ-PINTO I SUAREZ: Especialidades de las Estructuras....., op. cit. pag. 55.
- 59) Vid article 47 de l'Estatut.

- 60) Vid Article 12 de l'Estatut.
- 61) Vid art. 49 de l'Estatut.
- 62) Vid art. 26 nº 2 de l'Estatut.
- 63) Vid art. 99 nº 4 de l'Estatut.
- 64) Vid CAETANO: Manual.. op. cit, pag. 155
- 65) Diu el preàmbul... "Se'ls hi va respectar l'autonomia municipal perquè així convenia a les poblacions, aïllades del món dins les seves illes tan petites i pobres... () és sempre equivocat fer reformes administratives amb esquadra i compàs ()... al manco que avui se respecti l'imperatiu de diferenciació resultant de la diversitat de condicions i circumstàncies...()... L'existència dels Consells en aquestes petites illes és un benefici real per els pobles, sempre que no se'ls imposi les mateixes lleis i obligacions concebudes per a casos de molta diversa índole social. La solució adoptada pareix raonable i ventatjosa, acomodada a les realitats i conseqüent amb les possibilitats locals"...
- 66) Art. 112 de l'Estatut.
- 67) Art. 113 de l'Estatut nº 2
- 68) Arts. 120-122 de l'Estatut, aquests articles tenen el seu fonament en la Base III de la llei nº 1.967, de 30 d'abril de 1.938.
- 69) Arts. 123-125 de l'Estatut, articles que tenen el seu fonament en la Base IV de la llei nº 1.967 de 30 d'abril de 1.938.
- 70) L'única norma discriminatòria podria ésser la de l'article 2 de l'Estatut que diu que Funchal i Ponta Delgada son districtes de 1er ordre, i els demes ho son de 2º.
- 71) Art. 15 de l'Estatut
- 72) Art. 40 de l'Estatut
- 73) El text primitiu es el decret- llei nº 30.214 de 22 de desembre de 1.939.
- 74) A l'administració dels bens districtals, foment agrari, forestal i pecuari, coordinació econòmica, salut pública, assistència i educació i cultura.
- 75) Falten els serveis d'obres públiques, industrials i electrics, de viabilitat i laboratori.
- 76) Art. 1º del Decret- llei nº 48.905 de 11 de març de 1.969.

16. LES REGIONS AUTONOMES ACTUALS DE AÇORES I MADEIRA

- 16.1 INTRODUCCIO
- 16.2 EL MARC CONSTITUCIONAL
 - 16.2.1 La Sòberania popular
 - 16.2.2 Els dos espais portuguesos
 - 16.2.3 Forma d'Estat
- 16.3 LA REGULACIO ESPECIFICA QUE EN FA LA CONSTITUCIO I ESTATUTS
 - 16.3.1 Justificació
 - 16.3.2 Estatuts
 - 16.3.2.1 Estatuts provisionals
 - 16.3.2.2 Estatuts definitius
 - 16.3.3 Competències
 - 16.3.3.1 En General
 - 16.3.3.2 Algunes competències en particular.
 - 16.3.4 Organs de la Regió
 - 16.3.4.1 L'Assamblea Regional
 - 16.3.4.2 El Govern Regional
 - 16.3.4.3 El Representant del Govern Central: El Ministre de la República.
 - 16.3.5 Control
 - 16.3.5.1 Control de l'Estat damunt la Regió
 - 16.3.5.2 Control de la Regió damunt l'Estat.
 - 16.3.6 Administració Regional
 - 16.3.6.1 General
 - 16.3.6.2 A nivell de cada illa
 - 16.3.6.3 Funcionariat.
 - 16.3.7 Transferència de Serveis
 - 16.3.8 Normes de ciutadania Regional
 - 16.3.9 Partits Regionals
 - 16.3.10 Patrimoni de la Regió
 - 16.3.11 Les entitats inferiors a la Regió autònoma
 - 16.3.12 La comissió consultiva per els assumptes de la Regió
 - 16.3.13 Potestat administrativa de la Regió.
 - 16.3.14 Exercici de la competència administrativa
 - 16.3.15 Presses en la confecció dels Estatuts provisionals
 - 16.3.16 Doctrina.

16. LES REGIONS AUTONOMES ACTUALS DE AÇORES I MADEIRA

16.1 INTRODUCCIO.

No podem comentar en profunditat les causes que motivarem la revolució de 25 d'abril de 1.974. Com senyala la mateixa paraula "revolució", hi va haver un canvi profund d'idees, una concepció global de la vida distinta, que en certa manera tendria una traducció també en el tema que estam tractant.

Es necessari esperar pero a que se promulgi la constitució per a començar a entreveure quina nova forma d'estat se configura, i com queda en definitiva la autonomia de les Açores i de Madeira.

No podem, però, tant sols quedar satisfets amb l'anàlisi constitucional. La revolució va començar per emancipar quantitat de Colònies que encara formaven part de l'imperi portuguès. El moviment independentista va aparèixer a Açores i Madeira; aprofitant el clima de descolonització que hi havia en aquells moments, la falta d'estabilitat post-revolucionaria l'escalada de l'esquerra, l'ajuda Nord-Americana, la economia precària a que se veuen sotmeses les illes (ja hem dit que aquestes illes son focus d'emigració) i el sentiment de part dels seus membres de que estan colonitzats económicament (1).

Dins aquest ambient neix la regulació actual, i ho fa per solucionar aquest problemes.

L'assemblea constituent queda elegida el 25 d'abril de 1975, i els debats sobre la Constitució comencen el 31 de Juliol de 1.975. Els debats sobre Açores i Madeira se duen a terme entre el 18 de Març de 1.976 i el 23 del mateix mes. El dia 2 d'abril de 1.976 la Constitució és promulgada (2). Prèviament a la discussió Parlamentària, cinc dels partits representats a la Constituent havien presentat a la octava comissió parlamentària unes propostes perquè aquesta elaboràs un projecte de títol de la Constitució (3) dedicà, precisament a les autonomies dels arxipèlags d'Açores i Madeira.

16.2 EL MARC CONSTITUCIONAL

16.2.1 La Sobirania Popular.

Portugal (4) és una República (5) basada en la sobirania popular (6). La sobirania una i indivisible està en el poble (7). Tot això son textos Constitucionals importants, perquè, sobretot els dos darrers, configuren els pilars bàsics d'una democràcia. Tots els sistemes d'elecció orgànica analitzats fins ara, seràn derogats. Haurem de profunditzar més però perquè les dos mateixes paraules trobariem llegint qualsevol constitució democràtica.

16.2.2 Els espais Portuguesos.

Quina forma d'Estat instaura la nova Constitució? Contestarem ben aviat an aquesta pregunta, però seguint l'ordre de la Constitució i per intruir-nos a la qüestió plantejada, parlem abans del territori portuguès. Diu la Constitució:

..." Portugal comprèn el territori històricament definit en el continent Europeu i els arxipèlags de Açores i de Madeira".
... (8).

Ha desaparegut, idó, ja practicament, l'espai colonial (9) que havien contemplat abans totes les Constitucions Portugueses. I la nova constitució tant sols preveu l'espai continental i l'espai insular.

Seguirà tractant la Constitució a l'espai insular de forma distinta a la del continental seguint la vella tradició?

16.2.3 Forma d'Estat

La Constitució és molt llarga, té uns 312 articles, amb tants d'articles pot donar contestació a moltes preguntes, i com es natural ho fa en aquesta dient:

...." 1. L'Estat és unitari i respecta dins la seva organització els principis d'autonomia de les autarquies locals i de la descentralització democràtica de l'administració pública.

2. Els arxipèlags de Açores i Madeira constitueixen regions autònomes dotades d'Estatuts político-administratius propis"... (10)

Tot l'article du com a epígraf "Estat unitari". Si el comparem amb altres constitucions que també han tingut regions autònomes, veim notables diferències d'entrada. Així en la constitució Espanyola (11) de 1.931 i en la Italiana (12) de 1.947. Lo primer que nos podem demanar és si la definició que fa el legislador es correcta segons la doctrina. Descartat el que pugui -
esser un Estat Federal, l'unic dubte, ja que hi ha regions autònomes, és la de si es un estat Regional (13) o un Estat unitari.

Nos ajudarà a clarificar aquest dubte el fet de que la Constitució no preveu Regions autònomes en el Continent, per contra, el Règim normal és el de regions administratives (14) i les regions dites autònomes tant sols ho son per Açores i Madeira (15)
Vist així, més que de un estat Regional, lo màxim que podem

arribar a dir és que se tracta d'un Estat unitari amb dues Regions autónomes.

Peró si continuam el nostre discurs i analitsam el grau d'autonomia que tenen aquestes regions, veim que tenen potestat legislativa, que és lo que les configura com a Regions autónomes (16). No tenen, però, aquestes Regions incipient participació en la formació de la voluntat de l'Estat (17). Per començar, no se preveu en dues Cambres (18) a la Constitució portuguesa de 1976. Descartada la Cambra alta, on el Senat davegades té una representació territorial estricta, com a EE.UU., o mitigada com a Itàlia, l'única Cambra que hi ha se elegeix en base a circumscripcions electorals (19) i mitjansant el criteri de la proporcionalitat de la població.

Les Regions tampoc participen en la elecció del President de la República (20). Ni en la elecció del tribunal constitucional, que per altre part, no existeix, i les seves funcions son exercides pel consell de la Revolució (21) i Tribunal Suprem.

Per contra,, les Regions tenen iniciativa legislativa i poden presentar propostes de llei a l'assemblea de la República (22). Participen en la elaboració del Pla (23). I en la definició i execució de les polítiques fiscals, monetàries financeres i cambials de forme que se asseguri el control Regional dels medis de pago en circulació i del finançament de les inversions necessaries pel seu desenvolupament económic-social. Participa finalment en les negociacions de tractats i acords internacionals que directament les faci referencia, així com dels beneficis que dimanin d'ells.

16.3 LA REGULACIÓ ESPECÍFICA QUE EN FA LA CONSTITUCIÓ I ESTATUTS

La Constitució no tant sols en parla de passada de l'organització político-administrativa dels dos arxipèlags, sino que dins la part III, dedicada a l'organització del poder polític, té un títol, el VII, dedicat a les Regions autónomes. Les Regions no tenen el seu origen, doncs, amb una llei formal ordinària, sino que neixen i se regulen constitucionalment. Son ents Constitucionals (24). Aixó lis dona una fortalesa fora de lo comú, ja que per modificar la seva organització no se pot fer per el sistema de Revisió Constitucional (25)., perque la seva regulació primària vé de la Constitució, i si profundisam un poc més, veim que és una de les matèries constitucionals que tenen que esser respectades per qualsevol llei de revisió Constitucional (26).

La primera pregunta que mos hem de fer, entrant ja en matèria, es la de si tot el territori portugués està dividit en regions autónomes, o si passa lo contrari. Ha hem contestat an aquesta pregunta, i sabem que tant sol h'hi ha de previstes per Açores i Madeira. Les demás regions del continent son administratives i la Constitució parla ben clar d'aixó. No hi ha compliment (27) espacial de regions autónomes en el territori portugués.

Una altra de les preguntes que mo podem fer és la de si hi ha una enumeració taxativa de regions autonómes com la que preveu la Constitució Italiana de 1.947 (28), o si les preveu facultatives, com la Constitució de 1.931 Espanyola (29). De la lectura de l'articulat podem dir que la Constitució preveu dues regions autónomes, una per a Açores i l'altre per Madeira (30), de tal manera que queda ben clar i determinat que hi haurà regions autónomes, i el nombre de les que hi haurà.

Un bon index per a constatar el canvi succeït entre la organització que hi havia abans de la Revolució i la hi ha ara és la de comptar els noms de abans i els d'ara de les unitats organitzatives, aixís de districtes, ens descentralitzats administrativament que tenien per nom la capital designada per la llei com a seu, hem passat a Regions, amb descentralització politico-administrativa que tenen com a nom l'arxipèlag: Açores, Madeira.

Finalment he de afegir que no hi ha regions autònomes especials i ordinaries (31), perquè totes dues tenen la mateixa regulació, en tot cas la única distinció, a nivell de constitució que se pot fer, és la de regions autònomes (territori insular) i regions administratives (continent).

16.3.1 Justificació.

He parlat d'ella desde que començarem a escriure les primeres línies dedicades als espais insulars portuguesos, per qualque cosa varem començar amb una introducció geogràfica. També he parlat del moment en que se donà l'autonomia després de la Revolució. La Constitució aborda també aquest tema d'una manera global i amb unes paraules tant definidores que me permetre copiar:

... " El règim Politico-administratiu propi dels arxipèlags de Açores i Madeira se basa fundamentalment amb els condicionaments geogràfics, econòmics i socials i les històriques aspiracions autonomistes de les poblacions insulars".
... (32).

Dins el mateix article parla de la finalitat de l'autonomia (33) i dels seus límits (34 constitucionals, además d'aquests límits cal recordar els límits estatutaris (35).

16.3.2 Estatuts

Abans de parlar de les classes d'estatuts, convé dir que les regions autònomes portugueses, tenen poder de autoorganització, aixó lis confereix una autonomia especial, per altra part típica de les Regions autònomes. Les conclusions que se poden treure d'aquest principi son clares:

1) No hi ha una regulació uniforme i pormenoritzada que vengui feta desde dalt, (L'Estat), com hi havia abans amb l'Estatut dels districtes autònoms;

2) Però tampoc les Regions tenen la potestat constituent propi d'un Estat membre.

3) L'equilibri se logra amb una proposta desde la regió (projecte d'organització) i una aprovació per part de la Assamblea de la República, per tal de subjectar aquest projecte als límits Constitucionals.

4) D'aquesta manera l'Estatut és una llei executiva de la Constitució que no se pot sortir de les coordenades Constitucionals i que té el seu primer impuls en la Regio.

La Constitució preveu dos estatuts, un per cada Regió. Però és que també preveu dues classes d'estatuts: els provisionals i els autèntics o definitius.

16.3.2.1 Estatuts provisionals

Són els que preveu l'article 302 de la constitució. El raonament es el següent: L'estatut definitiu ha d'esser aprovat per l'assamblea de la República, però el projecte ha de neixer d'una assamblea Regional en funcionament, i perque funcioni se necessiten: unes eleccions i unes normes reguladors d'aquesta assamblea.

Tot aixó preveia la Constitució, i donava fins al 30 d'abril com a límit perquè el Govern, mitjansant proposta de les Juntes Regionals, elaborés per decret llei, sancionat per el Consell de la Revolució, estatuts provisionals per les regions autónomes, així com una llei electoral per a les primeres assemblees Regionals. Aquests estatuts estaràn en vigor fins que se promulguin els estatuts definitius (36).

La Constitució preveia també eleccions per a la primera Assam^{blea} Regional, que s'haurien d'efectuar abans del 30 de juny de 1.976, la data exacta la hauria de fitxar el President de la República.

Vist així, tot pareix molt senzill, però el camí recorregut per els estatuts provisionals és molt llarg (37). Però acaba com preveia la Constitució el 30 d'abril, en que els dos estatuts estaven publicats en el diari oficial portugués, lo mateix que les respectives lleis electorals.

El 27 de juny de 1.976 se celebraven eleccions per a assemblees regionals a Açores i Madeira (38).

16.3.2.2 Estatuts definitius, procediment d'elaboració.

Les passes més importants per la elaboració de l'Estatut definitiu són:

a) Els projectes són elaborats per les assemblees regionals i enviats per discussió i aprovació a l'Assamblea de la República.

b) Si la Assamblea rebutja el projecte, o li introdueix alteracions, el remetrà a la respectiva Assamblea Regional per apreciació i emissió de parèixer;

c) L'Assamblea de la República adoptarà la decisió final (39)
Aquesta decisió (Estatut) tindrà forma de llei (40)

Lògicament aquest procediment és distint del previst anteriorment, que parteix d'una proposta de la Junta Regional (41) al Govern, adoptant la decisió final el mateix Govern, mitjansont un decret llei.

16.3.3 Competències.

16.3.3.1 En General.

El nucli de competències clàssiques que solen tenir les Regions autonòmes no és enumerat aquí (42). La Constitució segueix un altre criteri, el del caràcter nacional o interregional de la matèria, lo que en principi dona una certa flexibilitat a les relacions Estat-Regió (43). Diu (44) textualment la Constitució i estatuts provisionals:

..." Legislar, amb respecte a la Constitució i a les lleis, generals de la República, en matèria d'interés específic per a les regions que no estiguin reservades a la competència dels òrgans de sobirania"...

Es necessari fer un comentari paraula per paraula.

Legislar. Es a dir, que la Regió pot fer lleis, que en principi no difereixen amb essència de les lleis formals ordinàries que pugui fer l'Assamblea de la República, a pesar de que están sotmeses a nombrosos límits, dels que després parlarem. Legislar, per mi, es distint de reglamentar, verb emprat en el paràgraf següent. Lo curiós del cas és que revesteix forma de decret, tant lo que se legisla com lo que reglamentava (46) la regió. No m'agrada en absolut aquesta distinció que tant sols aconsegueix la confusió per a dos motius: a) Pareix que degradi i faci una subcategoria de la legislació Regional, en relació a la de l'assamblea

de la República; b) Per altra part se presta a confondre llei i reglament regional. Aquesta confusió pot quedar mitigada anomenant a les lleis Regionals decrets o decrets legislatius i an els reglaments Regionals decrets reglamentaris. En tot cas preferim el terme llei Regional, per lo demás emprat repetides vegades a la proposta dels cinc partits de la Constituent (46 bis).

La legislació no és exclusiva (47), sino que deu respectar la constitució, i així és normal (48), i les lleis generals de la República lo que la fa més aprop de la legislació integratiya i d'actuació que de la legislació concurrent (49).

La legislació tant sols pot incidir en matèries d'interés específic per a les Regions que no estiguin reservades a la competència pròpia dels organs de sobirania. Els organs de sobirania són segons la mateixa Constitució: el President de la República (50), el Consell de la Revolució (51) l'Assamblea de la República (52), el Govern (53) i els Tribunals (54)

Recapitulant els límits a la legislació Regional són:

- 1) Respecte a la Constitució
- 2) Respecte a les lleis generals de la República.
- 3) Que la cosa objecte de legislació sia d'interés específic per a la Regió.
- 4) Que la matèria objecte de legislació no estigui reservada a la competènciapropia dels organs de sobirania.

16.3.3.2 Algunes competències en particular.

a) Exercir el poder de orientació i tutela sobre les autarquies locals:

Les Regions no poden legislar en matèria d'organització de autarquies locals, porque aixó està reservat a l'Assamblea de la República (55), pero tenen el poder d'orientació i tutela sobre les autarquies locals que exerceix el Govern Regional (56), consegüent amb aquest principi ambdós estatuts en els seus arti-

cles 1 nº 2 diuen..." La Regió Autònoma...()... comprén freqüesies i municipis, en els termes de la Constitució i de la llei"... Aquesta llei es la de l'Assamblea de la República per- que si fos regional seria decret i no llei.

b) Aprovació del pla económic Regional (57): Aquesta compe- tència té una importància extraordinària per lo novedosa, prò- pia d'una regulació actual, i per lo que significa la Planifi- cació d'avui en dia.

c) Vigilar els serveis, instituts públics i empreses nacio- nalitzades que exercesquin la seva activitat exclusivament a la Regió i amb altres casos en que l'interés Regional ho justifi- qui (58).

16.3.4 Organs de la Regió.

Son organs propis de la Regió l'Assamblea Regional i el Go- vern Regional (59).

No hi ha, idó, President de la Regio diferenciat (60) dintre dels organs Regional, i se segueix la vella tradició existent desde que hi havia districtes. Pero l'antic esquema no se segueix totalment ja que el president de l'assamblea, a la nova regula- ció, no és el mateix que el president del Govern Regional.

16.3.4.1 Assamblea Regional.

Composició: Queda compost per diputats regionals elegits mit- jansant sufragi universal, directe i secret, amb armonia amb els principis de representació proporcional i per cercols electorals (61).

Elecció: No és competència de la Regió regular les eleccions de l'assamblea, i en cavi és privatiu de l'assamblea de la Repú- blica (62). Dos decrets lleis han regulat les eleccions a ambdós arxipèlags (63) conseqüents amb els criteris electorals que assenyala la Constitució (64) per a la assamblea de la Repúbli-

ca. La Constitució (65) l'Estatut i la llei electoral han adoptat un criteri electoral basat en el principi de representació proporcional.

Còs electoral: Són electors els ciutadans inscrits en el cens electoral dins l'àrea del seu respectiu cercol, son elegibles els ciutadans portuguesos electors sempre que duguin més d'un any de residència habitual en el territori (65 bis). Degut an aquesta regulació no se concedeix als emigrants de ambdós arxipèlags el dret de vot a les eleccions a l'assamblea. Ara bé no s'ha arribat an aquesta conclusió seguint les prescripcions de la Constitució (65 ter) que pensa tot lo contrari (66), sino per motius tècnics (67), devant la impossibilitat de fer un altre cens més perfecte que inclogués els emigrants (68). Ja sabem que la data de les eleccions estava fixada per la Constitució.

Els diputats son elegits per quatre anys.

Diputats: Per evitar localismes, els estatus preveuen que els diputats representin a tota la Regió, i no tant sols an els cercols en que foren elegits (69). Tenen el poder de presentar projectes de decret Regional, propostes de moció i formular preguntes al govern, així com interessar de les entitats públiques informacions (70). Estan coberts per les opinions que emiteixen durant el seu càrrec i tenen una certa immunitat parlamentària (73).

Reunions de l'Assamblea: a) Ordinaries. L'Assamblea es reunèix el dia dese després del còmput dels resultats electorals, i tres vegades a l'any, que són: el 2 de Març, el primer de juny, i el dos de novembre (72); b) Les sessions extraordinàries són convo-

comes pel Govern Regional o per un quart dels diputats.

Funcionament: L'Assamblea s'organitza en reunions plenàries i en comissions (73). L'iniciativa legislativa correspon als diputats i al Govern Regional (74).

Competències de l'Assamblea: Moltes de les competències que té l'Assamblea han estat ja enumerades, algunes inclús comentades. En nota a peu de pàgina (75) incluirem emperó totes les que preveuen els estatuts.

16.3.4.2 El Govern Regional.

L'integren el president, els secretaris regionals i els subsecretaris regionals (76). El Govern Regional es políticament responsable davant l'assamblea. El Govern pot sol·licitar un vot de confiança a l'assamblea, i aquesta pot votar mocions de censura (76). La orientació general del Govern Regional serà definida en Plenari que queda constituït pel President i els Secretaris Regionals (77). El Govern se reunirà sempre que el President el convoqui, i una vegada al manco a la setmana. Si la naturalesa de la qüestió ho demana poden ésser convocats els subsecretaris (78).

El President: Es nomena pel ministre de la República (79) tenent en compte els resultats de les eleccions de l'assamblea Regional (80). Aquesta mena d'elecció es un cas de la que preveu la Constitució per l'elecció del President de Govern de la República, amb les conseqüents equivalències (81):

President de la República de L'Estat	→	Nomena Primer Ministre del Govern de L'Estat	→	Tenent en compte els resultats de les eleccions a l'assamblea de la Regió.
--------------------------------------	---	--	---	--

El Ministre de la República a La Regió. → Nombra el President del Govern Regional. → Tenguent en compte els resultats de les eleccions a l'assamblea de la Regió.

El president del Govern Regional es substitueix, durant la vacatura del seu càrrec, pel president de l'assamblea Regional (82)

Aquest president, idó, no és elegit per l'assamblea Regional, com ho era a les regions autònomes italianes (83), ara bé, si el Ministre de la República ha de tenir en compte els resultats de les eleccions, és lògic que nomeni el cap del partit que tingui més diputats a l'assamblea. Ja que hem començat a parlar d'això, convé que analitzem el tema del presidencialisme, perquè l'Estatut pareix de l'opinió de un presidencialisme més fort que el de les Regions Italianes ordinàries, perquè els secretaris són nomenats per el ministre de la República a proposta dels president del Govern Regional com prest veurem. Un altre dels temes a tractar és el de que els secretaris poden no ésser diputats de l'assamblea lo que reforça el presidencialisme pur (84) i així el President podrà enrevoltar-se de tecnòcrates.

El President representa al Govern, no a la Regió, coordina les seves funcions, convoca i dirigeix les seves reunions. En les seves ausències o impediments, el president és substituit per un dels secretaris anomenats per ell. El President podrà tenir a càrrec seu qualsevol dels departaments regionals (85).

Secretaris: Són nomenats o destituïts pel ministre de la República a proposta del President del Govern Regional (86) El nombre, el nom dels Secretaris Regionals, i la seva competència i composició organica dels respectius departaments se determinarà per decret Regional.

Seguint la lògica del presidencialisme pur, l'assamblea tampoc anomena, com veim, els secretaris.

Les funcions dels secretaris acaben quan cessa el president del Govern Regional (87). Els secretaris dirigeixen cada un d'ells una secretaria Regional (88).

Subsecretaris: Son òrgans de existència no obligatòria (89). Tenen els poders que lis deleguen els secretaris (90). Se regeixen per lo que abans he dit sobre els secretaris, i cessen quan cessa el secretari del qual depenen.

Competències del Govern: Conseqüent amb el principi constitucional que otorga a la Regió la potestat de "Exercir poder executiu propi".. (91) l'Estatut fa una enumeració de competències (92).

16.3.4.3 El Representat del Govern Central.: El ministre de la República.

A les regions Italianes hi ha un Representant del Govern en funcions de vigilància de l'administració de l'Estat a la Regió, de coordinació de l'administració Central i de la Regional, i en definitiva, de control preventiu sobre els actes o òrgans Regionals. Aquest organ compleix en canvi a les regions autonomas portugueses, una misió a nivell Regional molt parescuda a la del President de la República a nivell d'Estat. De manera que se pot fer una altra analogia:

President de la República..... Estat.

Ministre de la República..... Regió.

El ministre és anomenat pel President de la República, a proposta del Primer ministre del Govern de l'Estat, escoltat el

Consell de la Revolució. Quan està absent és substituït pel president de l'assamblea Regional (93).

El ministre té competència per assenyalar el dia de les eleccions a diputats per a l'assamblea Regional. Cosa que succeeix també a Itàlia amb el representant del govern a les regions ordinaries, i en canvi es funció del President de la Regió, organ que aquí no existeix, a les Regions Siciliana i Sarda. Obri la primera sessió de cada legislatura i fa publicar els decrets regionals i els reglaments, nomena el president del Govern Regional, i a proposta d'aquest els secretaris i subsecretaris, i també les fa dimitir, Dirigeix les funcions administratives de l'Estat a la Regió, i coordina l'administració de l'Estat amb la Regional (94). Per coordinar l'activitat dels serveis centrals de l'Estat amb els interessos de la Regió disposa de competència Ministerial, i asisteix al Consell de Ministres (95). Té també facultats de Control, que analitzarem després.

16.3.5 Control

16.3.5.1 Control de l'Estat damunt la Regió.

a) Control preventiu exercit per el Ministre de la República.

El podriem considerar com el que tradicionalment exerceix el Govern damunt les regions (96). El control s'exerceix d'aquesta manera: Els decrets Regional són enviats al ministre de la República perquè los firmi i publiqui, no heguent -hi President de la Regió com a Itàlia aquí sanciona els decrets el ministre de la República, lo mateix que passa a nivell d'Estat entre la assamblea de la República i el President de la República. Dins el plaç

de 15 dies el Ministre, en missatge fundat, pot exercir el dret de vet, i sol·licitant nova apreciació. Si l'assemblea confirma la llei per majoria absoluta, el Ministre no se pot negar a firmar. Però pot suscitar qüestió de inconstitucionalitat davant el Consell de la Revolució (97). Aquest control és general. La proposta dels cinc partits de la Constituent era que el ministre de la República pogués suscitar qüestió de constitucionalitat davant el tribunal constitucional per motius de legalitat i que per vicis d'oportunitat, el mateix ministre pogués presentar qüestió davant l'assemblea legislativa popular. Aquesta divisió de motius i d'òrgans de Control profundament influenciada per la doctrina italiana no ha estat seguida per la Constitució. Per una part, no existeix el tribunal constitucional, i per altra no se fa distinció entre els motius del control: legalitat i oportunitat. La Cambra legislativa de la República no controla ningú dels dos vicis, tot lo mes es escoltada abans d'efectuar-se el control de dissolució o suspensió de l'assemblea Regional.

El control del Ministre de la República és preventiu i sobre els actes legislatius.

b) Control exercit pel president de la República.

Els òrgans de les Regions autònomes poden ésser dissolts o suspesos (98) pel president de la República (99), per pràctiques contraries a la Constitució (100), escoltat el Consell de la Revolució i l'Assamblea de la República (101). La dissolució dels òrgans regionals obliga a fer noves eleccions en un plaç de 90 dies màxim.

La suspensió es a plaç, fixo, no superior a 15 dies, i no hi pot haver més de dues suspensions mentres duri una legislatura.

En ambdós casos el govern de la Regió queda assegurat pel ministre de la República.

En resum, El President de la República exerceix un control sobre els òrgans de la Regió.

c) Control del Consell de la Revolució.

No hi ha a Portugal tribunal constitucional (102) propiament dit, i segons quines de les seves funcions són exercides per el Consell de la Revolució. Hem vist com el Ministre de la República pot impugnar davant ell els decret regionals, si considera que són inconstitucionals.

d) Control del Suprem tribunal de Justicia.

Aquest tribunal realitza un judici damunt la legalitat dels diplomes promulgats per els òrgans Regionals (103). Pareix que la constitució fa una distinció subtil entre inconstitucionalitat i illegalitat. Les divergències entre la Constitució i les demés lleis és inconstitucionalitat, i serà dirimida pel Consell de la Revolució. Mentres que la disparitat entre l'Estatut (lleis) i les demés lleis i actes de jerarquia inferior és illegalitat judiciable pel Suprem tribunal de Justicia.

16.3.5.2 Control de la Regió damunt l'Estat

a) Control del Consell de la Revolució

L'assemblea Regional pot impugnar davant el consell de la Revolució les normes jurídiques promulgades pels òrgans de sobirania, amb motiu de violació dels drets de la Regió previst a la Constitució (104).

b) Control del Suprem Tribunal de Justicia.

Aquest tribunal realitza un judici damunt la conformitat de les lleis, dels reglaments i dels demés actes dels òrgans de -

sobirania amb els drets de les Regions, consagrats en els estatuts.

16.3.6 Administració Regional

16.3.6.1 General

La Regió té administració regional pròpia. Amb això vull dir que no se serveix d'altres administracions per a prestar els serveis que li estan encomenats per la constitució o Estatuts.

Començarem per els més importants. Sabem que hi ha dos òrgans de Govern propis de les regions: assemblea regional i Govern Regional. Idó bé, és d'aquest darrer d'alla on surt l'administració regional, com és lògic (105). El Govern està format per el President, Secretaris i Subsecretaris. D'entrada l'administració se divideix en departaments regionals (especie de ministeris) que se anomenen secretaries (106). Aquestes seràn dirigides precisament per un secretari. El President del Govern també pot tenir una secretaria al seu càrrec (107). Els serveis regionals queden integrats dins les secretaries regionals, o al manco queden baix la tutela dels secretaris regionals (108).

16.3.6.2 A nivell de cada illa.

L'organització administrativa regional se regeix pel principi de desconcentració de serveis (109). No se serveix de ens que trobaria a cada una de les illes per dur a terme les funcions administratives, sinò que destaca òrgans propis a cada troç, de territori regional separat per la mar. Recordem que la desconcentració tant sols se dóna entre òrgans d'un determinat ens. A cada illa hi haurà un delegat del govern Regional anomenat per aquest (110) i delegacions de les secretaries regionals (111)

Aquestes delegacions queden baix de la dependència i superintendència del delegat de govern. Els serveis de ajuda general a les diverses delegacions podran ésser comuns i quedaràn baix la dependència del delegat de govern. Les delegacions de les secretaries poden ésser aglutinades a cada illa (112).

16.3.6.3 Funcionariat.

Hi ha quadres regionals de funcionaris en els diversos departaments i quadros únics interdepartamentals. Hi ha plena facultat d'ingrés de funcionaris de l'Estat als quadres regionals, i al revés (113).

16.3.7 Transferències de serveis.

Preveuen els estatuts que la transferència dels serveis perifèrics dels òrgans de sobirania, que no haja estat efectuada el dia 30 d'abril de 1.976 i que se toqui realitzar, es faci en base a proposta de la comisió composta per representats del Govern Regional i del Govern de la República, amb aprovació definitiva per el Govern de la República.

16.3.8 Normes de ciutadania regional.

Donam aquest nom a aquelles normes que s'inspiren en el manteniment de la igualtat bàsica o essencial de tots els portuguesos (114). Aquestes normes que també les trobam a altres legislacions estrangeres (115) les preveu la Constitució portuguesa (116) i repeteix en els Estatuts (117).

16.3.9 Partits regionals

Crec que pot ésser interessant, per acabar de perfilar el sistema de les regions autònomes portugueses, deixar constància de la prohibició constitucional de l'existència de partits regio-

nals (118). Prohibició que pot ésser burlada, creim, amb la federació amb qualsevol partit del continent, o donant, en els estatuts creadors de l'associació, un àmbit més ampli (territorial i de finalitats) que el propiament regional, maldament, de fet, sia per la Regió. La lletra de la Constitució segurament se pot infringir, però l'esperit veim clarament quin és; Evitar que pugui haver-hi partits regionals nacionalistes o separatistes.

16.3.10 Patrimoni de la regió.

L'integren els bens dels anteriors districtes autònoms, els que compri la Regió, i els que quedin definits per la llei de l'assemblea (119). No parla per res de bens demaniais l'estatut.

16.3.11 Les entitats inferiors a la regió autònoma.

Curiosament no trobam després de la Regió el nivell que era d'esperar donat el poc temps que fa que han estat publicades aquestes lleis. Estam parlant de la comarca. Després de la Regió trobam el municipi i la Freguesia, per cert que regulades per lleis de l'assemblea de la República, el poder regional tant sols té, com hem vist, poders d'orientació i tutela sobre les corporacions locals. Per una part, podríem trobar roro que no s'hagui considerat a cada illa com a una comarca al manco, però aquest ens ni tan sols a està previst a la Constitució. La figura més aprop podria ésser aquella que preveu l'article 254 de l'esmentada Constitució sobre associacions i federacions de municipis per administrar interessos comuns. Aixó se podrà fer, ben segur, a les illes, però d'aixó a la comarca n'hi ha un bon troç perquè la comarca que noltros concebim seria un nivell de descentralització entre el municipi i la Regió.

16.3.12 La comissió consultiva per els assumptes de la regió.

Per assessorar a les diferents autoritats, s'organitza aquesta comissió, que queda composta per un ciutadà, nomenat per el president de la República, que serà el president de la dita comissió, i per quatre membres elegits, dos per l'assemblea de la República, i un per cada assemblea Regional.

Entre les funcions reservades an aquest organisme podem senyalar:

- a) Informa, a sol.licitut del Ministre de la República, sobre la legalitat dels diplomes promulgats per els organs regionals;
- b) Informa, a sol.licitud dels presidents de les assemblees regionals, sobre la conformitat de les lleis dels reglament i dels altres actes dimanants dels organs de sobirania; amb els drets de les regions consagrats en els estatuts;
- c) Informa a sol.licitut del President de la República, o quan els estatuts ho demanin (120).

Aquesta comissió me recorda la parlamentària de diputats i senadors anomenada per la qüestió regional, que preveu l'article 126 de la Constitució, si bé no te les mateixes funcions (121). Ambdues son comissions de consulta per a qüestions regionals. 16.3.13 Potestat administrativa de la regió.

Si les regions autónomes portugueses son político-administratives, és interessant que intentem descriure l'extensió i els limits de lo administratiu d'aquestes regions.

Per desgràcia, i una vegada més, notam a faltar, tant a la constitució com a l'Estatut, una norma aclaridora d'aquesta -

qüestió. Prevaleix el criteri de coincidència?. És a dir, la regió té potestat administrativa per totes les matèries en que pot legislar. O imperarà el criteri de la independència?. I en aquest cas la competència administrativa no coincideix amb la legislativa? (122).

Hem evitat fer un interrogant inicial perquè el creim resolt. La regió té competència administrativa, per qualque cosa hi ha un títol dedicat a l'administració Regional (123), per qualque cosa se diuen regions político-administratives (124) per qualque motiu s'estableix a la constitució que la regió podrà exercir poder executiu propi (125). El problema està sempre en els límits, i a ells van dedicats els nostres interrogants.

a) poder administratiu damunt les matèries regulades pels decrets legislatius Regionals.

Hem vist que el Govern Regional té potestat per reglamentar els decrets legislatius regionals, i malament l'Estatut no parli clar en relació a aquesta matèria, i tenguent en compte tot lo que he dit en el paràgraf anterior, es lògic pensar, si tenim en compte ademes que el govern Regional dirigeix l'administració de la Regió, que en aquesta parcel·la existeix una perfecta coincidència entre lo que la regió pot legislar i l'àmbit de la seva potestat administrativa.

b) més problemàtica, perquè l'Estatut no se defineix, és si la regió té potestat administrativa sobre aquelles matèries que si bé son legislades per l'Estat, son reglamentades per l'assamblea Regional (126). Pareix, en principi, un poc estrany que l'assamblea Regional faci reglaments que després tenguin que

esser aplicats per els òrgans de l'Estat a la Regió. La potestat reglamentària sempre va unida a la potestat administrativa, Però ni l'Estatut, ni la constitució, se pronuncien sobre aquest punt. En el cas, i jo ho crec així, de que aquesta forma de reglamentació sia per otorgar competències administratives allà on la - regió no pot legislar, aquest darrer ens actuaria com si fós un ens descentralitzat?. Jo crec que sí. El mecanisme seria el següent: la llei de l'Estat baixaria fins a la Regió i seria reglamentada per aquesta, actuant la regió com un autèntic ens descentralitzat administrativament, i amb els controls adequats, però no jeràrquics, ja sabem que hi ha un control dels actes

legislatius, sobre els ens. Acabant la Regió tot el procés que va desde la reglamentació fins a concretar la nova regulació amb actes administratius. Aquesta pareix que si a la idea de l'Estatut i de la Constitució, però insistesc, no se diu clarament. Una altra solució seria que la Regió actués en aquestes matèries com òrgan delegat de l'Estat amb un control jeràrquic, i seguint directrius del mateix.

Resumint, l'extensió de potestat administrativa de les Regions autònomes abarca totes les matèries en que la Regió pot legislar, i crec que sobre totes les que pot reglamentar lleis de l'Estat, ja que ho fa com si fós un ens descentralitzat. L'Estatut segueix, idó, el sistema de l'independència (127). Ja que si bé, sobre tot lo que legisla la Regió, aquesta té potestat administrativa, no sobre tot lo que legisla l'Estat conserva la mateixa potestat. El sistema de competència administrativa general (128) idó, no s'empra, i prova d'aixó és que perdura l'administració de l'Estat a la Regió.

16.3.14 Exercici de la competència Administrativa.

Consider que els estatus s'inclinen per l'exercici directe (129) de la competència administrativa, fórmula, per altra part, ja tradicional, si tenim en compte la regulació dels districtes autònoms i el fet de que no hi ha hagut nihi ha provincies o comarques per delegar funcions administratives. Conseqüentement, hi ha una autentica administració Regional (130) que se regeix pel principi de la desconcentració (131) i devall l'escaló Regional hi ha el municipal, regulat per lleis dimanades de l'assemblea de la República sense que se prevegi, ni sia possible, cap classe de delegació.

16.3.15 Presses en la confecció dels Estatuts provisionals.

El preàmbul que acompanya els dos decrets lleis o estatuts provisionals de Açores i Madeira, parla de les presses amb que han tingut que estar fets els Estatuts provisionals. Aquest fenomen ha estat casi connatural a tots els estatuts. Recordem el de Sicília, que se va promulgar abans de la Constitució Itoliana. Recordem les peripècies de l'estatut de 1.931 de Catalunya amb relació a la Constitució de 1.931 Espanyola i l'estatut de 1932 Català, lo mateix que les circumstàncies en que se promulgà l'Estatut del País Basc l'any 1.936. Molts d'aquest estatuts estan confeccionats a moments extremadament delicats dins la vida política d'un poble, i una altra cosa curiosa, tant sols se donen quan a l'Estat Central no li queda altre remei. Aquí les presses venien però en funció de que el govern volia, dintre del terme constitucional, promulgar el decret-llei a l'altura del 30 d'abril. Estic convençut de els estatuts definitius estaràn fets dins

la calma que lis pertoca.

16.3.16. Doctrina.

Parla el preambul dels dos decrets-lleis reguladors dels dos estatuts de la escasa experiència i literatura que tenia Portugal en matèria de Regions. Es interessant demanar-mos, a la vista de la regulació concreta, quin, o quine, han estat els models, o la doctrina, que han influït en la Regulació actual. Per mí són quatre els factors que hi han influït: El model portugués de districtes anterior a la Revolució, les coordenades i segons quins pilars bàsics de la Constitució de 1.976 portuguesa, la doctrina italiana i els antecedents Espanyols sobre Regions autònomes; el model anglés projectat per a Gales i Escòcia.

Alguns articles dels Estatuts d'Açores o Madeira pareixen un calc dels estatuts italians: l'autonomia dins l'unitat de l'Estat, les normes de ciutadania, etc. Crec que l'influència italiana fou més intensa en els antecedents de la regulació; així la proposta dels cinc partits de la Constituent divideix el control en dues castes: legalitat i oportunitat. Parla de Tribunal Constitucional, Tribunal de Conflictes paritari, etc, la influència de l'Estatut de Sicília és ben perceptible.

A la redacció definitiva de la constitució l'influència italiana ha disminuït bastant. No hi ha tribunal paritari, ni constitucional. No se distingeix entre control de legalitat i control d'oportunitat. Tots aquests òrgans no existents son substituïts per altres propis de la Constitució portuguesa: Consell de la Revolució, etc.

Per altre part, deven destacar que hi havia unes diferències, en relació al model Italià, d'entrada molt fortes:

- La substitució d'una enumeració taxativa de competències per la fórmula més flexible, però tal vegada més perillosa, per la regió, de l'interés regional.

- La no existència de la figura del President de la Regió, i lo que és pitjor, que part de les seves competències: sanció de les lleis regionals, assistència a Consells de Ministres, coordinació de l'administració de l'Estat amb la regional queda en mans del ministre de la República que té també, per altra part, funcions de control general, preventiu. Sobre aquest darrer organ crec que les influències angleses són ben grosses. L'existència de ministres a regions és un fet normal dins l'administració local anglesa, però crec que també s'ha aprofitat el model que la contitució portuguesa actual empra a nivell de l'Estat, i així hi veim les següents analogies:

President de la República..... Ministre de la República o la Regió.

Govern de l'Estat..... Govern Regional

Assamblea de la República..... Assamblea de la Regió

En canvi, i com a novetats dignes de menció, la Regió aprova el pla econòmic Regional, i participa en les negociacions de tractats i acords internacionals referens a ella.

NOTES

- 1) Vid per exemple MOTA AMARAL, Expresso. revista 14 de febrer 1976, CESAR CAMACHO: Os Açores nao deverao ser batiao de ensao para o pais, Expresso 9 de juny 1.976 Acores e Madeira eutom pela ins-titucionalizao da autonomia, Expresso 29 de maig 1.976 article que no du firma.
- 2) V. Expresso Revista 3 d'abril 1.976 cronologia de l'assemblea constituent.
- 3) El texte va sortir a la premsa portuguesa, i l'ambaixada de Portugal a Espanya va tenir l'amabilitat de enviarme. Baix el titol de A assembleia constituinte e a autonomia dos Açores e Madeira, Noltros d'ara en endevant l'anomenarem la proposta dels cinc partits de la Constituent.
- 4) Entre els comentaris que s'han fet sobre la constitució portuguesa podem citar els de JIMENEZ DE PARGA apreguts a Diario de Mallorca: 12 de maig 1.976 El nuevo Portugal: Principios Constitucionales; 13 de maig de 1.976, El nuevo Portugal: Protección de derechos; 14 de maig 1.976, El nuevo Portugal: Libertad y pluralismo ideológico; 15 de maig 1.976 El nuevo Portugal: Socialismo democrático; i 16 de maig de 1.976 El nuevo Portugal: Régimen consiliar.
- 5) Vid article 1º de la Constitució de 2 d'abril de 1.976
- 6) Vid l'article 2 de Constitució portuguesa actual esmentada.
- 7) Art. 3º nº 1 de la Constitució portuguesa.
- 8) Art. 5 de la Constitució portuguesa actual.
- 9) La constitució tant sols preveu que el territori de Macau, baix administració portuguesa, se regeix per un estatut adequat a la seva situació especial.
- 10) Art. 6 de la Constitució.
- 11) Art. 1º... "La República constituye un Estado integral compatible con la autonomía de Municipios y Regiones"... el subratllat es meu.
- 12) Art. 5 ja citat quan hem estudiat el marc constitucional italià.
- 13) FERRANDO BADIA ha estudiat aquest tema:... " En els estats Regionals existeix un ordenament constitucional; un únic titular de l'autonomia constitucional; un únic poder constituent; però pluralitat de fonts legislatives de la mateixa naturalesa, per el seu fonament i per l'eficàcia jurídica de les lleis promulgades per a elles. Aquesta pluralitat de fonts legislatives sorgeix simultàniament de l'"Stato ordinamento" del poder constituent nacional. En els Estats unitaris descentralitzats existeix un únic ordenament constitucional; un sol titular de la autonomia cons-

titucional i un sol poder constituent i una sola font creadora de lleis formals"... pag. 113 de l'article El Estado Regional como realidad Jurídica independiente. Revista de Estudios Políticos nº 129-130 any 1.963 maig-agost. Instituto de Estudios Políticos.

- 14) Vegeu dins el títol VIII de la Constitució actual titulat poder local el capítol IV dedicat a la Regió administrativa. Més clar és encara l'article 238 de la Constitució que diu..." En el continent les autarquies locals són les freguesies, els municipis i les regions administratives"...
- 15) Arts 227 i 6 nº 2 de la Constitució.
- 16) L'article 229 parla efectivament en la lletra a) de legislar.
- 17) En frase de GUMERSINDO TRUJILLO: El federalismo español, op. cit., pag. 85.
- 18) Art. 150 de la Constitució
- 19) Art. 152 nº 1 de la Constitució.
- 20) Art. 124 de la Constitució.
- 21) Art. 146, c) de la Constitució
- 22) Art. 229 ap. c) de la Constitució
- 23) Art. 229 ap. i) de la Constitució.
- 24) Concepte encunyat per la doctrina italiana.
- 25) A tot els països el sistema de revisió constitucional té un procediment més complicat que els de les lleis ordinàries, exigint de vegades majories reforçades a ambdues cambres, sia conjuntament o per separat, i de vegades referèndum. Per lo que respecta a la constitució portuguesa, vegeu els articles 286 a 291 de la Constitució.
- 26) Art. 290 de la Constitució..." Les lleis de revisió constitucional tendrán que respectar... ()...p) l'autonomia Político-administrativa dels arxipèlags d'Açores i Madeira"...
- 27) Empra aquest terme FRANCISCO LLISET BORRELL: La significación Político-administrativa de la región en nuestro futuro inmediato, D.A. nº 169 1.976 pag. 66
- 28) Art. 131 de la Constitució Italiana de 27 de desembre de 1.947.
- 29) Art. 11 de la Constitució de 9 de desembre de 1.931
- 30) Art. 227, 228, 229 de la Constitució portuguesa.

- 31) Aquesta distinció es fa a Itàlia-vid. art. 116 de la Constitució de 22 de desembre de 1.947 en relació a l'article 114 i 131.
- 32) Art. 227 nº 1 de la Constitució portuguesa.
- 33) Art. 227 nº 2 de la Constitució..." La autonomia de les regions té per finalitat la participació democràtica dels ciutadans, el seu desenvolupament econòmic-social i la promoció i defensa dels interessos regionals, així com el reforç de l'unitat nacional i dels llaços de solitaritat entre tots els portuguesos"....
- 34) Vid art. 227 nº 3 de la Constitució..." L'autonomia politico-administrativa regional no afecta a l'integritat de la sobirania de l'Estat i s'exerceix dins el marc de la Constitució..." fórmula molt semblant a l'article 1 de l'Estatut Sard i 1 del Sici-lienc, així com el 5 de la Constitució Italiana de 1.947.
- 35) Art. 2 dels Estatuts provisionals d'Açores i Madeira.
- 36) Idèntica afirmació se repeteix a l'article 62 de ambdós estatuts.
- 37) Té més de un any per lo que correspòn a Açores i és el següent: Les principals forces polítiques locals i la Junta Governativa d'Açores fan un projecte d'Estatut. El projecte es discutit públicament a Açores durant el mes de gener de 1.976. Pel febrer la Junta Governativa l'envia al Consell de la Revolució. El Consell de la Revolució creu preferible que s'acabi la discussió constitucional i se determini el text definitiu. El dos d'abril de 1.976 se conclueix la Constitució. El Consell de la Revolució anomena una comissió d'anàlisi (aquesta comissió no fa sino adaptar el text del projecte a la Constitució). La comissió d'anàlisi a l'altura de Pasco entrega el text al Consell de la Revolució. El Consell de la Revolució l'envia al Consell de Ministres. El Consell de Ministres nomena, per apreciar el text, un grup de treball. El grup de treball presenta propostes de esmenes. A un Consell de Ministres el projecte és aprovat com a Estatut. Vid Estatuto dos Açores nao sai e o arquipelago agita-se, Expresso 8 de maig 1.976.
L'esperit d'aquests grups de treball era adaptar el projecte a la Constitució. Així parla SOUSA MENESES: Era un projecte vàlid -el presentat per la Junta Governativa-; tant sols tenia el defecte d'haver estat elaborat abans d'estar aprovada la Constitució"... Vid MIGUEL GALVAO: Constituição de 76: una constituição transitória, Expresso 15 d'abril 1.976. Vegeu lo que posen els respectius preàmbuls dels estatuts provisionals d'Açores i Madeira en síntesi es lo següent: se tengueren en compte les propostes de les Juntes Regionals d'Açores i Madeira per la confecció dels estatuts però al mateix temps se tenguerem que posar d'acord amb les normes imperatius de la Constitució.
- 38) V. Portugal 22/6 juny/ juliol 1.976 informacao/Documentos 11/12

- 39) Art. 228 de la Constitució i 22 de l'Estatut provisional d'Açores, Decret-llei nº 318-B/76 de 30 d'abril de 1.976 i art. 22 lletra a) de l'Estatut Provisional de Madeira, Decret-llei nº 318-D/76 de 30 d'abril de 1.976.
- 40) V. Art. 164 b) de la Constitució en relació a l'article 169 nº 2 de la mateixa Constitució.
- 41) Organisme que funcionarà provisionalment després de la revolució.
- 42) Com ho fan: La Constitució Italiana de 22 de desembre de 1947 art. 117 o l'Estatut de Sicília-Arts 14 i 17 o el de Sardenya arts 3 i 4.
- 43) Vegeu LUIS COSCULLUELA MONTANER: La Region... op. cit, pag. 386.
- 44) L'antecedent d'aquesta norma la trobam dins la proposta dels cinc partits de l'assemblea a la VIII comissió constituent. Perque fés un projecte de títol dedicat a l'autonomia d'Açores i Madeira i el tractament era semblant, pero menys restrictiu. Per una part hi havia una sèrie de matèries que, essent típiques de l'Estat, vinculaven a la regió. Així l'article 2 nº 3 diu..." La Sobirania de la República vincula a les regions autònomes de Açores i Madeira, en especial a lo que se refereix al sistema judicial, a política monetària, a defensa i a política exterior"... Aixó pareix més bé una atribució per exclusió típica d'un Estat Federal, i estava completada per una clàusula menys restrictiva que l'actual ar. 3,a) "Legislar les matèries d'interés per a la Regió", que per entendre-la, se tenia que posar al costat d'aquell altre art. 2 nº 1...."L'autonomia político-administrativa regional no afecta a l'integritat de la sobirania de l'Estat, s'exerceix dins el quadre de la Constitució i dins els límits establits per les lleis generals de la República (art. 2 nº 1); b) matèries d'interés Regional (art. 3,9); c)excluits el sistema Judicial, la política monetària, la defensa i la política exterior. Lo que fundamentalment ha canviat ha estat aquest apartat, el c), i precisament amb el sentit d'ampliar-lo perque d'un sistema tancat de quatre matèries hem passat, com veurem, a una reserva per part dels organs de sobirania d'una quantitat de matèries molt més grossa. Ara bé, la Constitució és tècnicament més perfecta, perque uneix baix d'una mateixa lletra totes les limitacions a la legislació Regional.
- 45) Art. 229 apartat a la de la Constitució i 22 b d'ambdós estatuts.
- 46) Art. 23 dels estatuts provisionals i 235 de la Constitució de 1.976, lo mateix que art. 122 ap. h).
- 46 bis) Art. 8 nº 1 de la proposta i nº 2, art. 11 nº 3.

- 47) Així com entén el terme exclusiu la doctrina italiana.
- 48) Vegeu aquest límit també a l'article 14 de l'Estatut de Sicília i si el té l'Estatut de Sicília amb més raó el tendran tots els estatuts especials i no especials.
- 49) En aquesta darrera l'Estat fa una llei base i les Regions la desenvolupen.
- 50) Queda prevista la seva competència en els articles 136-141 de la Constitució.
- 51) Queda prevista la seva competència en els articles 145-149 de la Constitució.
- 52) Les competències de l'Assamblea de la República queden previstes en els articles 164-168 de la Constitució.
- 53) Vegeu les competències del Govern en els arts. 200-204 de la Constitució.
- 54) Art. 113 de la Constitució.
- 55) Vid art. 167 de la Constitució en relació al 229 a).
- 56) Vid art. 33 dels Estatuts d'Açores i Madeira.
- 57) Arts. 233 de la Constitució nº 3 i art. 22 lletra a dels Estatuts. Arts. 229 i) de la Constitució. Vid Art. 94 de Constitució ... "Correspon a l'Assamblea de la República aprovar les grans opcions corresponents a cada pla i apreciar les respectives descripcions d'execució"... "L'execució del Pla toca esser descentralitzada Regional i sectorialment, sense perjudici de la coordinació central que correspon al Govern en darrera instància". (art. 94 nº 3 de la Constitució.).
- 58) Art. 229 de la Constitució i 33 d'ambdós estatuts.
- 59) Art. 233 de la Constitució i 3 dels estatuts.
- 60) Com a Itàlia.
- 61) Art. 233 nº 2 de la Constitució i 6 dels Estatuts.
- 62) Art. 167 f) de la Constitució.
- 63) Per lo que respecta a Açores és el decret llei nº 318-c/76 de 30 d'abril i per Madeira és el decret llei nº 318-E/76.
- 64) Vid art. 155 de la Constitució Portuguesa.
- 65) Art. 233 de la Constitució.

- 65 bis) Arts. 8 i 9 dels dos estatuts d'Açores y Madeira.
- 65 ter) El projecte d'Açores concedia a vot als açorians emigrats. Vegeu Expresso 8 de maig 1.976 Estatuto dos Açores nao sai e o arquipie lago agita-se, op. cit.
- 66) Vegeu els articles 14 i 48 nº 2 .
- 67) Vegeu el preàmbul d'ambdós estatuts d'Açores i Madeira.
- 68) El preàmbul de ambdues lleis electorals per a les dues Regions autònomes coincideixen la mateixa justificació. Decret llei nº 318-C/76 de 30 d'abril i Decret-lei nº 38-E/76 de 30 d'abril.
- 69) Art. 15 dels estatuts.
- 70) Art. 16-1 dels estatuts d'Açores i Madeira.
- 71) Art. 17 nº 1, 2 i 3.
- 72) Arts. 14 nº 1 i 25 nº 1 d'ambdós estatuts.
- 73) Art. 26 nº 1
- 74) Art. 27 d'ambdós estatuts.
- 75) Elaborar el projecte d'estatut d'autonomia; legislar en les condicions que hem analitzat; té iniciativa legislativa davant l'Assemblea de la República; aprova el pla econòmic Regional, el pressupost i les comptes de la regió; nomena els representants de la Regió a la Comissió consultiva per els assumptes de la regió; vota les mocions de confiança i censura al Govern Regional; Sol.licita al Consell de la Revolució la declaració de inconstitucionalitat de les normes promulgades pels òrgans de Sobirania; resol sobre si el president té que sol.licitar judici sobre la legalitat de les normes promulgades pels òrgans de sobirania en relació a la Constitució; elabora el seu estatut interior; reglamenta les lleis generals promulgades pels òrgans de Sobirania que no s'haguen reservat el poder de reglamentació; vigila pel compliment de l'Estatut i de les lleis; contesta a consultes dels òrgans de sobirania sobre matèries referents a la Regió. Art. 22 d'ambdós Estatuts.
- 76) Art. 29 d'ambdós estatuts.
- 77) Art.34 d'ambdós estatuts.
- 78) Art. 35 i 1'ambdós estatuts.
- 79) Es un òrgan que estudiarem després; representa la sobirania de la República a la Regió.
- 80) Art. 30 d'ambdós Estatuts i art. 233 nº 4 de la Constitució.
- 81) Vegeu art. 190 nº 1 i 2, arts. 193 i 194 de la Constitució.

- 82) Art. 32 d'ambdós Estatuts.
- 83) Vegeu, per exemple, l'article 9 de l'Estatut de Sicília.
- 84) Vid COSCULLUELA: La Región, op. cit. pag. 350 i 351
- 85) Art. 36-1 d'ambdós estatuts.
- 86) Art. 30 nº 2 d'ambdós Estatuts.
- 87) Art. 30 nº 3 d'ambdós Estatuts.
- 88) Arts. 37-1 d'ambdós Estatuts.
- 89) Vid arts. 29 nº 1 d'ambdós Estatuts.
- 90) Art. 37-2 d'ambdós Estatuts.
- 91) Art. 186 nº 1
- 91bis) Art. 229 de la Constitució. nº d
- 92) Conduir la política de la Regió; elaborar decrets reglamentaris per executar els decrets legislatius Regionals i per el bon funcionament de l'administració Regional (aquesta competència és interessant perquè dona a l'executiu la potestat reglamentària típica; no tem, per altra part, que l'Assamblea té facultats per reglamentar les lleis generals de la República la potestat reglamentària queda així bifurcada, i l'exerceixen dos òrgans distints per a segons d'on provenen les lleis); dirigir els serveis i l'activitat de l'administració Regional; exercir el poder d'orientació i tutela sobre les autarquies locals; fer propostes de pla econòmic regional i de pressupost regional perquè les aprovi l'Assamblea Regional; coordinar i vigilar per la bona execució del pla econòmic i del pressupost Regional; supervisar els serveis, instituts públics i empreses nacionalitzades que exercesquin la seva activitat exclusivament a la Regió. (Art. 33 de ambdós estatuts.
- 93) Vid COSCULLUELA: La Región, op. cit. pag. 399
- 94) Art. 40 d'ambdós Estatuts.
- 95) Mos recorda una facultat que té el President de la Regió a Sicília, amb la diferència de que a Sicília és el President Regional i no el representant del Govern el qui té aquesta prerrogativa, i además l'Estatut Sicilià diu que té vot en el Consell, i aquí no ho expressa clarament.
- 96) Vid COSCULLUELA: La Región, op. cit, pag. 413
- 97) Art. 24 d'ambdós Estatuts. Vid també art. 225 de la Constitució.

- 98) Aquest control no existeix a Itàlia; allà tant sols se parla de dissolució.
- 99) L'organ que decideix la dissolució també és a Italia el President de la República (art. 126 de la Constitució Italiana).
- 100) La proposta del cinc partits de la Constituent perveia més motius de control. Així afegeix l'esmentada: greus violacions de la llei General o de l'Estatut Regional, o per raons de Seguretat Nacional.
- 101) Art. 126 de la Constitució Italiana, abans de dissoldre el Consell Regional, el President de la República té que consultar un comissió dit de qüestió regional, composta per diputats i senadors.
- 102) La proposta del cinc partits de la constituent preveia un tribunal de conflictes format per membres elegits per l'assemblea legislativa popular i l'assemblea Regional, que me recorda molt l'Alta Corte siciliana. Aquest tribunal havia de tenir funcions que ara corresponen al Suprem Tribunal de Justícia (comprovar la legalitat de les lleis regionals en relació a l'Estatut) i d'altres que estan en mans de l'actual Consell de la Revolució (la conformitat de les lleis i altres actes dels organs de sobirania amb els drets de la Regió consagrats a la Constitució i Estatuts. Podien recórrer al Tribunal els organs de Sobirania, el Ministre de la República i els organs Regionals.
- 103) Art. 215 de la Constitució i 211, 236,1 a i 3.
- 104) Art. 229 de la Constitució de Portugal de 1.976 i 22 d'ambdós estatuts.
- 105) L'article 33 d'ambdós Estatuts, lletra c) parla de que és competència del Govern..." dirigir els servicis i l'activitat de l'administració Regional"...
- 106) Art. 37 nº 1 d'ambdós Estatuts.
- 107) Art. 37 nº 1 i 36 nº 2 d'ambdós Estatuts.
- 108) Art. 47 d'ambdós Estatuts.
- 109) Art. 44 nº 1 d'ambdós Estatuts.
- 110) Art. 38 nº 1 i 2 d'ambdós Estatuts.
- 111) Art. 38 nº 2 d'ambdós Estatuts.
- 112) Art. 48 nº 1,2,3 d'ambdós Estatuts.
- 113) Art. 49 nº 1 i 4.

- 114) Adoptam en aquest epígraf la terminologia que emprà JOSE M^a GIL ROBLES I GIL DELGADO: Paz y Fueros, El problema del Regionalismo en Europa, Cuadernos para el Diálogo. Colección suplementos nº 48, 1974 pag. 17
- 115) Vegeu l'article 120 de la Constitució Italiana de 1.947, article 17 de la Constitució Espanyola de 9 de desembre de 1.931 vid també arts. 2,4,7 i 11 de l'Estatut de Catalunya de 15 de desembre de 1.932.
- 116) Art. 230 "... (Limits dels poders)
Queda prohibit a les regions autònomes:
a) Restringir els drets legalment reconeguts als treballadors,
b) Establir restriccions al trànsit de persones i bens entre elles i la resta del territori nacional;
c) Reserva l'exercici de qualsevol professió o accés a qualsevol càrrec públic als naturals o residents de la regió.
- 117) Títol VI art. 61 d'ambdós estatuts.
- 118) "No poden constituir-se partits que, per el seu nom o per els seus objectius programàtics, tinguin índole o àmbit regional"...
- 119) Art. 59 d'ambdós Estatuts.
- 120) Art. 236 de la Constitució Portuguesa.
- 121) L'italiana se consulta abans de la dissolució del Consell Regional.
- 122) Vegeu a VIRGA: La Regione, op. cit, pag 120 que estudia aquestes dues possibilitats per a les regions italianes.
- 123) Títol IV d'ambdós Estatuts.
- 124) Art. 227 de la Constitució i 2 d'ambdós Estatuts.
- 125) Art. 299
- 126) Potestat prevista a ambdós Estatuts. Art. 22 apartat c) i art. 229 apartat b
- 127) Aquí el camp de la competència administrativa no coincideix amb el de la legislativa. Vid VIRGA: La Regione, op. cit. pag. 120
- 128) Se parla d'aquest sistema quan la competència administrativa regional és general i s'estén a les matèries en que legisla tant la regió com l'Estat. Vid VIRGA La Regione, op. cit. pag. 120.
- 129) La doctrina parla d'exercici directe de la competència administrativa quan la regió se serveix de les seves pròpies oficines per exercir la competència administrativa; en canvi se parla -

d'exercici indirecte quan la regió delega les funcions administratives a altres ens.

130) Títol IV d'ambdós Estatuts.

131) Art. 44 nº 1 d'ambdós Estatuts.

17. LES REGIONS AUTONOMES PORTUGUESES EN CONCRET

17.1 ACORES

17.1.1 El pes de cada illa a l'Assamblea Regional

17.1.2 La seu de la Regió

17.1.3 Administració Regional i les illes

17.2 MADEIRA

17.2.1 El pes de les illes a l'Assamblea Regional.

17.2.2 La seu de la Regió.

17.2.3 La administració Regional i les illes

17. LES REGIONS AUTONOMES PORTUGUESES EN CONCRET.

Fins ara he parlat, i ho he fet aposta, de la Regió amb abstracte, per dos motius: a) amb l'intenció de esser més clar i repetir manco les coses. Les normes Constitucionals adames son per a ambdos Estatuts; b) Els dos Estatuts son iguals en tot lo que hem vist, inclús dins els mateixos articles hi ha el mateix contingut, fins a l'article 64 (dins disposicions transi-tòries) a on l'Estatut d'Açores allarga dos articles mes. Aixó no impedeix que un estatut prevegi coses distintes en relació a l'altre, afegint nous nombres a un mateix article. Dit d'una altra manera, els articles parlen de lo mateix, nombre per nombre, però se refereixen a dues realitats distintes, i aixó és la causa de les petites diferències.

Per motius d'ordre, fins ara no he parlat de cap arxipèlag en concret. Es a dir, no he tengut en compte que aquestes Regions són especials, degut al seu aïllament i fraccionament - geogràfic. El mateix anàlisi haguessim fet, si consideram lo que he escrit fins ara, d'una Regió del Continent.

Cal que canviem ara la visió, i que contemplem baix del punt de vista insular i del conjunt d'illes l'organització Político-administrativa d'aquestes Regions Autònomes. Fasem, idò, un estudi apart per cada arxipèlag.

17.1 AÇORES

Diu l'article primer del seu Estatut:

... "L'arxipèlag de les Açores, compost per les illes de Santa Maria, S. Miquel, Terceira, Graciosa, S. Jordi, Pico, Faial, Flores i Corvo, i també pels seus illots, Constituïx una regió autònoma de la República Portuguesa"...

El canvi és molt gros, si comparam aquesta normativa amb l'Estatut dels districtes. En aquests no apareixien per res les illes (el districte era agrupació de Consells), era com si no existissin, tampoc apareixia l'arxipèlag que quedava fraccionat en tres districtes. Conseqüent en l'oblit de l'arxipèlag i de l'illa, els districtes tenien el nom de la respectiva Capital.

En resum, l'arxipèlag queda reconegut com a ens Constitucional: Regio autónoma, Però i les illes?. Si no son ens, com hen dit abans, quin pes tenen dis la regió?. Com se resol la tensió típica que hi ha dins tot arxipèlag entre cada una de les illes i el tot (arxipélag)?.

17.1.1 El pes de cada illa a l'assamblea regional.

No trobam, com a Canàries, la consideració de la illa com a ens, però és molt interessant veure la participació de cada una d'elles a l'Assamblea Regional, és a dir, el nombre de diputats per cadascuna de les illes.

Per començar, l'Estatut destaca la figura de les illes, considerant a cada una d'elles com un cercol electoral:

...." 1. Hi haurà nou cercols electorals, corresponents a cada una de les illes de la Regio i designats pel respectiu nom.

2. Cadascun dels cercols electorals referits an el nombre anterior elegirà dos diputats, adames de un per cada 7.500 electors censats, o fracció superior a 1.000"... (1)

Això dóna una certa igualtat a les relacions interinsulars, igualtat no total, ja que tant sols se conseguiria si el nombre de diputats fos igual per a cada illa. Però això aniria en contra del criteri de la proporcionalitat (que el nombre de diputats sia proporcional a la població de cada illa). Presisament la referida norma aconseguix una transacció entre la representació territorial, prenguent com a unitat bàsica les illes, i el criteri de la proporcionalitat.

Així logra el següent nombre de diputats (2) per illes d'un total de 43 que integren l'assemblea regional (3).

Illes	nº de diputats a l'assemblea Regional.
Corvo	2
Flores.....	3
Faial	4
Graciosa.....	3
Pico	4
Santa Maria.....	3
S. Jordi.....	3
S. Miquel.....	13
Terceira.....	8

Gracies an aquest sistema, l'illa més petita, Corvo, té dos diputats, La majoria, unes sis illes, en tenen entre tres i quatre. L'illa que en té més, 13, i la segona, 8.

A un supost teòric, resulta que la suma dels diputats de les dues illes grans i qualsevol de les altres, tenen majoria; pero aquest càlcul matemàtic no es pot fer de la mateixa manera com ho fariem a Canàries, degut a que:

- 1) No hi ha la tradició de la illa com a individualitat, i allà sí, com a mínim desde 1.912;
- 2) A l'Assamblea Regional, més que illes representades, hi ha partits que tenen un nombre determinat de diputats; els partits poden unir, idó, lo que la mar desuneix;
- 3) Els diputats representen a la Regió sencera, diu l'Estatut, i no al cercol o illes.
- 4) No oblidem que estam en presència d'una autèntica unitat Arxipèlag, i que cada illa lo més aprop que té és una altra illa, i no el continent.

17.1.2 La seu de la regió.

Parlar de Regió a un arxipèlag és un tema difícil, perquè sempre hi ha una tensió entre cada illa i la totalitat, ja que cada illa es un microcosmos. Però juntament amb aixó hi té que haver uns plantejaments de tipus global.

Si parlar de Regió a un arxipèlag es difícil, plantejar el tema de la seu és difícilíssim. Prest veurem com a Canàries el problema de la capitalitat produí unes conseqüències imprevisibles, inclús arribà a dividir a l'arxipèlag en dues províncies. El problema de la capitalitat és delicat, i pot fer inoperant a una regió. Pot conseguir dividir, idó, en lloc de unir. Les solucions tindran que esser, doncs, enginyoses.

Per acabar de comprendre el problema, el situarem d'una vegada. Tinguem en compte que el arxipèlag d'Açores estava dividit en tres districtes, i cada un tenia la seva capitalitat: Mos trobam, idó, amb una regió i tres ciutats que han estat capitals dels tres districtes. Com soluciona el problema l'Estatut?

..." Els organs de la Regió i respectius departaments tendrán la seva seu a les ciutats de Angra de Heroismo, Horta i Ponta Delgada, en els termes a definir per decret regional, que tendrà en compte els objectiu de l'unitat de Açores, la complementaritat de les seves parcel·les territorials, així com la tradició Político-administrativa d'aquells tres centres urbans i l'eficiència dels referits organs i departaments"...

Per començar, l'article obri ses portes a una solució poc comú pels qui no viuen els problemes de les illes, però ben comprensible pels illencs. En lloc d'una capitalitat, parla de tres, que són precisament les antigues capitals dels districtes. Malgrat això, l'article no configura tots els detalls de la nova regulació; tant sols diu que els organs de la regió i respectius departaments tendrán la seva seu a les tres ciutats esmentades, i an aixó ho regularà un decret regional que tendrà en compte:

- a) l'unitat d'Açores;
- b) La complementarietat dels seus territoris;
- c) La tradició político-administrativa de les seves antigues capitals;
- d) L'eficiència dels organs i departaments.

Lo que sabem és que no se mantén el criteri de seu fixa com succeirà a Madeira.

Segons la meua opinió, la regulació que en fa l'Estatut de de la seu, s'inclina (4) pel sistema de seu política alternativa, i així per l'assemblea regional se preveu que:

".... funcionarà, alternadament, a les ciutats de Angra do Heroismo, Horta i Ponta Delgada, conforme ella ho determini".... (5)

I a les disposicions finals i transitòries afegeix:

"... La primera sessió de l'assemblea regional se realitzarà a la Ciutat de Horta"....(6)

No diu res l'Estatut del Govern regional, i es aquí on hi ha els problemes, perquè l'assemblea pot fer decrets o pot censurar allà on sia, però el Govern, a més de la funció política, forma part de l'esquema de l'administració regional, desde el president passant pels secretaris i subsecretaris.

Ja veurem quina solució dona el decret, però tal vegada - l'equilibri seria el de una seu política alternativa amb la de una seu administrativa compartida (7). Aixó significaria que l'assemblea, com preveu l'Estatut, aniria alternant-se, i lo mateix faria el govern, en tant que organ polític. El problema comença quan hem de distingir entre la polític i lo administratiu. Govern Regional (en la versió política) i l'assemblea Regional conviurien dins la mateixa seu, i se canviarien junts. En canvi, els departaments tal vegada podrien esser fixos i estar repartits entre les distintes capitals.

L'altra opció seria seu alternativa política i administrativa en problemes de tipus material (8) bastant grossos.

17.1.3 La Administració Regional i les illes

A nivell de l'administració se té en compte l'insularitat. Així el president del Govern té que visitar una vegada per any, al manco, cada illa (9). Els secretaris i subsecretaris regionals tenen la obligació de visitar cada una de les illes dues vegades per any (10). A cada illa com hem vist, hi haurá delegacions de secretaries i un delegat del Govern Regional. Per altre part, l'administració..." Dona solucions maleables adap-

tades als condicionaments de cada illa"...(11)

17.2 MADEIRA

Comença l'Estatut recordant-nos:

"... L'arxipèlag de Madeira, compost per les illes de Madeira, Porto Santo, Desertas i Selvagens, constitueix una regió autònoma de la República Portuguesa"... (12)

Mo podriem pensar, sino hagessem estudiat geografia, que estam davant un autèntic arxipèlag, pero no és així. Realment, i per els nostros efectes, tant sols hi ha dues illes: Madeira i Porto Santo. Aquesta darrera ben petita, per cert. Lo demás es pràcticament un grup d'illots d'importància estratègica a lo millor molt gran, però de poc pes per a noltros, degut a la seva reduïda extensió, i a la mes reduïda població.

El problema interinsular queda, idó, reduït a les relacions entre l'illa gran Madeira i la petita Porto Santo, situades realtivament aprop. Si tenim en compte, además, que Madeira formava un sol districte, els canvis en aquest arxipèlag han estat més petits que a Açores.

17.2.1 El pes de les illes a l'Assamble Regional.

No forma cada illa un cercol electoral, com passa a les Açores. L'Estatut preveu un sistema diferent:

".....1. Hi haard'onze cercols electorals corresponents a cada un dels consells que comprén la Regio i designats pel seu nom.

2. Cada un dels cercols referits en el nombre anterior elegirà un diputat per cada 3.500 electors censats, o fracció superior a 1.750"..(13)

Si recordam que l'illa gran té 10 consells, i que l'illa de Porto Santo és un sol municipi, part del problema queda aclarit, aplicant aquesta normativa tenim que el nombre de diputats (14)

per a Consells i illes es:

Illes	Consells	Nº de diputats(16)
MADEIRA	Calheta	2
	Câmara dos Lobos	4
	Funchal	19
	Machico	3
	Ponta do Sol	2
	Ribeira Brava	2
	Santa Cruz	4
	Santana	2
Sao Vicente	1	
PORTO SANTO	Porto Santo	1

Vertaderament el pes de l'illa petita és molt insignificant en relació al total, i el seu paper es més el de un consell de poca població que el de una illa.

17.2.2 La seu de la Regió

Hem vist que Madeira formava abans un sol districte que tenia com a capital Funchal. La Regió segueix les mateixes passes.

..." Els organs de la Regió i respectius departaments tendran la seva seu a la ciutat de Funchal".....

Continuant amb sistema de seu fixa, política i administrativament.

17.2.3 Administració regional i les illes

No trobam en aquest estatut l'obligació de visitar al manco una vegada a l'any cada illa, que té el president del Govern Regional d'Açores. Tampoc fa menció de les dues visites anuals, a les illes, dels Secretaris i subsecretaris.

En canvi, hi ha una aplicació total de tot lo que hen vist a Açores sobre el delegat del Govern a les illes i les delegacions de Secretaries, però tant sols referides a l'illa de Porto Santo (16), com és natural.

NOTES

- 1) Art. 7 de l'Estatut i 2 del Decret-llei sobre llei electoral d'Açores.
- 2) Aquest mateixos diputats per partits queden distribuïts de la següent manera, després de les primeres eleccions regionals de 27 de juny de 1.976.

ACORES

Partits	%	Diputats
P.P.D.	54,47	27
P.S.	33,25	14
C.D.S.	7,64	2

Curiosament ha guanyades les primeres eleccions per a l'Assam-
blea Regional de Açores el P.P.D. quan, a nivell de l'Estat,
les ha guanyades el P.S. Aquest exemple no és excessivament rar,
i s'han donat casos parells a Itàlia entre democràcia cris-
tiana i Comunistes. Les dades estan recollides de: Portugal,
22/6, juny-juliol 1.976 informaçao/Documentos 11/12.

- 3) Vegeu 8/22 juny 1.976 Portugal informaçao./documentos 9/10
- 4) El Govern ha estat molt savi, ha senyalat un camí, però ha deixat a l'assemblea elegida pel poble que decidís definitivament aquest espinós dilema.
- 5) Art. 25 nº 3 de l'Estatut.
- 6) Art. 66 de l'Estatut d'Açores.
- 7) Les tres possibilitats, seu fixa, seu alternada, i seu política alternativa en seu administrativa compartida son analitzades en el llibre Estudio Preliminar sobre el Règimen Administrativo especial de las islas Canarias. Mancomunidades Provinciales interinsulares de las Palmas y de Santa Cruz de Tenerife 1.976, que ha estat redactat pel professor ALEJANDRO NIETO. vid, pag. 124
- 8) Tragi de papers (expedients) etc.
- 9) Art. 36 nº 4 de l'Estatut Açorià.
- 10) Art. 37 nº 3 de l'Estatut de Açores.
- 11) Art. 44 nº 2 d'ambdós Estatuts.
- 12) Art. 1º nº 1 de l'Estatut d'Açores provisional.
- 13) Art. 7 nº 1 i 2 de l'Estatut d'Açores provisiona, i art. 2 del Decret-llei nº 318-E/76 de 30 d'abril sobre la llei electoral de Madeira.

- 14) El nombre de diputats de l'Assamblea Regional de Madeira després de les primeres eleccions, distribuïts en partits, és:

MADEIRA		
PARTITS	%	DIPUTATS
P.P.D.	60,33	25
P.S.	22,63	8
C.D.S.	9,60	2
U.P.P.	5,19	2
P.C.P.	1,84	-
M.R.P.P.	0,33	-

Torna passar aquí que se fa amb el poder el P.P.D. per una majoria mes brutal encara que a Açores, mentres que governarà a Lisboa el P.S. Guanyen, idè, a ambdós arxipèlags, partits menys avançats que els qui governen a tota la nació. Les dades estan recollides de: Portugal, 22/6, Juny-Juliol 1.976 informaçao/documentos 11/12, pag. 7.

- 15) Dades recollides a Portugal. Informaçao/documentos juny 1.976 9/10 pag. 7.
- 16) V. art. 38 i 48 de l'Estatut de Madeira.

QUARTA PART: UN MODEL DE DRET ESPANYOL

18. L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DE CANARIES (1.912 A L'ACTUALITAT).

18.1 EL TERRITORI I LA POBLACIO DE LES ILLES CANARIES.

18.1.1 Situació i composició de l'arxipèlag.

18.1.2 Extensió de les illes majors, població de cada una d'elles i nombre de municipis per illes.

18.1.3 Les distàncies de les illes entre elles.

18.1.4 Diferències geogràfiques entre l'arxipèlag Canari i el Balear.

18.2 L'ORGANITZACIO

18.2.1 Antecedents.

18.2.1.1 Entre 1.812 i 1.912

18.2.1.2 La llei de 1.912

18.2.1.3 L'Estatut Provincial de 1.925

18.2.1.4 La llei de 21 de setembre de 1.927

18.2.2 Regulació actual

18.2.2.1 La Mancomunitat.

18.2.3 Nous projectes i, modificacions al sistema actual: tendència a la regió.

18. L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DE CANARIES (1.912 A L'ACTUALITAT).

Hi ha dos motius per els que es útil estudiar el sistema Canari de Cabildos: a) En primer lloc, perquè hi va haver la possibilitat històrica de que a Balears també se n'implantassin; b) En segon lloc, interessa també veure com s'han donat en el citat arxipèlag les relacions interinsulars, i també l'organització insular.

Menys interès té l'anàlisi de les competències dels Cabildos, molt similars a les de les Diputacions. En canvi, sí té interès el repartiment d'aquestes entre els Cabildos i les Mancomunitats.

18.1 EL TERRITORI I LA POBLACIO DE LES ILLES CANARIES.

18.1.1 Situació i composició de l'arxipèlag.

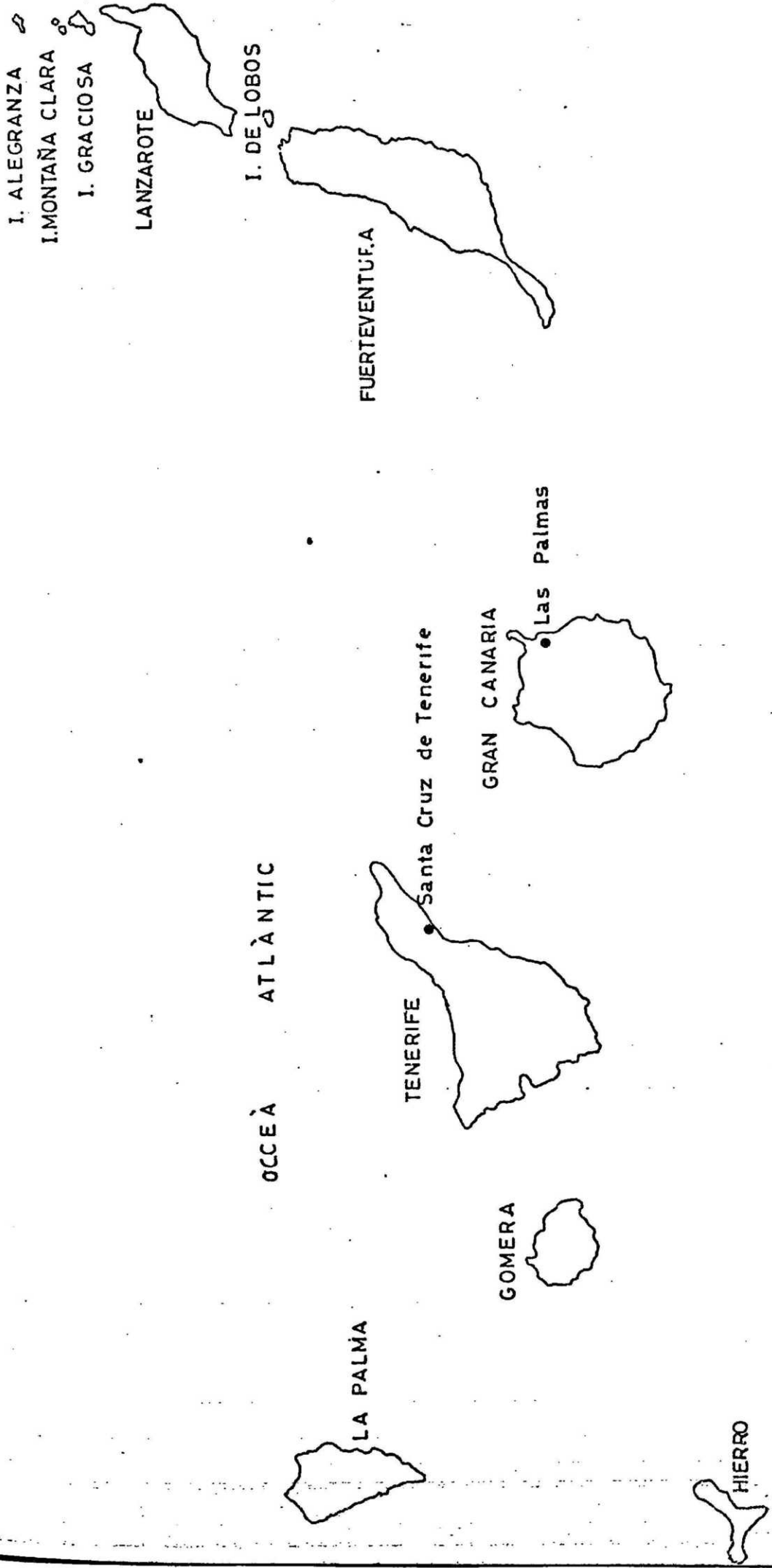
Les illes Canàries estan situades dins la zona Subtropical, a prop del Tròpic de Càncer, devora les costes africanes (Fuerteventura està a 115 Km de Cap Juby, Marroc). S'estén entre els paral·lels 27° 37' i 29° 24' N. i entre els meridians 13° 20' i 18° 10' W. de Greenwich. La longitud màxima de l'arxipèlag es de uns 500 Km. i les seves costes estan totalment banyades per l'Oceà Atlàntic.

L'arxipèlag s'estén bàsicament en forma d'arc, desde Alegraza, al N.E. fins a la Plama al N.W. Fora d'ell en direcció S.W., queda l'illa de Hierro.

La distància de Canàries respecte del territori peninsular és de unes 600 milles.

Les Canàries formen un arxipèlag compost per 13 illes set de

ILLES CANARIES

majors: Lanzarote, Fuerteventura, Gran Canaria, Tenerife, Gomera, La Palma i Hierro, contades de est a oest; i per sis illes menors: Alegraza, Roque del Oeste, Montaña Clara, Roque del Este, Graciosa i Lobos, descrites de Nord a Sur. Aquestes darreres están situades devora Lanzarote i Fuerteventura.

18.1.2 Extensió de les illes majors, població de cada una d'elles i nombre de municipis per illes.

Provincia de Santa Cruz de Tenerife

<u>Illes</u>	<u>Km²(1)</u>	<u>nº de municipis per illa(2)</u>	<u>Població de fet per illes (3).</u>
Tenerife	1.929	31	500.381
La Palma	562	14	65.291
Gomera	353	6	19.339
Hierro	264	2	5.503
Total de la Provincia de Sta. Cruz de Tenerife.	3.208		590.514

Provincia de les Palmas

<u>Illes</u>	<u>Km²</u>	<u>nº de municipis per illes.</u>	<u>Població de fet.</u>
Gran Canaria	1.532	20	519.606
Fuerteventura (incluït l'illot de Lobos)	1.687	6	41.912
Lanzarote (incluïda l'illa Graciosa i altres)	844	7	18.192
TOTAL de la Provincia de les Palmas	4.064		579.710

18.1.3 Les distàncies de les illes entre elles.

Son (4):

<u>Illes</u>	<u>Kms.</u>
Tenerife....La Palma	83
Tenerife....Gomera	28
Hierro.....Gomera	68
Tenerife....Gran Canaria	60
Gran Canaria....Fuerteventura	84
Fuerteventura...Lanzarote	10

18.1.4 Diferències entre l'arxipèlag Canari i el Balear.

Senyala NIETO (5) dues diferències que mereixen el nostre comentari: l'insularitat allunyada i la seva situació davant Àfrica. Efectivament, entre les dades geogràfiques que he donat, veiem que l'arxipèlag està situat a unes 600 milles de la península, lo que contrasta amb els 200 Kms que, com a màxim, pot haver-hi entre qualsevol Balear i la costa Catalana-Valenciana. En relació a la segona, comentava el professor, en aquell temps de la Universitat de la Laguna, que Canàries reaccionava davant Àfrica negativament, agafant-se desesperadament a la seva condició europea i espanyola. La independència del Sahara, l'acord de Madrid en relació al repartiment del territori de l'antic protectorat, i la postura d'Alger han fet canviar en pocs mesos el panorama polític de la zona on està situada Canàries. De manera que el factor Àfrica pesarà més de lo que pareixia a nivell de l'any 1.973, en que foren escrites les paraules del professor.

18.2 ORGANITZACIO

18.2.1 Antecedents

18.2.1.1 Entre 1.812 i 1.912

Més que l'organització actual (6), interessa veure el com s'ha arribat a ella i aprofunditzar dins l'estudi de l'etapa que nosaltres hem anomenat Constitucional. Lògicament existeix tota una història político-administrativa gens despreciable anterior a aquesta etapa constitucional, però no serà objecte del nostre comentari per motius de brevetat, i amb l'intenció de concretar-nos al màxim a l'objecte del nostre treball.

El punt de partida- dins l'etapa Constitucional- i lo mateix per a Balears, és la divisió del territori en Províncies, de 30 de novembre de 1833. L'arxipèlag es constitueix en una sola província amb capital a Santa Cruz de Tenerife (7) ubicada a l'illa de Tenerife. Això provocaria tensions entre aquesta illa i Gran Canària, que també pretén la capitalitat, i després la divisió de l'arxipèlag en dues províncies. En contra d'aquesta tesi s'alza la tinerfenya, que aboga per la unitat provincial i àmplia autonomia a les illes (8).

Durant el segle XIX s'admèt, com a solució, la creació en dues seccions de la Diputació Provincial Canària: una amb residència a Tenerife, i l'altra a Gran Canària (9). Un paregut criteri adopta el projecte Maura:

Art. 276...()...En las islas Canarias la Comisión Provincial se dividirá en dos secciones independientes con idénticas atribuciones: una, para las islas del grupo oriental, con residencia en Las Palmas, y la otra para las del grupo occidental con residencia en Santa Cruz de Tenerife, siendo aplicables a cada una de las dos secciones, por adaptación, los preceptos de esta ley"...

18.2.1.2 La llei de 1.912

La solució, però, que ha tingut més vigència és la que va venir donada per la llei de 11 de Juliol de 1.912, desenvolupada per el reglament de 12 d'octubre del mateix any.

Les notes més importants d'aquesta llei són:

a) L'arxipèlag se segueix considerant com una única província, que té com a capital Santa Cruz de Tenerife (11);

b) Se crea un Cabildo insular, Corporació administrativa, a cada una de les set illes (12) amb seu a la capital de cada una d'elles (13), que té personalitat jurídic pública (14). Els Cabildos se nodreixen de les competències que la llei provincial otorga a les Diputacions (14). Per major comprensió d'aquestes, vegeu el Reglament (15). Aixó, en poques paraules, ve a significar que se consideri a l'illa com a ens territorial (16) consisteix idó amb una personificació de l'illa.

c) La Diputació Provincial subsisteix i funcionarà així com ho prescriu la llei Provincial en tot lo que sia compatible amb els Cabildos (17) i afecti a l'interés general i comú de l'arxipèlag (18).

d) Per assumptes d'interés comú a dues o més illes, se autoritzen les Mancomunitats de Cabildos (19).

La diputació no desapareix (20), a pesar de que tant sols existeix en tant que no interferesca la acció dels Cabildos. Aquests darrers son els triúnfadors de la llei Canalejas (21).

Juntament amb preceptes de administració Local coexisteixen dins aquesta llei normes que signifiquen una certa remodelació o canvi de l'administració periférica a les illes (23), cosa que

no és estranya, donat que la llei de 1.912 i el seu reglament solucionaren un problema, i considerant a la illa com a ens, li donaren la categoria que se mereixia. Però deixa sense solucionar el problema de l'arxipèlag. La Diputació quedà desmembrada, perquè les seves competències passaren als Cabildos, sense que hi hagués nova descentralització a l'organ local de la província, lo que hagués pogut significar un embrió de Regió (24).

18.2.1.3 L'Estatut Provincial de 1.925.

La llei de 1.912 es modificada per l'Estatut Provincial de 20 de març de 1.925. Les notes més importants de la nova regulació són:

- a) Se suprimeix la Diputació Provincial (25);
- b) Se manté la unitat provincial de l'arxipèlag (26);
- c) Se crea una Mancomunitat (obligatoria) de tots els Cabildos, constituïda per un representant de cada un d'ells (27). Hi ha, idó, igualtat de cada una de les illes a l'organ interinsular;
- d) Els Cabildos tenen les competències de les Diputacions i poden mancomunar-se voluntariament per a realitzar els seus fins (28).

Juntament amb la Mancomunitat, que preveu la llei, forçosa o obligatòria a nivell d'arxipèlag. A pesar de que a mi els termes Mancomunitat i forçosa me pareixen contradictoris (29). Pot existir la Mancomunitat voluntaria de Cabildos.

18.2.1.4 La llei de 21 de setembre de 1.927

Ni la llei de Cabildos de 1.912 ni l'Estatut de 1.925 havien solucionat el problema de la capitalitat de les illes. La solució vé donada per la llei de 21 de setembre de 1.927.

Aquesta darrera divideix l'arxipèlag en dues Províncies, anomenades pels noms de les seves respectives capitals: Santa Cruz de Tenerife (que comprén les illes de Tenerife, Palma, Gomera i Hierro) y Las Palmas (integrada per les illes de Gran Canaria, Lanzarote i Fuerteventura) (30).

Lògicament subsisteixen els Cabildos amb les mateixes facultats previstes a l'Estatut Provincial (31).

El tema de les Mancomunitats també sofreix canvis. Els Cabildos d'una mateixa província constituïxen una Mancomunitat (32). Se establí una representació desigual de les illes a l'organ interinsular?. Pareix que sí, una vegada llegit l'article 189 de l'Estatut Provincial (33). Veurem afirmada la nostra tesi quan estudiem el R.D. de 8 de maig de 1.928. La Mancomunitat ostentava la representació de cada província (34). Les dues Mancomunitats se podien concertar voluntariament per a la prestació de servicis. Queda suprimida, idó, la Mancomunitat lliure de Cabildos.

Les posteriors modificacions no afecten a l'essència de l'institució (35) pero si aclareixen certs dubtes que he plantajat unes línies més amunt així l'article 191 reformat de l'Estatut provincial senyala en relació a la participació dels Cabildos a l'organ interinsular de cada província:

"... Estas Mancomunidades estarán constituidas: La de Santa Cruz de Tenerife por seis representantes del Cabildo de Tenerife, tres de La Palma, dos de Gomera y uno de Hierro; y la de las Palmas, por cinco del Cabildo de Gran Canaria, tres de Lanzarote y dos de Fuerteventura"...

Amb lo qual queda ben sentada la desigualtat a l'organ interinsular de les representacions dels Cabildos. Desigualtat que

no és font de conflictes, degut a les poques competències que té la Mancomunitat.

La divisió de l'arxipèlag en dues províncies va solucionar el problema de la Capitalitat, perquè les dues ciutats de les illes més poblades pogueren ésser capitals de les dues respectives províncies. Però consider que introduigué un factor negatiu per a l'arxipèlag, i és el de posar un obstacle legal en el camí de la consecució de la Regió Canària. No satisfets, idò, els canaris de que, a la tensió illa-arxipèlag, hagués guanyat l'illa, ara logren la divisió de l'arxipèlag en dues províncies. D'aquesta manera el concepte d'arxipèlag casi bé desapareixia, i desapareix també tota la possibilitat de que hi hagués una forma jurídico-social d'operativitat: La Regió (36) Canària.

18.2.2 Regulació actual.

La llei de Bases de 1.945, sobre la futura llei de Regim local, no fa sino respectar el sistema organitzatiu Canari. La disposició final s'expressa de la següent manera.." Se respetarà en esta-la futura llei- el régimen especial de Alava y Navarra, así como la subsistencia de los Cabildos y Mancomunidades interinsulares de Canarias"... L'article 210 del text articulat no fa sino garantir tot lo previst a la llei de bases, inclús ampliant-ho (37). Fins a la promulgació del decret de 17 de maig de 1.952, i degut al joc de l'article 210 de la L.R.L. amb la disposició primera de la L.R.L. va estar en vigor el títol VI llibre 1 de l'Estatut Provincial de 1.925.

La normativa vigent a l'actualitat ve donada per el R.O.F. y R.J. decret de 17 de maig de 1.952, que respecta, amb poques modificacions la normativa anterior.

Es precisament en aquest anys quan la doctrina ha senyalat amb en cert que a Canaries s'ha considerat a l'illa com a un ens local (38) territorial.

Dues notes, en relació al tema Cabildos, hi ha que destacar a la nova normativa:

a) Els Cabildos poden concertar-se per a realitzar serveis(39)

b) Els cabildos de les illes menors se poden mancomunar amb els Ajuntaments de les capitals per a sostenir en comú un secretari i un interventor (40).

18.2.2.1 La Mancomunitat.

Mos aturarem a analitzar el tema de la mancomunitat, perquè es uns dels punts més discutits del peculiar règim Canari.

La doctrina comença per criticar el mateix nom de "mancomunitat", al no considerar-lo adequat. Se discuteix la seva naturalesa jurídica. Així, mentres que GUAITA (40) pensa que son persones jurídiques institucionals, la majoria de la doctrina s'inclina per la qualificació de ens territorial (41) i qualcú ha parlat de que són ens complexes (48).

La darrera normativa ha accentuat la desigualtat de la representació de les illes a la Mancomunitat (que ja existia, perquè el nombre de consellers per illa a la mancomunitat era desigual) al fixar que el president de la mateixa és el president del Cabildo de l'illa en que se trobi la capital(art. 227.2

Una de les crítiques que en fa la doctrina an aquest ens, és la de senyalar les poques competències que la norma reguladora li reserva (43). En efecte a l'article 428 llegim:

- "...a) asumir la representación de su provincia y coordinar los intereses de las islas;
b) regir y administrar los servicios que voluntariamente quieran traspasarle los cabildos y los de índole local que éstos no atiendan o no sostengan debidamente;
c) repartir entre los Cabildos las prestaciones y cargas que el Estado imponga a las diputaciones y las subvenciones y recursos que les conceda;
d) fomentar los servicios de carácter interinsular, a cuyo fin podrán exigir a los cabildos una aportación proporcionada a los presupuestos de ingresos, que, si excediera del 5%, requerirá el "quorum" señalado en el artículo 670 de la ley para la aprobación de los presupuestos extraordinarios"...

Els apartats a) y d) de la norma senyalen les competències pròpies de les mancomunitats, el b) les impròpies.

Els apartats c) i d) contenen preceptes de dret fiscal (44). Interessa aprofunditzar sobretot en el d) per dos motius:

a) Posa de manifest que la mancomunitat viu a costes dels Cabildos econòmicament (45)

b) El precepte ha estat modificat en relació a la seva darrera redacció, la realitzada per el Real D. llei de 8 de maig de 1.928 en el sentit de que si abans no podia la mancomunitat reclamar dels Cabildos una aportació que excedís del 5% dels seus pressuposts ara ho pot fer amb el quorum que senyala l'article 670 de la L.R.D.

c) La llei econòmicofiscal de 22 de juliol de 1.972 ha tornat modificar l'esmentat precepte. Aquesta llei que ha substituït l'arbitri d'importació i exportació per l'arbitri insular de l'entrada de mercaderies a les illes Canàries. La recaudació es realitzada ara per un organ comú a tot l'arxipèlag (no com abans que cada Cabildo recaudava els seus arbitris d'importació i

exportació) i repartida en parts iguals entre les dues províncies. Cada mancomunitat se reserva el 5% de lo que se li entrega, i distribueix la rest entre els Cabildos, tenguent en compte la seva població de dret. El Cabildo se reserva el 60% de lo que se li entrega, i dóna la resta als ajuntaments.

Es bo de fer criticar a la mancomunitat i dir que tèn poques competències. Nos hauriem de demanar qui te la culpa d'aixó. No serà perque mancomunitat i Cabildos s'han hagut de repartir les competències de la Diputació?. La majoria de competències d'aquesta han anat als Cabildos, i la mancomunitat ha quedat sense res. Si aixó és vera, i així ho crec, les mancomunitats tenen dues solucions per a nodrir-se de competències: Recuperar part de les competències cedides an els Cabildos, o que hi haja una descentralització a les mancomunitats a base de competències que ara estàn en mans de l'administració de l'Estat a les illes. La primera de les solucions és totalment descabellada, donat les poques competències que tenen els Cabildos, l'arrelament que tenen en aquelles illes i els bons fruits que han donat, además significaria un pas endarrera cap a la consideració de l'illa com a ens. La segona seria, per mí, l'encertada, i podria anar acompanyada de dues mesures mes:

1º Consequir una única mancomunitat per a tot l'arxipèlag que seria un vertader parlament Regional.

2º Sustituir la descentralització administrativa, pregonisada fins ara, per una descentralització política.

Tornat a la normativa actual, vull tant sols esmentar que entre les dues mancomunitats existeix un únic punt d'unió, que és el que senyala l'article 429:

".... Las dos mancomunidades podrán coordinar de mutuo acuerdo, la Administración de los intereses que afectan a ambas provincias"....

Que ve a introduir el nivell Regional embrionariament dins l'organització que estam estudiant (47).

18.2.3 Nous projectes i modificacions dl sistema actual: tendència a la regió.

Lluny de considerar el sistema Canari, com una estructura acabada, perfecta i definitiva, hi ha hagut intents, inclús dins els darrers quaranta anys, de modificar-lo (48). El projecte de llei de Bases de Regim Local de 17 de desembre de 1971 pretenia en canvi, conservar el sistema Canari tal com està (49)

El mateix III Pla de desenvolupament preveu un programa regional per a Canaries sense fer menció de les provincies (50).

L'Estatut Regional de l'Institut Universitari de la Empresa de la Universitat de la Laguna de 18 de març de 1.972 després de les consideracions económic socials enfoca d'una manera decidida, i per primera vegada, el problema de la Regió Canària. Aquest estatut distingeix quatre nivells dins l'organigrama administratiu: El Regional, el provincial, l'insular i el municipal. La Regió que configura no se pot dir que sia autònoma (51), sino que es tant sols administrativa. El nivell Regional té com a organ principal el Consell Regional, especie d'assemblea Regional. Aquesta se tenia que compondre de 51 membres elegits per sufragi Universal de la següent manera:

...." a) 10 Consejeros elegidos por los residentes en la isla de Tenerife; b) 10 consejeros elegidos por los residentes en la isla de Gran Canaria; c) 6 Consejeros elegidos por los residentes en la isla de la Palma; d) 5 Consejeros elegidos por los residentes en la isla de Lanzarote; e) 4 consejeros elegidos por los residentes en la isla de Gomera; f) 2 consejeros elegidos por los residentes en la isla de Fuerteventura y g) 2 consejeros elegidos por los residentes en la isla de Hierro". (52)

La representació de les illes en el màxim organ regional no era, idò, igualitari, sino que més bé era proporcional a la població de cadascuna d'elles.

Quest Consell nomenava de entre els consellers un president del Consell Regional amb facultats de representar la Regió, dirigir els debats i presidir la comissió de Govern del Consell (53).

Ja hem dit que manté la divisió provincial aquest estatut, les mancomunitats se transformen amb ens de caràcter tècnic, i els governadors tenen facultats de control damunt les decisions del Consell Regional (54).

Els Cabildos se mantenen en vigor.

Se preveu un nivell municipal, però els consellers d'aquests municipis son elegits per sufragi universal (55). Per finalitzar, vull tant sols esmentar un detall de l'estatut digne de tenir en compte. A la disposició final 1ª diu que és incompatible l'exercici simultani dels càrrecs electius en els nivells municipal, insular i regional. Quedava ben clar, idò, que els consellers dels Cabildos no tenien que nodrir el Consell Regional.

La llei 30/72 sobre el Règim econòmic-fiscal de Canàries de 22 de juliol, si bé no contempla aspectes orgànics, va ajudar a configurar la regió Canària. Ja que substituïnt l'arbitri d'importació que tenia cada Cabildo per l'arbitri insular d'entrada de mercaderies a les illes Canàries (56) consegueix l'unitat de l'arxipèlag a nivell fiscal i econòmic. Aquesta llei té també el mèrit d'haver creat uns dels primers organs Regionals: la Junta Econòmica Interprovincial de Canàries, organ compost per representacions de ambdues provincies, que té com a president de manera alternada per anys, els presidents de les mancomunitats

provincials interinsulars de Santa Cruz de Tenerife i de Las Palmas (57). Igualment crea un altre organisme de caràcter Regional. La Junta interprovincial de arbitris insulars, que gestiona i recapta precisament l'arbitri insular. Aquesta junta es tá integrada per representacions de les dues provincies, i la presidència d'aquest organ queda en mans dels presidents de les mancomunitats de Santa Cruz de Tenerife i de Las Palmas, i la seu serà la capital de província corresponent al president.

El decret de 16 de novembre de 1.973 creava catorze Delegacions territorials del Ministeri de Planificació i Desenvolupament, una de les quals corresponia al territori de l'arxipèlag Canari (58).

El Projecte de Llei de Bases de l'Estatut de Règim Local(59) de 31 de maig de 1.974 no vol canviar res del sistema Canari. Però la llei de Bases de Règim Local de 21 de novembre de 1.975, juntament amb la garantia del respecte a l'organització vigent, senyala la possibilitat de canvis dins l'organització administrativa actual, i així la Base 19 nº 2 dins l'epígraf "regímenes especiales" afirma:

....." Se respetará íntegramente el régimen actual.. del archipiélago Canario...

En el plazo máximo de un año, a partir de la promulgación del texto articulado de esta ley, a propuesta de los cabildos Insulares, se establecerá por el Gobierno para el archipiélago Canario un régimen administrativo especial, respetando en lo esencial las normas peculiares vigentes y adecuado a su carácter insular".....

Partint de les possibilitats de la base 19 s'ha fet un informe onomenat "Estudio preliminar sobre el régimen administrativo especial de las islas Canarias" redactat per el professor NIETO. L'estudi està realitzat tenguent en compte les possibilitats

del dret positiu vigent (60) interpretades d'una forma àmplia (61). Considera que la base 19 nº 2 es una autorització legislativa, i no un reglament autoritzat (62). L'informe preveu un nivell Regional que tendria com a organ l'anomenada Corporació Canaria (63). Aquesta regió seria purament Administrativa. Tendria com a missions la tutela i fiscalització dels ens inferiors, la proposta i execució del Pla economic i les de coordinació del mateix (64), les domèstiques sobre el seu personal i l'administració del seu patrimoni (65). La Corporació tendria potestat reglamentaria (66).

Sobre la composició de la corporació Canària l'informe estableix la següent llista de diputats representants de cada Cabildo: Gran Canaria, 9; Lanzarote, 5; Fuerteventura, 4; Tenerife, 9; La Palma, 4; Gomera, 3; Hierro, 2; (67). Senyala l'informe dues solucions per elegir la corporació: eleccions directes o indirectes, però no se defineix per cap (68). La Corporació tendria seu política alternativa i seu administrativa compartida (69).

Entre els organs de la corporació, fora de l'assamblea, figuren el president i una comissió de Govern composta per 14 diputats.

Se mantén el nivell provincial, sobre tot a efectes constitucionals i polítics (pl exemple, representació parlamentària) la vertent local de la provincia se difumina, i tant sols se manté en la mesura i efectes que expresament se reconegui la futura regulació.

Els cabildos se mantenen (nivell insular) se reorganitzen i se potencien (71).

NOTES

- 1) Font I.N.E.
- 2) S'ha consultat: JOSE MANUEL CASAS TORRES: España Atlas e índices de sus términos municipales, Confederación Española de Cajas de ahorros, Madrid 1.969. CONFEDERACION ESPAÑOLA DE CAJAS DE AHORROS: Situación actual y perspectivas de desarrollo en Canarias, Madrid 1.971 pags 30-40, tom I. DE TERAN; SOLE SARA-BIS: Geografía Regional de España, Ariel, Barcelona 1.968 pags. 444-58. J. VILA VALENTI: Geografía de España, Barcelona Danca 1.972, pags 434 i 439.
- 3) Censo de població d'Espanya font I.N.E. any 1.970.
- 4) Diccionario Espasa veu Palma tom 41 pag. 378, veu Tenerife, tom 60 pag. 897, veu Gran Canaria, tom 26 pag. 1.003; veu Lanzarote, tom 24 pag. 1.538.
- 5) Vid ALEJANDRO NIETO: Organización Local: Uniformismo y variedad, dins, descentralización administrativa y organización política, tom II op. cit, pag. 98.
- 6) S'ha consultat LAZARO SANCHEZ-PINTO Y SUAREZ: Especialidades de las Estructuras Administrativas en las islas Canarias, op. cit, pag. 44-66. ALEJANDRO NIETO: Introducción al Derecho administrativo especial Canario, dins, Estudios de derecho administrativo especial canario, Cabildo insular de Tenerife, Aula de cultura, curso 1965-66. Vid també del mateix autor dins el mateix col·lectiu La Región Canaria. També se pot trobar dins el col·lectiu citat LEOPOLDO DE LA ROSA OLIVERA: Antecedentes históricos del régimen orgánico insular, JOAQUIN VALLE BENITEZ: Los Cabildos insulares, JUAN JOSE MARI CASTELLO TARREGA: Consideraciones sobre los aspectos administrativos del Plan de Desarrollo para Canarias; MARCOS GUIMERA PERAZA: La Región y Canarias R.E.P. nº 179 any 1.971 pag. 103.
- 7) Vid art. 2 del decret de 30 de noviembre de 1.833..." Santa Cruz de Tenerife-és la capital-de las islas Canarias". L'apèndix del mateix decret afegeix"... Provincia de las Islas Canarias.- Su capital Santa Cruz de Tenerife.- Comprende las islas de Tenerife, Gran Canaria, Gomera, Palma Hierro, Lanzarote y Fuelleventura".....
- 8) Vid ALEJANDRO NIETO: Organización Local: Uniformismo y variedad, op. cit, pag. 100
- 9) Real Decret de 17 de març de 1.852, i de fet aquesta solució se va dur a terme, i funciona un cert temps.
- 10) No existeix.

- 11) Art. 1º de la llei de 11 de juliol de 1.912
- 12) Art. 5 de la llei de 11 de juliol de 1.912
- 13) L'article 23 del reglament senyala la capital de cada una de les illes a efectes de reunió dels Cabildos.
- 14) Vid l'article 29 del reglament
- 15) Art. 28 i 35
- 16) En el pensament d'en GUAITA: División territorial y descentralización, pp. cit. pag. 252, cada una de les illes és una comarca amb el seu organ, unipersonal estatal (Delegat del Govern) i el seu organ local col·legiat (Cabildo insular). Sobre la consideració de la illa com a ens vegeu RAFAEL ENTRENA CUESTA: Manual, op. cit, pag. 259.
- 17) Art. 6 de la llei de 11 de juliol de 1.911 sobre Cabildos Canaris.
- 18) Vid art. 1 del Reglament R.D. 12 d'octubre de 1.912.
- 19) Vid l'article 5 de la llei de 11 de juliol de 1.911 desenvolupat per l'article 34 del reglament.
- 20) Vid l'article 2º del reglament provisional per el règim dels Cabildos insulars a les illes Canàries R.D. de 12 d'octubre de 1.912"...La Diputación continua funcionando con arreglo a lo prevenido en la ley orgánica de 29 de agosto de 1.882 y demás disposiciones vigentes, pero solo en cuanto afecta a los asuntos de interes general y común del archipiélago canario y sea compatible con el funcionamiento ordenado y reglamentario de los cabildos insulares". El subratllat es meu.
- 21) La tensió Cabildos-Diputació no acaba aquí, sino que continua fins la desaparició d'aquesta darrera, mentre tant els Cabildos segueixen emperò guanyant posicions, inclús a través de la via jurisdiccional. Vegeu la Sentencia de 5 de maig de 1.929 que resol el cas a favor dels Cabildos, citada per LEOPOLDO DE LA ROSA: Evolución del Régimen Local en las islas Canarias. Instituto de Estudios de Administración local, Madrid 1.946, pag. 126 la mateixa sentència es citada per BERMEJO GIRONES, JUAN IGNACIO: veu Cabildo a N.E.J. pag. 487
- 22) L'article 7 preveu la creació de determinades oficines de l'administració central a les demás illes que no ostenten la capitalitat de la província, entre les que destaquen: Jefatura d'Obra Públiques, Districte forestal, Administració Depositària, Administració de Correus, Granja Agrícola).
- 23) Així també conté preceptes de D. Fiscal vid per exemple l'article 5º.

- 24) Vid MALUQUER Y VILADOT, J: Noticia acerca el Nuevo Derecho político administrativo de Canarias, Revista Jurídica de Cataluña any 1.913 pag. 5 i 26 vid també OSCAR BERGASA: Canarias la dependencia económica de un archipiélago, dins el col.lectiu - Asalto al Centralismo, Avance/intervención nº 2 1.976, pag.93
- 25) L'exposició de motius s'expressa d'aquesta manera..."Ante el problema planteado en Canarias, no cabe opción. La Ley de 1912 no puso término a ciertas añejas rivalidades interinsulares. Por eso, al anunciarse la reforma Provincial, retoñaron con su cortejo de acritudes y violencias. Frente a ellos, el Gobierno solo tenia un camino: el de la descentralización, musa que inspira todo el articulado de este estatuto. Los servicios del Estado en Canarias, manteniendo la unidad provincial, seguiran como están, pues no se trata ahora de regularlos. Los servicios de índole Local o Provincial, seguirán también casi como estan aunque desaparecerá la Diputación, porque la Diputación era en Canarias un organismo sin vida ni funcionamiento"...El subratllat es meu.
- 26) Vid l'exposició de motius i també l'article 187 de l'Estatut de 20 de març de 1.925.
- 27) Art. 191 de l'Estatut provincial de 1.925 destaca entre les total funcions de la mancomunitat"...1º Asumir la representación del archipiélago; 2º Regir los servicios que voluntariamente quieran transpasar de los Cabildos insulares; 3º Repartir entre los Cabildos las prestaciones y cargas que el Estado imponga a las Diputaciones Provinciales, conforme a esta Ley 4º Regir y administrar los servicios de indole local encomendados a los Cabildos, cuando ni ésto ni sus Mancomunidades voluntarias los atiendan y sostengan debidamente"...
- 28) Vid l'article 188 de l'Estatut Provincial de 20 de març de 1925 En el mateix sentit vegeu l'exposició de motius de l'esmentada llei.
- 29) En efecte, en el llenguatge de la L.R.L. "Mancomunidad" se identifica amb unió voluntària i "agrupación" amb unió forçosa vid Art. 10.c) i d) de la L.R.L. i en el mateix sentit la secció 3ª de la mateixa llei. Arts. 29-40.
- 30) Art. 1º i 2º del R.D. llei de 21 de setembre de 1.927
- 31) Art. 5º del R.D. llei de 21 de setembre de 1.927.
- 32) Art. 5 de l'esmentat decret llei
- 33) En efecte, l'article 189 de l'Estatut Provincial de 20 de març de 1.925 senyala el següent nombre de consellers per els Cabildos:..."14 en los de Tenerife y Gran Canaria; 12 en el de la Palma; 10 en los de Lanzarote y Gomera; 8 en el de Fuerteventura y 6 en el de Hierro"...
- 34) Art. 5º del R.D. llei de 21 de setembre de 1.927.

- 35) Així el R.D. llei de 8 de maig de 1.928 acorda modificar el títol VI del llibre primer de l'Estatut Provincial per adequar-lo a la modificació que suposà el R.D. de 21 de setembre de 1.927.
- 36) S'ha consultat. ANTONIO CARBALLO COTANDA: Canarias Región Polémica (análisis crítico del régimen económico-fiscal del archipiélago) Cuadernos para el diálogo. Madrid 1.972, pags 25 i 77. Vid també un article aparegut darrerament de OSCAR BERGASA: La dependencia económica de un archipiélago., op. cit. aquest autor ha donat una explicació a nivell de classes socials del fenomen que aquí estam estudiant, que intentaré sintetitzar. L'organització social Canario queda composta per: a) una classe feudal molt arrelada; b) una burgesia mercantil associada a la classe feudal; c) aquesta burgesia local s'ha destrocant en lluites de competència interinsular (qüestió de la Capitalitat, divisionisme Provincial) plantetjant com a reivindicació històrica el tema de les llibertats comercials. pag. 93.
- 37) Art. 210 de la L.R.L. "El territorio nacional que constituye el archipiélago Canario conservará las actuales características en cuanto a la división provincial; al régimen, dentro de cada provincia, de Mancomunidad interinsular; a las modalidades de la inspección del poder central en cada una de sus islas y al sistema de Cabildos insulares como órganos de administración propia aplicándose esta ley en todo lo que no se oponga a las mencionadas características". L'article apenas necessita comentari; tant sols una frase creim se té que explicar; és aquella que parla de "... las modalidades de la inspección del poder central"... que se referix als delegats del govern a les illes.
- 38) Vid RAFAEL ENTRENA CUESTA: Curso. op. cit. pag. 259 en el mateix sentit FERRER PEÑA RAMÓN MARIA: El problema administrativo de las islas menores del Archipiélago Canario, R.E.V.L. nº 133 any 1.964 pag. 38.
- 39) Art. 423 del R.O.F. y R.J.
- 39 bis) La doctrina senyala que mancomunitat va associada a voluntarietat i l'organ interinsular Canari té caràcter forçós; així se manifesta BERMEJO Y GIRONES: veu Cabildo a N.E. J. 3, 1.952 pag. 490. FEDERICO PADRON PEREZ: Entidades de las Islas Canarias R.E.V.L. nº 126 pag. 840.
- 40) Art. 4 del R.O.F. y R.J.
- 40 bis) Vid División territorial y descentralización. op. cit. pag. 213
- 41) FEDERICO PADRON PEREZ: Entidades locales de las islas Canarias, R.E.V.L. nº 126, 1962 pag. 841 FERRER PEÑA RAMONS MARIA: El problema administrativo de las islas Menores del archipiélago Canario R.E. V.L. nº 133 1.964 pag. 30 Calvo Sotelo parla amb

- aquest sentit de carta intermunicipal, vid exposició de motius. La Calificació de ens es defensada per BERMEJO Y GIRONES: veu Cabildo op. cit. pag. 490
- 42) Perque está integrat per els Cabildos insulars. Vid ALONSO FERNANDEZ DEL CASTILLO: Las Mancomunidades Provinciales op. cit. pag. 96.
- 43) Vid ROSA OLIVERA: La administración local en las islas Canarias, dins el Col·lectiu La Provincia, Barcelona 1.966, II, 110 vid també JOSE LLORCA GISBERT: Adaptación al archipiélago Balear del Régimen Especial de Cabildos R.E.V.L. nº 25 any V 1.946 pag. 779 vid també NIETO: Organización local: uniformismo y variedad op. cit, pag. 104.
- 44) Apesar de que la temàtica fiscal no és estudiada en aquest treball, nos permetrem sintetitzar una petita història de la trajectoria també peculiar que s'ha donat en relació a les lleis fiscals i les illes Canaries. Tot comença amb el Real Decret de 11 de juliol de 1.852 sobre Ports Francs. La llei de 22 de juny de 1.870 ampliava els efectes de la franquícia. Preceptes de caràcter fiscal tenia també la llei de 11 de juliol de 1.912. Vegeu el seu article 5 n°s 1, 2 i 3, i el reglament de 12 d'octubre de 1.912, Arts. 53 i 54. Durant molt de temps el nervi dels ingressos fiscals locals Canaris ha estat l'arbitri d'importació i exportació. La darrera llei fiscal d'importància és la económico-fiscal de l'any 72, de la que farem l'oportú comentari.
- 45) En el mateix sentit LLORCA GISBERT: La Mancomunidad Provincial interinsular de Santa Cruz de Tenerife, R.E.V.L. nº 27 pag. 427 DE LA ROSA OLIVERA: La administración local en las islas Canarias.. op. cit. pag. 430.
- 46) Vid art. 191 de l'Estatut Provincial modificat.
- 47) El R.D. llei de 21 de setembre de 1.927 que divideix l'arxipèlag en dues províncies estableix aixímateix... "pudiendo no obstante, concertarse voluntariamente entre las dos Mancomunidades los servicios adecuados"... i l'article 192 de l'Estatut Provincial modificat per el R.D. llei de 8 de maig de 1.928 preveu que a les mancomunitats interinsulars lis sia aplicable lo previst a la mateixa llei sobre mancomunitats de Diputacions. BERMEJO Y GIRONES, parla de ens regió,, agrupació voluntària de Mancomunitats, a un organigrama de l'administració local Canaria. Vid veu Cabildo N.E.J. pag. 489.
- 48) La Presidencia del Govern constitueix l'any 1.947 una comissió interministerial encarregada de l'estudi de varis problemes que envia al Govern el 18 de febrer de 1.948 un projecte de llei de Bases. Vegeu part de les mateixes a l'article publicat per DE LA ROSA OLIVERA: La administración local en las islas Canarias, op. cit, pag. 10.

- 49) Preàmbul...."En el orden Provincial se conservan los regimenes especiales de Alava, Navarra e islas Canarias"... i la base quarta diu textualment..." Las Provincias del archipiélago Canario conservarán el actual regimen de Cabildos insulares y Mancomunidades interinsulares y todas las peculiaridades orgánicas, administrativas y financiera que derivan de tal régimen especial"
- 50) Vid la disposició final 3ª de la norma reguladora del III Pla.
- 51) Ni per les competències que té, vid la Base 91, ni per les normes que promulga, que son decrets regionals en rang inferior als decrets del Consell de Ministres i superior a les ordres.
- 52) Base 88 de l'Estatut del I.U.E.U.L. de 18 de març de 1.972
- 53) Base 83 de l'Estatut del I.U.E.U.L.
- 54) Base 94 de l'Estatut del I.U.E.U.L.
- 55) Base 102 de l'Estatut del I.U.E.U.L.
- 56) Art. 22 de la citada llei.
- 57) Arts. 29, 30, 31 i 32 de la citada llei.
- 58) Art. 1ª de la llei. La seu de les delegacions se tenia que ubicar..."en la capital de provincia de mayor número de habitantes de las comprendidas en su circunscripción territorial, determinado conforme al último censo de población"... conta el professor GUAITA que con que la seu de la delegació de Canaries va resultar esser Las Palmas (capital de major cens demogràfic) hi va haver dimisions en cadena dins les corporacions locals de la provincia de Santa Cruz de Tenerife, vid. División territorial y descentralización op. cit. pag. 246. Això que pareix index de poca sensibilitat regional per part dels canaris, mos pareix més natural an els estudiosos de la problemàtica canaria, i crec que era un problema que s'hagués pogut preveure i salvar amb una seu alternativa, o en dues seccions de la delegació, o omb una seu administrativa compartida. Crec que d'aquest aconteixement també en tenen part de culpa els qui feren la llei amb esquadra i cartabó.
- 59) La disposició Final segona. Regímenes especiales, 3 s'expressa diguent: "El archipiélago Canario conservará la actual organización provincial y las demás peculiaridades de su régimen"...
- 60) A l'hora de redactar l'informe l'any 1.976 no existien ni tan sols les expectatives que hi ha ara, una vegada aprovada la Llei de Reforma Política.
- 61) Mancomunidades Provinciales interinsulares de Las Palmas y de Santa Cruz de Tenerife 1.976: Estudio preliminar sobre el régimen administrativo especial de las islas Canarias pag. 11

- 62) Mancomunidades Provinciales interinsulares de Las Palmas y de Santa Cruz de Tenerife: Estudio preliminar... op. cit. pag. 15.
- 63) Vid op. cit. nota anterior pag. 51
- 64) Vid op. cit nota 62 pags. 54, 57
- 65) Vid. op. cit nota 62 pag. 61
- 66) Vid op. cit. nota 62 pag. 55
- 67) Vid, op. cit, nota 62 pag. 110
- 68) Vid op. cit nota 62 pag. 108 i 109
- 69) Vid op. cit. nota 62 pag. 124
- 70) Vid. op. cit. nota 62 pag. 131 i 132.
- 71) Vid op. cit. nota 62 pag. 134

CINQUENA PART: EL MODEL QUE PROPOS:

19. LA PROPOSTA

19.1 EL MARC CONSTITUCIONAL

19.1.1 Dins quina forma d'Estat ubicam el model que proposam?

19.1.2 Arguments a favor de les regions autònomes

19.1.3 La futura constitució i les regions

19.1.4 Regions i províncies

19.1.5 Balears Regió Especial

19.1.6 La regulació de les regions ha de dimanar de la Constitució.

19.1.7 La participació incipient de la regió en la formació de la voluntat de l'Estat.

19.1.8 Poisos Catalans

19.2 ESTUDI DE LA PROBLEMÀTICA REGIONAL A LES ILLES BALEARS.

19.2.1 El territori

19.2.2 Català

19.2.3 Competències

19.2.3.1 Formes d'atribució

19.2.3.2 Les competències en particular

19.2.4 Organització interinsular: Possibilitats.

19.2.4.1 Que cada illa sia una regió.

19.2.4.2 Una sola regió per tot l'arxipèlag, i que les competències vagin en bloc a cada una de les illes.

19.2.4.3 Una sola regió autònoma amb dos nivells de competències

19.2.4.4 Assamblea Interinsular, President de la regió i Govern Regional: nivell de descentralització política; mentres que els consells insulars tendrien tant sols descentralització administrativa

19.2.4.5 Una regió autònoma a nivell de tot l'arxipèlag, sense que les illes quedassin personificades: El model portuguès de les Açores.

19.2.5 El model organitzatiu que propos: doble nivell de competències.

19.2.5.1 Descentralització política a l'illa de Formentera?

19.2.5.2 La seu de Menorca

19.2.5.3 Els òrgans regionals: l'assamblea regional, el President de la Regió i el Govern Regional.

19.2.5.4 Els òrgans insulars: Consell insular, President de l'illa i Govern insular.

19.2.5.5 La seu de la regió.

19.2.5.6 Terminologies.

19.2.6 Control

19.2.7 Traspàs de serveis

19.2.8 Demanialitat Regional

19.2.9 Potestat administrativa de la Regió i illes

19.2.10 Modos d'exercici de la competència administrativa

19.2.11 El principi de la varietat i la jerarquia de la norma contengui l'Estatut.

19.2.12 Ens locals inferiors a l'illa: la Comarca.

19. LA PROPOSTA

Si una part d'aquesta obra ha estat dedicada a estudiar els models històrics d'organització polític-administrativa que han tingut les illes Balears i una altre part s'ha dedicada a estudiar el model actual, i finalment hi ha hagut una aportació dels models de dret comparat; la part que començam a llegir té per finalitat la de proposar un model en vista de tots els antecedents (1)

19.1 EL MARC CONSTITUCIONAL

Tots els estudis que he fet sobre dret comparat i inclús sobre algunes institucions històriques ha anat precedit d'una sintetització del marc constitucional vigent en el país o a l'època però aquí farem una excepció, i prescindirem d'ell, perquè l'institució que noltros volem per les illes no té cabuda dins l'estructura marc de l'article 45 de la L.O.E. i demes normes i lleis fonamentals ni tant sols fent les interpretacions més amples, però és que, adames, l'estudi senyala unes pistes sobre lo que seria desitjable per les illes, i no és possible avui en dia. Jo pens que, reunit el nou Congrés i Senat elegits per sufragi universal, serà el moment de confeccionar una nova Constitució allà on tendrán cabuda aquests plantejaments. Dit tot aixó, i sense traves dogmàtiques de cap casta, inposant-me con a limi-

tacions prèvies tant sols les pròpies de un realisme sà, i les que són propies del coneixement del tema, anem a construir el model que propòs.

19.1.1 Dins quina forma d'Estat ubicam el model que proposam?

El model no queda situat ni dins l'Estat unitari, en cap de les seves formes: centralitzat o no, ni dins l'Estat Federal. No queda dins l'Estat unitari centralitzat, perque volem sortir d'ell, i ja hem vist les crítiques que n'hem fet, ni queda dins l'Estat federal per 3 raons molt senzilles:

a) Si el federalisme és un pacte (2) fa falta que se desenvolupi la personalitat d'alguns dels pobles que componen l'Estat Espanyol per a pactar (Per a pactar hi ha que tenir personalitat);

b) Seguint el mateix raonament, falta saber el nombre de membres que podrien, o tendrien que, pactar;

c) no oblidem que una constitució, si volem que tengui una certa estabilitat, té que ésser un pacte o transsació entre les distintes forces polítiques del país(3), i pot ésser que les Cambres se polaritzin en dues tendències: uns que defensin l'Estat unitari i els altres que proposin l'Estat federal.

d) En aquestes raons de tipus lògic n'hi afegiria una de tipus psicològic: la por casi visceral que tenen certs Espanyols al Federalisme. Es interessant veure l'evolució recent dels partits, inclús dels dits d'oposició sobre aquest tema(4).

Entenguem-nos. No és que jo estigui en contra del federalisme, tot lo contrari, pero el model que propòs està pensat perque se pugui aplicar l'any qui vé, i no d'aquí a vint anys.

Vist tot això, propòs com a forma d'Estat el Regional (5) que matitzaria amb els següents punts:

1) Es aquell que té unitats de descentralització política (6) anomenades regions autònomes (7) amb facultats legislatives. Es a dir, que és un estat que, adams del Parlament, té altres centres capaços de produir lleis formals ordinàries.

2) Les regions tenen participació incipient en la formació de la voluntat de l'Estat.

3) Permet graus de diferenciació entre unes regions i les altres, i inclús que uns territoris d'un mateix Estat tenguin autonomia i altres, no, lo que li dóna un caire més biològic i menys racional i formal que el federalisme (8).

19.1.2 Arguments a favor de les regions autònomes.

He agrupat els arguments en tres famílies: polítics, administratius i filosòfics.

A) Polítics.

1) Permetria desviar l'història de l'Estat Espanyol per situar-lo fóra de la tentació centralitzadora.

2) Aquesta instància representativa intermitja (entre la comarca i l'Estat) aconseguiria un equilibri horitzontal de poders que se sumaria al vertical, senyalat per En Montesquieu. Aquest principi me pareix fonamental, i la seva sola enunciació justifica per mi l'existència de les Regions autònomes. Fou una de les justificacions dels Constituents de la Carta Constitucional Italiana de 1.947. No oblidem que ells també sortien d'un període autoritari, i estaven convençuts de que contra l'autoritarisme tant sols hi ha una mesura: la limitació de poders (10)

3) Permetria al retrobament de la personalitat de cada un dels pobles que formen part de l'Estat Espanyol.

B) Administratius.

1) Sancionaria el principi de varietat damunt el de uniformitat (11).

2) Coincidirem amb la tendència Europea cap a la Regió (12)

3) Cumpliria l'ordenament Espanyol administratiu amb els principis de administració in situ, autoadministració i autoorganització.

4) La Regió es una dimensió òptima per a la prestació de serveis, i una unitat de convivència inclús a nivell supraestatal (13).

C) Filosòfics.

El principi de Subsidiarietat (14) que pressuposa que els individus i les societats menors tenen drets originaris propis, que tenen que esser reconeguts per l'Estat (15) i que moltes activitats que l'Estat ha absorbides privant als organismes menors del seu exercici, han de tornar al seu nivell natural (16)

19.1.3 La futura Constitució i les Regions.

Cal pensar que la futura Constitució farà una enumeració taxativa de Regions, i en aquest cas nos podriem demanar si Balears: seria una d'elles. A favor de que ho sigui hi ha moltes raons:

a) Històriques. Durant l'Edat mitjana l'existència del Regne de Mallorca diferenciat del Regne de València i del Principat, i inclús durant un cert temps independent, però és que n'hi ha més encara, dins l'època constitucional l'article 1er del projecte de Constitució Federal de 1.873, que incloeix a Balears dins l'enumeració d'Estats. La Constitució de 1.931 a l'article

ll també deixava que Balears fós una Regió autònoma. La llei de 14 de juny de 1.933 relativa al tribunal de Garanties Constitucionals, en el seu art. 11 senyala lo que considera regions Espanyoles, i entre elles hi posa Balears.

A dins Europa, el caràcter històric dels límits regionals és casi unànime (17)

b) Geogràfiques. L'arxipèlag Balear, nos remetem a lo que hem dit sobre geografia Balear.

c) El fet de que hi haja Estats independents insulars mes petits que les illes. JULIO BUSQUETS en fa una enumeració de al menys cinc (17 bis).

d) De dret comparat i de dret Espanyol. Ja hem vist com Açores forma una Regió, i Madeira també, i el desig dels Canaris de formar-ne una. Aixó, afegit an el fet de que Còrsega, Sardenya i Sicília, que son illes més grans, formen també Regio cadascuna d'elles.

e) D'organització administrativa actual. El fet de que nombroses divisions especials coincidessin en la provincia de Balears. Així la de l'exèrcit de terra, la Judicial, etc, senyalen la voació regional d'aquest territori.

Podriem suposar també que la constitució adopta el patró de la de l'any 1.931, i en lloc de fer regions (18) obligatòries, les fa facultatives, exigint com a una unitat bàsica la provincia (19) per a constituir Regió. Amb aquest nou plantejament tampoc tenim cap pega, per que Balears pugui esser Regió. Crec que tampoc és la tècnica més avantatjosa pel país aquesta darrera solució, i es més convenient l'obligatorietat de que tots

els territoris de l'Estat formin part d'una Regió, o com s'ha dit darrerament, crec que és més convenient la complitud (20) espacial de les regions per evitar desequilibris de poder entre els distints punts de la geografia Espanyola.

Sia d'una manera o de l'altra, mos estam jugant ja molt amb aquest plantejament d'organització constitucional del tema, perquè enumerant les regions, o demanant una base mínima de una província per arribar a fer una Regió, excluïm la possibilitat, esgavellada o no, de que cada illa de les Balears sia una Regió apart. Vull cridar l'atenció sobre aquest punt, perquè una vegada aprovat el text constitucional, hi haurà que sotmetre's a l'esquema establert per ella, i s'obriràn, o tancaràn, possibilitats segons la redacció d'aquest últim. Veig, per altre part, molt difícil que desde Madrid succeeixi an aquesta petició, que, ademés de tot, canviaria el nombre de Regions d'una manera brutal, sobre tot si els Canaris pensassin lo'mateix, de manera que hi hauria casi be tantes regions Continentals com insulars: set de Canàrie i quatre de Balears, un total de onze, quan a la península no sobrepassarien d'aquest nombre.

Per altra part, crec que el problema a Canàries serà mes senzill que a Balears. Allà estàn cansats de tenir que dividir l'arxipèlag de dues maneres: cada illa de les demès, per que les illes tenen Cabildo, i són ens territorials, i ademés de tot això, l'arxipèlag ha estat dividit en dues provincies. Es lògic que amb aquests antecedents, els Canaris vegin amb els plantejaments regionals la forma d'unir-se.

Per desgracia, les illes Balears han tingut una organització molt distinta a la Canària, sobretot dins l'etapa que he anome-

nat Constitucional. Pareix que la Regió ha de fer, idò, el servei de retornar a cada illa la seva personalitat, i això es ben vera. Però fins al punt de que cada illa sia una Regió apart?. Tornarem sobre aquest tema, que és vital per a la proposta, i en definitiva pel bon funcionament de la regió o regions. Lo que treim en net d'aquesta darrera exposició, es que les normes constitucionals no afavoriran, creim, la possibilitat de que cada illa tengui un estatut pel seu compte.

19.1.4 Regions i provincies.

Cal que nos demanem si el fet de l'existència de les Regions autònomes duria com a conseqüència la supressió de les provincies (21) o per contra, permetria la seva pervivència. En el dret comparat hem vist que a Itàlia havien perviscut, mentres que a Portugal, baix el districte autònom o la Regió autònoma, hi ha hagut sempre municipis i Freguesies, i mai districtes o provincies. El cas del dret històric nostre també és ben il·lustratiu, i així la Constitució de 1.931 no obliga a la supervivència de provincies en els territoris que formen regió i així, mentres l'Estatut Català no se mostra gaira partidari de la divisió provincial (23) dins el seu territori (22), l'Estatut del País Basc les reconeixia. En realitat això es més un problema a nivell nacional que Balear, perque independent del criteri que la Constitució adoptarà sobre aquest punt (jo seria partidari de la supressió de les provincies (24) que pot afectar a les regions que tenen dins el seu territori a varies provincies; noltros, per contra, mos trobam amb que hem de convertir en regió lo que ara es una provincia, i no creim que se vulguin superposar dues instàncies sobre la totalitat de l'arxipèlag.

19.1.5 Balears Regió Especial.

Ja hem vist que el sistema de regions autònomes permet graus diferents de descentralització política (25), per això es que juntament amb regions ordinàries hi pot haver regions especials (26) territoris amb regió autònoma, i territoris sense regió (27). Anant al primer cas,^[28] i sense entrar dins el tema de l'oportunitat política (28) (deixant apart aquest tema que consider que és ben delicat, jo segueixo pensant que s'ha de tractar d'una forma desigual an els que son desiguals) si la constitució fa la distinció entre regions ordinàries i especials, que a mi me pareix oportuna, (30) no me cap cap dubte de que a la nostra li toca la categoria d'especial. Pens, com En JULIO BUSQUETS, que el fet de tenir autonomia abans d'En Felip V, el tenir idioma propi, compilació de D. Civil, el de coincidir la Capitanía i l'Audiència Territorial amb el territori de les illes, i la seva condició insular (31) són factors més que suficients per tenir en compte la seva condició de regió especial.

19.1.6 La regulació de les regions té que dimanar de la Constitució.

Casi no seria necessari entretenir-mos sobre aquest punt per previ de tots els demés. Consider que la regulació constitucional és necessaria per varis motius:

- 1) Perque es una garantia d'estabilitat, les lleis ordinàries poden esser canviades amb mes facilitat;
- 2) Així les regions se converteixen en part del pacte polític que és la Constitució.
- 3) Gràcies an aixó, les regions penetren dins l'entranya de l'Estat.

19.1.7 La participació incipient de la Regió en la formació de la voluntat de l'Estat.

Som un autèntic partidari d'aquesta participació (32) que lògicament no arribaria a les cotes de l'Estat membre, però se mantendria dins les altituts mes òptimes analitzades quan estudiavem els models del dret comparat. (33). Aquesta participació se concretaria en les següents mesures:

a) La Regió i la segona Cambra. En contra de lo previst a la Constitució de 1.931 (34), som partidari d'una Segona Cambra, i que la representació d'aquesta sia regional, pero no amb un nombre igual de diputats per a cada regió, propi del Estats federals (35), sino que més bé amb un nombre fixo per cada regió d'entrada, i un nombre suplementari en funció de la població regional, tècnica emprada per la Constitució Italiana (36).

b) La Regió i el tribunal constitucional. La participació de les regions en el tribunal constitucional (37) ja té tradició en aquest país. La Constitució de 1.931 ja preveia un representant de cada Regió en el Tribunal de Garanties Constitucionals, i no seria dolent continuar amb aquesta trajectoria.

c) Les Regions i el referèndum. A països com a Italia, en què existeix el referèndum abrogatiu de les lleis ordinaries com a fórmula de democràcia directa, les regions, tenen iniciativa per demanar-lo, i no mos pareix una fórmula dolenta per noàtros si existís constitucionalment aquesta casta de referèndum.

d) Iniciativa legislativa. Tant les regions Italianes com les portugueses la tenen, i poden presentar projectes a les Cambres. Consider que aquesta facultat l'han de tenir les nostres regions. Lo mateix que la de poder presentar peticions.

e) Tampoc veig cap mal en que d'una manera directa o indirecta participin en el procés de Revisió Constitucional. Indirectament hi participaran a nivell del senat, si és així com nosaltres el preveim, directament hi podrien participar amb el iniciativa per a demanar referéndum perquè aquestes lleis sien o no aprovades.

f) Me pareix molt bé, també, que les regions puguin participar en les negociacions de tractats internacionals que directament lis afectin, o en la definició i execució de les polítiques fiscals, monetàries o financeres o cambials, com succeeix a Portugal.

g) Si hi hagués república en aquets país, i seguint un camí divers del que preveia la constitució de 1.931 (art. 68) som partidari d'una participació de les regions en l'elecció del president de la República d'una forma parescuda a la que ho fa la Constitució Italiana.

19.1.8 Països Catalans.

A) Antecedents

Ja hem vist a la part històrica com, una vegada conquistades les illes, formen un regne unit a la Corona Catalano-Aragonesa, regne que després d'un període d'independència, torna a la mateixa Corona. Finalment, tots els regnes, a partir dels reis Catòlics, mantenen l'unió personal amb els monarques Austries fins que En Felip V, instaurador de la monarquia borbònica, derogava les institucions dels respectius regnes amb als seus decrets.

A partir d'aquella data, l'idea de la federació (38) o confederació entre les distintes regions que formen les terres de parla catalana ha sorgit en els moments més crítics (39).

La possibilitat de federació a nivell d'estats membres la trobam a projectes, així el federal de l'any 1.873 17-VII (40) i a l'anomenat Estatut de Núria. Aquest era un projecte de constitució de l'Estat membre de Catalunya, i sorti a llum l'any 1.933, essent plebiscitat pel poble Català (41). Darrerament l'avantprojecte d'Estatut Valencià anomenat d'Elx també preveu aquesta possibilitat (43).

Pareix, idó, que l'idea de federació d'unitats autònomes distinta del pacte federal a nivell d'Estat, va unida sempre a l'existència de l'Estat federal (44). Augur, d'entrada, un mal pervindre per aquesta qüestió, si la forma d'estat regional és la que prevaleix (45).

La Constitució de 1.931 va estar en contra de la federació de regions autònomes, i s'expressà així ben clarament en el seu article 13 (42).

B) La nova constitució.

Pensant amb una nova constitució, és lògic que tornem recordar aquest problema. Jo crec que els paisos Catalans no són un punt de partida, sino una meta d'arribada. Quant cada uns dels pobles que formen part del territori de llengua catalana hagen arribat a un grau de consciència acceptable, quan s'hagin trobat a ells mateixos, serà hora d'abordar aquest tema, perquè tenguent autèntica personalitat podran federar-se (pactar). Mentres tant, ho trob prematur, i políticament inclús l'abordar aquesta qüestió d'entrada pot ésser del tot contraproduent (46).

Després de lo que acab de dir, quina solució ha de adoptar la Constitució? Jo no seria partidari de que hi hagués un altre article 13 dins la nova Constitució, perquè la qüestió del Paisos Catalans té que ésser una qüestió oberta a la que no se li tenen

que posar traves. Una de les postures que podria adoptar la Constitució seria la no dir res sobre el tema, o, i encara m'agrada més aquesta segona, tenguent més visió de futur, preveure la federació de regions autònomes, fixant l'entrada en vigor d'aquest mecanisme a un moment posterior al de l'entrada en vigor de la Constitució.

19.2 ESTUDI DE LA PROBLEMÀTICA REGIONAL A LES ILLES BALEARS

Esturiarem el problema que pugui plantejar la llengua i el de les competències, reservant per després la problemàtica sobre l'interinsularitat i organs de la Regió de més delicada solució.

19.2.1 El territori.

El territori que pot comprendre la regió de Balears, sino guanydla tesi de que hi haja un estatut per a cada illa, es el de les cinc illes: Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera i Cabrera, i els illots adjacents. Anomenaria tant sols pel seu nom a les illes majors dels 10 Km². L'enumeració dels illots que perteneixen a l'arxipèlag no la faria, perque n'hi ha al manco uns 189. En tot cas se podrien anomenar els més grossos, o els qui formin arxipèlags d'illots (Conillera, Dragonera, Espalmador).

19.2.2 Català

A) Antecedents

Es normal que un Estatut, després de l'enumeració del territori que comprèn la regió, en aquest cas illes i illots de les Balcars, toqui el tema de lo que la doctrina ha anomenat com a normes de ciutadania dintre de les quals hi pot haver les relatives a la llengua.

Un exemple clar de lo que he dit és l'article dos de l'avantprojecte d'Estatut per a Bolears i del projecte d'Estatut d'Autonomia de Mallorca i Eivissa, que declaren la cooficialitat de la llengua Catalana i Castellana, dient:

".... Les llengües oficials del territori són indistintament la materna del dit territori i l'espanyola.

El coneixement de la primera serà absolutament necessari als funcionaris, de qualsevol ordre i categoria, que prestin servei al territori de la regió"...

La Constitució de 1.931 se preocupa també d'aquest problema (47) a conseqüència d'aquesta regulació constitucional l'Estatut Català declara la cooficialitat del Català a la Regió, juntament amb el castellà (48) cooficialitat a nivell regional pregonitzaven també l'Estatut del País basc (49). La cooficialitat acompanya els primers articles de nombrosos projectes d'estatut (50).

B) Situació actual.

Quan estudiavem la part històrica, hem vist començar el període de penetració del castellà en els pobles de parla catalana. No tenim temps d'analitzar tot el procés produït desde llavors (51) lo que si podem fer és donar fe de lo que passa ara (52) al menys a les illes. Estam immersos dins una situació diglòssica (53), i per tant asimétrica i inestable (54), en el que hi ha una llengua que domina a una altra (55) Aquesta situació pot donar lloc a una de les següents solucions: la normalització cultural de l'idioma dominat o la substitució o assimilació a l'idioma dominant (57). Crec que aquesta disjuntiva tendria que esser tema de reflexió per els homes de les terres Balears.

Lògicament jo prenc partida per la normalització, en cas contrari no estaria escrivent aquestes línies.

Pasats a normalitzar, val la pena pensar si interessa més una política lingüística basada en el principi de la personalitat (58) dels drets lingüístics o si és millor el criteri territorial (59).

Les dificultats inherents a la impossibilitat de que l'administració pugui usar en tot el territori de l'Estat Espanyol quatre llengües (60) i d'altres ha mogut a R.L.L. NINYOLES a considerar més encertada per a Espanya la fórmula territorial (61) corregida per algunes concessions al principi personalista (que els castellà-parlants se puguin dirigir en la seva llengua devar els tribunals, maldement estiguin a una regió Catalana (62). Tenguent en compte que l'unilinguisme oficial dins cada una de les àrees Catalana, Gallega, Basca, no significarà exclusió de l'us d'una llengua de relació mes ampla: el Castellà (63) Per aixó crec que la fórmula més acceptable (64) és la que preveia l'article 5 de l'Estatut de Núria.

... "La llengua Catalana serà oficial a Catalunya però en les relacions amb el Govern de la República serà oficial la llengua castellana.

L'estatut interior de Catalunya garantirà el dret dels ciutadans de llengua materna castellana a servir-se'n personalment davant dels tribunals de justícia i davant dels òrgans de l'administració.

Així mateix els ciutadans de llengua materna Catalana, tindran el dret d'usar-la en llurs relacions amb els organismes oficials de la República a Catalunya (65).

Ja sabem, perque n'hem parlat abans, que el resultat no és aquest, sino l'establiment de la cooficialitat a algunes de les regions de parla distinta a la castellana, dins el període d'

temps que va entre l'any 1.931-36. I és que la constitució de la II República no permetia mes en materia de drets lingüistics. Perque seguir el sistema cooficial si la llengua castellana pels castellà-parlants de Catalunya quedava totalment garantitzada (66)? El sistema de cooficialitat basat en la ideologia bilinguista (67) consegueix que no se duga a terme la normalització lingüística perque assegura la posició dominant de la llengua castellana inclús a les regions de llengua distinta(68)

Sempre he pensat que en aquest cas, sense cap justificació, se donava una igualtat jurídica (69) a dues llengües que estan en desventatja, igual com hi havia igualtat nominal en el segle XIX entre patró i obrer a l'hora de fer un contracte de treball.

La cooficiàlitat, en definitiva, no accepta el punt de partida que, per noltros, és bàsic: la igualtat de totes les llengües que se parlen en el territori de l'Estat Espanyol (70).

A favor de l'oficialitat està el congrès de cultura catalana (71), nombrosos linguistes (72), grups polítics (73) intel. lectuals i el poble.

Crec que la qüestió de la llengua no es una d'aquelles en que hi pugui haver transsacció o pacte polític, perque darrera una llengua hi ha una cultura i un poble (74). D'aquí la greu responsabilitat dels polítics quan toquin aquest tema.

Una vegada esposada la nostra meta, cal senyalar que no arribarem a la situació de Català oficial d'un cop. El dret comparat és ben expressiu al respecte. Segurament se passarà per un període de paritat lingüística entre el Castellà i el Català, per acabar amb el sistema regionalista o territorialista (75). Però

la timidesa amb lo que ha començat el procés de normalització (76) fa pensar que sense un impuls fort de base, i sense un ús generalitzat del català a dins tots els nivells, serà difícil conseguir les metes proposades. Perque l'autonomia se guanya a tots els països amb un impuls de base fortíssim, o no se guanya. L'història del principat n'es un exemple clar.

Una altra qüestió seria la de demanar-nos si la regulació lingüística, que ja sabem que partiex de la Constitució, aniria millor que fós regulada, no per els Estatuts, sino d'una forma general, donades les quatre llengües que hi ha a l'Estat Espanyol. L'única aventatja que donaria aquesta proposta seria la de que sortiria aquest tema de l'àmbit de privilegi en que pareix que estigui sotmès si se regula per estatut. De totes formes, per arribar an aquesta idea, se necessita tenir un coneixament general sobre el tema i una comprensió, incluídes les àrees castellanes, que ara no existeix, per lo que no mos pareix oportú encara aquest plantejament.

19.2.3 Competències

Els principis en que s'ha d'inspirar la baixada de competències a la regió jo les sintetitzaria en dos:

a) El de Subsidiarietat, degut al qual tot lo que puguin resoldre les regions no ho tenen que resoldre ni regular l'Estat. Aquest és un principi positiu;

b) que podria anar acompanyat d'un principi negatiu: no sira de competència de les regions lo que afecti a la sobirania de l'Estat (77) entesa en els seus justos termes. Gràcies an aquest según principi i, d'entrada, matèries com Assumptes Exteriors o Exèrcit, queden en mans de l'Estat.

19.2.3.1 Formes d'atribució de competències.

Hem vist com el model (78) italià nos mostra el sistema d'enumeració taxativa de les competències que perteneixen a la regió, tenguent en compte que tot lo que no perteneix a la regió és de l'Estat. Però així i tot, part de les competències otorgades a la regió no ho eren amb caràcter exclusiu, sino que hi havia competències concurrents, i així en certes matèries la regió havia de desenvolupar simplement les lleis bases fetes per el Parlament de la nació. Finalment hi havia competències integratives. Aquestes, juntament amb les competències delegades, formen el total de competències que tè la regió.

El sistema portugués mescla en l'enumeració de segons quines competències una de molt àmplia, basada en l'interès regional, i sotmesa a múltiple limitacions i a les lleis generals de l'Estat.

La Constitució Espanyola de l'any 1.931 fou la més generosa de tots els models contemplats, i així comença per atribuir a l'Estat una esfera en que ell legisla i executa (art. 14); fixa una altra esfera en que l'Estat legisla, i pot correspondre a les regions la execució de lo legislat (art. 15); permet que les restants matèries se cedesquin a les regions autónomes (art.16); dóna la competència residual a l'Estat (art. 18)^(7a) i autoritza perquè l'Estat dicti lleis bases⁽⁸⁰⁾ en casos determinats (art. 19) (81), en matèries que, en principi, coresponien exclusivament a la regió.

Consider que la solució Espanyola és la que va esser més respectuosa amb les regions, però tampoc, és, en principi, dolent el sistema Italià, inclús és més clar tècnicament, i amb una

forma d'atribució positiva. Lo que interessa, però, en definitiva, es el resultat; que les regions tinguin autèntiques competències per a realitzar les funcions corresponents. En realitat interessa més un autèntic animus descentralitzador, per part de l'Estat, que una forma d'atribució basada tècnicament amb un sistema o l'altre.

Que és lo que otorguen aquestes competències?. D'entrada, donen a la Regió la possibilitat de que legisli en la matèria o concepte que s'ha transferit a la regió. Aposta parlam de descentralització política, de regió autònoma (aqui autonomia té el seu primigeni sentit; capacitat de dictar normes) però aclarem que entenem per normes, volem dir la capacitat de citar lleis formals ordinàries. Ara s'entèn més lo que deiem abans per a definir lo que era l'Estat regional seguint a FERRANDO BADIA (82): es aquell que ademés del centre principal de fer lleis (Parlament) te altres centres amb capacitat de fer lleis substancialment iguals. Com a corolari, i ja que tenen competència legislativa sobre aquestes matèries s'els hi dona competència administrativa també damunt les mateixes matèries.

Classes de competències. Hem vist com a Itàlia la competència legislativa se divideix en exclussiva, concurrent i integrativa. An aquestes hi podriem afegir les delegades (competència administrativa) de l'Estat a la Regió.

La Constitució de 1.931 distingia, per les regions, lleis exclussives que en certs casos (83) podien estar concurrides per lleis bases de l'Estat. En aquest càs la competència exclussiva se transformava en concurrent. Per altra part, les regions

tenien competència per executar segons quines lleis de l'Estat (84). Aquesta era administrativa.

19.2.3.2 Les competències en particular

A) Legislació en matèria civil.

Ja hem vist com queda el dret Civil Balear després del decret de Nova Planta: Vigent, però sense òrgans de producció. De la evolució posterior i dels seus problemes (84b) entre els quals destaquem el de la falta de òrgans de producció, ja n'hem parlat a la part històrica. Ara és hora, idó, de donar solucions.

Començam per una competència que no és típica de les regions autònomes, però que té sentit en aquelles que tenen dret foral (85). No l'hem vista en els (86) estatuts italians ni tampoc en els portuguesos, però trobam antecedents ben pròxims a la Constitució de 1.931. En efecte, l'article 15 nº 1 senyala que correspondrà a l'Estat:

...()..." en cuanto a la legislación Civil, la forma del matrimonio, la ordenación de los registros e hipotecas, las bases de las obligaciones contractuales y la regulación de los Estatutos, personal, real y formal, para coordinar la aplicación y resolver los conflictos entre las distintas legislaciones civiles de España"...

Lo curiós és que, de forma general, la Constitució atribueix facultats legislatives a les regions en matèria de dret Civil, independentment de que aquestes tinguin o no dret foral, com senyala encertadament PEREZ SERRANO (87).

Ja sabem que totes les matèries que no preveia aquest article (88) poden ésser regulades per les regions, i efectivament així parla l'article 12 paràgraf primer de l'Estatut Català i l'article 2 b)1º del Basc.

Darrerament, i en el llibre blanc sobre devolució de poders a Escòcia i Gales, preveu que els parlaments regionals podrán

legislar en materia civil (89).

A l'hora de donar una solució satisfactòria an aquesta qüestió, vull començar per exposar cinc possibles sortides, que van demenys a més autonomia legislativa en matèria de dret civil:

- 1) Unificar a un sol codi totes les lleis civils;
- 2) Conservar el D. Foral Balear, tal com està, sense la possibilitat de que l'assemblea regional legisli en matèria civil (tesi continuista).
- 3) Conservar el dret Foral Balear, i que se donàs potestat a l'Assamblea Regional perquè promulgués lleis civils tant sols dins l'àmbit de lo actualment compilat per cada regió.
- 4) Una fórmula parescuda a la de la Constitució de l'any 1.931 que, deixant part de la matèria civil a l'Estat, conferia potestat legislativa civil a les regions, fossin o no forals, sobre un àmbit molt més ampli que el seu dret foral.
- 5) Llibertat perquè l'Assamblea Regional pugui legislar amb tota llibertad dins tot el camp de D. Civil, excluint el conflicte de normes.

D'aquestes cinc fórmules jo m'inclinaria per la quarta. El problema, idó, queda reduït a fixar l'àmbit de legislació civil de l'Estat. En síntesi (90) l'Estat central podria fer un codi general d'obligacions unificant les civils i les mercantils. També seria competència seva legislar sobre les formes del matrimoni, normes de nacionalitat, i normes de conflicte(91)

Sobre legislació, adopció, tutela i drets reals hi ha més dubte (92). Personalment consider més bona la postura consistent en que aquestes branques del dret civil sien legislables per les regions amb dues correccions: una primera seria que en relació als drets reals se tengués en compte lo que preveia l'article 15 nº 1 sobre registres i hipoteques, i que en relació a la filiació, la legislació de les regions podria estar condicionada per qualche precepte constitucional que fixàs les bases de la igualtat entre els distints fills.

B) Judicatura.

Antecedents.

L'avantprojecte d'estatut d'autonomia Balear atribuïa a la Regió l'organització i administració de la justícia municipal (93). En el projecte d'Estatut tant sols tenia la regió facultats per nomenar els funcionaris d'aquesta justícia (94). L'estatut de Núria preveu una autèntica Judicatura per l'Estat Català (95). La Constitució de 1.931 se reserva per l'Estat central la legislació sobre la jurisdicció del Tribunal Suprem (96) i l'article 12 de l'Estatut Català regula l'organització de l'administració de justícia d'una forma molt parescuda al model que noltros proposam (97).

Una conseqüència immediata (98) de la competència que acabam de comentar és el que la regió tengui uns jutges propis (99), porque no conseguirem rès si la regió pot legislar en materia Civil i administrativa, i després no hi ha uns organs d'aplicació autòctons. Els problemes de l'aplicació del dret foral per part dels tribunals actuals son ben evidents, i ja hem parlat

d'ells. Tot aixó ha anat en detriment del D. foral. Dues coses necessitam dels jutges perque apliquin les lleis a la regió:

a) Que sàpiguen Català, la normalització llingüística consisteix en que la justícia se pugui aplicar en la llengua autòctona; lo contrari seria mantenir la situació diglòssica actual.

b) Que coneguin en profunditat la lletra i l'esperit del dret foral de la regió i lleis posteriors que se legislin en materia de dret civil i administratiu, ademés, com és lògic, de les demes lleis del país.

Per no rompre l'unitat de la Judicatura, aquets magistrats de la justícia mitjana i superior podrien esser nomenats per concurs entre els de l'escalafó general de l'Estat, demant-los els dos requisits esmentats. D'aquesta manera evitariem un possible localisme, que és un dels perills d'una judicatura tanca-da. Gràcies an aquest sistema obert, a Eivissa hi pot haver un jutge valencià i a Barcelona un jutge mallorquí, i no se tanca a ningú la possibilitat de que un leonés també sigui jutge d'aquestes terres si compleix els dos requisits esmentats.

En quant a l'organització judicial, i per seguir d'una manera coherent el nostre raonament, se fa necessari un tribunal de Cassació Regional, perque just faltaria que, després de que tenguem jutges que escriguin les sentències en la nostra llengua, i sàpiguen la lletra i l'esperit de les nostres lleis civils i públiques, hagués, després, de sentar jurisprudència un tribunal que no coneix cap de les dues coses. Aquest Tribunal de Cassació Regional resoldría ademés els recursos que ara se donen davant de la Direcció General de Registres sobre al dret

privat de la Regió en relació als documents que se puguin inscriure en el registre. Perque, en càs contrari, nos trobariem amb la mateixa incongruència: La Direcció General de Registres tendria que calificar una institució que, a lo millor, desconeix.

En canvi el dret penal, que es matèria de l'Estat, tendria la seva cassació al T.S. de l'Estat.

Seguint les passes del nostre avant projecte i les de l'Estatut Català, la justícia municipal (Organització) podria correspondre integrament a la Regió.

Hi ha dins el camp legal tres funcions que mereixen un petit comentari: el fiscal, el notari i el registrador. El fiscal quedava nomenat per l'Estat a l'Estatut Català, lo mateix que els registradors. En canvi, la Generalitat se cuidava de nomenar els notaris, d'una manera semblant an els jutges. A tots se'ls hi exigia coneixement de la llengua catalana i dret Català. Me pareix bé aquesta regulació. Jo només canviaria el que els registradors puguin esser elegits per la regió en les mateixes condicions que els notaris i jutges per concurs i d'entre l'escalafó general de l'Estat.

No parlava l'Estatut Català dels requisits pel nomenament dels Secretaris d'Ajuntament, perque la regulació de l'Administració Local tenia que perteneixer a la Regió, i no hi havia cap problema. En el càs, emperó, de que la regió no fós competent per regular el règim local dels municipis, cosa que seria de llamentar, pero tot és possible an aquest pais, sería de vital importància que els secretaris, peces fonamentals d'un Ajuntament, si tenen que seguir pertenesquen als cossos nacionals, fossin també nomenat per la Regió en concurs a on se'ls hi exigís el coneixement

del dret de la regió i de la llengua, ja que es molt important que els debats i les actes dels ajuntaments se facin en la llengua catalana.

C) Ensenyança.

a) Universitat

Si abordam el tema de l'Universitat (101) a la regió, acabarem amb el quartet llengua, dret, aplicació del dret, cultura, que ha de revitalitzar la vida d'aquest poble.

Per lo que fa el cas de l'Universitat, l'història està plena de precedents. Abans del decret de Nova Planta ja hi havia universitat literaria (102) que pervisquè amb el decret i que té vida fins l'any 1.829 (103). A partir d'aquesta data l'idea de l'Universitat per les illes tant sols té cabuda a nivell de projectes, i així ja hem vist com el projecte de la constitució federal de 1.873, que pensava que Balears seria un estat-membre, preveia una universitat per cada estat. L'avantprojecte d'Estatut d'autonomia no preveu una universitat per la Regió, i dona les seves justificacions en el preàmbul (104).

Al marge de les discussions de tipus teòric, s'han anat creant facultats que depenen de les Universitats de Barcelona, i se parla de que prest existirà la Universitat Balear.

Les opcions en el terreny universitari queden sintetisades en tres, totes molt respectables:

- 1) La creació de una Universitat regional Balear;
- 2) La creació d'una universitat Napoleónica Balear;
- 3) La creació d'uns alts estudis (Lulians, Prehistòrics, Arabs, d'Història mitjeval, etc.

Las ventatges d'una universitat serien que aquesta estudia-

ria solucionar els problemes que planteja la regió i estudiaria les fonaments de la cultura autòctona. Aixó és la justificació, i se podria aconseguir més en la universitat regional que en la napoleónica. Però la universitat regional resultaria caríssima per la Regió, i produiria un canvi radical dins l'esquema de l'ensenyança a nivell de l'Estat. Una solució intermitja entre les dues seria la creació d'una universitat autònoma com la que preveia l'article 8 de l'Estatut Català.

La tercera solució auspiciada amb un criteri realista considera lo seriós que és muntar una universitat, i pensa en la possible sortida dels titulats, i supliria la deficiència de universitat pròpia amb uns pactes amb l'Universitat de Barcelona, perquè els de la Regió poguessin rebre les ensenyances pertinents (105).

Al marge de les possibilitats hi ha un fet: el de la imminent creació de l'Universitat Balear que vendria a significar la 2ª opció.

Crec que aquesta Universitat amb uns programes adaptats a la realitat regional i a la seva cultura, es una de les possibles solucions, i que la millor seria la de l'Universitat autònoma Balear.

b) Ensenyament primari i secundari.

Si he parlat de l'Universitat, es just que parlem de l'ensenyament primari i secundari. Aquest tendria que estar en mans de la regió. Aixó era l'opinió de l'avantprojecte i del projecte d'estatut d'autonomia, i va esser la postura de la Constitució de 11931 i de l'Estatut Català (106) i també de l'estatut de Sardenya, si be amb limitacions. L'Estatut de Sicilia dona a la

regió, en legislació exclusiva, la instrucció elemental, i en competència concurrent la mitjana i Universitaria.

D) Competències en matèria d'Administració local.

No hi ha el més petit dubte de que la regió té que ésser competent per legislar en matèria de regim local, i més en concret per a configurar l'Administració municipal i d'altres (p.e. comarques com a nivell de descentralització intermig entre el municipi i la regió). També deu ésser competent per efectuar els controls damunt aquets ens.

Es molt necessari que aquesta competència estigui en mans de la Regió perque, en càs contrari, seguiria pertanyent a l'Estat. Per altra part, era una competència recollida a l'avant projecte d'Estatut Balear (107), a l'Estatut de Catalunya (108) y al de Sicília (art. 15 i 14, o (109).

E) Ordre públic

L'avantprojecte, igual que el projecte (110), otorguen l'ordre públic a l'Estat. La Constitució de 1.931 permetré més; gràcies an aixó, l'Estatut de Catalunya contava entre les seves competències la de l'ordre públic interior (111). Ja hem vist també com a Sicília el President té, com a funcions delegades, la de la policia.

Som partidari de que aquesta funció estigui en mans de la Regió, i de totes les regions. Sempre he pensat que donaria pau a territoris com el del País Basc. Té pocs amics la meva tesi, per si hem de configurar una altra manera d'interpretar i viure l'ordre públic, i l'hem de desvincular del caràcter repressiu que ha tingut fins ara, una de les coses més elementals és que la policia estigui formada per persones del mateix poble a on s'ha d'aplicar.

F) Planificació econòmica.

Al mateix temps que és la competència Regional per excel·lència, és una matèria fàcilment reconduïble a la centralització. Per això mereix el nostre comentari. Som partidari d'una planificació regional coordinada pels òrgans de l'Estat. L'exemple que adoptaria seria el de les regions autònomes portugueses, que tenen facultat per aprovar el seu pla econòmic. No nos basta, idó, que la regió intervenga en la elaboració i execució del pla. Volem també en relació al Pla, competències legislatives, i no merament administratives. Hi ha tècniques per a lograr la coordinació a nivell d'Estat sobre la planificació, i entre elles destacam les lleis bases promulgades per aquest darrer(112)

G) Turisme.

L'avantprojecte (113) i el projecte (114) ja reservaven aquesta competència a la regió, lo mateix succeeix amb l'Estatut Sard (art. 3,p) y el de Sicília (art. 14,n). No nos queda cap dubte de que correspon a la regió, de la que és, per altra part, indústria bàsica.

H) Mitjans de comunicació

La radiodifusió i els mitjans de comunicació en general, premsa, televisió, tendrien que esser d'exclusiva competència regional. Veig molt difícil que aixó sia, emperó, realitzable a curt plaç . Aquestes matèries que fins ara han estat legislades per l'Estat no eren ni tan sols fiscalizables (114 bis) durant aquests darrers quaranta anys. Es mol difícil que l'Estat deixi d'exercir el control sobre aquestes matèries, per qualque cosa a l'Estatut Català tant sols se deixa a la regió executar la legislació de l'Estat sobre aquestes matèries (115)

I) Per la seguretat social se podria recórrer al sistema de que la Regió montàs els serveis necessaris per a donar compliment a les lleis de l'Estat (115 bis).

J) Les demes.

Hi ha una sèrie de matèries que podriem anomenar administratives que no ofereixen cap dubte de que han de perteneixer a la competència legislativa de la Regió. Dins aquest grup podriem citar: vivienda, Planificació Urbanística i mig ambient, carreteres (116) obres públiques, transports, recursos naturals, Boscs, monts, sanitat, assistència social, museus, biblioteques, agricultura, ramaderia, protecció del patrimoni artístic, protecció de la naturalesa, expropiació forçosa. Seria més util, en lloc de repetir unes competències usuals a les regions, que se repassin les previstes en el projecte de la Constitució federal de 1.873, les de l'avantprojecte i projecte d'estatut Balear i de Mallorca i Eivissa, respectivament (117). També son interessants les competències que preveu l'Estatut de Sicília (118) i el Sard (119). Faig una crida especial an els redactors de l'Estatut Balear perque llegesquin les competències de l'Estatut de Trentino-Alto Adigio, que també trobaràn en aquesta obra (120). Aquest Estatut té la particularitat d'establir dos nivells de competències: un per la regió i l'altre per les provincies, i sobre la difícil missió de escindir competències pot donar llum (escric aquestes línies al calor de la lectura d'un avantprojecte d'estatut redactat per un grup d'independents presentat a Cura el febrer de 1.977. Aquest estatut, que té el vici

inicial d'estar fet exclusivament per mallorquins sempre caim dins el errors del passat té com a segon vici el de no precisar les competències de que gaudirà en concret cada illa; lo que fa que desde Eivissa i Formentera i desde Menorca no se pugui considerar ni tan sols com un instrument de treball (120 bis). Se troben en aquesta obra també les competències de les regions autònomes portugueses (121). Además de totes les remissions a les llistes de competències ja escrites en aquest mateix llibre, recomàn la lectura imprescindible de l'Estatut Català de 1.932 (arts. 5-13 (122)).

Peró un estatut no se pot fer a base de copiar lo que diven quinze o vint estatuts ja escrits. Bé aixó se pot fer; però no és lo seu. Sempre he dit que un estatut se pot escriure amb un vespre, però, desgraciat de lo que surti; a l'avantprojecte l'haurien de pensar i d'escriure tots els partits polítics de totes les illes. D'aquesta manera se aconseguiria:

- 1) Que tots els partits assumissen la qüestió autonómica;
- 2) que l'Estatut fós un pacte polític entre les diverses forces polítiques a nivell de Regió;
- 3) i, de rebot, se conseguiria, si hi ha consensus a nivell de partits, que poguès esser assumit majoritàriament per tot el poble de les illes, i quan dic majoritàriament, estic pensant en que a un plebiscit hi hagues d'un vuitanta a un noranta per cent de illencs que votessin que sí a l'Estatut.

Els partits, per redactar les bases o el projecte, haurien de tenir en compte, sobre tot, les necessitats, els problemes i

les possibles solucions del poble de les illes. Es a un segon moment, quan se té que donar forma jurídica en aquestes aspiracions, que seria convenient consultar com s'ha solucionat a la pràctica a altres llocs un determinat problema.

La doctrina també ha elaborat llistes de competències per a la Regió (123) pensades algunes d'elles més per la regió administrativa que per la regió autònoma.

19.2.4 Organització interinsular: Possibilitats

La secció que ara anam a escriure no tendria sentit a una regió del territori continental. Allà així mateix hi pot haver problemes a l'hora d'ubicar la seu, i també n'hi pot haver no pocs en relació an el centralisme de la capital (124) respecte de tota la regió. El cas de Barcelona, en relació a Catalunya, és ben eloqüent. Però quan se tracta de illes el problema encara és més complicat, perquè cada una d'elles es una regió natural, la més natural de totes. Cada illa és un petit microcosmos (aixó no vol dir que no tengui contactes constants amb altres punts de la geografia insular o no). Si l'organització d'un arxipèlag és difícil perquè cada illa es una unitat independent del tot (arxipèlag), el cas nostre és més complicat encara. El nostre arxipèlag no té la característica que tenen els d'Açores, Madeira, o Canàries respecte al territori continental: l'insularitat Allunyada i aixó canvia bastant el panorama, perquè a Açores les illes petites depenen econòmicament de les grans, però a Balears cada illa petita pot tenir relacions econòmiques amb la península sense passar per la major. Aixó lis dona, a la meva manera de pensar, més independència, per dir-ho de qualque manera, respecte de la major, independència econòmica que no política, fins ara.

Vista part de la problemàtica, proposarem cinc models d'organització interinsular, i sospesarem els seus pros i contres:

19.2.4.1 Que cada illa sia una regió.

Dit d'una altra manera, que cada illa sia una regió autònoma. El raonament seria: Ja que cada illa es una Regió natural.. que cada illa tengui un estatut. Aquesta proposta té una aventatja. D'entrada, dóna la màxima autonomia a cada illa; estableix el màxim de respecte per cada una d'elles, però ademés té les següents:

- 1) Evita problemes com el de la capitalitat, que se plantetjaria en el càs d'un estatut per a totes les illes.
- 2) Es adequada a les conclusions que sobre comunicació geogràfica a nivell d'illes he senyalat a la part dedicada a l'estudi geogràfic. Es adequada, també, a la tesi de que les illes son autònomes econòmicament.
- 3) Es adequada amb els models organitzatius històrics que tenen vigència a les illes desde la seva conquesta fins al Decret de Nova Planta. Ja sabem que les institucions locals consistien en un Consell General per a cada una de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa-Formentera; amb l'afegitó de jurats en jurisdicció a cadascuna de les illes, i altres organs locals, sempre, però, a nivell illenc.

Peró també té inconvenients:

- 1) Segons quines competències, com l'Universitat o Tribunal de Cassació, tenen poc sentit a nivell d'una illa;

- 2) La seva realització depèn de la constitució. En el sentit de que si aquesta exigeix com a territori mínim per a fer regió una província, aquest model no serà realitzable.
- 3) Destruïx, si existia, l'unitat de l'arxipèlag;
- 4) I mos atimitza de cara a demanar qualsevol petició al Govern central. Les illes juntes tenen un pès. Les illes desunides no pesen rés. O dit d'una alta manera. Si cada illa té un pès més gros que l'absolut format pels metres quadrats i el seu nombre d'habitants (125), l'arxipèlag en conjunt també té un pès més gros que la suma dels pesos de cada una de les illes que el formen.

Hi ha dues possibilitats de correcció d'aquest model:

- a) Que les distintes regions (illes) puguin fer un pacte entre elles per a realitzar en comú determinats serveis molt costosos, o que necessiten d'una qualificació tècnica molt elevada (126).
- b) Que l'Administració de l'Estat a l'arxipèlag donàs coherència i unitat a l'arxipèlag mentres que les administracions Regionals (Insulars) fossin independents. Aixó no seria més que una actualització del model històric d'abans del Decret de Nova Planta.

Lo que sí queda clar és que aquest model no pot tenir existència sino dins l'àmbit dels Països Catalans i poguent exercir fins a les darreres conseqüències el dret de l'autodeterminació. Creim que és important la primera premissa, perquè els plaços que s'establirien entre cada una de les terres dels països Catalans i el seu total, tendrien una trajectòria diversa que

els que s'estableixen entre les distintes regions i l'Estat central. A la segona premissa també la veim necessària, perquè se necessita un grau de llibertat molt grossa-casi bé llibertat per donar-se l'independència-per decidir, un territori que no és autosuficient, com és una illa, amb qui vol federar-se.

Hi ha, finalment, un argument de tipus tècnic que va en contra d'aquesta possibilitat-federació de regions(illes)-si la constitució preveu regions autònomes. Es difícil que entre regions autònomes, que se basen en la descentralització política i no en pactes sobre competències originàries, se puguin fer pactes, o dit d'una altre manera, territoris en descentralització política reconeguda per l'Estat, que no originària, no se poden federar si el mateix Estat no ho permet. Aquest argument, que pot parèixer reaccionari, jo no li consider, perquè cada institució té el seu mecanisme i la seva propia dinàmica, i volvidar-ho és perdre el temps. Per aixó reafirm que aquest model tant sols se podrà donar dins els Països Catalans i dins una federació o Confederació entre territoris.

19.2.4.2 Una sola regió per tot l'arxipèlag, i que les competències vagin en bloc a cada una de les illes

Una sola Regió per tot l'arxipèlag, pero amb la condició de que totes les competències vagin en bloc a cada illa, i que l'organ interinsular tengui facultats tant sols en matèries de relació de l'arxipèlag amb l'Estat central, i resolució de les qüestions d'interés comú a les illes. Aquesta és la versió de l'Avantprojecte i projecte d'Estatut Balear i d'autonomia de Mallorca i Eivissa, respectivament. Té aquest model una no-

vetat en relació al primer que he proposat: l'organ interinsular. Mentres que l'Avantprojecte preveia una representació desigual de les illes en aquest organ, segons el nombre de consellers de les respectives diputacions insulars, i aquests eren 27 per Mallorca, 9 per Eivissa i 9 per Menorca; El projecte fixa un nombre igual de representants de cada illa a l'organ interinsular.

Aquest model pareix una transposició del model Canari a l'arxipèlag Balear, però amb la diferència de que el projecte i avantprojecte preveien descentralització política i no administrativa per les illes.

Lògicament, com tot model, té inconvenients:

1) El primer inconvenient senyalat al model anterior i pot reproduir-se aquí, ja que les competències van en bloc a cada una de les illes. En el model de l'avantprojecte i projecte, aquest problema quedava atenuat perquè el nombre de competències no era tan ambiciós com el que nosaltres proposam: no haguent-hi tribunal de Cassació ni legislació en matèria de dret privat ni judicatura regional. De totes formes l'avant projecte, amb frase un poc ambigua diu que entre les atribucions del Gran i General Consell hi havia la de les qüestions d'interés comú a totes o alguna de les illes. Pareix, idó, que doni peu a passar en comú segons quines competències que no se poden aplicar tant sols a nivell illenc, però això és mera hipòtesi.

2) Haguent-hi organ interinsular, se planteja el problema de la seu i a l'avantprojecte i projecte queda resolt, degut a les poques competències de l'organ, amb una seu fixa a la Ciutat de Mallorca, alternant la Presidència entre els distints presidents de les Diputacions Insulars.

Avantatges.

1) Es un model en el va arribar a haver-hi acord entre dues illes, o millor dit entre tres, a pesar de que falta l'acord de Menorca.

2) L'arxipèlag se converteix en una Regió i no en tres, de manera que les pegues constitucionals plantejades abans, degut a que se dona un estatut a cada illa, desapareixen ara, sempre que la Constitució accepti el criteri de la varietat en l'aplicació de la normativa constitucional a cada un dels territoris, perquè aquí hi ha tres subregions amb casi bé totes les competències de una regió.

3) Les illes conserven un marge d'autonomia davant l'arxipèlag (Regió) que jo consider optim.

4) No destrueix l'unitat de l'arxipèlag.

5) Ni l'atomitza, perquè, de cara a l'exterior, i a través del Gran i General Consell, l'arxipèlag és tot ú, ja que les relacions amb el poder Central se desenvolupen a través d'aquest organisme.

19.2.4.3 Una sola Regió autònoma amb dos nivells de competències.

A) L'exemple Italià:

Itàlia, que ha duit a les màximes conseqüències el principi de la varietat dins l'organització (sobretot a les regions especials), té un model per ensenyar-mos. Aquest vé donat per l'Estatut especial de Trentino-Alto Adige (127). Té aquesta Regió dues províncies: Trento i Bolzano, i degut a que hi resideixen homes de parla distinta, i en compliment de obligacions de tipus internacional (128) queda organitzada amb una Assemblea

Regional i dues assemblees provincials de la manera següent:

1) La Regió té per capital una sola ciutat: Trento.

2) Competències. L'Estatut distingeix entre les competències donades a la regió i les donades a les provincies. Dintre de les primeres, observem la legislació exclusiva (129) la concurrent (130) i també la integrativa (131). Dintre de les segones hi trobam també legislació exclusiva (132), la concurrent (133) i l'integrativa (134)

3) En les matèries en que poden legislar tant la província com la Regió, ambdues entitats tenen, la corresponent potestat administrativa. La Província té, ademés, les atribucions que li donen les lleis en vigor (ja sabem que la província, a Itàlia, és regulada per les lleis de l'Estat) que no sien incompatibles amb l'Estatut (135). Tant la Regió com la Província poden, ademés, rebre funcions delegades de l'Estat.

4) Però es que, ademés, la Regió exerceix normalment les funcions administratives, delegant-les en la província i municipis, o altres ens locals (136)

5) Tan carregades de competències arriben a estar aquestes provincies (entre legislació pròpia, la corresponent potestat administrativa sobre lo legislat, les funcions que li donen les lleis de l'Estat en tant que província, la delegació de competències de l'Estat i l'exercici de les funcions administratives de la regió) que se lis permet el que puguin delegar algunes de les seves funcions administratives an els municipis o a altres ens locals (137).

6) La darrera reforma que ha sofert l'Estatut, L.C. 10 de novembre de 1.971 nº 1 ha significat el triomf de les províncies damunt la Regió, i també el triomf dels drets de les minories lingüístiques. Nos basam per dir tot aixó en que ha disminuït el nombre de competències que tenia la Regió, i han augmentat les que tenen les províncies. Abans, tant sols hi havia un sol comisari de l'Estat per tota la regió i ara n'hi ha un per cada província. S'estableix una secció autònoma del tribunal Regional Administratiu a la província de Bolzano (137 bis) (la província de Trento se serveix del Tribunal Regional). La qüestió de la llengua és matisada per la creació, tant a nivell de la Junta de Regió com al de la Junta provincial de Bolzano, de dos vicepresidents, un de cada llengua; en normes especials sobre l'escola materna en aquesta província; i en normes especials sobre els funcionaris de l'administració de l'Estat.

7) Organs i organització.

a) de la Regió.

1) Consell Regional. El nombre de Consellers Regionals es proporcional al nombre d'habitants (138). No hi ha, idó, un nombre fixo de Consellers per província. A pesar de que la capital de la Regió es Trento (139), se preveu que el Consell regional tendrà dos anys de sessions a Trento i dos anys a Bolzano (140), en lo que introdueix lo que a altres pàgines del llibre he anomenat com a seu administrativa fixa i seu política alternativa.

2) President. Se nomena per a la Regió un president i un vicepresident, i se fa de manera que durant dos anys el president sia elegit entre el grup de parla Italiana i el vicepresident

ho sia entre el grup de parla tedesca i a l'entrada els altres dos anys (141).

3) La Junta. La composició de la Junta ha de guardar la mateixa relació que se guarda a l'assemblea entre els dos grups lingüístics. President i Junta són elegits entre els consellers Regionals. La Junta té dos vicepresidents, un de cada llengua (142).

b) De les Províncies.

1) Consell Provincial. Cada Consell Provincial està compost dels membres del Consell Regional elegits a la respectiva província.

2) President. El President i el Vicepresident sofreixen els mateixos canvis, i són nomenats en funció de la seva llengua, de la mateixa manera prevista per el Consell Regional.

3) Junta. A la Junta de Bolzano se li preveu lo que ja he indicat per a la Junta de la Regió (143), i també té dos vicepresidents, un de cada llengua.

4) Controls. Les lleis de les províncies sofreixen controls consemblants an els que estan sotmesos les lleis de la Regió (144). El Consell provincial també pot ésser dissolt (145). Existeix un motiu d'oportunitat per a poder impugnar una llei provincial. Aquest és quan contrasti amb els interessos d'una de les dues províncies (146).

5) El Comisari del Govern. Hi ha dos comisaris del Govern a la regió: un per a la província de Trento y l'altre per a la de Bolzano. El primer efectúa el control preventiu i les demés funcions que li son atribuïdes per a la província de Trento i per tota la Regió. El segon efectúa el control preventiu i les demés funcions encomenades dins la província de Bolzano (147)

C) Organs Jurisdiccionals.

Se crea en aquesta regió un tribunal regional de Justícia administrativa amb una secció autònoma per la província de Bolzana. Els components d'aquesta darrera secció seràn proporcionals on els dos majors grups lingüístics d'aquesta província, i el Consell Provincial nomena la meitat dels components d'aquesta secció (148)

B) Discussió.

Aquest model és diferent de l'anterior, perquè fixa una sèrie de competències a la Regió, això fa que la Regió tingui autèntics organs (Consell Regional, President Junta) com a conseqüència de les seves facultats legislatives. Lo que implica que, ademés de organs polítics, hi ha administració, i aixó complica en part el model, perquè les oficines administratives tenen que estar ubicades sempre en el mateix lloc, com indicarem en parlar de Açores. Aposta la Regió de Tretino té una Capital Administrativa: Trento allà on hi resideix el Comisari de l'Estat per a la regió i dues polítiques: Trento i Bolzano, per la Assambla Regional.

Aquest model té avantatges:

- 1) Permetria que segons quines competències, les més complicades, se duguessin a terme a nivell de Regió.
- 2) donaria unitat a l'arxipèlag, i no mos atomitzaria de cara al poder central.
- 3) Estaria d'acord amb la constitució, ja que les Balears serien una sola Regió.

4) Permet que en una fase inicial a la redacció de l'Estatut se faci un pacte entre totes les illes sobre les competències que deurà tenir cada una d'elles, i lo que se pot delegar a l'organ interinsular, lo mateix que permet fer un pacte a priori sobre la composició de l'organ interinsular, elecció del president i del Govern Regional. Dit d'una altra manera, si en el primer model donavem a cada illa un estatut i li permetíem que en un moment posterior pactés amb les altres els serveis o les competències que volgués. Jo me demàn si an aquest pacte, fent un esforç no el podríem fer abans de que se confeccionés l'Estatut, i anàs incluit dins l'Estatut, i així hi hauria un estatut, una sola regió, i les illes tendrien la autònomia que desitjaven.

Inconvenients.

1) Disminueix l'autonomia de cada illa en relació als models proposats abans, sobretot en relació al primer model, al no poder, en certa manera, realitzar les illes un altre pacte que no sia amb les altres illes, excluint els pactes a nivell de illes entre una d'elles i el país Valencia o el Principat. Si la Regió és l'arxipèlag, se concebeix una federació d'aquesta amb el país Valencia o el Principat, però no de les seves unitats (illes), amb els altres dos pisos. Aixó darrer és, en canvi, totalment realitzable amb el primer model.

2) Planteja d'una forma més viva el problema de la seu Regional, perquè el robustir la Regió en competències legislatives i organs, cal pensar a on tendràn que estar ubicats aquests organs.

3) No segueix els patrons del model històric d'abans de Nova Planta, perquè introdueix un òrgan interinsulars.

19.2.4.4 Assamblada Interinsular, President de la regió i Govern Regional: nivell de descentralització política; mentres que els consells insulars tendrien tant sols descentralització administrativa.

Un model no tant exagerat com el portuguès seria aquell en que hi hagués una Assamblada, President i Junta Regionals, però que cada illa hi hagués un Consell (descentralització administrativa), que a més de tenir unes funcions administratives pròpies, executassin les funcions administratives de la Regió o la illa respectiva. En realitat aquest model està basat damunt l'exemple italià de les regions ordinàries. Ja sabem que les funcions administratives de la regió a aquell país s'exerceixen en part per mitjà de les províncies, aquí Consells insulars. Ve a ésser també aquest model una trasposició del model típic de l'Administració Local Continental, a les illes, que normalment queda estructurada en tres nivells: el Regional, el comarcal i el municipal. Cada illa seria així una comarca.

Aquest model té molts d'inconvenients i casi cap avantatge.

1) no dona a les illes autonomia política, i en definitiva a favoreix a la regió en perjudici de les illes;

2) En definitiva, implica un rebuïment dels òrgans de la Regió: President i Govern i sobretot de l'administració Regional.

3) Complica el problema de la seu, sobretot el de la seu administrativa.

4) No té per res en compte el model històric d'abans de Nova Planta, ni la circumstància de insularitat no allunyada del nostre arxipèlag.

19.2.4.5 Una regió autònoma a nivell de tot l'arxipèlag, sense que les illes quedassin personificades: El model portuguès de les Açores.

El vull esmentar per lo curiós que a mi me va parèixer quan l'estudiava. Es distint de lo proposat fins ara, perquè no accepta que cada illa sia un ens. Es el model més exagerat, amb tota la avantatge cap a la Regió, i això és molt bo d'explicar. Quant un arxipèlag es vol organitzar en Regió, i an aixó ho saben bé els Canaris, hi ha una tensió entre les illes i l'arxipèlag en conjunt o Regió. Perquè succeix que a més autònoma per les illes, menys robusta és la Regió, i viceversa. Lograr l'equilibri és la nostra meta, però en el model que estam comentant, la balança s'inclina cap a la Regió, de manera que és el cas invers del que hem plantejat al principi sobre un estatut per a cada illa. Diguem, finalment, que hi ha tres circumstàncies, que en part justifiquen el que la balança s'inclinés an aquest costat, i son:

- 1) L'insularitat allunyada, que afavoreix el que la regió sien el conjunt d'illes i no cadascuna d'elles, també afavoreix el que disminuesqui la personalitat de cadascuna d'elles en front del total;
- 2) La petitesa de qualque una d'elles i lo poc poblades que estàn;
- 3) el nombre d'illes, 9 en total.

En resúm, el sistema Açoria se basa en no considerar a cada illa com a una entitat propia i l'existència d'una regió formada per tot l'arxipèlag amb uns organs: assemblea regional, Govern Regional i President del Govern Regional, que ho són a nivell de tot l'arxipèlag. Aquesta omissió de les illes queda en part paliada per dues característiques:

- 1) A l'Assamblea Regional cada illa té dos diputats per sol fet de esser illa, i uns quants més, o no, segons la seva població;
- 2) La seu política és alternativa, apesar de que ho és entre totes les illes, sino tant sols entre les tres antigues capitals dels districtes.

Els serveis regionals a les illes petites actúen baix del principi de la desconcentració.

Aquest model té els següents inconvenients per a noltros:

- 1) Prescindeix de l'autonomia de cada illa;
- 2) Es antihistoric, si tenim en compte el model d'abans del Decret de Nova Planta;
- 3) Agreuja el problema de la seu d'una forma alarmant;
- 4) No és adequat, en definitiva, a un arxipèlag que no gaudeix de la característica de l'insularitat allunyada.

Com avantatge jo n'hi trob un. La seva organització és senzilla, i evita la duplicació de instàncies, reduint-les a dues: Regió i municipi.

19.2.5 El model organitzatiu que propòs: doble nivell de competències.

El model que jo veig més viable seria molt paregut al de la Regió de Trentino Alto-Adige, Basantme en el principi de la sub^usiderietat, consider que cada illa ha de poder legislar sobre les competències que ella pot després executar i administrar. Crec que també les illes tenen problemes comuns, si be no lligams, que se poden solucionar a nivell comunitari. En definitiva, i donades les condicions del nostre arxipèlag, les competències tenen que esser més nombroses que les de la Regió.

Un doble nivell de competències (150) implica un doble nivell d'òrgans. Cada illa tendria, idó, una assemblea amb un president (151) i una Junta per a dur a terme la legislació assignada segons les competències.

19.2.5 Descentralització política a l'illa de Formentera?

El primer problema que se nos planteja es el de si Formentera també hauria de tenir una Assemblea, un President i un Govern.

A favor de la pregunta hi ha l'argument de l'autonomia de cada illa, i Formentera n'és una (152)

En contra nos trobam:

- 1) La poca població, uns 3.000 h. aproximadament, de l'illa;
- 2) La proximitat geogràfica d'aquesta illa a Eivissa;
- 3) La seva unió històrica a Eivissa;
- 4) El fet actual de que tant a nivel económic com en el de comunicacions depengui de Eivissa;
- 5) L'actitut del projecte d'autonomia de Mallorca i Eivissa.

Tal vegada per solucionar aquest problema se podria conseguir una representació qualificada d'aquesta illa a l'Assamblea de Eivissa, i crear a l'illa de Formentera un ens comarcal a (153) nivell d'illa (el municipi quedaria suprimit) que executaria, además de tenir funcions pròpies, totes les decisions de l'Assamblea de Eivissa i Formentera relatives an aquesta darrera illa. D'aquesta manera, si bé l'illa de Formentera no gaudiria de descentralització política, la tendria administrativa, incrementada en les funciones administratives delegades que l'Assamblea de les Pitiuses faria an aquesta illa.

19.2.5.2 La seu de Menorca

El segon problema a resoldra és el de la seu a l'illa de Menorca, El problema és existent, perque fa uns pocs anys l'idea dels Cabildos fracassà en aquella illa perque no se varen arribar a posar d'acord els menorquins sobre a on se tenia que ubicar el Consell i oficines inherents a ell. Ja hem vist a la part històrica com la capital antiga era Ciutadella, i foren traslladats a Maó la majoria de serveis després de l'any 1.722. Actualment tant sols queda a Ciutadella la seu Bisbal. A la meua manera d'entendre les coses, el problema de la capitalitat s'hagués pogut arreglar alternant les diverses oficines administratives entre Ciutadella i Maó, ja que crec que no se produiria cap distorsió administrativa, si la delegació d'Informació i Turisme estigués a Maó, i la Depositaria a especial d'Hisenda estigués a Ciutadella, però aixó no s'ha fet, i s'ha agreuja el problema, malgrat de que me pens que pot tenir solució. La que jo propòs (154) seria la següent: La illa de Menorca podria tenir seu política alternativa, de manera que el Consell tendria sessions alternades a Ciutadella i a Maó. La seu administrativa podria esser compartida. D'aquesta manera les oficines d'urbanisme podrien estar a Maó, i les de Obres Públiques a Ciutadella. I si tant se vol, que totes les oficines i serveis administratius estiguin a una sola ciutat, i que tant sols la seu política estigui a dues, però aixó és tan sols una idea. Els menorquins tenen la paraula.

19.2.5.3 Els òrgans regionals: L'assemblea regional, el President de la Regió i el Govern Regional.

Els òrgans serien també el President de la Regió, el Govern Regional i l'assemblea Regional.

Consell Regional.

Serien consellers del Consell regional els qui ho fossin dels consells insulars de cada una de les tres unitats.

Sobre la composició del Consell Regional hi ha tres solucions:

1º Que el nombre de Consellers a l'Assamblea Regional estiga format per representacions igualitàries de les tres unitats: Mallorca, Eivissa-Formentera (155), i Menorca. Aixó és la solució adoptada per el projecte d'estatut d'autonomia de Mallorca i Eivissa;

2º Una representació desigual, segons el nombre d'habitants de cada illa;

3º Una representació per cada illa de consellers de tipus fixa, més després una quantitat segons el nombre de electors censats;

Crec que de aquestes solucions, la darrera és la més equànime, perquè compagina el pes de cada illa amb el pes de la major, nou vegades més poblada que cada una de les dues petites (156). És important que, de una o d'altra forma, aquest nombre se deduesqui i fixi, i no se canviï cada dos per tres; ja que és el que, a l'hora de la veritat, establirà la força de cada una de les illes en relació al total a nivell d'organ interinsular.

Un altre dels criteris que també consider acceptables és aquell que pensa que la representació de les illes petites a l'Assamblea Regional podria ésser de tal forma que la suma de

representants de Menorca i Eivissa-Formentera fós igual als de Mallorca.

El President i el Govern Regional.

Sobre el President Regional (157), establiria un torn de presidències entre els presidents de cada un dels Consells insulars.

El Govern Regional podria mantenir la mateixa proporció que manté l'assamblea Regional en relació a les illes. Per lograr l'homogeneïtat entre els distints membre del Govern i la presidència de la Regió i entre President, Govern i Assamblea Regional, crec que seria bó que l'assamblea Regional elegís de entre els consellers Regional, i a proposta del President de la Regió, el Govern Regional.

19.2.5.4 Els organs insulars: Consell insular, President de l'illa i Govern insular.

a) El Consell insular. Els consellers (158) han d'esser elegits per sufragi universal, directe i secret, de entre els ciutadans censats a cada illa, amb edat de votar que tendria que esser desde els 18 anys. A segons quines illes Mallorca, Menorca, i per estabilitzar la tensió entre el camp i la ciutat, per lo que se refereix al cas de Mallorca, o equilibrar el poder entre els distints municipis, cas de Menorca, s'ha pensat en que juntament amb uns representants elegits per sufragi universal, hi hagués una representació de cada un dels municipis. Aixó té la pega d'introduir el sufragi indirecte. Com a solució de tipus tècnic, jo aconsellaria que cada comarca sia considerada com un cercol electoral, aixó per lo que respecta a Mallorca, amb un nombre de consellers fixo per comarca independentment del nombre d'habitants de la seva població, i un altre nombre segons la seva

població. Té l'inconvenient aquest sistema de matar la representació dels municipis en el Consell insular com se donava en els temps històrics. Però la representació per municipis, a més de representació per sufragi universal, faria un consell molt gran, sobretot si cada un d'ells tengués que enviar un representant com a mínim al Consell insular (tenguem en compte que l'illa de Mallorca té 52 municipis). En canvi, per lo que fa a l'illa de Menorca, no estaria gens malament que cada municipi fós un cercol electoral, que cada cercol tengués dret a elegir dos diputats, per exemple, i per afegitó, uns quants més, segons el nombre de població de cada cercle. En el cas de Eivissa-Formentera l'equilibri se podria aconseguir repartint el nombre de consellers de la següent forma: 1/4 per Eivissa (i la), 1/2 per fora vila i 1/4 per Formentera.

El president de cada una de les illes serà elegit per cada uns dels respectius Consells. El Consell de cada illa nomenarà també Govern a proposta del President de cada una de les illes.

19.2.5.5 La seu de la Regió.

El problema de la seu (159) se pot solucionar de tres maneres:

a) Seu fixa, que pot anar corregida per l'altèrnança en l'ocupació del càrrec de President de la Regió entre els presidents dels Consells de les illes de Menorca, Eivissa-Formentera i el de Mallorca, com preveia l'avantprojecte d'Estatut Balear i el projecte d'Estatut d'Autonomia de Eivissa i Formentera.

b) Seu política alternativa i seu administrativa fixa, dit d'una altra manera, la capital de la Regió seria la ciutat de Mallorca, però l'Assamblea Regional celebraria tres sessions ordinàries anuals, una de les quals seria a Menorca, l'altra a

Eivissa, i finalment una darrera a Mallorca.

c) Seu política alternativa i seu administrativa compartida. Se distingeix de l'anterior en que no tant sols l'Assamblea té reunions a llocs distints, sino que les oficines administratives dels organs regionals estarien repartides entre les tres capitals de la Regió: Eivissa, Ciutat i la que assignassin els menorquins.

La solució an aquest problema té que venir donada segons les competències que tenguí la Regió. Es una de les qüestions en que hi ha d'haver acord entre la illa gran i les petites. Tant de bó la tercera solució que he proposat fós realitzable i més fós acceptada per tots, ja que és la que te més en compte la personalitat de cada una de les illes.

19.2.5.6 Terminologies.

Jo anomenaria a les assemblees de les illes Generales Consells per lo que respecta a Menorca i a Eivissa, i Gran i General Consell per lo que li toca al de Mallorca. Aquesta terminologia es històrica, i és la mes senzilla, lògicament estid en contra de dues coses que preveien l'avantprojecte i el projecte nostros de 1.931.

No parlaria de Diputacions insulars, per donar el nom a les assemblees de les illes, perque aquest nom, desde la Constitució de 1.812, ha significat una determinada cosa que ara volem canviar. A les illes petites, per altra part, no crec que aquest nom les caiga simpàtic.

No empraria el terme de Gran i General Consell per anomenar l'assamblea regional, perque aquest nom dins l'història s'ha emprat per a designar al Consell de Mallorca, i és un error vo-

ler donar el nom d'una institució mallorquina a una que serà de l'arxipèlag, i segons la meua manera de veure, encubreix una forma inconscient de centralisme mallorquí. Els sociolinguistes tenen la paraula (per si qualcú té dubtes de lo que acab de dir, que llegendesqui la composició d'aquest organ a l'avantprojecte d'Estatut Balear). El vici que té aquest nom a lo millor se pot subsanar. Aixó passaria si an els menorquins i Eivisencs lis agrada i l'accepten. En aquest cas, l'Assamblea de l'illa de Mallorca, si els mallorquins accepten també el canvi, s'anomenaria General Consell de Mallorca. La meua opinió es, emperó, la que he expresada al principi. Si pasam per nom a l'Assamblea Regional Gran i General Consell, hi ha dos personatges que se poden sentir ofesos: Mallorca, perque perd el nom casi bé mític de una de les seves institucions històriques, i les illes petites. A-les-hores podrien posar an aquest organ el nom d'assamblea Regional o, i aquest me pareix encara millor. Consell General de les illes Balears (160) ja que és un organ de nova planta i necessita un nom nou.

An els qui componen els respectius consells els anomenaria Consellers (161).

En relació al President i Govern Mallorquí, per ventura se podrien emprar, per al president de l'illa de Mallorca el nom de Jurat en Cap, i per els demás membres de Govern el nom de Jurats.

19.2.6 Control

Som partidari del control jurisdiccional sobre les lleis de la Regió, que ademès té tradició din la regulació de les autonomies que en va fer la constitució de 1.931, l'Estatut Català i el Basc. Aquest tipus de control es el que respecta al màxim les

autònemies regionals, i és l'emprat per els Estats federals en els països que tenen aquesta forma d'Estat (162).

Estic totalment en contra de figures com la del ministre de la República a les regions Portugueses. Aquest darrer impossibilita el que aquestes tenguin un vertader President Regional i en definitiva representa la intervenció del poder central a la Regió.

Tampoc seria partidari de la figura del Comisari de l'Estat a les regions, com succeïx a Itàlia, però aquesta no es tant perillosa com la que acabam de comentar, perquè les seves funcions se limiten a coordinar l'administració de l'Estat amb la regional, vigilar l'administració de l'Estat a la Regió, exercir un control preventiu i general damunt les lleis Regionals, Aquesta figura seria un mal menor, idó. (163)

La fundamentació que jo donc a la meva decisió és la següent:

1º L'Administració de l'Estat a la Regió té que esser mínima, de manera que no sia necessari un organ de coordinació, i molt menys desconcentrador, a nivell d'aquesta figura, de les competències de l'Estat.

2º Jo faria desaparèixer tota figura que s'assamblés a lo que ha estat fins ara la del governador provincial.

El dur el control sobre l'interés nacional a l'assemblea legislativa de l'Estat és qüestió que, en principi, no me pareix malament, i mes si se crea la segona cambra de senadors en representació de les regions, però complica el control, perquè el diversifica i afegix un nou dubte, el de decidir si el control és de legalitat o d'oportunitat.

Per altra banda, la dissolució i suspensió de les assemblees regionals me pareix un control duríssim que posa en evidència la petitesa de les Regions davant l'Estat, tractant a aquelles pitjor que si fossin simples ens descentralitzats administrativament, per lo que no aconsellaria la seva menció a la llei Constitucional ni al futur Estatut.

19.2.7 Traspàs de serveis.

Si tenim en compte l'experiència italiana, jo aconsellaria que el traspàs de serveis se fés per llei, i no mitjançant comissions paritàries. Ja he parlat de lo delicat que és aquest moment dins l'iter de l'autonomia, i me remetesc a lo dit quan comentava els estatus italians i els protuguesos.

19.2.8 Demanialitat Regional

Consider que l'Estatut tendria que fer una enumeració positiva o negativa del bens demanials de la Regio.

19.2.9 Potestat Administrativa de la Regió-illes

La Regió i les illes tenen que tenir potestat Administrativa damunt totes les matèries en que puguen legislar, però és que ademés tenen que poder executar la legislació de l'Estat en tota una altre serie de matèries en que no poden legislar. Cal pensar, finalment, en una potestat administrativa delegada de l'Estat a la regió illes.

19.2.10 Modos d'exercici de la competència administrativa

Tant la Regió com les illes se deven poder servir de les seves pròpies oficines. La Regió té que poder exercir la seva competència administrativa a través de les oficines de l'administració insular. Les illes tenen que poder exercir la seva competència administrativa pròpia a través dels ens comarcals,

càs de Mallorca, o de Formentera, en relació a Eivissa, o bé a través dels municipis, aixó seria el cas de Menorca. Regió i illes tenen que poder exercir competències administratives delegades de l'Estat.

19.2.11 El principi de la varietat i la jerarquia de la norma que contengui l'Estatut.

Que aquest Estatut serà distint dels altres, i bastant distint, ningú ho posa en dubte, i és clar que els motius son geogràfics. El poder tenir adams de l'assemblea Regional unes assemblees insulars, farà que sia una regió en quatre centres d'emanació de normes. Aixó tant sols serà possible si s'accepta sense pör el principi de la varietat amb totes les seves conseqüències. Pero si el canvi és tant profund en relació a les demes regions, se podria arbitrar la fórmula adoptada per les regions especials Italianes: la de que la llei que regulàs l'Estatut de l'arxipèlag fós una llei Constitucional i no una llei ordinària. L'Estatut seria, en aquest càs, adoptat amb una llei constitucional, com diu l'article 116 de la Constitució Italiana. Ja sabem que la Regió no se donaria una constitució, cosa que tant sols passa amb els estats membres d'un Estat Federal.

19.2.12 Ens locals inferiors a l'illa. La comarca.

He parlat de comarques unes poques linies més amunt.

La seva implantació s'hauria de meditar, perque té inconvenients:

- 1) Multiplica les instancies fins a quatre: Regió, illa, comarca i municipi;
- 2) No t'è sentit aplicar-la a Eivissa, ni tampoc a Menorca(164)

Pero té avantatges;

1) Té sentit a nivell de Formentera. Si aquesta illa no reb descentralització política, que al menys la repiga administrativa,

2) Pot esser interessant, a nivell de l'illa de Mallorca (165), per evitar el centralisme de Ciutat, en relació a la resta de l'illa, en definitiva pot atenuar la tensió ciutat-camp que sospitam se produiría si els Consells tornen tenir poder polític (166),

3) Podria esser un nivell óptim per exercir les competències administratives de la Regió i de les Illes. D'aquesta manera se mantendria en els seus justos límits la burocràcia a nivell Regional i a nivell insular.

NOTES

- 1) Entre la bibliografia que s'ha consultat per escriure aquesta darrera part destacam: ENRIQUE VELOSO: Hacia una Estructura Regional de los Estados Modernos, D.A. nº 169 Madrid -enero-marzo 1.976. FRANCISCO ELIAS DE TEJADA: Autonomia N.E.J. 1.951 pags. 130-33. MIGUEL HERRERO DE MIJON: Región, Chapuza, tradición, Diario de Mallorca día 1 de febrer de 1.976. VALLINA VELARDE, JUAN LUIS DE LA: Aspectos jurídico-administrativos de la Region, dins, Problemas Políticos de la vida local V, 1.965 pags. 129-42. CARRRO MARTINEZ: La Reforma de la administración española a nivel territorial, dins Flokllore de Mallorca (Danzas-música ritos y costumbres), Escuela de Música y danzas de Mallorca, Palma 1975. ALBI CHOLBI: Las derivaciones inmediatas de la crisis del municipalismo, Revista de Estudios de la Vida Local nº 150 any 1.966 pags. 801-69. XESUS CAMBRA MARIÑO: El fenómeno del Regionalismo, una visión Gallega del problema, Sistema, 13, abril 1.976 pag. 78 i ss. RAMON MARTIN MATEO: Los escollos de la Regionalización, R.E.V.L. nº 174 any 1.972 pag. 244 ALVAREZ GENDIN SABINO: Federalismo y autonomia, Revista de Derecho público 1.932 pag. 167-70. SIMON TOBALINA: Tríptico de Entidades territoriales intermedias, R.E.V.L. nº 167 pag. 179. FERNANDO GONZALEZ PRIETO: Cuestiones de competencia entre el Tribunal Supremo y el tribunal de Casación de Cataluña, Revista de Derecho público nº 54 junio 1.936. JOAN AMOROS: La nova Europa ha de ser la de les nacilitats, Avui 6 d'agost 1.976. FELIX CUCURULL: La unió Iberica, avui 24 de junio 1.976. JOSE GRAU Y COLELL: Suissa: Federalisme i democracia directa, Avui 18 d'agost 1.976. FELIX CUCURULL: Els portugueses y el federalisme peninsular, avui, 30 d'abril 1.976 Clavero AREVALO: Personalidad jurídica, derecho general y derecho singular en las administraciones autónomas D.A. nº 58 pags 16 y ss.. FERRANDO BADIA, JUAN: La Nacion, R.E.P. nº 202 juliol-agost 1.975. SIMON TOBALINA, JUAN JUIS DE: La Problemática Regional en Europa, R.E.V.L. 1.968 pag. 158. AUBERT JEAN-FRANCOIS: Essai sur le Federalisme, Revue de droit Public 1.963 pag. 401. CARLOS SAENZ DE SANTA MARIA: Qué son los nacionalismos, La Gaya Ciencia 1.976 Barcelona toms I i II MARTRAY JOSEP: La Región pour un Etat moderne, France-empire 1.970 Político Regional en la comunidad económica Eruopea. Madrid 1.967 Documentación económica 1.967 nº 63. E. DICKINSON ROBERT E: Ciudad Region y Regionalismo, contribución Geográfica a la Ecología Humana trad. Agea Abascal Garayona, Omega, Barceloa 1.961 titol original city, Region ad Regionalis. MANUEL B; GARCIA ALVAREZ: La voluntad regional como origen de la autonomia política en la II República Sistema 14 junio 1.976 pags. 73 i ss. JORDANA DE POZAS, LUIS: La previsible alteración de nuestra división territorial R.E.V.L. Madrid nº 155 1.967 pags 641-660.- GASCON MARIN J.: Las Regiones en la nueva Constitución Italiana y el precedente español, R.E.V.L. any VIII gener-febrer 1.949 nº 43.
- 2) Vid GUMERSINDO TRUJILLO, El Federalismo Español, op. cit, pag. 19, destaca que juntament amb el federalisme associatiu existeix un federalisme segregatiu o descentralitzador.
- 3) La Constitució Italiana ho va esser. vid FERRANDO BADIA: Las autonomias Regionales en la Constitución, op. cit, pag. 114

- 4) Vid RAMON TAMAMES: Un proyecto de democracia para el futuro de España, Edicusa Madrid 1.975 pag. 145
- 5) Advoca per la mateixa tesi JORGE DE ESTEBAN: Desarrollo Político y Constitución Española, proleg. de Manuel Jiemerz de Farga, Ariel. Barcelona 1.973 pag. 367 en RAMON TAMAMES: Un Proyecto de democracia para.. op. cit, pag. 143. Se mostra més partidari de les autònoms regionals que del federalisme. Per veure la diferència que hi ha entre l'Estat Unitari i el Regional vid FERRANDO BADIA: El Estado unitario R.E.P. nº 195-196 maig-agost 1.974 pags. 9-40.
- 6) SEGISMUNDO ROYO: Estado integral, Revista de Derecho público Tom 4 any IV setembre 1.935, pag. 271. Per aquest autor, la descentralització política té per objecte descentralitzar la potestat de fer lleis, la descentralització administrativa és una descentralització de servicis. Per aprofunditzar les diferències entre descentralització política i administrativa. Llegiu CULI I VERDAGUER, F: La nova descentralització. pags 606-615, de l'any 1.916 i pags 19-26 de l'any 1.917 de la revista Jurídica de Catalunya. GARRIDO FALLA: Centralización y descentralización N.E.J. Seix IV 1.952 pag. 41.
- 7) Per analitzar les diferències que hi ha entre l'Estat Regional i el federal vid, per exemple, JULIO BUSQUETS: Introducción a la sociología de las Nacionalidades Madrid Edicusa 1.971 pag. 250 Aquest autor en senyala tres de bastant diferenciades: a) L'Estat d'una Federació té autonomia Constitucional; b) L'Estat d'una federació participa en la formació de la voluntat de la federació; c) Els Estats d'una federació tenen les atribucions per dret propi. Que a l'Estat federal els estats membres participen en la formació de les decisions federals també ho indica En GUMERSINDO TRUJILLO: El federalismo Español. op. cit. pag. 164. Sense una llei estatal d'aprovació, l'Estat no entra en vigor, no succeix lo mateix tractant-se de les constitucions del Estat-membre. La Regió té autonomia Legislativa mentres que l'Estat-membre la té legislativa i constitucional. L'ordenament estatutari Regional és sempre derivat de l'ordenament Constitucional de l'Estat. vid. AMBROSINI: Un tipo intermedio di stato op. cit. pag. 92. Sobre l'Estat federal vid PABLO LUCAS VERDU: Estado Federal, Enciclopedia Jurídica Seix IX, pag. 34 a on després de senyalar algunes de les característiques esmentades entre l'Estat membre i la regió autònoma, asevera que "l'Estat federal representa el grau més elevat de descentralització Política"... Vid igualment Pi y MARGALL: Las Nacionalidades: op. cit. pag. 80. Algunes de les diferències entre l'Estat federal i el Regional se poden veure a l'obra de LARRUMBE BIURUM: La Región.. op. cit. pag. 75. Després de fer l'anàlisi de les diferències que hi ha entre la regió autònoma i l'Estat membre, es important ressaltar les que hi pot haver entre la regió autònoma i altres realitats que també s'anomenen Regionals, per exemple les regions administratives. Crec que la millor manera de distingir-les és la d'entendre prèviament la diferència que hi ha entre descentralització administrativa i la política que ha quedat explicada a la nota. 6. Una

que
vegada feta la distinció, jo diria que Regió política es la gaudeix de descentralització política, la que te capacitat per fer lleis, i regió administrativa es la que gaudeix de descentralització administrativa o de serveis, que consisteix en una transferència de competències, o en una disminució de control d'un ens (Estat) a l'altra (regió). En aquest darrer cas, la facultat de fer normes segueix estiguent en mans de l'Estat. La Regió administrativa és un ens territorial. Encara hi ha altres realitats que se diuen Regió i que tenen menys còs encara que aquesta darrera així, quan se diu regió a una circumscripció no personificada que tant sols actua al servei de l'Estat. El moviment Regional Espanyol té un doble caire, segons ALVAREZ GENDIN BLANCO SABINO: La Región, Revista trimestral de diritto público 1.973 fasc. 2 pag. 718, l'administratiu a base de mancomunitats provincials, i le polític. El primer parteix de la provincia per organitzar la mancomunitat, el segon, intenta suprimir les provincies. Jo som partidari del segon.

- 8) Vid les declaracions fetes per MANUEL TUÑON DE LARA a Diario de Mallorca D.M. día 2 de maig de 1976 pags. 8-9.
- 9) Vid GARCIA DE ENTERRERIA: La Administración Española, pp. cit., pag. 45.
- 10) La filosofia d'aquesta premisa és que no basta la divisió de poders clàssica: Legislatiu, executiu, i judicial, sino que es necessària la creació de cossos intermitjos entre la societat i l'Estat per a contrarestar l'omnipotència d'aquest.
- 11) Vid JORDANA DE POZAS, LUIS: Las tendencias actuales del Régimen Local en Europa op. cit. pag. 64.
- 12) vid la nota anterior.
- 13) Vid PEDRO M^o LARRUMBE BIURRUM: Informe sobre el proyecto Francès de ley Regional, R.A.P. n° 68 pag. 405.
- 14) Darrerament i o nivell d'informe, ha estat reconegut, vegeu Consejo de Europa: las instituciones regionales y la regionalización de Europa, op. cit, pag. 225
- 15) Vid ALBERTO MONCADA LORENZO: El principio de subsidiariedad del Estado, Revista de legislación y jurisprudencia any LX 2° epoca tom XLIV febrer 1.962 pag. 190.
- 16) Aquest mateix autor afegeix que l'esmentat principi pressuposa i fomenta els grups socials intermitjos. vid ALVARO D'ORS: Una introducción al estudio del Derecho, Rialp Madrid 1.973
- 17) Vid. Consejo de Europa Las instituciones regionales y la regionalización de Europa, op. cit, pag. 209

- 17 bis) I cita els de Barbados de 430 km² i 242.000 h, Saoma 2.842 Km² i 122.000 h; Mauricio 1.865 Km² i 722.000 h; Malvinas 298 Km² i 95.000 h. i finalment Malto 315 Km² i 317.000 h. vid Introducción a la Sociología de las Nacionalidades, op. cit, pag. 160
- 18) El regionalisme que noltros preconisam és l'anomenat homogeni, i se basa en la repetició dels mateixos caràcters d'un mode uniforme o homogeni dins un espai. Aquesta homogeneïtat pot ésser física, històrica o econòmica, i aquests factors formen regions homogènies formals o uniformes. En front d'aquest regionalisme, existeix el basat en el principi de la cohesió, que es el que se desenvolupa en torn a un centre urbà. Els territoris així individualitzats se caracterisen más per la seva funció que per la seva filosofia, i constitueixen regions funcionals o urbanes. Vid BIELZA DE ORY, VICENTE: Las acciones necesarias para una regionalización eficaz y el área de influencia Urbana, D.A. Madrid gener-març 1.976 pag. 231 En aquesta mateixa pàgina aquest autor matisa més encara.. "La región funcional se expresa por su centro y por los flujos de todo orden que emanan de él. El análisis regional, en este caso, no se apoya en el estudio de espacios uniformes, sino sobre el análisis de la densidad e intensidad de los flujos y de la jerarquía urbana"... A pesar de que la nostra postura, en relació a les dues classes de regionalisme, és clara, no veig cap problema en que el regionalisme funcional sia un instrument valios d'ajuda per solucionar alguns dels problemes del regionalisme clàssic. Aixís pot donar llum a l'hora de trobar la capitalitat de la Regió o a l'hora de dividir un determinat territori en comarques.
- 19) Art. 11 de la Constitució de la República Espanyola de 9 de desembre 1.931.
- 20) Vid LLISET BORRELL: La significación político-administrativa, op, cit, pag. 66.
- 21) Vid M. MATEO: El nuevo regionalismo, Revista de D. Urbanístico 1.974 nº 37 pag 215 Considera que la regió se superposa o absorbeix els ens locals anteriors.
- 22) Vid l'article 10 de l'Estatut.
- 23) Vid l'Article 1 de l'Estatut del País Basc.
- 24) En contre GARCIA DE ENTERRIA: Problemas actuales de Régimen Local Sevilla 1.958 pag. 38, igualment encontra MANUEL FRAGA IRIBARNE: Sociedad Región Europa, Alian, Madrid 1.973 pag. 107. A Tampoc les suprimiria JULIAN MARIAS: La España Real op. cit. pag. 22. A favor de la supresió, en canvi, està ORTEGA Y GASSET: La redención de las provincias, ip. cit, pag. 295
- 25) No he plantejat el tema de la regulació uniforme de les regions, o del principi estatutari, tal com el planteja En COSCULLUELA: La Región, op. cit. pag. 343 per considerar-lo d'entrada com a obvi. Estic a favor del sistema estatutari, perque som partidari d'un sistema d'organització basat en la varietat. Admás crec

que l'auto-organització es un ingredient de l'autonomia.

- 26) Es el cas Italià. Doctrinalment també accepta aquesta distinció J. M^o LARRUMBE BIURRUM: La Región, aspectos Administrativos, op. cit. pag. 359 i 360.
- 27) Es lo que permetia la Constitució Espanyola de 1.931.
- 28) Lo que sí està clar és que el grau de consciència regional es distint d'unes regions a les altres, i si aquest grau s'ha de reflexar en normes d'organització político-administratives, tendria que haver-hi regions ordinàries i especials.
- 29) Per alguns podria significar un privilegi.
- 30) Vid en contra RAMON TAMAMES: Un proyecto de democracia, op. cit. pag. 142 i a favor JULIAN MARIAS: La España Real, Espasa Calpe. Madrid 1.976 pag. 35.
- 31) Vid Introducción a la Sociología de las nacionalidades, op. cit 235.
- 32) Vid l'article 122 de la Constitució de 9 XII 1.931. La llei de 14 de juny de 1.933 enumerava a l'article 11 les regions que se tendrien en compte per elegir el tribunal de Garanties constitucionals, entre elles hi estava Balears.
- 33) No existeix
- 34) GASPARE AMBROSINI: L'ordinamento Regionale op. cit pag. 22 ja nota la falta de participació directa o indirecta en la formació de la voluntat de l'Estat de que gaudeix la regió autònoma Espanyola de 1.931.
- 35) Vid la Constitució Americana.
- 36) Lògicamentestic en contra de la composició del Senat, que preveu la llei de Reforma Política, que dona quatre senadors per província, independentament del nombre d'habitants, i me unesc a les crítiques que fa MANUEL JIMENEZ DE PARGA: Consideraciones sobre el proyecto de cambio, Diario de Barcelona dia 17 de setembre 1.976.
- 37) Segons En SEGISMUNDO ROYO: El Estado integral, op. cit, pag.270 no se participa d'aquesta manera en la formació de la voluntat de l'Estat, ja que aquesta tant sols se forma en la llei.
- 38) Cosa distinta a l'idea de federació d'unitats autònomes és la que preveu l'article 132 de la Constitució Italiana sobre fusió de regions existents, o creació de noves regions, o sobre segregació de municipis i províncies d'una regió, i agregació a una altra. Solució que és típica de una constitució que ha enumerat les regions amb caràcter rígid, i dona la possibilitat de que hi haja canvis.

- 39) S'ha consultat: RAFAEL RIBO: Elements per a un debat sobre el Paisos Catalans, Avui. 18 de juny 1.976. ORIOL PI DE CASANYES: El retrobament dels Paisos Catalans, Avui. 26 de juny .976 JAUME SOBREQUES: Jaume I i els Paisos Catalans, Avui 30 d'abril 1.976. Sense firmar: Paisos Catalans, una realitat, Lluc nº 659 maig 1.976. Vegeu també la documentació sobre les jornades de debat dels paisos Catalans. 10-12 d'octubre 1.976. Vegeu també textos sobre el mateix problema escrits desde les illes, sense firmar Las posibilidades de un regionalismo, editorial de Diario de Mallorca 30-XI-72. DAMIÀ FERRA PONÇ: Regionalismo Catalanista, Diario de Mallorca 30-XI-72. GUILLEM FORTEZA: Pel ressorgiment polític de Mallorca, Estampa Soler Prats 1.931. JOSEP MELIA: Catalanismo y Catalanidad, Diario de Mallorca 9 de desembre 1.972.
- 40) Art. 105... "Ningún nuevo Estado será formado de la reunión de dos o mas Estados sin el consentimiento de las Cortes de los Estados interesados y sin la sanción de las Cortes federales"... l'article 104 de la mateixa constitució preveia que... "Ningún nuevo Estado será erigido o formado en la jurisdicción de otro Estado"...
- 41) Art. 4.... "Si altres territoris manifesten el desig d'agregar-se al de Catalunya, caldrà:
a) Que ho demanin les tres quartes parts dels Municipis del territori que desitji esser agregat.
b) Que ho acordin els habitants d'aquell territori per plebis cit dintre els termes municipals respectius en forma d'eleccions generals
c) Que ho aprovin el Parlament de Catalunya i el Parlament de la República.
- 42) Tant l'article com els sabrosos comentaris de N'Alomar han estat redactats i comentats a la part històrica, pags 79 i 90.
- 43) Vid l'Article 10 de l'Avantprojecte d'Estatut d'Elx, d'octubre de 1.975.
- 44) Per en SEGISMUNDO ROYO: Estado integral, opl cit. pag. 270, L'article 13 és una mostra de l'esperit antifederalista de la Constitució.
- 45) Per la via de la tècnica també arribam a la mateixa conclusió, perquè es molt difícil que un règim organitzatiu que se basa en la descentralització, descentralització política, però al fi i al cap descentralització i que no parteix de la idea, idó, de que les competències de les unitats autònomes son pròpies i originaries puguin les unitats autònomes després fer pactes entre elles.
- 46) En cas de dubte demarau^{ho} als polítics de les illes i del Pais Valencià.
- 47) Vid, en general, l'article 4º, que declara el castellà com a llengua oficial, i deixa una porta oberta a les llengües regionals i l'article 50, per lo que se refereix a la llengua i ensenyança. La redacció de l'article 4º era la següent..." El Caste-

llano es el idioma oficial de la República. Todo español tiene obligación de saberlo y derecho de usarlo, sin perjuicio de los derechos que las leyes del Estado reconocan a las lenguas de las provincias o regiones.

Salvo lo que se disponga en leyes especiales, a nadie se podrá exigir el conocimiento ni el uso de ninguna lengua regional" .. Per a N. PEREZ SERRANO: La Constitución Española, op. cit, pag. 71. La Constitució aplaça el problema de la llengua confiant la seva resolució a una futura llei.

Igualment ho fa la Constitució Italiana a l'article 6, quan diu:..."La República tutela amb normes apropiades les minories lingüístiques"...

- 48) Art. 2º de l'Estatut llei de 15 de setembre de 1932. L'idioma Català es, com el castellà, llengua oficial a Catalunya, per a les relacions oficials de Catalunya amb la resta d'Espanya, així com per la comunicació de les autoritats de l'Estat amb les de Catalunya, la llengua oficial serà el castellà.

Tota disposició o resolució oficial dictada dins Catalunya, haurà d'esser publicada en els dos idiomes. La notificació es farà també en la mateixa forma, cas de sol·licitar-ho part interessada.

Dins del territori català, els ciutadans, qualsevol que sigui llur llengua materna, tindran dret a elegir l'idioma oficial que prefereixen en les seves relacions amb als tribunals, autoritats i funcionaris de totes les classes, tant de la Generalitat, com de la República.

A cada escrit o document judicial que es presenti davant dels tribunals de justícia, redactat en llengua catalana, haurà d'ajuntarse la seva corresponent traducció castellana, si així ho sol·licita alguna de les parts.

Els documents públics autoritzats pels fedataris a Catalunya, podran redactar-se indistintament en castellà o en català, i obligadament en una o altra llengua, a petició de part interessada. En tots el casos, els respectius fedataris públics expediran en castellà les còpies que haguin de tenir efecte fora del territori català.".....

L'estatut interior de Catalunya de 26 de maig de 1933 matissaria aquesta cooficialitat. Així l'article 3 diu " La llengua pròpia de Catalunya és el català"... També diu l'article 11 "L'ensenyament primari serà obligatori, gratuït i català per la seva llengua i pel seu esperit"...

- 49) Art. 1º de l'Estatut llei de 4 d'octubre de 1.936
- 50) Vid l'article 2º de l'avantprojecte d'Estatut de la Regió Valenciana de 11 de juliol de 1.931 i l'Estatut de Galicia Art. 4º de 19 de desembre de 1.932.
- 51) Varem indicar que l'Estudi estava fet vid JOSEP MELIA: Informe sobre la Lengua Catalana, op. cit.,

- 52) Se ha consultat: FRANCES VALLVERDU: Ensayos sobre el Bilinguismo, Ariel quincenal Barcelona 1.972. GIUSEPPE FRANCHI: Problemi del Bilinguismo nel Trentino Aldo Adige, Atti del primo convegno di studi Regionali Padova 1.955. Carta de Marta Mata al Ministre d'Educació i Ciència D. Cruz Martínez Esteruelas de març de 1.975 Triunfo nº 648. JESUS PARDO: Idioma i regionalismo en Europa occidental, Diario de Mallorca 14 de novembre de 1.976. JOSEP GRAU I COLELL: Suissa (5) Quatre llengües: Alemany, Frances, Italià i Retoromànic, Avui 21 d'agost de 1.976. FRANCESC VALLVERDU: Per la normalització lingüística, Avui 13 de maig de 1.976. ORIOL PI DE CABANYES: Sobre l'oficialitat de la llengua, Avui 12 de juny 1.976. AINA MOLL: Una campanya per la cooficialitat, Avui, 16 de juny de 1.976. JOSEP MASSOT I MUNTANER: Els Mallorquins i la llengua autóctona, Curial Barcelona 1.972. FRANCESC VALLVERDU: Perque no multilinguisme, Avui 23 de juny de 1.976. FRANCESC VERDU: Belgica (4) El bilinguisme nacionalitzat, digne d'admiració, Avui 30 de juliol 1.976. JOSE Mª VAZ DE SOTO: Hablar anda luz, Cuadernos para el diàlogo, 2ª època nº 180. A les II jornades de la radio una de les ponències, la de ESTEBAN BASSOLS, proposa que l'Estat financii emissores en les llengües autóctones vid, Diario de Barcelona dia 16 d'octubre 1.976. JUAN DE MIGUEL ZARAGOZA: Regionalización y Minorias en el área del Consejo de Europa D.A. nº 169 Madrid gener-març 1.976 sobretot la pág. 168. JOAN COROMINES: El que s'ha de saber de la llengua Catalana, Palma de Mallorca 1.970 Moll.
- 53) Diglossia és "una situació lingüística relativament estable en que, al costat dels diversos dialectes de la llengua (que pot incloure una o varies formes regionals estandarditzades), hi ha una varietat molt divergent, altament codificada (sovint gramaticalment més complexa), que serveix de vehicle d'un còs ample i respectat de literatura, procedent d'un període anterior, o d'una altra comunitat lingüística, que és après amplament en l'educació formal i usat sobretot com a llengua escrita, i com a parla normal, però que no ho és per a cap sector de la comunitat, en la conversa ordinaria"... Aquesta cita és d'en CHARLES FERGUSON: Diglossia, World, 1.959, 15 pp. 325-340. Citat per En RAFAEL LLUIS NINYOLES: Idioma i prejudici; Moll Palma de Mallorca 1.975. Definició que en dona en Ninyoles en aquest darrer llibre pag. 32, és la següent: Una llengua formalse superposa a una altra de caràcter familiar o col.loquial.
- 54) Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Idioma i prejudici, op. cit, pag. 61
- 55) El conflicte se dona més bé entre dues comunitats juxtaposades, una de les quals domina a l'altra. Es un conflicte, per tant, vertical i no horitzontal, que seria el qui hi hauria entre dues classes socials superposades. Vid M. HERRERO: En torno al conflicto lingüístico belga, R.A.P. 1.966 nº 50 maig-agost.
- 56) La paraula normalització, tant de moda avui en dia, té dos significats principals; ler "donar normes" lingüístiques, establir una gramàtica raonable, una fonètica acceptable i un lèxic; 2ª situar una llengua en pla d'igualtat amb unes altres. Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Idioma y prejudici, op. cit, pag. 100

- 57) Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Idioma i prejudici.. op. cit. pag. 61
- 58) Aquest sistema..."implicaria la possibilitat de que els parlants de qualsevol de les llengües peninsulars pogués beneficiar-se dels serveis públics, administratius, ensenyament, independentment del lloc, és a dir, en tot el territori de l'Estat"... . vid NINYOLES: Bases op. cit. pag. 47.
- 59) Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Bases... Op. cit. pag. 13 "... El criteri de la territorialidad consisteix en limitar a certes regions definides el dret a beneficiar-se dels serveis publicos en la propia llengua, que hi manté una alta prioritat"... El criteri territorial té com a desventatges el que les comunitats lingüístiques se tanquin amb elles mateixes, i se redueixin an el seu propi territori. Vid M. HERRERO: En torno al conflicto linguistico belga, R.A.P. 1.966 nº 50 pag. 292 i també RAFAEL LLUIS NINYOLES: Bases... op. cit. pag. 29
- 60) AINA MOLL: Més sobre una campanya, Avui 6 de juliol de 1.976, Aboga per l'oficialitat de totes les llengües de l'Estat Espanyol dins tot l'àmbit d'aquest Estat, que se podria realitzar en lo que nosaltres hem anomenat fórmula personal. Aixó, unit a una fórmula que assegurí la paritat absoluta en l'us públic de cada llengua dins el seu ambit natural. Aquesta regulació, que és ideal, és molt dificil que se pugui dur a la práctica.
- 61) En el mateix sentit ENRIC FREIXA: Encara, sobre l'oficialitat de les llengües. Avui 12 d'agost 1.976. Aquest autor demana també que el català sia cooficial en aquells organismes de l'administració central que tinguin una competència que afecti directa o indirectament a Catalunya. Per exemple, Tribunal Suprem. No accepta, doncs, el Castellà com a llengua de relació.
- 62) Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Bases per a una Política lingüística democrática a l'Estat Espanyol, Valencia 1976 pags. 47, 48 y 51
- 63) A la mateixa conclusió arriba el Congrés de Cultura Catalana a les illes. Vid. Un noble, una llengua cap a l'oficialitat del Català, Turmeda, Ciutat de Mallorca 1.976 pag. 6. Vid també RAFAEL LLUIS NINYOLES, Bases...op. cit, pag. 51. MAURICI SERRA HIMA: Llengua oficial, o cooficial? Avui, 4 de juliol de 1.976, aquest autor senyala que fins el segle XVII la Generalitat s'adreçava en català al govern Central.
- 64) En el mateix sentit NINYOLES: Bases per a una política, op. cit. pag. 52.
- 65) Una fórmula molt parescuda a la senyalada en aquest estatut, pero adaptada a la realitat del País Valencià, és la formulada pels articles 4 i 5 de l'avantprojecte d'estatut d'Elx d'octubre de 1.975, que matisa dient que la llengua de relació entre el País Valencià i el Principat i les illes serà el Català.
- 66) Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Bases... op. cit. pag. 53

- 67) Fan pena algunes declaracions dels polítics de Mallorca. En aquest sentit vegeu les de un portaveu de Reforma Democràtica de Balears a Diario de Mallorca 10 de setembre de 1.976, dins una enquesta sobre autònoma..." creemos que la región balear es, por vocación y por tradición, bilingüe... Vull parlar aquí suscintament del bilingüisme. Adames de que és una situació inestable, vull senyalar que implica el mateix status de poder o de prestigi en els dos idiomes, cosa que crec que el representant de Reforma Democràtica no podria demostrar que existes qui ara a nivell de les illes entre el català i el castellà. En el bilingüisme les dues varietats lingüístiques compleixen funcions iguals, és a dir son utilitzades amb dues dins l'ambit de les relacions formals i en les no formals. vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Idioma y poder social, Tecnos, 1.972 pags. 30 i 31. Llegiu també els comentaris de ALFRED BADIA: La fal·làcia del Bilingüisme harmònic, en el que mos parla del "tòpic del bilingüisme harmònic igualitari"... i afirma que.. "el bilingüisme oficial (igual a cooficialitat) aboca inexorablement a la diglòssia. Avui 9 de juny 1.976. Finalment citaré un text del Congrés de Cultura Catalana a les illes: un poble una llengua... op. cit. pag. 7" El bilingüisme no té raó d'esser, perquè no existeix en la base del poble". El subratllat és meu
- 68) Vid l'article de Canigó: Regolejar l'idioma, de 26 de juny, reprodutit a Avui, 3 de juliol de 1.976. Vid la nota del departament de Llengua i Literatura Catalanes de Filosofia y Letras, La cooficialitat del català: Puntualitzacions, Diario de Mallorca. 11 de desembre de 1.976, que comparteix la nostra tesi.
- 69) Pensa aixó N'ALFRED BADIA: La fal·làcia del bilingüisme harmònic. Avui, 9 de juny de 1.976. També pensa aixís el Congrés de Cultura Catalana a les Illes. pag. 7 op. cit.
- 70) Vid RAFAEL LLUIS NINYOLES: Bases.. op. cit. pag. 45. Congrés de Cultura Catalana a les Illes: un poble, una llengua, op. cit. pag. 7.
- 71) Vegeu Congrés de Cultura Catalana a les Illes: un poble, una llengua... op. cit. pag. 5
- 72) Vegeu les declaracions de ALFRED BADIA al diari Mundo Diario. 17 de juliol 1.976 pag. 17. MAURICI SARRAHIMA: Llengua oficial, o cooficial? Avui. 4 de juliol 1.976. GABRIEL BIBILONI: Una campanya per l'oficialitat, Avui, 20 de juny 1.976
- 73) A una enquesta que fa el Diario de Mallorca vegeu les diverses opinions dels partits. Aixís el carlí és partidari de la oficialitat del Mallorquí i de la utilització del castellà com a llengua de relació, Diario de Mallorca 7 de setembre de 1.976. Igualment parla de normalització de la nostra llengua i cultura el P.S.I., Diario de Mallorca dia 8 de setembre. També parla de normalització a la mateixa enquesta el P.C.E. Vid. Diario de Mallorca 9 de setembre de 1.976.

- 74) Vid. LLUIS GARCIA SEVILLA, VICTOR GARAU DU SENTRE: La llengua i l'escola a les Balears, Monografies 6, Obra Cultural Balear, pag. 39, vid igualment l'article publicat per JORDI MONERS I SINYOL: Mes sobre la llengua Catalana, Avui op. cit.
- 75) Igualment AINA MOLL: Mes sobre una campanya, Avui 6 de juliol de 1.976, que considera difícil que se pugui acceptar la oficialitat immediata del català. La nota del departament de llengua i literatura Catalanes de Filosofia y Letras: La cooficialitat del català: Puntualitzaciones, Diario de Mallorca dia 11 de desembre de 1.976. op. cit. també accepta períodes de transició.. M. HERRERO: Entorno al conflicto lingüístico... op. cit. pags 289 i 288. MAPO I PIERRE: L'evolución de la legislación lingüística Belge p. 449 Revue du droit public 1.966.
- 76) Vegeu el decret 1433/1.975 de 30 de maig regulant l'incorporació de les llengües no oficials als programes dels centres d'Educació, preescolar i general Bàsica i els comentaris que en fa ISIDOR MARI: La nostra llengua a les escoles comencem ara mateix, Lluç, setembre 1.975 nº 65, pags 11-12. El decret de 31 d'octubre de 1.975 nº 1929 sobre llengües regionals faculta an aquestes per l'ús en els medis de difusió i a les reunions de caràcter cultural i les autoritza a les sessions no plenàries de les corporacions i entitats locals, després d'insistir en que el castellà és l'idioma oficial. Vid els comentaris que en fa En GABRIEL JANER MANILA: Con el debido respeto a los niños y a las lenguas (IV), Ultima Hora, 13 setembre de 1.976. Algunes de les opinions que cita en JANER en aquest article son destacables: Creu que el decret reforça la diglòssia; fa una defensa activa del castellà, en definitiva és un retrocés.
- 77) SANCHEZ RIVERA; J: Regiones y Provincias. Ventajas de la división Político regional sobre la provincial, Revista de los Tribunales nº 58 1.924.
- 78) En els Estats federals queden doblement determinades les competències, i així se fa la distinció entre les competències dels Estats membres de les del poder Federal, vid SEGISMUNDO ROYO: El estado integral, Revista de derecho público op. cit. pag. 266 i les competències residuals són les dels Estats membres (pág. 267 de la mateixa obra). Lo contrari passa en els Estats Regionals entre l'Estat i les seves regions.
- 79) Aixó és típic de l'Estat Regional. vid PEREZ SERRANO: La Constitución Española, op. cit. pag. 104. Ja hem vist a la nota 78 que el criteri era contrari al de l'Estat federal. Vid. també Libro Blanco sobre devolución de poderes a Escocia y Gales, de novembre de 1.975, D.A. nº 169 1.976 pag. 321.
- 80) Per aixó En PEREZ SERRANO: La Constitución Española... op. cit. pag. 105 l'anomena competència legislativa "condicionada".
- 81) Vid PEREZ SERRANO: La constitución Española op. cit. pag. 96

- 82) Vid. El Estado regional como realidad..., po. cit. pag. 113
- 83) Quan ho exigien l'armonia dels interessos locals i generals de la República, però corresponia al tribunal de Garanties Constitucionals, l'apreciació prèvia d'aquesta necessitat i la llei tenia que esser aprovada pels dos terços de diputats (Art. 19 de la Constitució). SEGISMUNDO ROYO VILANOVA: El estado integral, op. cit, pag. 267, comenta com aquesta legislació de principis no té límits, com succeeix als Estats federals, sino que, per el contrari, pot invadir tot el terreny de les competències, Ja hem vist que a Italia a les regions Especials una part de les competències son exclusives mentres que una altra part d'elles son concurentes amb les lleis de l'Estat.
- 84) Art. 15 de la Constitució.
- 84 bis) Entre aquests destaca JOSE LUIS LACRUZ BERDEJO: Los Derechos Forales y el Congreso Nacional de derecho civil de 1.946, dins, Estudios de Derecho Civil 1.958 Barcelona, Bosch, pags. 29 y 30. Un al·luvió de lleis generals ha anat uniformant l'ordenament jurídic espanyol; els tribunals tendeixen a estendre l'àmbit d'aquestes lleis; els juristes hi participen.
- 85) S'ha consultat HERNANDEZ GIL, ANTONIO: Reflexiones sobre el Derecho Foral y la Unificación del Derecho, Revista General de Legislación y Jurisprudencia 1.955 tom I pags 7 i ss
- 86) El projecte de la constitució federal de 1.873 no és gens clar en aquest aspecte, perque otorga an els poders de la federació, Títol V nº 15, la facultat de promulgar els còdics generals i l'article 96 parla de que son donats an els estats tots els assumptes civils que no hagen estat per la Constitució remesos al poder federal. L'avantprojecte d'Estatut Balear no esmenta la competència en matèria civil, ni per l'Estat Federal, ni per l'Estat membre i en el projecte d'Estatut d'autonomia de Eivissa i Mallorca se posa entre les competències del Govern de la República (art. 21, ap. f). Vid la nota 64 del quart capítol de la part històrica. Aixó mostra, una vegada més, la deficiència dels redactors de l'avantprojecte i projecte sobretot quan la Constitució de l'Estat donava a les regions la possibilitat de que legislasin en matèria civil.
- 87) Vid. PEREZ SERRANO: La Constitución española, . op. cit, pag.101
- 88) En el mateix article preveia altres matèries que tenen que veure en lo civil, i axí el nº 2 donava a l'Estat la legislació sobre propietat intel·lectual i industrial, i el nº 8 les bases mínimes sobre règim de assegurances generals i socials.
- 89) Vid D.A. nº 169 gener-febrer-març 1.976 pag. 348.
- 90) He d'agrair les suggerències que m'han fet sobre aquest tema dos professors de la Catedra de Dret Civil de la Facultat de Dret de l'Universitat de Barcelona: La Dra. ROCA i En MIQUEL COCA.

- 91) En MIQUEL COCA creu, i jo també, que és molt important que, en defecte de la lex Balear, sia font supletòria la costum Balear i en el seu defecte, els principis generals del Dret Balear. Tot això amb l'idea de mantenir vives les fonts, i finalment el codi civil com a font supletòria.
- 92) Mentre que la Dra. ROCA s'inclina perquè els drets reals sien competència legislativa de l'Estat, En MIQUEL COCA les considera competència de la regió. Però aquest darrer donaria l'adopció, tutela i filiació a l'Estat, cosa que no faria la professora CONCEPCIO ROCA TRIAS.
- 93) Art. 24 nº 3 de l'avantprojecte.
- 94) Art. 22 nº e del Projecte.
- 95) Art. 13 lletra d) de l'Estatut.
- 96) Art. 14 nº 11 de la Constitució.
- 97) Art. 12 de l'Estatut de Catalunya. vid també el títol V de l'Estatut interior de Catalunya de 26 de maig de 1.933.
- 98) No tothom ho veu tant lògic. Hi ha molta de gent en contra de qualsevol intent de regionalitzar la funció judicial. vid per exemple MANUEL FRAGA IRIBARNE: Sociedad, Region, Euron, op. cit. pag. 112. El llibre blanc sobre devolució de poders a Escòcia i Gales op. cit. pag. 348 en dubta sobre la seva devolució. Segons ORTEGA Y GASSET: La redención de las provincias, op. cit, pag. 294. Aquesta funció té que quedar en mans de l'Estat.
- 99) S'ha consultat: SANTIAGO SENTIS MELEDO: Justicia Catalana, El "hecho diferencial" y la justicia, Revista de los tribunales any 1.931 nº 44; del mateix autor: Justicia Catalana, soluciones, Revista de los Tribunales nº 22 1.932, Justicia Catalana soluciones, la mateixa revista nº 52 1.931, La Justicia y los estatutos regionales, nº 19 any 1.932.
- 100) Vid la nota 97
- 101) S'han consultat GUAITA MARTORELL: El Distrito Universitario, dins l'obra, División territorial y descentralización op. cit. Seminario de pedagogia de Valencia: Por una reforma Democrática de la Enseñanza, Avance-Barcelona 1.975. JOSE ORTEGA Y GASSET: Misión de la Universidad, tom IV de les seves obres completes, Revista de Occidente. Madrid 1.974.
- 102) Per veure una mostra cronològica de alguns estatuts i privilegis amb que va contar l'universitat literària llegiu: Constituciones Estatutos, y Privilegios de la Universidad Luliana, del Reyno de Mallorca. Imprenta Melchior Guasp, impresor de la Universidad, y Reyno de Mallorca, año 1.698.

- 103) Vid ANTONIO ALVAREZ MORALES: Gènesis de la Universidad Española contemporànea, Estudios de Historia de la Administración Local. Instituto de Estudios Administrativos, Madrid 1.972 pag. 149, Aquesta universitat fou respectada dins el segle XIX, pel decret LXXI de 29 de juny de 1.821 i la Real ordre de 14 d'octubre de 1.824. Va conèixer, idó, l'antic règim i el model propi de l'Universitat Liberal.
- 104) Vid la nota 65 de la 4ª capítol de la part històrica.
- 105) Aquesta és l'opinió d'En GREGORI MIR: comunicació personal.
- 106) Art. 7 de l'Estatut.
- 106 bis) Art. 5 de l'Estatut Sard.
- 106 ter) Art. 14 lletra r) i Art. 17 lletra d)
- 107) Art. 24 nº 2 i omitida en el projecte.
- 108) Art. 10 de l'Estatut i el títol V de l'Estatut interior de Catalunya de 26 de maig de 1.933.
- 109) En contra estan els estatus portuguesos i les regions ordinàries italianes i qualcunes de les especials.
- 110) Art. 23 j) y art. 21 j) respectivament.
- 111) Art. 8 de l'Estatut amb les salvetats de l'article 9.
- 112) S'ha consultat: Consejo de Euròpa. Las instituciones Regionales y la Regionalización de Europa op. cit. pags. 224, 231, 232, 229, 230, 226 i 228. SEBASTIAN MARTIN RETORTILLO BAQUER: El tema de la descentralización y sus relaciones con la planificación económica. COSCULLUELA: La Región, op. cit. pag. 407.
- 113) Art. 24 nº 12.
- 114) Art. 23 nº k
- 115) Com succeeix a l'Estatut Català, vid Art. 5 nº 8 i 11. Hi ha dubte en el llibre blanc sobre la devolució de poders a Escòcia i Gales, damunt el tema op. cit. pag. 348. A favor de la regionalització de la radiodifusió vid. MANZANEDO I PARADA: Corporaciones Locales y desarrollo económico, op. cit, pag. 199
- 115 bis) Vid Art. 6 de l'Estatut Català.
- 116) Aquí no hi ha carreteres d'interés nacional diferenciades de les regionals.
- 117) L'enumeració d'aquestes competències les trobareu a les pags. 63,72,84 d'aquesta obra.

- 118) Vid pag. 186 d'aquesta obra
- 119) Vid pag. 208 i 209 d'aquesta obra.
- 120) Vid pag.
- 120 bis) Comentarís a l'avantprojecte d'Estatut de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera presentat a Cura el dia 13 de març de 1.977.

Casi quan acabava d'escriure la tesi, va tenir lloc la presentació a Cura, el dia 13 de març de 1.977, de un avantprojecte d'Estatut de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, que l'Assamblea Popular de Mallorca havia encomenat de redactar a un grup d'independents. Aquí venen els meus comentaris sobre el text, que intentarè escriure d'una forma sintetitzada:

A) Crítiques de tipus polític.

1) En el preàmbul pareix que es volentat dels redactors de l'avantprojecte de 1.977 que... "no es faci malbé aquest avantprojecte, tal i com, malalauradament, va acorrer amb el redactat l'any trenta-u"... però els redactors ja havien incurrit, quan escrivien aquestes línies, en al mateix error que els redactors de l'avantprojecte de 1.931: HAVIEN ESCRIT L'AVANTPROJECTE TANT SOLS MALLORQUINS. I degut an aquest delicat motiu, l'avantprojecte neixia, a la meva manera de pensar, mort. Vaig assistir personalment a la seva presentació se llegiren adhesions de per toto arreu, Fins i tot la Tabola Galega va enviar una adhesió. Faltà, emperó, l'adhesió de Menorca i Eivissa, i més encara la presència de menorquins i Eivissencs. Aixó me confirmà que la meva idea no era del tot equivocada. Els comentaris posteriors llegits a la premsa no han fet sino reafirmar la meva tesi (vid una reproducció del diari de Menorca: Estatuto de Autonomía, de 5 de març de 1.977 firmada per "Poco" a Diario de Mallorca dia 17 de març 1.977. Hemeroteca.)

2) Terminología. Usa dos termes que son capaços de sembrar la suficient polèmica per fer inviable l'avantprojecte: "Generalitat" i "Gran i General Consell". El terme Generalitat no es històric ja que, per desgràcia, naltros no la tenguerem, de la mateixa manera que no tenguerem Corts. Pero la pega que té aquest concepte és que pot despertar en els ciutadans de les illes el sentiment anticatalà que, per desgràcia, existeix. Per lo que no el consider políticament afortunat. Les crítiques que he fet a altres pàgines de la tesi sobre el nom Gran i General Consell donat a l'assamblea interinsular les donc per reproduir des aquí.

La qüestió de noms és important, perque en dues paraules suscitam, en lloc de solucionar-los, dos problemes típics de l'autonomia a les illes: l'influència del Principat damunt les illes i el centralisme mallorquí damunt les altres illes.

3) Esperavem d'un avantprojecte una determinació més precisa de les competències que correspondrien a les illes, i no la trobam. Sabem de les competències de que gaudiria la regió en conjunt, però no de les que gaudirien les illes. Aquesta dada és imprescindible per eivissencs i menorquins. La clàusula que preveu l'article 19 de l'interés insular, podria esser vàlida a un

estudi teòric sobre el tema, o inclús a una llei de Bases, però no pot convencer a cap home de les illes petites, si està posada a un avantprojecte.

4) Tampoc veim fixat el nombre de consellers per a cada illa a l'organ interinsular, o Gran i General Consell, dada ben important per a constatar el poder de cadascuna d'elles enfront de les demès.

5) La clàusula de salvaguarda que preveu l'article 9, perquè en qualsevol moment les illes se separin del territori autònom, posada per tranquilitzar a les illes menors, no és tècnicament exercitable ni tant sols a nivell d'una forma d'Estat federal, i molt menys a nivell de regions autònomes. Ha vist qualcú mai un Estat federal que si, a un primer moment, és fruit d'un pacte d'onze estats, posem per cas, se permeti el luxe de que, al cap de dos anys, en lloc de onze unitats n'hi hágiga catorze. Crec que el respecte de cadascuna de les illes se té que lograr d'una altre manera.

B) Crítiques de tipus tècnic.

1) No mos diu l'avantprojecte si estam davant una constitució d'un estat membre, o si és un estatut de Regió autònoma, per la lectura dels articles 1º "Les illes... () es donen".. i, 2º "Les illes.. es constitueixen"... podem pensar que estam en presència d'una constitució d'un estat membre, però no podem reafirmar aquesta tesi en altres passatges de l'articulat. Ha estat casi bé un art dels redactors deluir aquesta qüestió. I tal vegada ho han fet aposta, en aquest cas ho haguessen pogut dir, com ho han fet, per exemple, els redactors de l'avantprojecte d'Estatut valencià anomenat d'Elx, en el preàmbul.

2) No aborda el problema de la seu Regional.

3) No preveu una incipient participació de la Regió o Estat membre en la formació de la voluntat de l'Estat central.

4) No toca la temàtica dels controls, i no estaria de demés que demanàs la classe de control que és més convenient per la Regió o Estat.

5) La elecció del President de la Generalitat, que és de tipus directe, m'ha deixat totalment perplex. En aquesta classe d'elecció no l'hem vista mai a les regions autònomes (el President surt sempre de l'Assamblea Regional), i tampoc en els estats membres (vegeu l'Estatut de Núria). Això no faria més que agravar els problemes que ja hem esmentat sobre el presidencialisme pur. Aquesta forma d'elecció, además, en desconeix d'altres més democràtiques, si tenim en compte que la regió o Estat està compost per illes: el torn entre els presidents dels Consells de les illes.

6) El president de la Generalitat no té Govern.

7) No aborda el problema Part forana-Ciutat per lo que respecta a Mallorca, ni el de sa seu menorquina, o el de la representació dels municipis menorquins en el consell insular d'aquesta illa.

C) Encerts de l'avantprojecte.

Juntament amb les crítiques que he fet, trob en aquest avantprojecte nombrosos encerts: l'article 8º que contempla la problemàtica dels Països Catalans, el desè que preveu legislació en

matèria de Règim local per la regió; el denou, que preveu tres consells insulars, completat per el deu, que preveu un règim especial per a Formentera; l'enumeració de competències no té res que desitjar; preveu l'article 31 un demani i un patrimoni regional; exigeix l'article 33 als funcionaris que hagen d'exercir en el territori, que acreditin el previ domini de la llengua catalana i el conexement de la legislació en vigor, i an els professionals de l'ensenyament se'ls hi exigirà un coneixement aprofundit de la llengua i la cultura, així com de les característiques humanes i socials de les illes.

- 121) Vid pag. 276, 277, 278, 300 i 301 d'aquesta obra.
- 122) Tal vegada és la llista més completa, però té com a llacunes la de no otorgar a la Regió la matèria de la planificació, i la de no preveure l'intervenció de la regió en matèria de recursos edonòmics propis. Arriba a un grau molt aconsellable de descentralització política però no consegueix tant en les matèries econòmiques.
- 123) Vid PEDROM^o LARRUMBE BIURRUM: La región. Aspectos Administrativos op. cit, pag. 361. Libro Blanco sobre devolución de poderes a Escocia y Gales, novembre 1.975 op. cit, pag. 340. FRANCISCO LLISSET BORRELL: La significación politico-administrativa de la Región en nuestro futuro inmediato D.A. nº 169 Madrid 1.976 pags 68 i 69. COSCULLUELA: La Región op. cit. pag. 396 i ss. PARADA:MANZANEDO: Corporaciones Locales y desarrollo económico, op. cit. pag. 227.
- 124) A molts d'Estatuts els problemes d'organització s'aplacen es típic ajornar el problema de la seu, d'aquesta manera aquest problema no queda resolt a l'Estatut Català de 1.932, i és, en canvi, abordat per l'Estatut de Règim interior de Catalunya de 26 de maig de 1.933, que dona la capitalitat de Catalunya a Barcelona. També hem vist, quan estudiavem el problema de la seu a Açores, que l'Estatut, després de senyalar unes pistes, preveu que serà l'Assamblea regional la que decidirà de forma definitiva (art. 5). L'avantprojecte d'Estatut d'Andalussia de 1.976. que a l'article 8 també aplega la decisió sobre la seu. vid Andalusia un proyecto para el futuro.
- 125) La situació estratègica i el misteri que comporta una illa, de les seves bellesas naturals, són factors que donen un pés a cada illa més gros que el contabilitzat pels recursos econòmics, pels habitants o per la seva superfície.
- 126) Aquesta idea és d'En GREGORI MIR, comunicació personal.
- 127) Llei C. 26 de gener 1.948 nº 5 modificada per la llei C. de 31 de desembre de 1.962 nº 1777 i la L.C. 10 novembre de 1.971 num. 1
- 128) Vegeu l'acord GASPERI-GRUBER, Tractat de pau firmat a Pairigi el 10 de febrer de 1.947, y la seva execució en el Decret legislatiu italià de 23 de novembre de 1.947 nº 1.430 arts. 1er i especialment el 2º.

- 129) "Art. 4º. Amb harmonia amb la constitució i amb els principis de l'ordenament jurídic de l'Estat, i amb el respecte a les obligacions internacionals i dels interessos nacionals- entre els quals hi és comprès el de la tutela de les minories lingüístiques-igual que de les normes fonamentals de les reformes económico-socials de la República, la regió té la potestat de promulgar lleis sobre les següents matèries:
- 1) ordenació de les oficines regionals i del personal a elles adscrit;
 - 2) ordenació dels ens para-regionals;
 - 3) circumscripcions municipals;
 - 4) expropiació per utilitat pública no referida a obres a càrrec prevalent i directe de l'Estat ni a les matèries de competència provincial;
 - 5) institució i dur els llibres del registre immobiliari;
 - 6) serveis antiincendi;
 - 7) regular les institucions sanitàries i hospitalaries;
 - 8) regulació de les Cambres de Comarç;
 - 9) desenvolupament de la cooperació i vigilància sobre les cooperatives;
 - 10) contribucions de milliorança en relació a obres públiques efectuades per altres ens públics compresos dins l'àmbit del territori regional.
- 130) "Art. 5 La Regió en als límits del precedent article i dels principis establerts per les lleis de l'Estat, promulga lleis sobre les següents matèries:
- 1) Ordenació dels municipis;
 - 2) ordenació de les institucions públiques de assistència i beneficència;
 - 3) ordenació de les de crèdit immobiliari i de crèdit agrari, de caixes d'estalvi i de caixes rurals, i també de les empreses de crèdit de caràcter regional.
- 131) "Art. 6 Dins les matèries referents a la previsió i a la seguretat social, la regió té facultats per promulgar lleis amb la facultat d'integrar les disposicions de les lleis de l'Estat, i la facultat per a constituir adequats instituts autònoms, o facilitar la seva creació... () ...
- 132) Art. 11 Les províncies tenen potestat per a promulgar lleis dins als límits indicats per l'article 4 sobre les següents matèries.
- 1) ordenació de les oficines provincials i del personal a elles adscrit;
 - 2) Toponímia, quedant ben entesa la obligació de bilingüisme en el territori de la província de Bolzano;
 - 3) Tutela i conservació del patrimoni històric, artístic i popular;
 - 4) usatges i costums locals i institucions culturals (biblioteques, acadèmies, instituts, museus) que tinguin caràcter provincial; manifestacions i activitats artístiques, culturals i educatives locals, i, per la província de Bolzano també els medis radiotelevisius, excluida la facultat d'instal·lar estacions radiotelevisives;
 - 5) Urbanisme i plans reguladors;
 - 6) tutela del paisatge;
 - 7) Usatges cívics,
 - 8) ordenació de les mínimes propietats culturals, també en els efectes de l'article 847 de C.c. ordenació dels "masi chuisi" i de les comunitats familiars regides pels antics estatuts o costums;
 - 9) artesanía;
 - 10) construcció de qualsevol manera subvencionada total o parcialment, per finançaments de caràcter públic, compreses les facilitats per la construcció de cases populars dins les localitats danyades per calamitats i les activitats que ens de caràcter extraprovincial exerciten dins la província amb finançaments públics,
 - 11) ports

lacustres; 12) fires i mercats; 13) obres de prevenció i de socors immediat degut a calamitats públiques; 14) mines, compreses aigües minerals i termals, canteres i turberes; 15) Caça i pesca; 16) apicultura i parcs per la protecció de la flora y de la fauna; 17) vialitat, aqüeductes o obres públiques d'interés provincial; 18) comunicacions y transports d'interés provincial, compresos la reglamentació tècnica i l'exercici de les instal·lacions dels funiculars aeris; 19) assunció directa de serveis públics i la seva gestió per medi d'hisendes especials; 20) turisme i indústria hotelera, compreguent els guies; als portadors alpins; als mestres i les escoles d'esquí; 21) agricultura, boscos i corporacions forestals, patrimoni zootècnic i ictic, instituts filopatològics, consorcis agraris i estacions agraries experimentals, serveis antigranifugo i sanetjament; 22) expropiació per utilitat pública en totes les matèries de competència provincial; 23) Constitució i funcionament de comissions municipals i provincials per l'assistència i orientació dels treballadors en relació a la col·locació; 24) obres hidràuliques de tercera, quarta i quinta categoria; 25) assistència i beneficència pública; 26) escala materna; 27) assistència escolàstica per els sectors d'instrucció en els quals les provincies tenen competència legislativa; 28) construcció d'escoles; 29) instrucció i formació professional"...

133) "Art. 12 Les provincies promulguen lleis dins les següents matèries en els límits senyalats per l'article 5:
1) Policia local, urbana i rural; 2) instrucció elemental i secundari (mitja clàssica, científica, magisteri, tècnica professional i artística); 3) comerç; 4) aprenentatge; cartilla de treball, categories i qualificacions dels treballadors; 5) Constitució i funcionament de comissions municipals i provincials de control sobre la col·locació; 6) espectacles públics en quant se referesquin a la seguretat pública; 7) Explotacions públiques, quedant fermes als requisits subjectius exigits per les lleis de l'Estat per obtenir les llicències, els poders de vigilància de l'Estat amb la finalitat de la seguretat pública, la facultat del ministeri de l'interior d'anular d'ofici, segons la legislació estatal, las providències adoptades en la matèria encara que sien definitives. La disciplina dels recursos ordinaris contra les providències indicades es efectuada dins l'àmbit de l'autonomia provincial; 8) increment de la producció industrial; 9) utilització de les aigües públiques, excluides les grans derivacions en finalitat hidroelèctrica; 10) higiene i sanitat, compresa l'assistència sanitària i hospitalària; 11) activitats esportives i recreatives amb les consegüents instal·lacions i utilitatges"...

134) "Art. 12-bis. Amb la finalitat d'integrar les disposicions de les lleis de l'Estat, les provincies tenen la potestat de promulgar lleis sobre les matèries de col·locació i orientació en el treball, en la facultat de servir-se-fins a la constitució d'oficines pròpies- de les oficines perifèriques del Ministeri de treball per l'exercici dels poders administratius conexas amb les potestats legislatives corresponents a les mateixes provincies en matèria de treball"... () ...

- 135) Art. 13 de l'Estatut de T.A.A.
- 136) Art. 14 d l'Estatut de T.A.A. També se pot servir de les seves oficines.
- 137) Art. 14 de l'Estatut de T.A.A. També se pot servir de les seves oficines.
- 137 bis) Art. 49 de l'Estatut de T.A.A.
- 138) Art. 19 de l'Estatut de T.A.A.
- 139) Art. 1º de l'Estatut de T.A.A.
- 140) Art. 21 de l'Estatut de T.A.A.
- 141) Art. 24 de l'Estatut de T.A.A.
- 142) Art. 30 de l'Estatut de T.A.A.
- 143) Art. 42, 43 i 44 de l'Estatut de T.A.A.
- 144) Art. 49 de l'Estatut de T.A.A.
- 145) Art. 27 de l'Estatut de T.A.A.
- 146) No existeix.
- 147) Arts. 49 y 77 bis de l'Estatut de T.A.A.
- 148) Arts. 78 i 78 bis de l'Estatut de T.A.A.
- 149) Art. 78 i 78 bis de l'Estatut de T.A.A.
- 150) Aquest doble nivell de competències se pot conseguir de dues maneres: a) pel sistema d'atribuir unes competències als consells insulars distintes que a la regió o; b) per que jo anomenaria de competència fracionaria, que seria aquell que dividís una mateixa competència en dos sectors; un l'atribuiria a les mes i l'altre a la regió. Per exemple, en matèria d'ensenyament, l'escola primària i secundària podria estar en mans de les illes, i l'Universitaria en mans de la regió. Es molt delicat establir una enumeració de quines tendrien que esser les de les illes, Vegeu a les notes nº 129 a 134 les que la regió de T.A.A. s'ha donat a les provincies. Tot dependrà de les competències globals donades a la regió i de l'acord a que arribem eivissencs, menorquins i mallorquins.
- 151) El President del Consell insular podria també tenir seient i vot en els Consells de Ministres quan se tractassin assumptes de la seva illa.

- 152) Tinguem en compte que Corvo, de uns 420 h. i 17 Km² te dos diputats a l'Assamblea Regional d'Açores.
- 153) El composarien els mateixos membres que intervendrien en nom de Formentera a l'Assamblea de Eivissa i Formentera.
- 154) Hi ha hagut autors que no han dubtat en solucionar el problema posant el consell i oficines al mig de l'illa concretament en el municipi de Mercadal. Vid PEDRO BALLESTER: División territorial con referendia a Menorca, Revista de Menorca any XXVI, quinta epoca tom XVIII 1.923.
- 155) Lògicament se tendria que arbitrar un mètode perque la illa de Formentera estigués lo suficientment representada en aquesta assamblea, perque és una illa que depèn de dues més, Mallorca i Eivissa, i de la que necessitam sentir la seva veu.
- 156) S'hauria d'intentat que tots els diputats de les assemblees de cada un dels consells generals insulars poguessin esser consellers del consell regional, perque en cas contrari se produiria una diferenciació entre consellers que participen en el consell regional i consellers que no hi participen.
- 157) Entre les funcions més elementals del president, jo citaria les de representar la regió i sancionar les lleis regionals.
- 158) Els Consellers, quan actuessin a nivell de illa, tendrien que representar a l'illa sencera, i quan actuesin a nivell de regió, deurien representar a tota la regió.
- 159) Se podria pensar que amb les tècniques del regionalisme funcional i gràcies a les àrees d'influència, es fàcil identificar la seu, però aixó, que és difícil a una regió continental, és encara més difícil a un territori insular. La ciutat de Mallorca pot representar una area d'influència totalment artificial, perque segons quins fluxes que se donen cap a ella existeixen en funció de que és l'actual capital de l'arxipèlag. Lo curiós seria saber els fluxes naturals que hi hauria en cas de que fós capital. Per veure de quins mètodes se serveix el regionalisme basat en les àrees d'influència per localitzar les metròpolis llegiu VICENTE BIELZA DE ORI: Las acciones necesarias para una regionalización eficaz y el área de influencia urbana op. cit. pag. 26, Aquest mateix autor considera a Palma de Mallorca, com una metròpoli clara. (?)
- 160) La terminologia "Balears" se monté perque es més expressiva que "illes". Vegeu els comentaris que fa CARLES CARRERAS I VERDAGUER, LLUIS CASASSAS I SIMO: El paper de la geografia a l'hora de determinar el concepte "Països Catalans" dins el col·lectiu Jornades de debat dels Països Catalans 10-12 d'octubre 1.976. FRANCESC DE BORJA MOLL: Les illes?, reproducció de la revista Cort a Diari de Mallorca 23 d'octubre 1 976. No és que estigui del tot satisfet del concepte Balear, que com diu JULIAN MARIAS: La España real op. cit. pag. 21, s'emplea més defora de l'arxipèlag que dintra.

- 161) En el mateix sentit F. BORGA MOLL: ¿ Quin nom catalò donarem als "Cabildos insulares"? Lluc nº 641 18 octubre 1.974.
- 162) Vid COSCULLUELA: La Región op. cit. pag. 415
- 163) En contra se demostra JOSE Mº GIL ROBLES Y GIL DELGADO: Paz i fueros... op. cit, vid a favor PI Y MARGALL: Las nacionalidades, op. cit. pag. 371.
- 164) El viatge que vaig fer a Menorca me confirma lo inadequat que seria comarcalitzar l'illa.
- 165) L'avantprojecte del País Valencià d'octubre de 1.975, dit d'Elx, a l'article 7º preveu inclús una enumeració de comarques anomenades autònomes, que tendran àmplia descentralització.
- 166) En el sentit d'En JOSEP MELIA: Hàcia una ciudad región, Diario de Mallorca día 13 de juny 1.972. Aquest antagonisme cedirà davant el fet de que tota l'illa és una àrea metropolitana. Però anys abans reconeixia el mateix autor: cap a una interpretació de la història de Mallorca, Barcelona 1.967, Edicions d'aportació Catalana pag. 37, referint-se a Ciutat..." Anam cap una macrocefàlia en tots els sentits"...

CONCLUSIONS.

I

A) La conquesta de les illes per els catalans crea un sistema d'organització que durarà uns cinc segles, un més per a Menorca, basat en les següents notes:

a) Una vegada conquerida la illa major, se li otorgà el títol de regne, lo que significa el considerar-la com un còs apart, i amb entitat pròpia (aposta se li donen privilegis) i no com una aneixió simple, arribant a aconseguir la plena independència, deguda al testament del rei En Jaume I, juntament amb les demás illes de l'arxipèlag i altres territoris, formant el regne privatiu. El títol de regne i les seves conseqüències subsistirán en la reincorporació de l'arxipèlag a la Corona d'Aragó.

b) Cada illa té una Universitat general, amb jurats que tenen jurisdicció a tota l'illa, i Consell General que té idèntic àmbit, que la representa i governa, ubicat a la Ciutat de Mallorca Eivissa i Ciutadella.

c) Ademés de les Universitats Generals hi ha Universitats foranes a Mallorca i a Menorca, amb jurisdicció a un determinat territori dins l'illa, limitat per el territori de les demás.

A Eivissa no hi ha pluralitat de Universitats, ja que hi havia una sola ciutat i un sòl nucli director. Formentera, ademés de despoblada, queda unida per tots els fins i efectes a la universitat de Eivissa.

d) A les illes amb vèries Universitats, hi ha tensió entre la general i les demés. Tensió que a Menorca té forma bipolar (Ciutadella-Maó) i que intenta resoldrer-se en la sentència de Galceran de Requesens. A Mallorca el conflicte se dona entre el Camp i la ciutat. Aquesta tensió ja se donava en temps dels àrabs. Fruit d'aquesta dinàmica és la institucionalització de Fòra, els enfrontaments de 1.450 i els de 1.521.

e) Les institucions locals Generals se circunscriuen a les respectives illes, sense que desde qualsevol d'elles se governi a les demés, arribant a considerar extrangers els nascuts a les demés illes.

f) Existeix un Governador a cada una de les illes: Mallorca, Menorca i Eivissa, Gerenvices de la governació General, que posen en contacte directe a cada una de les illes amb la Corona.

g) El rei contempla a l'arxipèlag com si fòs una unitat, otorgant parecuts privilegis a les illes, i en ordenar que les apel·lacions de les sentències dictades pels governadors de Menorca i Eivissa se admetin i presentin davant el governador de Mallorca, perque aquest resolgui.

B) La nova planta va significar:

a) La derogació del dret públic Balear (institucions de Govern);

b) La pervivència del Dret Privat, sense la possibilitat de modificar-lo per falta d'òrgans de producció;

c) El Canvi d'organització, sistema de govern, per un altre amb els següents caràcters:

1) Supressió de les institucions de Govern locals amb jurisdicció a tota l'illa i la divisió d'aquesta en municipis estancs;

2) desaparició de les institucions foranes a l'illa de Mallorca.

3) Govern de les illes per l'Audiència i Comandant, lo que significa: a) L'acabament de l'autogovern; b') Que se governi desde Mallorca a les demás illes, donada la ubicació d'aquests dos òrgans a l'illa major.

4) Aquest nou Govern està format per òrgans relevantes de l'administració Central, que intervindràn de manera decisiva en la vida local (nomenament de jurats i demás càrrecs municipals d'importància): Centralització.

5) Trasplantament de institucions Castellanes al regne: Tendència a l'uniformisme;

Els nombres 1 i 3 signifiquen un oblit total de la realitat illa, el 2, una preterició de la seva dinàmica interior, a pesar de que l'abolició de competències i jurisdicció de que es objecte l'Universitat General de cada una de les illes, disminueix la tensió camp-ciutat.

L'organització nascuda amb la Nova Planta durarà menys d'un segle, i donarà pas a l'època constitucional, molts dels punts indicats en aquest darrer apartat, tenen emperò, pleno vigència

el dia d'avui.

C) Epoca Constitucional.

a) Hem de constatar el fet historic de que desde 1.833 fins avui l'arxipèlag ha estat considerat com una provincia més de l'Estat, sense tenir ni tan sols en compte el seu caràcter insular, que si s'ha tengut a Canàries, aplicant-li, idó, la mateixa organització que a les provincies del territori continental.

b) El projecte de la Constitució Federal de la 1ª República considerava a Balears com un estat. Els projectes regionalitzadors (Silvela, Moret, Sanchez Toca) no suposen ninguna novetat per l'arxipèlag, porque l'organització per a les illes segueix igual, basant-se en la diputació. Igual criteri segueix el projecte Maura. L'Estatut provincial de 1.925 preveia la carta intermunicipal per els municipis de les provincies que ho desitjassin.

c) Amb l'implantació de la segona República, i abans de que s'aprovàs la constitució s'elaborà un avantprojecte d'Estatut d'autonomia de Balears, a l'arxipèlag, i no desde el centre; a Mallorca i per Mallorquins oblidant l'intervenció de representans de les demás illes, al marge dels partits polítics; pensat en l'estructura federal de l'Estat; esquemàtic; que contempla una Diputació per a cada una de les illes (amb plena autonomia excepte en el nombre de diputats que preveu tendràn les illes) i un òrgan interinsular de poques competències integrat per representacions desiguals de les illes. El projecte ja no es Balears, si no que es el projecte d'estatut autonòmic de Mallorca i Eivissa; no està pensat en la formula federal d'Estat; dona la total autonomia a les illes, i consegueix la igualtat de les mateixes en el Gran i General Consell; suprimeix, entre les com-

petències, la justícia municipal, lo mateix que les referències al Concert econòmic.

d) La Constitució de la II República contempla tres possibilitats per l'arxipèlag: província, Cabildos i regió autònoma. L'intent d'establir aquesta darrera no se dú a terme, degut a multitud de reticències, i en definitiva, per la no personació de Menorca a la discussió de l'avantprojecte.

e) Els darrers quaranta anys han aportat: una autorització desde 1.945- al govern per a crear Cabildos, que no ha estat utilitzada, i un projecte de llei de Bases de 1.971 regressiu en relació a l'autorització esmentada.

II

Els suposts actuals de població i territori a les illes Balears:

Territori. L'arxipèlag està format per cinc illes de més de 10 Km²: Mallorca (3.640 Km²), Menorca (701 Km²), Formentera (82 Km²) i Cabrera (15,04 Km²). Aquestes illes són petites; estan relativament aprop una de l'altra, i estan també molt aprop de les costes peninsulars. Degut an aquesta darrera característica, les comunicacions són casi més freqüents entre les illes i la península que entre les mateixes illes. Per aixó pens que tenen independència econòmica cada una d'elles. Aquestes dues darreres asseveracions no serveixen per la illa de Formentera, que queda molt lligada a Eivissa, ni per la de Cabrera, apenes poblada.

Població. L'arxipèlag té un total de 564.740 h. repartits entre les illes de Mallorca que té el 82 % de la població, Menorca el 9 %, Eivissa el 8 % i Formentera el 0,5 %, Cabrera no està poblada. Palma, la capital de l'arxipèlag, situada a l'illa de Mallorca, té la meitat de la població d'aquella illa.

Amb el territori i població resenyats constatarem un model organitzatiu que té les següents característiques:

1) Cada una de les illes està dividida en municipis, excepte la de Formentera, que n'es un;

2) Les illes no són ens territorials. Entre el municipi i la província no hi ha cap ens territorial intermig;

3) La província és un ens territorial format per l'agrupació de municipis de cada una de les illes, i gràcies an aixó, es un ens que representa a tot l'arxipèlag, o interinsular: Té dos òrgans importants: la Diputació i el Governador Civil. A la Diputació, òrgan de caracter local provincial, les illes petites (Menorca, Eivissa-Formentera) només tenen assegurada una representació de dos diputats per a cada una d'elles, d'un total de 18 provincials. El governador ho és de la província, i té la seva residència a la capital, amb delegats del Govern, en realitat del governador, subordinats a ell, a les illes de Menorca i Eivissa-Formentera;

4) Les delegacions ministerials s'ubiquen a la capital de la província, i per tant a l'illa gran. Algunes d'aquestes delegacions: Sindicats, Movimiento, Hisenda, Vivenda, Informació i Turisme, tenen delegacions a les illes petites, de caràcter insular;

5) Moltes de les divisions Especials coincideixen en la provincial, per lo que se refereix a Balears. Així la judicial amb

l'Audiència, la non nata del Ministeri de Planificació i desenvolupament i la de l'exercit de terra. Aixó fa pensar amb una vocació regional de l'arxipèlag. Algunes d'aquestes divisions especials, com la de l'exercit de terra, ha desconcentrat òrgans a cada illa, i és més respectuosa amb elles que la mateixa província i el seu òrgan local (Diputació). Però no totes les divisions especials coincideixen amb la província. N'hi ha de més àmplies que ella, com la divisió Universitària i la de l'Armada.

6) Alguns ens de l'administració institucional tenen com a territori delimitador de la seva jurisdicció a les illes Balears. Aixó passa perquè normalment son d'àmbit provincial, com el Col.legi de metges. Altres, essent d'àmbit regional, mos consideren a nosaltres com a una regió (Col.legi de Gestors i Balears). Aquests darrers també mos fan pensar en la vocació regional de l'arxipèlag. Altres també d'àmbit regional mos inclouen a altres territoris, com el col.legi d'arquitectes. En relació an aquest epígraf, vull fer un darrer comentari. Hi ha col.legis, o Cambres, que permeten l'existència de Cambres o Col.legis a nivell local o Comarcal. Doncs bé, se dona la coincidència de que l'illa de Menorca té dues Cambres menorquines, i també un col.legi. Tant les Cambres com el Col.legi tenen el seu duplicat a nivell provincial, però no abarquen el territori de Menorca. Aixó és per mí un clar signe de l'autonomia històrica que aquesta illa ha mantengut en contra del balearisme absorbent.

7) La seu de la província, que es fixa política i administrativament, es Palma de Mallorca, allà estan ubicats els òrgans i les oficines de la Diputació i Governació. Però aquesta ciutat també es seu dels ens institucionals que tenen com a territori

la província, de les delegacions ministerials a la mateixa i dels òrgans desconcentrats que se assenten a la dita província i configuren les anomenades divisions especials.

8) L'exemple d'organització de l'església a nivell d'illes és molt eloqüent, i és una còpia de l'organització històrica de l'arxipèlag (d'abans del Decret de Nova Planta) una diòcesi a cada illa, un magistrat d'igual categoria a cada illa.

9) He arreplegat una sèrie de crítiques que s'han fetes al model provincial, que he agrupat en tres apartats:

a) Crítiques administratives: Té poques competències; aquestes poques queden buidades per les lleis generals de l'Estat; té pocs recursos fiscals; la divisió territorial sobre la que s'assenta es arbitrària; ha estat instrument a canal a través del qual el poder central transmetia al còs de la nació les seves inspiracions polítiques, insuficiència de l'espai provincial per a dur a terme la planificació econòmica; la figura equívoca amb la que actua un dels seus òrgans (la Diputació) autèntica cunya entre el governador civil i els municipis.

b) Crítiques degudes a la inadequació de la província al territori: Els esquemes provincials previst pel territori continental s'han aplicat a un territori insular, oblidant l'entitat illa.

c) Crítica política. La província, reflexa de l'Estat unitari, ha accentuat el procés de despersonalització dels pobles que componen l'Estat Espanyol.

III

Models de Dret Comparat.

A) L'italià. Hem tengut l'ocasió d'analitzar l'organització de dues regions autònomes insulars italianes: Sicília i Sardenya. Ambdúes són regions autònomes especials. Regula el seu estatut una llei constitucional. L'Estatut de Sicília inclús fou promulgat abans de que fos aprovada la constitució italiana. Deixant anar les diferències que hi ha entre els dos estatuts, anotem curiós que les respectives assemblees tenen competència (que pot esser: exclusiva, concurrent o integratiua) per a fer lleis ordinàries, i que aquelles venen taxativament enumerades a l'Estatut. A ambdós estatuts el president de la Regió es anomenat per l'assemblea regional. A Sicília inclús també la Junta. A Sardenya, la Junta es anomenada per l'assemblea a proposta del president de la Regió, i pot estar integrada per membres que no sien del consell Regional. Un comisari de l'Estat a la Regió vigila l'administració de l'Estat a la mateixa, la coordina amb la regional, i exerceix de vegades un control preventiu. Aquestes regions tenen potestat administrativa per a totes les matèries en que poden legislar. També reben, o poden rebre, potestats administratives delegades de l'Estat, i les exerceixen, bé a través de les seves oficines, o delegant-les a les provincies. Ambdúes regions, igual que les demás italianes, gaudeixen d'una incipient participació en la formació de la voluntat de l'Estat. A una primera fase la regió Siciliana va tenir un tribunal elegit parita-

riament per la regió i l'Estat, que jutjava sobre la constitucionalitat de les lleis de la regió i de l'Estat. Aquesta darrera regió és la que té més autonomia de les especials. Legisla en materia de règim local, el seu president té com a funció delegada la de l'ordre públic. Els controls sobre les lleis se divideixen normalment en control de legalitat i d'oportunitat, mentres que el primer queda reservat a la Corte Constitucional, el segon el dirimeixen les Cambres. Existeix un control sobre els òrgans regionals: la dissolució de l'assemblea o consell Regional.

B) La regió francesa no és un ens constitucional ni tan sols és un ens territorial: és simplement un establiment públic (espècie de ens de descentralització funcional), amb la finalitat d'esser el marc d'organització del desenvolupament económic dins un Estat unitari fortament centralitzat. Les regions franceses queden regulades uniformement i per llei. En realitat, més que regionalisme hi ha hagut a França regionalització. La peça fonamental d'aquestes regions es el prefecte de la regió, segon òrgan important. El comité Económic i social emiteix informes. Còrsega és una d'aquestes regions, degut a la seva insularitat, ja que normalment contenen les regions franceses un mínim de 3 ó 4 departaments.

C) El portugués.

a) Entre el 1.940 i 1.974.

Dins aquesta etapa l'organització de l'espai insular, portugués de l'organització del continent. L'espai insular gaudeix de més descentralització que el continental, però aquesta és

administrativa i no política. També gaudeix de més desconcentració en la figura del governador del districte, ambdues justificades per l'insularitat allunyada. L'ens depositari de les competències descentralitzades és el districte, autèntic ens territorial format per l'agrupació de consells. Son òrgans del districte la Junta general (assamblea) que té potestat resolutòria, i la comissió executiva, emanació de la Junta, i que té el mateix president que aquella. El president de la Junta i comissió no apareix dins la enumeració d'òrgans com a organ diferenciat, perquè no s'ha volgut que el president de la Junta ho fós del districte. Té importants funcions de representació de la Junta; iniciador dels projectes que té que votar la Junta, i executor de les seves decisions i de les de la comissió executiva. El president de la Junta és elegit pel Governador, i la junta era elegida pel sistema orgànic.

L'illa, per tant, no pintava rés, no és considerada com a ens. Devegades tota una illa es un consell, però es tractada com a consell. Entre el consell i el districte no hi ha cap nivell de descentralització. Per devall dels consells hi ha freqüències. L'arxipèlag conserva l'unitat a Madeira, perquè hi ha un sol districte, però queda dividit en tres a Açores, oblidant l'unitat natural que forma.

b) Després de la revolució de 1.974.

Cada arxipèlag (Açores, Madeira) és una regió autònoma. Aquestes poden legislar en les matèries que afectin a l'interés regional, i en les enumerades taxativament a la constitució i estatuts. Tenen com a òrgans: l'assamblea Regional i el Govern

Regional, Un ministre de la república, representant de l'Estat a la regió, acaba de configurar aquest nou tipus de regió. Aquest darrer anomena al president del govern Regional, tenguent en compte el resultat de les eleccions de l'assemblea. No hi ha President de la Regió, i part de les seves funcions estan en mans, precisament, del ministre de la república. Té aquest darrer òrgan les competències que a Italia tenia el Comissari de l'Estat. Hi ha control de legalitat i de constitucionalitat sobre els decrets o lleis de la Regió i de l'Estat. També hi ha controls sobre els òrgans de la Regió que se concreten en la dissolució o suspensió dels mateixos. L'arxipèlag de Madeira casi bé no te problemes d'interinsularitat, ja que tot el pès del mateix está concentrat a l'illa de Madeira. L'illa de Porto Santo, ademés de petita, té poca població. L'arxipèlag D'Açores té més problemes d'interinsularitat. L'illa no ha estat personificada. Se segueix dividint en municipis, excepte aquelles que en formen un sol. Per devall els municipis hi ha freguesies. Per damunt la regió autònoma. Cada illa, emperó, forma una circumscripció electoral, i col·loca un mínim de dos diputats a l'assemblea regional (òrgan interinsular). La seua política és alternativa, i l'Estatut dóna peu a que la seua administrativa pugui ésser compartida entre les tres antigues capitals dels districtes. L'administració regional a les illes se regeix pel principi de la desconcentració. Els partits regionals queden prohibits. La regió té potestat administrativa en totes les matèries en que pot legislar, i també se li reserva la possibilitat de que reglamenti segons quines lleis de l'Estat. La

forma d'exercici de la competència administrativa és la directa. Els estatuts actuals són provisionals, i han estat promulgats per decret llei pel Govern de l'Estat. Les assemblees regionals faràn projectes d'estatuts definitius que seràn aprovats com a lleis per l'assemblea de l'Estat.

IV

Un model de dret espanyol. Dins l'etapa constitucional hi ha una primera època en que a Canàries s'aplica el model provincial, igual com si l'arxipèlag fós una província continental, de la mateixa manera que s'ha aplicat sempre a Balears. La llei de 1.912 va mantenir la diputació per tot l'arxipèlag, i personificà a cada una de les illes. L'estatut provincial de 1.925 suprimí la diputació i creà una mancomunitat obligatòria de tots els Cabildos. La llei de 1.927 dividí l'arxipèlag en dues províncies, per solucionar el problema de la capitalitat.

Darrerament, veim que hi ha una tendència cap a aconseguir l'unitat de l'arxipèlag, doblement dividit entre els cabildos i les dues províncies. L'inici d'aquesta tasca començà l'any 1.972 amb la redacció de l'Estatut Regional redactat per l'Institut Universitari de la Empresa de la Universitat de la Laguna, que ja preveu un nivell regional per a l'arxipèlag Canari. La llei 30/72 sobre règim econòmic-fiscal de Canàries consegueix l'unitat fiscal i econòmica de l'arxipèlag. La base 19,2 de la llei de Bases de Règim local de 21 de novembre de 1.975 i l'Estudio preliminar sobre el règimen administrativo especial de las

islas Canarias" reforcen la mateixa tesi en els aspectes orgànics. Per aconseguir la finalitat de l'unitat de l'arxipèlag tots els models i estudis apunten cap a la Regió.

V

El model que jo propòs. Dins un estat Regional, i amb una incipient participació de les regions en la formació de la voluntat de l'Estat, propòs una regió autònoma per a les illes Balears, que pugui, si vol, federar-se, o mancomunar serveis amb altres regions, que seria especial. El seu estatut seria adoptat amb una llei Constitucional. An aquesta regió se li té que deixar normalitzar la seva llengua i cultura, que entre les competències que tendria destacam: la legislació en matèria civil, l'organització de la Justícia, nomenament dels jutges i tribunal de Cassació, Ensenyament en tots els graus, ordre públic, planificació econòmica, turisme, mitjans de comunicació, execució de la legislació de l'Estat en matèria de seguretat social, i tot una llista de les que he anomenat administratives; L'estatut preveuria dos nivells de competències: unes insulars, les més o casi totes; les altres interinsulars, les menys. Aixó significaria que hi hauria dos nivells d'òrgans, de manera que cada illa: Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera tendrien un consell General (espècie d'assamblea) a nivell insular, de la qual dimanaria el president de l'illa i el Govern. Adames d'aquests òrgans insulars, també hi hauria òrgans interinsulars. El

Consell General de les illes Balears compost per els tres consells Generals de l'arxipèlag. El president de la regió seria, per torn, el president d'un dels tres consells, i el Govern interinsular quedaria compost per consellers de les tres illes, seguint el mateix criteri que el de la composició del Consell General interinsular. Formentera quedaria representada d'una manera qualificada en el consell de Eivissa, que apostaria a anomenar-se d'Eivissa-Formentera, i gaudiria d'una descentralització administrativa igual o superior a la de les comarques ens territorials.

En relació a Menorca, per evitar el contenciós Ciutadella-Maó, proposo una seu política alternativa, amb una seu administrativa compartida a fixa. La seu política de la regió seria alternativa. Les tres ciutats llocs de reunió del consell interinsular serien Ciutat de Mallorca, Eivissa i Ciutadella o Maó (segons decidissen els menorquins). La seu administrativa seria fixa si la regió té poques competències i les illes hi venen a bé, o compartida, sempre que no vagi en contra de l'eficàcia administrativa. Proposo que hi haja un únic control, que seria el judicial (tribunal constitucional) de l'Estat damunt la regió. Que el traspàs de serveis se faci per llei. Se prevegi un demani regional. Que la regió i illes tinguin la potestat administrativa damunt les matèries en que poden legislar, i potestat administrativa plena sobre les matèries que legisla l'estat, i se tenen que executar a la regió. En tot cas, que tinguin potestat administrativa delegada sobre aquestes matèries. Que l'exercici de les funcions administratives de la regió se rea-

litzi a cada illa mitjançant les oficines de l'administració insular. I que els consells insulars deleguin les seves funcions administratives a les comarques, a les illes que n'hi haja, o a municipis. Que a l'illa de Mallorca i a Formentera hi haja comarques amb l'intenció de disminuir a l'illa gran, la tensió camp-ciutat, i repartir horitzontalment el poder; i amb l'intent de personalitzar al màxim l'illa més petita de les poblades.

RELACIO D'OBRES CITADES.

AMOROS RICA: Conciertos económicos, N^oE.J. 4, 1.952

AMORTH, ANTONIO: L'Attivita amministrativa delle regioni, Atti del Primo convegno di studi regionali Padova 1.955

ANGEL LUIS Y PABLO: Menorca ante el Estatuto Provincial, Revista de Menorca, any 1.925 tom XX.

ANSELM LLULL: El mallorquinisme polític 1.840-1.936. Del Regionalisme al Nacionalisme, volum 2 Edicions Catalanes de Paris 1.975

ARTOLA: Los origenes de la España contemporánea, Madrid 1.959.

ASQUER, GIUSEPPE: Sull estensione del controllo della Regione Sarda sugli enti locali, Atti del terzo convegno di studi Giuridici sulla Regione, Milano Giuffré 1.962.

AYUNTAMIENTO DE PALMA: El Coste de insularidad, separata publicada per Banca Catalana n° 34 setembre 1.974.

AGUNDEZ ANTONIO: La Audiencia de Mallorca, Panorama Balear n° 85 Palma de Mallorca.

ALESSI: Instituciones de Derecho Administrativo, tom I traducció de la tercera edició italiana Buenaventura Fellisé Prats, Bosc Barcelona 1.970.

ALEXANDRE JAUME; El obrero Balear, 6,13 20 i 27-1.933

ALVAREZ GENDIN, SABINO: El decreto regulador de las atribuciones y deberes de los gobernadores civiles, R.A.P. n° 27.

ALVAREZ MORALES, ANTONIO: Génesis de la Universidad Española contemporánea, Instituto de Estudios Administrativos, Madrid 1.972.

ALVAREZ NOVOA, CARLOS: La justicia en el antiguo Reino de Mallorca; Palma de Mallorca, 1.971

AMBROSINI: Un tipo intermedio di stato tra l'unitario e federale, caratterizzato dall'autonomia regionale, Revista di diritto publico 1.933.

L'ordinamento Regionale. La riforma regionale nella Costituzione Italiana, Zanichelli, Bologna 1.957.

- BADIA, ALFRED: La fal·lacia del bilingüisme harmonic, Avui 9 de juny 1.976.
- BAENA DEL ALCAZAR, MARIANO: Los Colegios Profesionales en el Derecho Administrativo Español, Montecorvo, Madrid 1.968
- BALLADORE PELLEIRERI; GIORGIO: L'attivitã legislativa del P regio ni, Atti del Primo convegno di studi Regionali Padova 1.955.
- BALLESTER, PEDRO: La división territorial con referencia a Menorca, Revista de Menorca any XXVII 5ª epoque tom XVIII.
- BANCAL, JEAN: Les circonscriptions administratives de la France, leurs origines et leur avenir. Contribution a l'etude de la geographie administrative, Paris 1.945
- BARCELO PONS, BARTOLOME: El mediterraneo occidental y sus islas, Revista Mayurca nº VII Gener 1.972.
Evolución reciente de la población en las islas Baleares y su composición, crecimiento absoluto crecimiento natural y migraciones, Mayurca nº I octubre 1.968.
- BENEJAM SAURA, JUAN: Historia de Menorca, Ciudadela imprenta y Libreria de S. Fàbregues, 1.897.
- BERMEJO GIRONES, JUAN IGNACIO: Peculiaridades del Régimen Municipal en las islas Baleares, una semana Municipalistica en Mallorca; conferencia Colegio Oficial de Secretarios, Interventores y Depositarios de la administración Local de Baleares, Palma de Mallorca 1.955.
- BERGASA, OSCAR: Canarias la dependencia económica de un archipiè lago, dins el col·lectiu, Asalto al centralismo, Avance/ Intervención nº 2 1.976
- BIBILONI GABRIEL: Una Campanya per l'oficialitat, Avui 20 de juny 1.976.
- BIELZA DE ORI, VICENTE: Las acciones necesarias para una regionalización eficaz y el area de influencia urbana, D.A. Madrid gener març 1.976
- BINIMELIS CASTAÑER, JAIME: La Diputación Provincial de Baleares y sus problemas, Escuela tipográfica Provincial, 1.957
- BERMEJO GIRONES, JUAN IGNACIO: Veu Cabildo, N.E.J. pag. 487.
- BRACI, ANTONILO: Le norme di attuazione degli statuti per le Regioni ad Autonomia speciale, Giuffrè 1.961 Milano.
- BOURJOL, MAURICE: Region et Administration Regional, Douze ans de reforme administrative, Berger-Levrault, Paris 1.970

CAETANO, MARCELLO: Manual de Direito administrativo, Coimbra 1970.

CARBALLO COTANDA, ANTONIO: Canarias Región Polémica (análisis crítico del régimen económico-fiscal del archipiélago), Cuadernos para el diálogo, Madrid 1.972.

CARRERAS I VERDAGUER, CARLES; CASASSAS I SIMO, LLUIS: El paper de la geografia a l'hora de determinar el concepte "Països Catalans", dins el col·lectiu jornades de debat dels Països Catalans 10-12 d'octubre 1.976. Barcelona.

CASADEVALL, ONA: Córsega 1.976 (3) Perdre la llengua es perdre l'anima; diari Avui 10 de juny 1.976.

COLL CARRERAS, MIGUEL: Estudio sobre la posibilidad y conveniencia de establecer el regimen de Cabildos insulares en la provincia de Baleares, Revista de Menorca Mahón 1.967 primer semestre.

COMIAS, EFISIO: L'attività legislativa del consiglio Regionale della sardegna, Atti del Primo convegno di studi Regionali Padova 1.958.

COSCULLUELA MONTANER, LUIS: La Región, dins, Descentralización Administrativa y organización Política, tom III Nuevas formulas y tendencias, Alfaguara, Madrid 1.973.

CULI I VERDAGUER, F: La nova descentralització, Revista jurídica de Catalunya 1.916 i 1.917.

DAMETO, JUAN; MUT, VICENTE; ALEMANY, GERONIMO: Historia General del Reino de Mallorca, corregida i il·lustrada per D. Miquel Moragues i D. Joaquín Mª Bover, Palma 1.840.

DE BORJA MOLL, FRANCESC: ¿ Quin nom català donarem als "Cabildos insulares"? Lluç nº 641 18 octubre 1.974.
Les illes?, reproducció de la revista Cort a Diari de Mallorca 23 d'abril de 1.976.

DE ESTEBAN, JORGE: Desarrollo Político y Constitución Española, Ariel Barcelona 1.973.

DE LA ROSA OLIVERA: La administración Local en las islas Canarias, dins el col·lectiu, La provincia, Barcelona 1.966
Los Espacios insulares en el Régimen Local Portugues, R.E.V.L. nº 50 1.950
Evolución del Régimen Local en las islas Canarias, Instituto de Estudios de Administración local, Madrid 1.946.

DE FINA: Autonomía legislativa de la Regione Siciliana, Milano 1.957.

DE LABRA: Portugal i sus Códigos, Estudio de política y legislación contemporáneas, Madrid 1.877

DE MIGUEL GARCIA, PEDRO: Problemática de la Región en España, Revista de la Facultad de Derecho de la Universidad de Madrid, nº 37 any 1.970 vol. XIV.

DIEZ FLORENTINO, AGUSTIN: Breve visión comparada del Regimen Local hispano-portugues, R.E.V.L. nº 71

D'ORS, ALVARO: Una introducción al estudio del Derecho, Rialp, Madrid 1.973.

DURAN Y CAÑAMERAS: El Decreto de Nueva Planta de la Audiencia de Mallorca, B.S.A.L. tom XXVIII nº 686-688 any 1.941.

EDUARD BERENGUER: Els transports, dins, Mallorca una introducció a la seva economia, Banca Catalana Serveis d'estudis, Barcelona 1.974.

EL' ABED (L) Mlle: Le estatut especial de la Sardaigne et son importance pour le developpement economique et social de la Région, La Revue Administrative nº 90 1.962.

ELIAS DE TEJADA, FRANCISCO; PERCOPO, GABRIELA: Mallorca y Menorca Clásicas, Historia del pensamiento político Catalán, Montejurra 1.963.

ENTRENA CUESTA, RAFAEL: La actividad administrativa de las Regiones en Italia, R.E.V.L. nº 91.
La Reforma de la Administración Pública en Italia, R.A.P. nº 20
El Principio de igualdad ante la Ley y su aplicación en el Derecho Administrativo, R.A.P. nº 3 1.962.
Curso de Derecho Administrativo, Tecnos, Madrid 1.970.

ENTRENA CUESTA, RAMON: El principio de unidad de la Administración y la Administración Local, D.A. nº 78-79 Madrid, juny-juliol 1.964.

FAJARDO, ALICIA: Sardenya, llarga lluita per l'autonomia, una historia de divisions i de lligams amb l'esquerra peninsular, diari Avui dia 25 de juny 1.976.
Sardenya, una llengua en perill de desaparició, diari Avui 24 de juny 1.976.
La llengua, principal reivindicació Sarda, diari Avui 25 de maig 1.976.

FERNANDEZ DEL CASTILLO, ALONSO: Las Mancomunidades Provinciales, dins, Estudios de Derecho Administrativo Especial Canario I Curso 1.965-66 Cabildo insular de Tenerife Aula de Cultura.

FERNANDEZ RODRIGUEZ, TOMAS RAMON: La Reforma de la organización Administrativa en el decreto de 27 de noviembre de 1.967 R.A.P. nº 54 any 1.967.

FERRANDO BADIA: El Estado unitario, R.E.P. nº 195-196, 1.974 maig-agost.
Las Autonomias Regionales en la Constitución Italiana de 27 de diciembre de 1.947, Instituto de Estudios Políticos, Madrid 1962.
El Estado Regional como realidad jurídica independiente, Revista de Estudios politicos nº 129-130 any 1.963.

FONT RIUS, JOSE M^o: Instituciones de la Corona de Aragón en la primera mitad del siglo XV. Reinos de Fernando de Antequera y Alfonso el Magnánimo, IV congreso de Historia de la Corona de Aragón.

Instituciones Medievales Españolas, La organización política económica y social de los Reinos de la Reconquista. Madrid 1.948
Cartas de Población y franquicias de Cataluña, Textos Consejo Superior de Investigaciones científicas Publicaciones de la Sección de Barcelona nº 17 1.969.

FRAGA IRIBARNE: Sociedad, Region, Europa, Alianza Madrid 1.973

FREIXA, ENRIC: Encara, sobre l'oficialitat de les llengües, Avui 12 d'agost 1.976.

FERRARI, PIERRE: Les Regions Italiennes, Dossiers Themis 1.972 Presses Universitaire France.

FERRER PEÑA, RAMON MARIA: El problema administrativo de las islas menores del archipiélago Canario, R.E.V.L. nº 133 any 1964.

GALLEGO ANABITARTE, ALFREDO: Notas histórico-jurídicas sobre el régimen Local Español (intento de revisión), Actas del II Symposium Historia de la Administración Instituto de Estudios Administrativos Madrid 1.971

GARCIA DE ENTERRIA, EDUARDO; RAMON FERNANDEZ, TOMAS: Curso de Derecho Administrativo, tom 1, 1.974. GARCIA DE ENTERRIA: La administración Española, Alianza 1.972 Madrid
Problemas actuales de Régimen Local, Sevilla 1.958

GARCIA GALLO, ALFONSO: Manual de Historia del Derecho Español, tom. I, El origen y la evolución del Derecho, Madrid 1.975

GARCIA SEVILLA, LLUIS; GARAU DU SENTRE VICTOR: La llengua i l'escola a les Balears, Monografies 6, obra cultural Balear.

GARRIDO FALLA, FERNANDO: Centralización y Descentralización, N.E.J. Seix tom IV 1.952

GASPARRI: Autonomía regional Sarda, Cagliari, 1953

GENDIN BLANCO SABINO, ALVAREZ La Región, Revista trimestrale di diritto publico. 1.973 fasc. 2.

GIL ROBLES I GIL DELGADO, JOSE M^o: Paz y fueros, El Problema del Regionalismo en Europa, Cuadernos para el Dialogo. Colección suplementos nº 48, 1.974.

GIOVENCO LUIGI: El coordinamento dello Statuto Siciliano con la Costituzione della Repubblica, R.T.D.P. 1.967.
Rapporti Stato-Regione, Atti del Primo Convegno di Studi Regionali Padova 1.955

- GIOVENCO, LUIGI; CANNATA, FRANCESCO: Codice Regionale Norme Statali, Giuffré 1.971
- GOMEZ, ORBANEJA; HERCE QUEMADA: Derecho Procesal Civil, Madrid 1.969.
- GONZALEZ ANTONIO: La reforma Constitucional Portuguesa de 1.971, R.E.P. 1.971 nº 180.
- GONZALEZ CASANOVA: Federalisme i autonomia a Catalunya, Curial, Barcelona 1.974.
Formulas electorales, los sistemas proporcionales y mixtos, Diario de Mallorca 17 de noviembre de 1976
Formulas electorales (1). El sistema mayoritario, Diario de Mallorca 6-11-76.
- GONZALEZ PEREZ, JESUS: El principio de igualdad en el Régimen Local, dins, Problemas Políticos II 1.962
- GUAITA, AURELIO: División territorial y descentralización, Instituto de estudios de Administración Local Madrid 1.975.
La división territorial en la ley orgánica del Estado, D.A. 1.968 nº 125.
- GUIDO METELLO: Lo Stato Regionale Quale nuova forma di Stato, Atti del primo Convegno di Studi Regionali.
- GUMERSINDO TRUJILLO: Introducción al Federalismo español (ideología y fórmulas Constitucionales) Edicusa, Madrid 1.967.
- HERNANDEZ GIL, ANTONIO: Reflexiones sobre el Derecho Foral y la Unificación del Derecho, Revista General de Legislación y Jurisprudencia 1.955 tom 1
- HERNANDEZ SANZ, FRANCISCO: Geografía e historia de Menorca, 1.908
Sobre organización Municipal Menorquina, Revista de Menorca, any 1.934, tom XXVIII
- HERNANDEZ SANZ, FRANCISCO: Compendio de Geografía e História de la isla de Menorca, Mahón 1.908.
- HERRERO, M. En torno al conflicto lingüístico Belga, R.A.P. 1966 nº 50.
- JACOBO ROUSEAU, JUAN: Contrato Social, Espasa Calpe Madrid 1.975
- JANER MANILA, GABRIEL: Con el debido respeto a los niños y a las lenguas (IV), Ultima Hora 13 de setembre 1.976.
- JIMENEZ DE PARGA: Los Regimenes Políticos contemporáneos. Teoría General del Régimen las grandes democracias con tradición democrática, Tecnos Madrid 1.968.
Consideraciones sobre el Proyecto de Cambio, Diario de Barcelona, 17 de setembre de 1976.

Del mateix autor apareguts a Diario de Mallorca:

El nuevo Portugal: Principios Constitucionales, 12 maig 1.976

El nuevo Portugal: Protección de derechos, 13 maig 1.976

El nuevo Portugal: Libertad y Pluralismo ideológico, 14 de maig 1.976.

El nuevo Portugal: Socialismo democrático, 15 de maig 1.976

El nuevo Portugal: Régimen Conciliar, 16 de maig de 1.976

JORDANA DE POZAS: El Régimen Local en las Leyes fundamentales, Problemas Políticos de la Vida Local, VIII, 1.968.

Las tendencias actuales del Régimen Local en Europa, R.E.P. nº 39-40 1.948.

JUAN MAHILLO SANTOS: La Ley de Bases del Estatuto del Régimen Local, R.E.V.L. nº 189 gener-març 1.976 any XXXV.

JUTGLAR, ANTONIO: Pi Margall y el federalismo Español, Taurus, 1.976.

LACRUZ BERDEJO, JOSE LUIS: Los Derechos Forales y el Congreso Nacional de derecho civil de 1.946. dins, Estudios de Derecho Civil 1.958 Barcelona, Bosch.

LAFONT, ROBERT: La revolución Regionalista, Ariel 1.971

LALINDE ABADIA, JESUS: La Gobernación General en la Corona de Aragón, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Instituto Jerónimo Zurita, Madrid 1.963.

LARRUMBE BIURRUM, PEDRO MARIA: La región, aspectos administrativos, Montecorvo, 1.973.

LUCAS VERDU, PABLO: Estado Federal, Enciclopedia jurídica Seix IX.

LLISET BORRELL, FRANCISCO: La significación politico-administrativa de la Región en nuestro futuro inmediato, D.A. nº 169 1976

LLOBET ROMAN, MARIANO: Generosidad Legislativa o Amores que matan, Diario de Menorca 4 de febrer 1.972 transcrit de Diario Ibiza.

Una Diputació per a una Provincia Discontinua?, Lluç nº 641

LLORCA GISBERT, JOSE: Adaptación al archipiélago Balear del Régimen Especial de Cabildos. R.E.V.L. 1.946 nº 25 any V

La Mancomunidad Provincial interinsular de Santa Cruz de Tenerife, R.E.V.L. nº 37 1.946.

MACABICH, ISIDORO: Historia de Ibiza, Dadaalus, Palma de Mallorca, 1.966.

Sobre el antiguo Reino de Mallorca, Revista de Estudios Ibicencos nº 3, 2ª época Ibiza 1.956.

- MALUQUER Y VILADOT, J: Noticia acerca el Nuevo Derecho Político administrativo de Canarias, Revista Jurídica de Cataluña 1.913
- MANCOMUNIDADES PROVINCIALES INTERINSULARES DE LAS PALMAS Y DE SANTA CRUZ DE TENERIFE: Estudio Preliminar sobre el Regimen Administrativo Especial de las islas Canarias, 1.976
- MANZANEDO MATEOS; PARADA VAZQUEZ: Corporaciones locales y desarrollo económico, Montecorvo Madrid 1.972.
- MARI CARDONA, JOAN: Formentera i els seus quartons, Institut d'Estudis Eivissencs, Revista de Eivissa 1.975 nº 7, 3ª época
- MARIA, JULIAN: La España Real, Espasa Calpe, Madrid 1.976
- MARTIN RETORTILLO, SEBASTIAN: El tema de la descentralización y sus relaciones con la planificación económica, dins, Descentralización Administrativa y organización política, tom III, Nuevas fórmulas y tendencias, Alfaguara, Madrid 1.973.
- MARTIN RETORTILLO, SALAS HERNANDEZ: El nuevo "Regionalismo" y la llamada Regionalización de la planificación económica, dins Descentralización administrativa y organización Política, tom III Nuevas fórmulas y tendencias, Alfaguara, Madrid 1.973.
- MARTIN MATEO: El nuevo regionalismo, Revista de Derecho Urbanístico 1.974 nº 37.
- MARI ISIDOR : La nostra llengua a les escoles comencem ara mateix, Lluç, setembre 1.975 nº 65.
- MARTINEZ FERRANDO, ERNEST: La trágica història dels reis de Mallorca; Aedos Barcelona 1.960.
- MELIA PERICAS, JOSEP: Informe sobre la lengua Catalana, Madrid Magisterio Español 1.970
Els Mallorquins, Daedalus, Palma de Mallorca, 1.967
El dret Civil a les illes, Ciutat de Mallorca 1.967
Hacia una Ciudad Región, Diario de Mallorca, 13 de juny 1.972
Cap a una interpretació de la història de Mallorca, Barcelona 1.967 Edicions d'aportación Catalana.
- MERCADAL FORNARIS, JOSE Mª: Obstáculos que la insularidad ofrece al desarrollo de menorca, Revista de Menorca, Mahón 1er semestre 1.966.
- MIR TOMAS: Insula cinco, Palma de Mallorca 1.967.
- MOLL AINA: Més sobre una campanya; Avui 6 de juliol 1.976
- MONERS, JORDI: Sintesi d'història dels Països Catalans (cronologia). La Magrana, 1.976

MONERS I SINYOL, JORDI: Mes sobre la llengua Catalana, Avui 7-7-76

MONCADA LORENZO, ALBERTO: El Principio de Subsidiaridad del Estado; Revista de legislación y jurisprudencia any LX 2ª epoque tom XLIV febrer 1.962

MAPO I PIERRE: L'evolució de la legislació linguistique, Belgique, Revue du droit public 1.966.

MORELL OCAÑA; LUIS: Problemas actuales de la Administración Periferica del Estado, R.E.V.L. nº 180 1.973

NIETO GARCIA, ALEJANDRO: Organización Local Uniformismo y variedad, dins, Descentralización Administrativa y organización política, tom II, La Centralización española vigente. Alfaguara Madrid 1.973.

El mito de la Administración Prusiana, Instituto Garcia Oviedo Sevilla 1.962.

Regionalismo y Regionalización, Problemas Políticos de la Vida Local VII 1.967

NIGRO MARIO: Sul trasferimento dei poteri dallo Stato alla Regione Siciliana, II Faro Amministrativo 1.949 1,3,60.

NINYOLES, RAFAEL: Idioma i prejudici, Moll Palma de Mallorca 1.975.

Bases per a una política linguistica democràtica a l'Estat Espanyol, Valencia 1.976.

Idioma y Poder Social, Tecnos 1.972.

OLEO Y QUADRADO, RAFAEL: Historia de la isla de Menorca, Ciudadela 1.876.

ORTEGA Y CASSET: La redención de las Provincias, Alianza Madrid 1.967.

Misión de la Universidad, tom IV de les seves obres completes, Revista de occidente Madrid 1.974.

OTTAVIANO, VITTORIO: Tendances dans l'evolution des regions italiennes a Statut Spetial, R.I.C.A. 1971 nº 1-2

PADRON PEREZ; FEDERICO: Entidades de las islas Canarias, R.E.V.L. nº 126 1.962.

PASCUAL GONZALEZ, LUIS: Derecho foral de Baleares, Panorama Balear nº 45. Palma de Mallorca 1.956.

PEREZ SERRANO, NICOLAS: La constitución Española, Revista de Derecho privado, Madrid 1.932.

PIAS, ALDO: Les regions Italiennes a estatut ordinaire, R.I.C.A. nº 1-2- 1.971

PI Y MARGALL. Las Nacionalidades Cuadernos para el Diálogo, Madrid 1.973.

PIFERRER, QUADRADO: Las islas Baleares, ediciones de ayer Palma de Mallorca 1.969.

PIÑA HOMS, ROMAN: El Gran i General Consell de Mallorca, tesi doctoral dirigida per el professor Jose Mª Font y Rius, pendent de presentació.

PONS ANTONI: Constitucions e ordenacions del regne de Mallorca S. XIII-XV ciutat de Mallorca, Estampa d'En Guasp MCMXXXIV tom I.II.

PONS FABREGUES, BENET: La Carta de Franquesa del Rei En Jaume I constituent el Regne de Mallorca, Estudi critic presentat al primer congres d'història de la Corona d'Aragó, Palma Estampa l'Esperança 1.917

PUGLIATTI, SALVATORE: L'Attivita legislativa della Regione Siciliana, Atti del Primo convegno di studi regionali Padova, 1955

QUADRADO, JOSE M^a: Forenses y ciudadanos, Historia de la disensiones civiles de Mallorca en el siglo XV, Palma Imprenta y libreria de D. Esteban Trias 1.847.
Privilegios y Franquicias de Mallorca, Palma de Mallorca 1.894

QUINTANA, ALBERTO: Espacio y Sociedad en Mallorca, Mayurca, Palma de Mallorca 1.974, n° XII.

REGLA, JOAN: Introducció a la història de la Corona d'Aragó, Moll, Raixa 1.969.

RISCO SALANOVA, ANTONIO: Regionalismo y Planificación, la experiencia Francesa, dins, Descentralización administrativa y organización política, tom III, Nuevas formulas y tendencias, Alfabuara, Madrid 1.973

ROCA TOGORES, JOSE: Cuadro sinóptico estadístico y administrativo de la isla de Mallorca, Revista de Menorca Tom VII 1.912

RODRIGUEZ-ZAPATA, JORGE: El Regionalismo en la Italia, R.E.P. n° 178 1.971 Julio-agosto.

ROYO, SEGISMUNDO: El Estado integral, Revista de Derecho público tom 4, any IV setembre 1.935.

SAILIS, EURICO: L'attivita amministrativa della Regione autonoma della Sardegna, Atti del Primo Convegno di Regionali, Padova 1.955

SALAS, J: El tema de las competencias: Instrumentación de las relaciones entre el Estado y la Administración local desde la perspectiva de la descentralización territorial, dins, Descentralización administrativa y organización política, tom II La centralización española vigente, Alfabuara, Madrid 1.973

SANCHEZ AGESTA: Historia del Constitucionalismo Español, Instituto de Estudios Políticos Madrid 1.964.

SANTAMARIA, ALVARO: Levantamiento Foraneo, dins, Historia de Mallorca, coordinada per Mascoró Pasarius, Palma de Mallorca 1.970 tom III

Alba del Reino de Mallorca, dins, Historia de Mallorca cit, ant. Mallorca en el siglo XIV, Anuario de estudios mediavales, Instituto de Historia Medieval de España, Barcelona 1970-1971 nº 7.

Sobre los orígenes de la Germania, Mayurca V, 1.971

El reino privativo de Mallorca, dins Historia de Mallorca, cit. tom II.

SALEMI, GIOVANNI: Lo estatuto della Regione Siciliana i Lavori Preparatori, Padova 1.961.

SAMPERE Y MIQUEL: Fin de la Nación Catalana, Barcelona 1.905.

SANCHEZ DE TOCA; JOAQUIN: Regionalismo, Municipalismo y centralización, Madrid, R. velasco 1.967.

SANCHEZ PINTO Y SUAREZ, LAZARO: Especialidades de las Estructuras Administrativas Estatales en las islas Canarias, dins el llibre, Estudios de Derecho Administrativo Especial Canario, I curso 1965-66 Cabildo Insular de Tenerife, Aula de Cultura.

SANCHEZ RIVERA, J: Regiones y Provincias. Ventajas de la división Política regional sobre la provincial, Revista de los tribunales nº 58 1.924.

SANDULLI, ALDO MARIA: La Problematique des controles en Italie, R.I.C.A. nº 1-2 1.972.

SIMO GUILLEM: Notes per a una història de l'Estatut d'Autonomia de les illes de 1.931, Randa nº 3

SCMID, CHARLES: L'aménagement du territoire: Une reussite en Italie du Sud "La Cassa per il mezzogiorno", La Revue Administrative Paris nº 62 1.958.

SENTIS MELEDO, SANTIAGO: Justicia Catalana. El "hecho diferencial" y la justicia, Revista de los tribunales 1.931 nº 44

Justicia Catalana, Soluciones, idem revista nº 22 1.932

Justicia Catalana, Soluciones, idem revista nº 52 1.931

La Justicia y los Estatutos regionales: idem revista nº 19 1932.

SERRAHIMA, MAURICI: Llengua oficial, o cooficial? Avui 4 de juliol de 1.976.

SICA VINCENZO: Lo scioglimento dei Consigli Regionali, Atti del primo convegno di studi Regionali Padova 1.955.

SPATARO, SALVATORE: Commento teorico pratico alla legge sull'ordinamento amministrativo degli enti locali in Sicilia, Milano Giuffré 1.966 II.

TAMAMES, RAMON: Un proyecto de democracia para el futuro de España, Edicusa, Madrid 1.975.

TENA YBARRA, JUAN IGNACIO: La Región en la Nueva Constitución Italiana, R.A.P. nº 1 1.950.

TIMONER I SINTES; RAFAEL: Amb motiu de la presentació i projecte d'una nova llei de "Regim Local", Lluç nº 244

TRIAS, JUAN; ELORZA, ANTONIO: Federalismo y Reforma Social en España 1840-1870, Seminarios y ediciones 1.975, Madrid.

TUSSELL: Reforma de la Administración Local Española, Instituto de Estudios Administrativos, 1.973, Colección Estudios de Historia de la Administración, Madrid

TUR TUR, ANDRES: La Provincia de Baleares, R.E.V.L. nº 141 1.965.

VALDEAVELLANO, G: Curso de Historia de las Instituciones Españolas, De los orígenes al final de la Edad Media, Revista de occidente 3ª edición, Madrid 1.973.

VALLINA, JUAN: Problemática actual de la Administración Periférica, D.A. nº 100 any 1.969

VILLAR Y ROMERO: Demarcación, N.E.J. tom VI.

VIRGA, PIETRO: La Regione, Giuffré Milano 1.949

VIVES, JORDI: Llengües "regionals" i llengües al·loenes, Diario de Barcelona 16 d'octubre 1.976.

VOLTES, PEDRO: Felipe V y los fueros de la Corona de Aragón, R.E.P. nº 84.

WEIBEL; ERNEST: La creación des regions autónomes a statut special en Italie Droz 1.971 Geneve.

INDEX

<u>0. INTRODUCCIO.</u>	3
PRIMERA PART: ELS MODELS HISTORICS	9
<u>1. INTRODUCCIO</u>	10
<u>2. INSTITUCIONS CATALANES</u>	15
2.1 INSTITUCIONS MALLORQUINES	15
2.1.1 <u>Regne</u>	15
2.1.2 <u>Jurats</u>	17
2.1.3 <u>Gran i General Consell</u>	18
2.1.3.1 Creació, elecció i composició	18
2.1.3.2 Naturalesa jurídica	19
2.1.3.3 Competències	20
2.1.3.4 Jurisdicció	21
2.1.4 <u>Fora</u>	21
2.1.4.1 Antecedents	22
2.1.4.2 Institucionalització de Fora	23
2.1 INSTITUCIONS EIVISSENQUES	24
2.3 INSTITUCIONS MENORQUINES	26
2.3.1 <u>Primera etapa</u>	26
2.3.2 <u>Segona etapa</u>	28
2.4 GOVERNACIO	33
<u>3. NOVA PLANTA</u>	41
3.1 ANTECEDENTS	41
3.2. NOVA ORDENACIO	44
3.2.1 <u>Ambit i Justificació</u>	44
3.2.2 <u>Govern Politic</u>	45
3.2.3 <u>Nova Organització Municipal</u>	47
3.2.4 <u>Extranjeria</u>	49
3.2.5 <u>Castella</u>	50
3.2.6 <u>Dret Privat</u>	51

4. <u>EPOCA CONSTITUCIONAL</u>	58
4.1 IDEOLOGIA DE LA CONSTITUCIO DE CADIZ	58
4.2 LA DIVISIO DEL TERRITORI EN PROVINCIAS	59
4.3. EL PROYECTE DE CONSTITUCIO FEDERAL DE LA PRIMERA REPUBLICA ESPANYOLA.	61
4.4. PROJECTES REGIONALITZADORS	65
4.5. EL PROJECTE MAURA	66
4.6. L'ESTATUT PROVINCIAL DE 1.925: CARTA INTERMUNI- CIPAL.	66
4.7. AVANTPROJECTE D'ESTATUT DE AUTONOMIA BALEAR	68
4.7.1 <u>Introducció</u>	68
4.7.2 <u>Notes de l'avantprojecte</u>	68
4.7.3 <u>Organització</u>	70
4.7.4 <u>Competències</u>	71
4.7.5 <u>Representant del Govern</u>	72
4.7.6 <u>Concert</u>	72
4.7.7 <u>Federació de Regions</u>	73
4.7.8 <u>Recapitulació</u>	73
4.8. PROJECTE D'ESTATUT AUTONOMIC DE MALLORCA I EIVISSA	73
4.8.1 <u>Canvis operats en relació a l'Avantprojecte</u>	74
4.8.2 <u>Competències: modificacions hagudes</u>	75
4.9. CONSTITUCIO DE 1.931: TRES POSSIBILITATS	76
4.9.1 <u>Província</u>	77
4.9.2 <u>Cabildos insulars</u>	77
4.9.3 <u>Regió Autònoma</u>	78
4.10. ELS DARRERS QUARANTA ANYS	79
4.10.1 <u>Autorització an el Govern per a constituir l'arxipèlag en Cabildos.</u>	79
4.10.2 <u>El Projecte de Llei de Bases de 1.971</u>	82
SEGONA PART: EL MODEL ACTUAL	93
5. <u>LA GEOGRAFIA I POBLACIO DE LES ILLES BALEARS</u>	95
5.1. LA GEOGRAFIA DE LES BALEARS	95
5.1.1 <u>Situació i extensió de les illes</u>	95
5.1.2 <u>Distàncies de les illes entre elles i amb la península:</u>	96

5.1.3	<u>Dades geogràfiques per illes.</u>	100
5.1.3.1	Mallorca	100
5.1.3.2	Menorca	101
5.1.3.3	Eivissa	102
5.1.3.4	Formentera	103
5.2.	LA POBLACIO	104
5.2.1	<u>Comparació de les poblacions de les distintes illes</u>	104
5.2.2	<u>Com se reparteix la població dins cada una de les illes</u>	104
5.2.2.1	Mallorca	104
5.2.2.2	Menorca	105
5.2.2.3	Eivissa	105
6.	<u>ORGANITZACIO ACTUAL</u>	109
6.1	INTRODUCCIO	109
6.1.1	<u>La Seu de la Provincia</u>	109
6.1.2	<u>Els municipis que té cada una de les illes</u>	110
6.2	ELS ORGANS DE LA PROVINCIA I LES ILLES	110
6.2.1	<u>Diputació i illes</u>	111
6.2.2	<u>El Governador i les illes: Delegats del Govern</u>	114
6.2.2.1	Orígen	114
6.2.2.2	La Regulació actual dels delegats del Govern	117
6.2.2.3	Visió Panoràmica	119
6.2.2.4	Els delegats del Govern a les illes Balears.	120
6.2.3	<u>La Comissió Provincial de Serveis tècnics</u>	122
6.3	CRITIGUES A LA PROVINCIA	122
6.3.1	<u>Administratives</u>	122
6.3.2	<u>Degudes a la inadequació del model Provincia a l'arxipèlag.</u>	123
6.3.3	<u>Polítiques</u>	123
6.4	DELEGACIONS DELS MINISTERIS I LES ILLES	124
6.5	DIVISIONS ESPECIALS I LES ILLES	125
6.6	L'ADMINISTRACIO INSTITUCIONAL I LES ILLES	128
6.7	ALTRES ADMINISTRACIONS: L'ADMINISTRACIO ESGLESIAS TICA: DIVISIONS.	131
7.	<u>ADEQUACIO DEL MODEL ACTUAL A LA REALITAT INSULAR: REGIM ESPECIAL.</u>	143

TERCERA PART: MODELS DE DRET COMPARAT.	150
A) EL MODEL ITALIA.	151
8. INTRODUCCIO	153
8.1 JUSTIFICACIO	153
8.2 INTRODUCCIO	154
8.3 LA CONSTITUCIO ITALIANA DE 22 DE DESEMBRE DE 1.947	155
8.3.1 <u>Forma d'Estat</u>	155
8.3.2 <u>Regions Facultatives o Obligatòries</u>	156
8.3.3 <u>Regions Especials, Regions Ordinàries</u>	156
8.3.4 <u>La incipient Participació de les Regions a la formació de la voluntat de l'Estat.</u>	157
8.3.4.1 A el Parlament	157
8.3.4.2 A la elecció del President de la República.	158
8.3.4.3 A la Cort Constitucional	158
8.3.4.4 A la Revisió Constitucional	158
8.3.4.5 Altres formes de participació de les Regions.	159
9. <u>ESTATUT DE SICILIA</u>	164
9.1 INTRODUCCIO	164
9.2 ORGANS DE LA REGIO	166
9.2.1 <u>Terminologia</u>	166
9.2.2 <u>Assamblea</u>	167
9.2.2.1 Diputats	167
9.2.2.2 Convocatoria	167
9.2.2.3 Organització interna	168
9.2.2.4 Funcions	168
9.2.3 <u>El President de la Regió</u>	163
9.2.3.1 <u>Elecció, Sustritució</u>	168
9.2.3.2 Funcions	163
9.2.4 <u>La Junta Regional</u>	169
9.3 COMPETENCIES LEGISLATIVES DE LA REGIO	170
9.3.1 <u>Formes d'atribució</u>	170
9.3.2 <u>Classes</u>	171
9.3.2.1 Competència Exclusiva	171
9.3.3 <u>Algunes competències en particular</u>	173
9.3.4 <u>Repartició de la competència administrativa.</u>	174
9.3.5 <u>Exercici de la competència administrativa.</u>	174

9.3.6 <u>Participació de la regió en la formació de decisions administratives de l'Estat.</u>	175
9.4 ORGANS JURISDICCIONALS	175
9.4.1 <u>Seccions dels òrgans jurisdiccionals centrals</u>	175
9.4.2 <u>Alta Corte</u>	176
9.4.2.1 Composició	176
9.4.2.2 Funcions	176
9.4.2.3 Història	176
9.5 EL COMISARI DE L'ESTAT	177
9.6 CONTROLS	177
9.6.1 <u>Control damunt els actes administratius</u>	177
9.6.2 <u>Control sobre els òrgans de la Regió: Dissolució de l'Assamblea.</u>	177
9.6.3 <u>Control sobre les Lleis Regionals</u>	178
9.6.4 <u>Control de la Regió damunt l'Estat</u>	178
9.7 DEMANI REGIONAL	179
9.8 TRASPAS DE SERVEIS	179
9.9 NORMES DE CIUTADANIA REGIONAL	181
9.10 ALGUNES QUESTIONS	181
9.11 LA REVISIO DE L'ESTATUT	182
10. <u>ESTATUT DE SARDENYA</u>	192
10.1 ORIGEN DE L'ESTATUT SARD	192
10.2 ORGANS DE LA REGIO	192
10.2.1 <u>Consell Regional</u>	192
10.2.2 <u>El President i la Junta Regional</u>	194
10.2.2.1 El President	194
10.2.2.2 La Junta	194
10.3 COMPETENCIES DE LA REGIO	195
10.3.1 <u>Competències Legislatives</u>	195
10.3.1.1 Competència exclusiva	195
10.3.1.2 Competència concorrent	196
10.3.1.3 Competència integrativa	196
10.3.2 <u>L'iter de les Lleis Regionals</u>	197
10.3.3 <u>Competència Administrativa</u>	198
10.3.3.1 Potestat administrativa de la Regió	198
10.3.3.2 Exercici de la Competència Administrativa.	198

10.4 BENS DEMANIALS I PATRIMONIALS	199
10.5 LA REGIO I ELS ENS INFERIORS LOCALS	199
10.6 POLICIA DE SEGURETAT	200
10.7 REPRESENTANT DEL GOVERN A LA REGIO	200
10.8 TRASPAS DE SERVEIS	200
10.9 REVISIO DE L'ESTATUT	200
10.10 LLENGUA	202
10.11 CONTROLS	202
10.12 ALTRES FORMES DE PARTICIPACIO DE LA REGIO EN LES DECISIONS ECONOMIQUES DE L'ESTAT	204
10.13 DESENVOLUPAMENT ECONOMIC DE SARDENYA I SICILIA	205
11. <u>GEOGRAFIA I POBLACIO DE CORSEGA, SARDENYA I SICILIA</u>	214
11.1 CORSEGA	214
11.2 SARDENYA	215
11.3 SICILIA	216
B) EL MODEL FRANCES	218
12. <u>UNA REGIO INSULAR FRANCESA: CORSEGA</u>	220
12.1 EL MARC CONSTITUCIONAL	220
12.2 ALGUNES QUESTIONS PREVIES	222
12.2.1 <u>Nombre de Regions</u>	222
12.2.2 <u>Regionalisme o Regionalització</u>	222
12.2.3 <u>Finalitat d'aquesta Regió</u>	223
12.2.4 <u>Existència discreta de la Regió.</u>	223
12.3 ORGANS DE LA REGIO	224
12.3.1 <u>El Consell Regional</u>	224
12.3.2 <u>El Comitè Econòmic i Social</u>	224
12.3.3 <u>El Prefecte de la Regió</u>	224

12.4	COMPETENCIES	225
12.5	CONTROLS	225
12.6	SERVEIS REGIONALS	225
12.7	CORSEGA REGIO	225
12.7.1	<u>Les especialitats organitzatives</u>	225
12.7.2	<u>La llengua Corsa</u>	226
12.7.3	<u>Córsega i Sardenya</u>	226
C)	EL MODEL PORTUGUES	231
13.	<u>ELS ESPAIS INSULARS PORTUGUESOS: INTRODUCCIO</u>	232
14.	<u>LA POBLACIO I GEOGRAFIA DE AÇORES I MADEIRA</u>	235
14.1	AÇORES	235
14.2	MADEIRA	238
15.	<u>L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DELS ARXIPELAGS (1940-1974)</u>	242
15.1	INTRODUCCIO	242
15.2	QUESTIONS PREVIES	243
15.2.1	<u>Els tres espais portuguesos</u>	243
15.2.2	<u>El districte de l'espai insular</u>	243
15.2.2.1	Naturalesa	244
15.2.2.2	Els districtes i les illes	245
15.2.2.3	Consells de cada una de les illes	246
15.2.2.4	Comparació de l'extensió, població, nombre de Consell i nombre d'illes dels diferents districtes	248
15.3	ORGANS DEL DISTRICTE	249
15.3.1	<u>La Junta General</u>	249
15.3.2	<u>La Comisió Executiva</u>	251
15.3.3	<u>El Governador</u>	252
15.3.3.1	Justificació d'aquest organ	252
15.3.3.2	Funcions	252
15.4	ATRIBUCIONS I COMPETENCIES DE LA JUNTA GENERAL	254
15.5	PLA QUADRIENAL	256
15.6	SERVEIS DISTRICTALS	256
15.7	EL DISTRICTE I LES ENTITATS LOCALS INFERIORS	257
15.8	L'ESTATUT DELS DISTRICTES: MODIFICACIONS INTRODUIDE A CERTES ENTITATS TERRITORIAL INFERIORS	257

17. <u>LES REGIONS AUTONOMES PORTUGUESES EN CONCRET</u>	306
17.1 AÇORES	307
17.1.1 <u>El pes de cada illa a l'Assamblea Regional</u>	307
17.1.2 <u>La seu de la Regió</u>	300
17.1.3 <u>Administració Regional i les illes</u>	311
17.2 MADEIRA	312
17.2.1 <u>El pes de les illes a l'Assamblea Regional</u>	312
17.2.2 <u>La seu de la Regió.</u>	313
17.2.3 <u>La administració Regional i les illes</u>	314
QUARTA PART: UN MODEL DE DRET ESPANYOL	317
18. <u>L'ORGANITZACIO ADMINISTRATIVA DE CANARIES</u> <u>(1.912 A L'ACTUALITAT)</u>	319
18.1 EL TERRITORI I LA POBLACIO DE LES ILLES CANARIES	319
18.1.1 <u>Situació i composició de l'arxipèlag.</u>	319
18.1.2 <u>Extensió de les illes majors, població de cada una d'elles i nombre de municipis per illes</u>	320
18.1.3 <u>Les distàncies de les illes entre elles</u>	321
18.1.4 <u>Diferències geogràfiques entre l'arxipèlag Canari i el Balear</u>	321
18.2 L'ORGANITZACIO	322
18.2.1 <u>Antecedents</u>	322
18.2.1.1 <u>Entre 1.812 i 1.912</u>	322
18.2.1.2 <u>La llei de 1.912</u>	323
18.2.1.3 <u>L'Estatut Provincial de 1.925</u>	324
18.2.1.4 <u>La llei de 21 de setembre de 1.927</u>	324
18.2.2 <u>Regulació actual</u>	326
18.2.2.1 <u>La Mancomunitat</u>	327
18.2.3 <u>Nous projectes i, modificacions al sistema actual: tendència a la regió.</u>	330
CINQUENA PART: EL MODEL QUE PROPOS:	341
19. <u>LA PROPOSTA</u>	343
19.1 EL MARC CONSTITUCIONAL	343
19.1.1 <u>Dins quina forma d'Estat ubicam el model que proposam?</u>	344
19.1.2 <u>Arguments a favor de les regions autónomes</u>	345
19.1.3 <u>La futura constitució i les regions</u>	346

19.1.4	<u>Regions i províncies</u>	349
19.1.5	<u>Balears Regió Especial</u>	350
19.1.6	<u>La regulació de les regions ha de dimanar de la Constitució.</u>	350
19.1.7	<u>La participació incipient de la regió en la formació de la voluntat de l'Estat.</u>	351
19.1.8	<u>Països Catalans</u>	352
19.2	ESTUDI DE LA PROBLEMÀTICA REGIONAL A LES ILLES BALEARS.	354
19.2.1	<u>El territori</u>	354
19.2.2	<u>Català</u>	354
19.2.3	<u>Competències</u>	358
	19.2.3.1 Formes d'atribució	359
	19.2.3.2 Les competències en particular	361
19.2.4	<u>Organització interinsular: Possibilitats.</u>	372
	19.2.4.1 Que cada illa sia una regió	373
	19.2.4.2 Una sola regió per tot l'arxipèlag, i que les competències vagin en bloc a cada de les illes	375
	19.2.4.3 Una sola regió autònoma amb dos nivells de competències	377
	19.2.4.4 Assambla Interinsular, President de la regió i Govern Regional: nivell de descentralització política; mentres que els consells insulars tendrien tant sols descentralització administrativa.	383
	19.2.4.5 Una regió autònoma a nivell de tot l'arxipèlag, sense que les illes quedassin personificades: El model portuguès de les Açores.	384
19.2.5	<u>El model organitzatiu que propos: doble nivell de competències.</u>	385
	19.2.5.1 Descentralització política a l'illa de Formentera?	386
	19.2.5.2 La seu de Menorca	387
	19.2.5.3 Els òrgans regionals: L'assamble regional, el President de la Regió i el Govern Regional.	388
	19.2.5.4 Els òrgans insulars: Consell insular, President de l'illa i Govern insular.	389
	19.2.5.5 La seu de la regió	390
	19.2.5.6 Terminologies	391
19.2.6	<u>Control</u>	392
19.2.7	<u>Traspàs de serveis</u>	394
19.2.8	<u>Denuncialitat Regional</u>	394
19.2.9	<u>Potestat administrativa de la Regió i illes</u>	394

19.2.10	<u>Modos d'exercici de la competència administrativa</u>	394
19.2.11	<u>El principi de la varietat i la jerarquia de la norma que contengui l'Estatut.</u>	395
19.2.12	<u>Ens locals inferiors a l'illa: La Comarca</u>	395
CONCLUSIONS		419
RELACIO D'OBRES CITADES		434